บทที่ 4

การวิเคราะห์เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดูรยะชีวิน)

การวิเคราะห์เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดูรยะชีวิน) ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากอาจารย์เชวงศักดิ์ โพธิสมบัติ ศิษย์เอกของครูหลวงไพเราะเสียงซอ และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมของงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยทำการถ่ายทอดพร้อมทั้งเป็นผู้แนะแนวทางในการวิเคราะห์ อาจารย์เชวงศักดิ์ โพธิสมบัติ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการบรรเลงซอ ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ จนเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย

การวิเคราะห์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการวิเคราะห์โดยการเสนอทีละประโยค โดยทำการแยกประเด็นการศึกษาตามองค์ประกอบทางดนตรีดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทางดนตรี

1.1 สังคีตลักษณ์

เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ เป็นเพลงประเภทเพลงท่อนเดียว โดยใช้จังหวะหน้าทับสองไม้อัตราสามชั้นและสองชั้น เมื่อทำการวิเคราะห์สังคีตลักษณ์ทำนองเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้สามารถสรุปโครงสร้างรูปแบบทำนองได้ดังนี้

I หมายถึง ท่วงทำนองเพลงในเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

II หมายถึง ท่วงทำนองเพลงในเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

/ หมายถึง สัญลักษณ์ในการแบ่งอัตราจังหวะของเพลง

ท่อน I คือ ส่วนทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น) มีสังคีตลักษณ์ในท่อนอันประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

A B C D E F G H I/

ลำดับ	รายละเอียด	ประโยค	สัญลักษณ์แทน
1.	ทำนองเพลงส่วนที่ 1 คือทำนองขึ้นต้นเพลงและเป็นส่วนเนื้อทำนองเพลง	1-2	A
2.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 1	3-6	B
3.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นเนื้อทำนองเพลงครั้งที่ 2	7	C
4.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 2	8-10	D
5.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 3	11-12	E
6.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 4	13-17	F
7.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 5	18-24	G
8.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 6	25-30	H
9.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 7	31-40	I

ตารางที่ 29 ประโยคของทำนองเพลงเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

ท่อน II คือส่วนที่เป็นทำนองทางพันหรือทางเก็บมีสังคีตลักษณ์ในท่อนอันประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

J K L M N O P Q R S T/

ลำดับ	รายละเอียด	ประโยค	สัญลักษณ์แทน
1.	ทำนองเพลงส่วนต้นวรรคขึ้นเป็นเนื้อทำนองเพลงครั้งที่ 1	1-4	J
2.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 1	5-12	K
3.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 2	13-16	L
4.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 3	17-46	M
5.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 4	47-53	N
6.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 5	54-60	O
7.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 6	61-66	P
8.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 7	67-75	Q
9.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นเนื้อทำนองเพลงครั้งที่ 2	76-85	R
10.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นทำนองโยนครั้งที่ 8	86-101	S
11.	ทำนองเพลงส่วนที่เป็นเนื้อทำนองเพลงครั้งที่ 3	102-103	T

ตารางที่ 30 ประโยคของทำนองเพลงเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

1.2 ช่วงเสียง

เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ที่ทำการวิเคราะห์นั้น มีช่วงเสียงมากกว่าเสียงที่ใช้ตามปกติ 1 ช่วงเสียง รวมเป็น 16 เสียง โดยแต่ละช่วงเสียงที่เพิ่มขึ้นนั้น ใช้กลวิธีการรูดนิ้ว เพื่อบรรเลงในตำแหน่งที่มีเสียงสูงขึ้นและเป็นส่วนที่สามารถแสดงถึงศักยภาพของการบรรเลงที่มีการประดิษฐ์ตกแต่งทำนองให้มีช่วงเสียงมากขึ้น ทำให้เกิดอารมณ์และลีลาของเพลง ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังเสียงที่ปรากฏในทำนองเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ดังนี้

ช่วงที่ 1							ช่วงที่ 2							
1							2						3	
ดฺ	รฺ	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ดำ	รำ	มำ	ฟำ	ซำ	ลำ	ทำ	ด”	ร”

ตารางที่ 31 ช่วงเสียงในเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้

1.3 บันไดเสียง

จากการวิเคราะห์ท่วงทำนองเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้นั้น พบว่าเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้มีกลุ่มเสียงปัญจมูล ดังต่อไปนี้

ช่วงทำนองเที่ยวโอด

มีการใช้บันไดเสียงหลักอยู่ 1 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเสียง ซลทXรมX (ทางเพียงออล่าง)

มีการใช้บันไดเสียงรองอยู่ 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเสียง รมฟXลทX (ทางนอก)
2. กลุ่มเสียง ลทดXมฟX (ทางใน)
3. กลุ่มเสียง ฟซลXดรX (ทางชวา)
4. กลุ่มเสียง ทดรXฟซX (ทางกลาง)

ช่วงทำนองเที่ยวพัน

มีการใช้บันไดเสียงหลักอยู่ 1 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเสียง ซลทXรมX (ทางเพียงออล่าง)

มีการใช้บันไดเสียงรองอยู่ 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเสียง รมฟXลทX (ทางนอก)
2. กลุ่มเสียง ทดรXฟซX (ทางกลาง)
3. กลุ่มเสียง ดรมXซลX (ทางเพียงออบน)

สามารถสรุปได้ว่า บันไดเสียงที่ใช้ในเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้นั้น มีเพียงบันไดเสียงหลักคือบันไดเสียงเพียงออล่าง โดยมีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลทXรมX และบันไดเสียงรองอีก 5 กลุ่มเสียง ในบางช่วงของทำนองเพลงมีการใช้เสียงในลำดับที่ 4 และลำดับที่ 7 เพื่อเป็นการเชื่อมทำนองเพลงจากบันไดเสียงหนึ่งไปยังอีกบันไดเสียงหนึ่งด้วย

1.4 จังหวะ

เพลงทยอยเดี่ยว เป็นเพลงประเภทเพลงทยอย จึงต้องใช้หน้าทับทยอยหรือหน้าทับสองไม้ควบคู่ไปกับจังหวะฉิ่งในอัตราจังหวะสามชั้นและสองชั้น ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

จังหวะฉิ่งและจังหวะหน้าทับสองไม้

อัตราสามชั้น							
- - - -	- - - ฉิ่ง	- - - -	- - - ฉับ	- - - -	- - - ฉิ่ง	- - - -	- - - ฉับ
--ทั่งดิง	ทั่งดิงโจ๊ะจ๊ะ	- - โจ๊ะจ๊ะ	- - โจ๊ะจ๊ะ	- ดิง - ดิง	- ทั่งดิงทั่ง	- ดิง - ดิง	- ทั่งดิงทั่ง

อัตราสองชั้น				
- - - ฉิ่ง	- - - ฉับ	- - - ฉิ่ง	- - - ฉับ	
(ดิง)-โจ๊ะจ๊ะ	ดิงดิง-ดิง	- - โจ๊ะจ๊ะ	ดิงดิง-ทั่ง	

ตารางที่ 32 จังหวะฉิ่งและจังหวะหน้าทับสองไม้

1.5 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการบันทึกโน้ต

การวิเคราะห์เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้นี้ นอกจากมีการบรรเลงตามปกติแล้ว ยังมีการใช้กลวิธีพิเศษในการบรรเลงอีกมาก เป็นการประดับตกแต่งทำนองให้เกิดความไพเราะ ความวิจิตรบรรจงของทำนองเพลง ดังข้อกำหนดการใช้สัญลักษณ์สำหรับการบรรเลงด้วยกลวิธีพิเศษต่อไปนี้

1. หมายถึง นิ้วประ
2. หมายถึง สะบัดนิ้ว
3. หมายถึง สะบัดคันชัก
4. หมายถึง พรมเปิด
5. หมายถึง พรมปิด
6. หมายถึง พรมจาก
7. หมายถึง กระทบเสียง
8. หมายถึง การสีให้เสียงเบาลงหรือดังขึ้น
9. 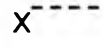 หมายถึง สะอึกเสียง
10. หมายถึง ควงเสียง
11. หมายถึง รูดนิ้ว
12. หมายถึง สีรัว
13. หมายถึง สีแผ่ว
14. หมายถึง ดวัดนิ้ว

15. /XXX-/X---/ หมายถึง ย้อยจังหวะ

16. X หมายถึง ระดับเสียงปกติ

17. °X หมายถึง ระดับเสียงสูงขึ้นอีก 1 ช่วงเสียง

18. °°X หมายถึง ระดับเสียงสูงขึ้นอีก 2 ช่วงเสียง

19. ʷX หมายถึง ครั่นนิ้ว

20. หมายถึง เอื้อนเสียง

การวิเคราะห์เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ลักษณะการเคลื่อนที่ของเสียงในทำนองเพลง โดยพิจารณาจากการเรียงร้อยสำนวนกลอนทางซออู้ การใช้บันไดเสียง การประดับประดาและรวมถึงการใช้กลวิธีพิเศษต่าง ๆ ในการดกแต่งทำนองเพลงในแต่ละวรรคตอนของประโยคเพลง โดยเริ่มจากทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น) และทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

2. วิเคราะห์ทำนองเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้

2.1 วิเคราะห์ทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

เนื้อทำนองตอนที่ 1 ประโยคที่ 1 - 2

ประโยคที่ 1

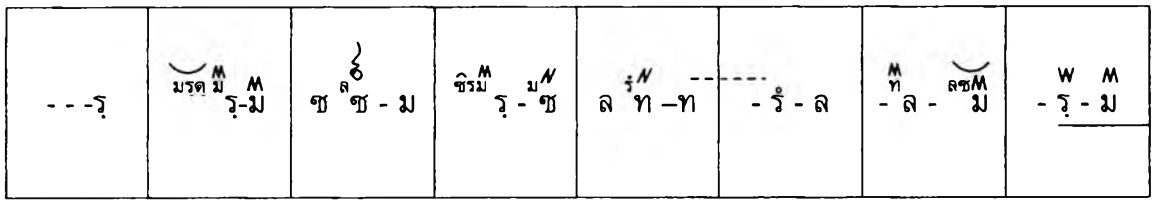

ตัวอย่างโน้ตที่ 90 ประโยคที่ 1 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะบัดนิ้ว พรมเปิด พรมปิด พรมจาก ควงเสียง กระทบ สะอึกเสียง ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองประโยคเพลงนี้พบว่าเป็นสำนวนเปิด เพื่อเป็นการขึ้นต้นทำนองของเพลงทยอยเดี่ยว ทำนองในห้องเพลงที่ 1 พบว่ามีการใช้คันชักสีในระดับเสียงปกติ โดยการลากเสียงยาวแล้วทำการสะบัดนิ้วในทิศทางลงไปหาเสียง"โด" ห้องเพลงที่ 2 เป็นการแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของผู้บรรเลงและเป็นการเริ่มต้นที่ให้ความรู้สึกเด็ดขาด สามารถดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี เมื่อทำการสะบัดนิ้วในทิศทางลงที่เสียง "โด" แล้วต่อด้วยการพรมปิดทันที เพื่อเป็นการคละเคล้าเสียง "มี" และเสียง "เร" ก่อนที่จะลงที่เสียง "เร" ในลักษณะการลากเสียงยาวแล้วลากเสียงด้วยการลงเสียง "มี" ในตอนท้ายห้องเพลงที่สองพร้อมทั้งทำการพรมปิด ส่วนในทำนองห้องเพลงที่ 3 มีการใช้กลวิธีการพรมจาก ซึ่งเป็นการพรมนิ้วที่สายเอก เสียงที่เกิดขึ้นคือเสียงที่เกิดจากการสีสายเปล่าของสายเอก คือ เสียง "ลา"และเสียง "ซอล" พร้อมทั้งมีความคละเคล้าเสียงจากนิ้วชี้และนิ้วกลาง คือ เสียง "ลา" (ซ) และลงเสียงดกที่เสียง "มี"

ต่อมาในห้องเพลงที่ 4 ซึ่งมีการใช้กลวิธีการควงนิ้ว คือ การใช้เสียง "ซอลต่ำ" ในสายทุ้ม โดยการกดสายด้วยนิ้วก้อย ให้ได้ระดับเสียง ซึ่งตรงกับเสียงสายเอกซึ่งอยู่ตำแหน่งของการสีสายเปล่าและเพื่อเป็นการเอื้อต่อการสีทำนองในช่วงต่อไป โดยหลังจากทำเสียงควงแล้วต่อด้วยการดำเนินกลอนในสายทุ้ม โดยการใช้กลวิธีการพรมปิดจากเสียง "มี" ไปหาเสียง "เร" และลงเสียงดกที่ตำแหน่งเสียงท้ายห้องเพลงนี้ด้วยเสียง "ซอล" แต่ลักษณะของการลงต้องทำการแตะที่เสียง "มี" แล้วจึงค่อยปล่อยเสียงไปหาเสียง "ซอล" ซึ่งเป็นคู่ 3 ในลักษณะของการหักของทำนองเพื่อให้เสียงดกท้ายห้องนี้มีความแตกต่างจาก 3 ห้องเพลงแรกที่ผ่านมา และยังเป็น

การส่งต่อในทำนองเพลงห้องต่อไป คือในห้องเพลงที่ 5 ในห้องนี้เริ่มต้นด้วยเสียง "ลา" ซึ่งเป็นเสียงต่อเนื่องจากท้ายห้องเพลงที่ 4 แล้วทำการกระทบเสียงข้ามหนึ่งเสียงในสายเอก แล้วจึงลงเสียงท้ายห้องด้วยเสียง "ที" โดยการใช้กลวิธีการสะอึกจนกระทั่งหมดคันชักและเข้าสู่ห้องเพลงต่อไป ต่อมาในห้องเพลงที่ 6 ไม่มีการใช้กลวิธีใด ๆ นอกจากการทำเสียงให้อยู่ในลักษณะครึ่งเสียง โดยทำการไหลของเสียงจากเสียง "เรสูง" ลงมาหาเสียง "ลา" คล้ายกับการเอื้อนเสียงในการขับร้องเพลงไทย ในห้องเพลงที่ 7 มีการเริ่มต้นห้องด้วยการพรมปิดเพื่อต้องการให้เสียง "ที" ลงตำแหน่งที่ต่อเนื่องมาจากห้องก่อนหน้านี้มีความนุ่มนวล โดยมีเสียง "ที" แทรกเข้ามาก่อนที่จะลงเสียง "ลา" อีกครั้งในห้องนี้ แล้วต่อด้วยการสะบัดนิ้วในทิศทางลงจากสายเอกมาหาสายทุ้ม แล้วทำการพรมปิดในเสียงสุดท้ายของการสะบัด ซึ่งตรงเสียงตกของห้องเพลงที่ 7 พอดี จากนั้นเข้าสู่ห้องเพลงที่ 8 ทำการพรมเปิดในเสียง "เร" อยู่ในตำแหน่งจังหวะยกของ ห้องเพลง แล้วพรมต่อเนื่องจากเปิดไปสู่การพรมปิด ในตำแหน่งเสียงสุดท้ายของห้องเพลง โดยการสีตามปกติแล้วทำการเอื้อนเสียงไปลงจบในต้นห้องเพลงตำแหน่งที่หนึ่งในประโยคต่อไป

ประโยคที่ 2

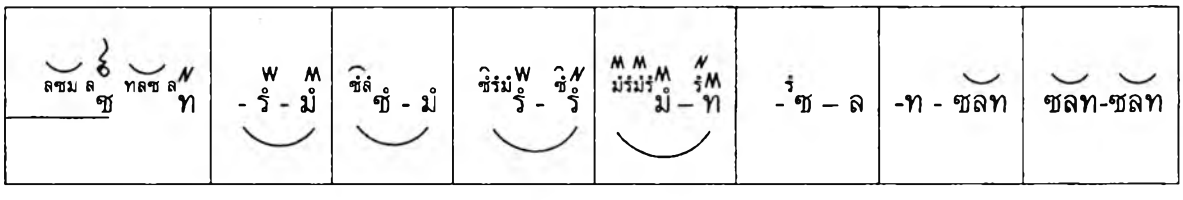

ตัวอย่างโน้ตที่ 91 ประโยคที่ 2 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ย้อยจังหวะ สะบัดนิ้ว กระทบเสียง พรมเปิด พรมปิด ควงเสียง ตวัดเสียง เอื้อนเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคนี้ยังคงท่วงทำนองหลักของเพลงเน้นที่โครงสร้างเดียวกัน แต่มีรายละเอียดของการตกแต่งทำนองที่ต่างกันจากประโยคที่แล้ว

ห้องเพลงที่ 1 ยังคงมีการนำทำนองเพลงตอนท้ายห้องเพลงที่ 8 ของประโยคที่ 1 มาลงจบในห้องนี้ ซึ่งเรียกว่า การย้อยจังหวะเพลงนั่นเอง ในการย้อยของทำนองนี้ มีการใช้กลวิธีการบรรเลงด้วยการสะบัดและการพรมจาก เพื่อเป็นการแสดงถึงหน่วยเสียงที่ลงด้วยการย้อยเสียง สำหรับในการสะบัดเสียงนี้ เป็นการสะบัดเสียงแบบทิศทางลงข้ามสายจากสายเอกมาหาสายทุ้ม แล้ววนกลับไปยังสายเอกอีกครั้งในตอนท้ายของสำนวนเพื่อให้ลงที่เสียง "ซอล" ด้วยการพรมจากในสายเอก เพื่อเป็นการเพิ่มความนุ่มนวลของสำนวนให้มีความไพเราะน่าฟังมาก

ยิ่งขึ้น จากนั้นในห้องเพลงเดียวกัน เริ่มต้นทำนองของประโยคที่ 2 ด้วยการสะบัดเสียง ซึ่งยังคงอยู่ในสายเอกเช่นเดิม แล้วลงที่เสียงตกในตำแหน่งเสียง “ที” เพื่อเป็นการส่งต่อไปยังทำนองส่วนต่อไปในห้องเพลงที่ 2 สำหรับทำนองในส่วนนี้เป็นการบรรเลงที่เพิ่มช่วงเสียงอีกหนึ่งช่วงเสียง โดยการเลื่อนมือลงหนึ่งช่วงเสียง แล้วใช้นิ้วชี้เป็นนิ้วเริ่มต้นเสียงในช่วงนี้ จากนั้นจึงเริ่มบรรเลงให้อยู่ในลักษณะเดียวกับการวางนิ้วในสายทุ้ม จากนั้นในห้องเพลงที่ 3 เป็นการตวัดเสียงด้วยการใช้นิ้วก้อยเอื้อมจากตำแหน่งเดิมในเสียง “ซอล” ควบลงไปที่เสียง “ลา” แล้วกลับมาที่เสียง “ซอล” อีกครั้งหนึ่งด้วยความเร็วพอประมาณ แล้วลงเสียงตกที่เสียง “มี”ด้วยการเอื้อนเสียงต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับการเอื้อนของเสียง /ฮือ(ซอล)/เออ(มี)/ แล้วเอื้อนต่อไปยังห้องเพลงที่ 4 ที่ยังคงทำเสียงต่อเนื่องจากห้องเพลงที่ 3

นอกจากนี้ ยังมีการเพิ่มกลวิธีการบรรเลงเข้าไป คือ การพรมเปิดที่ใช้เสียงต้นห้องโดยการควงเสียง เพื่อทำให้เกิดการเรียงเสียงและเรียงนิ้วโดยไม่ทำให้กลอนดังกล่าวกลายเป็นกลอนฟาด อีกทั้งสามารถทำเสียงให้มีความต่อเนื่องขึ้นได้ หลังจากที่ทำการพรมเปิดแล้ว ทำการบรรเลงไปลงเสียงตกที่เสียง “เร” พร้อมแทรกการควงเสียงก่อนลงเสียงลูกตกที่เสียง “เร” คือ /ี่ร้/ จากนั้นในห้องเพลงที่ 5 เป็นลักษณะของการเอื้อนเสียง /ี่ร้/ มีร้มีร้ม/ ตรงกับการเอื้อนในขับร้องคือ /ออฮือ/ออฮือ/ เป็นต้น จากนั้นลงเสียงลูกตกท้ายห้องที่เสียง “ที” ซึ่งห่างกันเป็นคู่ 4 ของการเอื้อนจากเสียง “มี” มาถึงเสียง “ที” แล้วเอื้อนต่อไปในห้องเพลงที่ 6 ทำการเลื่อนมือขึ้นมาบรรเลงเสียงในช่วงเสียงปกติโดยทำการลากเสียงยาวปกติไม่ต้องใส่กลวิธีการบรรเลงใด ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนทำการสะบัดเสียงในตอนท้ายประโยค จากนั้นในห้องเพลงที่ 7และห้องเพลงที่ 8 เป็นการลงท้ายประโยค โดยการสะบัดนิ้วในทิศทางขึ้นจำนวน 3 ครั้ง การสะบัดในแต่ละครั้งเพิ่มความเร็วของตัวโน้ตเพื่อให้ลงกับจังหวะพอดีและเป็นจุดแสดงให้ทราบถึงส่วนที่หมดวรรค หมดเนื้อทำนองและหมดช่วงทำนองก่อนเข้าสู่ท่วงทำนองต่อไป พร้อมกันนั้น ดำเนินทำนองเสียงสุดท้ายให้เกิดความรู้สึกขาดตอน ขาดท่อนโดยการสะบัดอย่างรวดเร็วให้มีเสียงในลักษณะที่ขาดออกจากกัน

ทำนองโยนตอนที่ 1 ประโยคที่ 3 - 6

ประโยคที่ 3

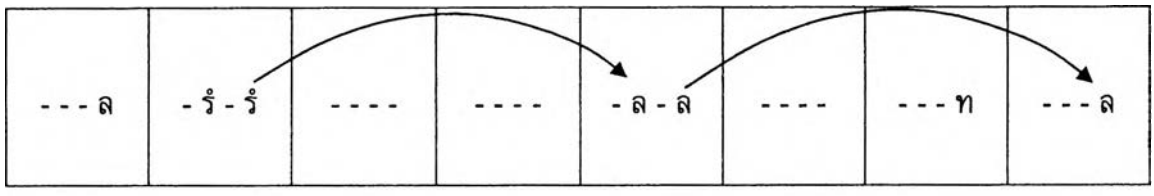

ตัวอย่างโน้ตที่ 92 ประโยคที่ 3 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ การทำครึ่งเสียง เอื้อนเสียง ไหลเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนประโยคนี้มีท่วงทำนองในลักษณะโน้ตแต่ละตัวยาว 1 – 3 ห้องจังหวะและยังคงยืนอยู่ที่เสียง "ลา" เป็นเสียงหลักของทำนองซึ่งอยู่ในลักษณะของการลอยจังหวะ การเคลื่อนที่แต่ละตัวโน้ตนั้น มีลักษณะค่อย ๆ ไหลไปหาอีกเสียงหนึ่งอย่างช้า ๆ เช่น ในห้องเพลงที่ 1 เป็นการสีเสียง "ลา" ธรรมดาโดยการลากคันชักยาวต่อเนื่อง แล้วต่อด้วยเสียงต่างกันและห่างเป็นคู่ 4 คือเสียง "เรสูง" ในห้องที่ 2 ทำให้เกิดความรู้สึกหักเหของเสียงมากขึ้น และไม่ทำให้เกิดความน่าเบื่อเพราะเสียงลูกตกอยู่ที่เสียง "ลา" เพียงเสียงเดียว การสีทำนองห้องที่ 2 เสียง "เร" ตัวแรกหนุนคันชักเข้าและเสียง "เร" ตัวหลังทำการลากคันชักออกอย่างยาวต่อเนื่องพิเศษจนกระทั่งหมดวรรคแรกของประโยคนี้ จากนั้นจึงค่อย ๆ ทำการโปรยเสียงจากเสียง "เรสูง" ลงมาหาเสียง "ลา" โดยวิธีการไหลของนิ้วและส่งผลทำให้เกิดเสียงผ่านของ "เร" ไปหาเสียง "ลา" คือ เสียง "โด"และเสียง "ที" เพื่อลดความกระด้างของเสียงที่เกิดขึ้น การทำเสียงผ่านนั้นต้องค่อย ๆ ปล่อยนิ้วแดะและยกทันที มิฉะนั้นเสียงผ่านจะกลายเป็นเสียงหลักและขาดความนุ่มนวลของทำนองเพลง วิธีการบรรเลงนี้ทำให้เกิดอรรถรสของเพลงมากขึ้น

ทำนองต่อไปทำการลากเสียงต่อเนื่องไปจนกระทั่งหมดวรรค ซึ่งก่อนหมดวรรคมีการใช้กลวิธีการทำครึ่งเสียงก่อนหมดวรรค วิธีการทำครึ่งเสียงในวรรคนี้ เริ่มจากการใช้นิ้วกลางกดลงบนสายบริเวณที่ชิดกับตำแหน่งนิ้วชี้ให้เกิดความรู้สึกว่านิ้วเบียดกัน เสียงที่ได้จะไม่ใช่เสียง "ที" ที่ห่างเท่า ๆ กันกับเสียงอื่น ๆ แต่จะสูงกว่าเสียง "ลา" เพียงครึ่งเสียงเท่านั้น และในระหว่างทำครึ่งเสียงนั้น นิ้วชี้ซึ่งอยู่ในตำแหน่งเสียง "ลา" ของสายเอก จำเป็นต้องกดไว้เพื่อทำให้เสียงในลักษณะครึ่งเสียงออกมาได้อย่างกลมกลืน จะสังเกตได้ว่าการบรรเลงในประโยคนี้เป็นการบรรเลงที่ยืนเสียงอยู่ที่เสียง "ลา" เป็นหลัก ส่วนเสียงอื่นที่ปรากฏเป็นการทำเพื่อสร้างอารมณ์ของเพลงและลดความแข็งกระด้างของสำนวนเพลงให้ดียิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าเป็นการตกแต่งทำนองให้มีความอ่อนช้อยมากยิ่งขึ้น

ประโยคที่ 4

- - - ล	- - - ท ล	- - - ท ล	ทลทล	ม w ททท ล - ร	w ล - - -	w - - - ล	ร - - ล ท

ตัวอย่างโน้ตที่ 93 ประโยคที่ 4 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ การทำครึ่งเสียง พรมปิด พรมเปิด ตวัดเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคนี้ เป็นสำนวนที่มีความต่อเนื่องมาจากประโยคที่ 3 ที่ผ่านมาซึ่งยังคงอยู่ในลักษณะของการทอนเสียงให้มีความสั้นลง กระชับลงและยังคงที่เสียงลูกตกเดียวกัน คือ

/ - - - ล/- - - -/- - - /- - -ท/- - - ล/

↓

/- - -ล/- -ทล/

↓

/- - ทล/

จากนั้นทำการซอยย่อยในเสียงหลักให้ตกพอดีเสียงตกคือ /ทลทล/ การทอนในแต่ละตัวโน้ตข้างต้น นิ้วชี้ต้องกดอยู่ที่ตำแหน่งเสียง "ลา" โดยตลอด และเมื่อต้องการเสียง "ที" ต้อง ทำการกดเสียง "ที" ตรงตำแหน่งเสียงที่ชิดกับเสียง "ลา" เพื่อให้ได้เสียง "ที" ในลักษณะครึ่งเสียง นอกจากนี้ยังต้องเพิ่มความเข้มของเสียงเข้าไปพร้อม ๆ กับการกดสายที่เสียง "ที" เพื่อเป็นการเน้นแต่ยังคงความนุ่มนวลของทำนองเพลงทำให้เกิดความรู้สึกเป็นห้วง ๆ ของทำนอง ทำให้เกิดเสียงต่อเนื่องในลักษณะลูกคลื่นมากยิ่งขึ้น จากนั้นเมื่อเข้าสู่วรรคต่อไปเป็นการเริ่มต้นด้วยเสียงเดิมจากห้องเพลงที่ 4 แต่จะใช้กลวิธีการพรมปิดที่เสียง "ที" แล้วทำการพรมเปิดที่เสียง "ลา" แสดงถึงการหมดช่วงของการทอนทำนองเพื่อเข้าสู่ท่วงทำนองช่วงต่อไป

ทำนองห้องที่ 5 มีเสียงท้ายห้องเป็นเสียง "เร" วิธีการบรรเลงจะแตะนิ้วที่สายเอกให้ เกิดเสียง "เร" จากนั้นทำการโปรยเสียงลงหาเสียง "ลา" ในห้องเพลงที่ 6 พร้อมทั้งใช้คันชักลากเสียงยาวต่อเนื่องในระดับน้ำหนักมือปกติพร้อมทำการพรมเปิดอยู่ที่เสียง"ลา"ยาวจนถึงห้องเพลงที่ 8 แล้วปิดท้ายเสียงดกห้องเพลงที่ 8 ด้วยการดวัดเสียงหรือสะบัดเสียงลักษณะไขว้นิ้ว

/--ล๋ท/เป็นการสะบัดในลักษณะวนเสียงแต่เสียง"ที"ที่อยู่ห้องสุดท้าย จากนั้นทำการลากเสียงยาวต่อเนื่องไปยังสำนวนประโยคต่อไป เมื่อพิจารณาสำนวนกลอนทั้ง 2 วรรค พบว่าเป็นการทำกลวิธีต่าง ๆ ด้วยการเคลื่อนที่ของเสียง โดยมีเสียงสุดท้ายของวรรคคงที่รออยู่แล้ว เช่น ในวรรคแรกเสียงดกอยู่ที่เสียง "ลา" แล้วทำการเคลื่อนที่ของทำนองไปหาเสียง "ที" ซึ่งเป็นการเลื่อนขึ้นเพียงหนึ่งระดับเสียง ทำให้มีการเปลี่ยนเสียงแบบค่อยเป็นค่อยไป ทำให้ไม่รู้สึกสะดุดหรือเพี้ยนหู อีกทั้งยังคงดำเนินกลอนเพลงอยู่ในบันไดเสียงเดียวกันแต่ถึงแม้จะทำการเคลื่อนที่ลอยขึ้นไปหาอีกเสียงหนึ่งก็ตาม

ประโยคที่ 5 - 6

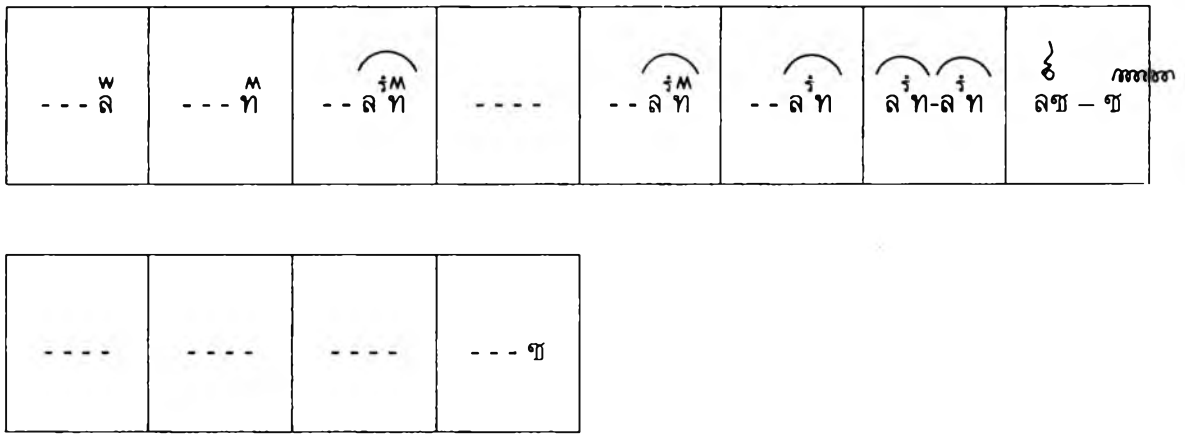

ตัวอย่างโน้ตที่ 94 ประโยคที่ 5-6 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมเปิด พรมปิด ตวัดเสียง พรมจาก นิ้วประ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคนี้แสดงถึงการทอนของทำนองอีกเช่นกัน เป็นการบรรเลงยืนอยู่ที่เสียงเดิมจากสำนวนท้ายประโยคที่ 4 คือ จาก /- - -ล/--ล๋ท/ ให้มีการขยายทำนองให้ครบจังหวะหน้าทับแล้วทอนให้สั้นลงตามลำดับ คือ

จาก - - - ล /- - ล๋ท/

เป็น - - -ล /- - -ท/- - ล๋ท/

เมื่อได้ใจความหรือทำนองที่เป็นหลัก พร้อมที่จะทอนสำนวนเพลงได้แล้วนั้น วรรคต่อไปจึงจะเป็นการทอนสำนวนดังกล่าวให้มีความกระชับและสั้นลง เมื่อพิจารณาสำนวนดังกล่าว

พบว่าเป็นเพียงการขยายสำนวนให้มีความยาวขึ้น อีกทั้งเป็นการแสดงลักษณะการบรรเลงหมดจังหวะหน้าทับของการลอยจังหวะในส่วนนี้

ห้องเพลงที่ 1 เป็นการพรมเปิดที่สายเอก แล้วต่อด้วยการพรมปิดในห้องเพลงที่สองที่ยังคงกดเสียง "ลา" อยู่เช่นเดิม ต่อมาในห้องเพลงที่ 3 เป็นการเพิ่มกลวิธีพิเศษเข้าไป คือ การตวัดเสียง แล้วทำการพรมปิดอีกครั้งหลังจากตวัดนิ้วเสร็จแล้ว การพรมปิดนี้กระทำตรงตำแหน่งเสียงท้ายห้องพอดี แล้วจึงทำการพรมปิดลากเสียงยาวจนเข้าสู่การตวัดเสียงอีกครั้งหนึ่งในห้องเพลงที่ 5 จากนั้นทำการปิดท้ายสำนวนด้วยการพรมปิดอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นทำการสะบัดทอนทำนองเพื่อปิดประโยคอีกสามครั้งในวรรคหลัง โดยไม่ต้องทำการพรมปิดและหมดประโยคด้วยการพรมจาก การตวัดเสียงนี้ ให้ความรู้สึกที่ขาดจากกันระหว่างสำนวนทำนอง เมื่อทำการพรมจาก คันชักนั้นต้องอยู่ที่เสียงท้ายพอดี หนุนคันชักเข้าอีกครั้งที่เสียงลูกตกท้ายห้องเพลงที่ 8 ซึ่งเป็นเสียงเดิมจากสำนวนก่อนหน้านี้ คือเสียง "ซอล" แล้วใช้นิ้วประจากช้าไปหาเร็วจนกระทั่งหมดคันชักและลงพอดีกับจังหวะ การลากคันชักสะอึกนี้ ต้องลากเสียงยาวไปอีกครึ่งจังหวะหน้าทับแล้วค่อยเข้าสู่จังหวะหน้าทับต่อไป

เนื้อทำนองตอนที่ 2 ประโยคที่ 7

ประโยคที่ 7

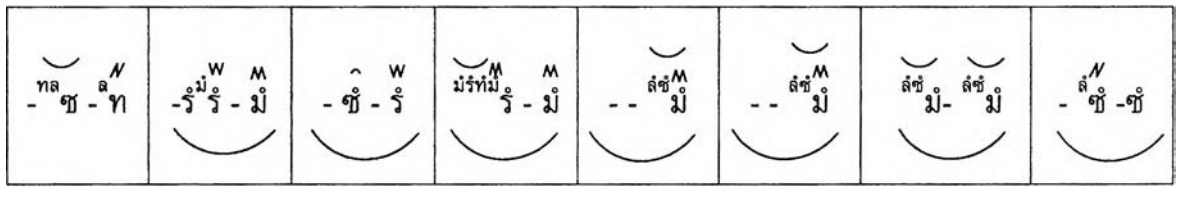

ตัวอย่างโน้ตที่ 95 ประโยคที่ 7 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะบัดนิ้ว กระทบ รูดนิ้ว พรมปิด พรมเปิด ควงเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

รูปประโยคดังกล่าวข้างต้น เป็นการบรรเลงในส่วนที่เป็นเนื้อทำนองหลักของเพลงทยอยเดี่ยว โดยทำการบรรเลงแบบเดียวกันกับทำนองในประโยคที่ 1 แต่มีลีลาการบรรเลงที่ต่างกัน โดยในห้องเพลงที่ 1 เป็นการสะบัดเสียงลงและขึ้นในช่วงเสียงปกติ ต่อมาในห้องเพลงที่ 2 ทำการรูดนิ้วลงไปเพื่อให้อยู่ในตำแหน่งเสียงสูงขึ้นอีกช่วงหนึ่ง เมื่อรูดนิ้วลงไปแล้ว นิ้วแรกที่ใช้อยู่ในตำแหน่งที่ 1 คือ นิ้วชี้กดลงบนสายเอก โดยมีตำแหน่งเสียงที่หนึ่งคือ เสียง "เร" ของสายเอก ประหนึ่งเหมือนการกดสายในสายทุ้มทั้งห้องเพลงที่ 2 และห้องเพลงที่ 3 ในห้องเพลงที่ 2 มีการใช้กลวิธีการบรรเลง คือ การพรมปิดในเสียง "มี" จากนั้นในห้องเพลงที่ 3 ใช้การควงเสียงและต่อด้วยการพรมเปิดในเสียงดกท้ายห้องเพลงที่เสียง "เร" ส่วนในห้องเพลงที่ 4 คือ /$^{\text{มีรีทีมี}}$รี–มี/

ยังคงอยู่ในช่วงเสียงพิเศษและใช้วิธีการกดนิ้วตามปกติ ในลักษณะเหมือนการกดนิ้วในสายทุ้ม แต่การกดนิ้วในห้องเพลงนี้ ใช้กลวิธีการบรรเลงของการสะบัดนิ้ว ซึ่งเป็นการสะบัดเสียงในลักษณะทิศทางลงและหมดเสียงสะบัดที่เสียง"ที" ซึ่งเสียงดังกล่าวจะบรรเลงโดยการกดเสียงข้ามสายเพื่อมิให้นิ้วพันกัน

เมื่อทำการสะบัดนิ้ว แล้วต่อด้วยการพรมปิดในเสียง "มี" เพื่อเป็นการรอช่วงความยาวของทำนองและทำการย้ำเสียงเดิมในตอนท้ายห้องเพลงด้วยการพรมปิดอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะเข้าสู่ห้องเพลงที่ 5 สำหรับห้องเพลงที่ 5 และ 6 มีการสะบัดเสียงลักษณะสามเสียงอยู่ในทิศทางลง จากนั้นในห้องเพลงที่ 7 เป็นการแสดงลักษณะการทอนของทำนองเพลงให้มีความกระชั้นของจังหวะมากขึ้น ดังตัวอย่างทำนองต่อไปนี้

จาก /- - - ˡˢ ม/- - - ˡˢ ม/

เป็น /- ˡˢ ม- ˡˢ ม/

การดำเนินทำนองพบว่า เป็นการสะบัดทั้งหมด 4 ครั้ง ห่างกันจำนวน 2 ครั้งและติดกันอีก 2 ครั้ง จากนั้นทำการสะบัดหมดเสียง หมดวรรคทำนองไปหาเสียง "ซอล" โดยการสะบัดเสียง /- ˡˢ ม/ ในแต่ละครั้งนั้นเป็นการใช้นิ้วควบเสียง ซึ่งการใช้นิ้วควบเสียงนี้ใช้นิ้วก้อยกดลงบนสายเอกในตำแหน่งช่วงเสียงสูงพิเศษ ให้ได้ทั้งเสียง "ซอล" และเสียง "ลาสูง" แล้วหยุดเสียงทันที เมื่อกดเสียง"ซอล" ให้เสียงขาดจากกัน จากนั้นทำการลากเสียงยาวอีกครั้งในตอนท้ายห้อง คือ เสียงตกของห้องเพลงนั่นเอง

ทำนองโยนตอนที่ 2 ประโยคที่ 8 - 10

ประโยคที่ 8

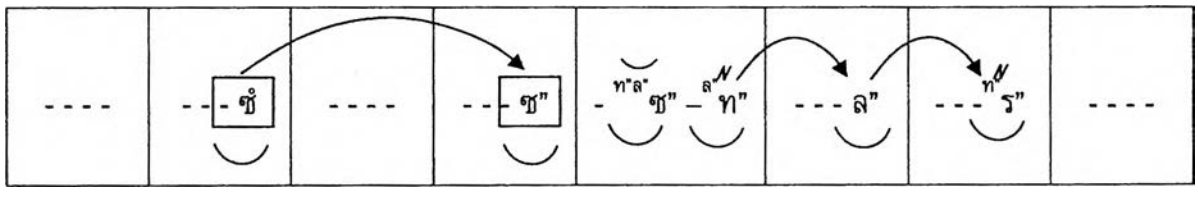

ตัวอย่างโน้ตที่ 96 ประโยคที่ 8 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะบัดนิ้ว กระทบเสียง รูดนิ้ว

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนเพลงยังอยู่ในลักษณะของการลอยจังหวะเช่นเดิม ซึ่งในวรรคแรกเป็นการเล่นเสียงที่เชื่อมต่อมาจากประโยคที่ 7 และมีการเพิ่มช่วงเสียงเป็นลำดับที่ 3 ของการบรรเลง โดยใช้การรูดนิ้วลงไปจากนิ้วชี้ที่อยู่ในเสียง "เร" ลำดับที่ 2 ต่อเนื่องลงมาเป็นนิ้วชี้อยู่ในเสียง "ซอล" ของลำดับที่ 3 จากนั้นทำการสะบัดนิ้วในทิศทางลง ซึ่งยังคงกดนิ้วชี้ค้างอยู่เพื่อสะดวกและง่ายต่อการบรรเลง เมื่อสะบัดนิ้วแล้ว จะทำการกระทบเสียง โดยทำการกระทบกลับในเสียงต้น คือ เสียง "ที" แล้วทำการลากเสียงที่ยาวไปจนกระทั่งเสียงตกห้องที่เสียง "ลา" จากเสียง "ลา" ทำการลากเสียงยาวไปจนกระทั่งเสียงตกห้องเพลงที่ 7 แล้วทำการลากลงตกเสียงสุดท้ายด้วยการกระทบเสียง /ᵀร/ เป็นการแสดงส่วนสุดท้ายของประโยคหมดทำนองในวรรคนี้ และยังคงลากเสียงยาวจนเข้าทำนองในประโยคต่อไป

ประโยคที่ 9

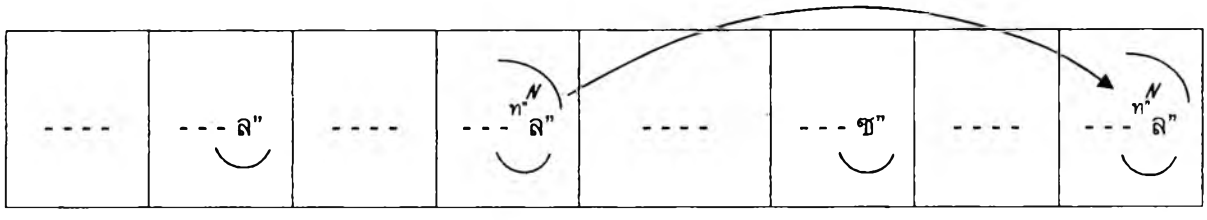

ตัวอย่างโน้ตที่ 97 ประโยคที่ 9 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ รูดนิ้ว ครึ่งเสียง กระทบเสียง เอื้อนเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองนี้เป็นการลอยเสียงต่อเนื่องและคงเสียงตกที่เสียง "ลา" เป็นเสียงหลัก นอกจากลากคันชักยาวแล้วนั้น ยังมีการเพิ่มกลวิธีพิเศษของการกระทบเสียง 2 เสียง ที่เสียง /ᵀ̄ล"/ ของตอนท้ายทั้ง 2 วรรค ซึ่งต้องทำเสียง "ที" ให้อยู่ในลักษณะครึ่งเสียง วิธีการทำครึ่งเสียงเกิดขึ้นโดยใช้นิ้วชี้กดลงบนตำแหน่งเสียง "ลา" แล้วใช้นิ้วกลางกดลงตรงบริเวณที่ชิดกับเสียง "ลา" ซึ่งทั้งสองวรรคนี้ต่างกันในส่วนห้องเพลงที่ 2 และห้องเพลงที่ 6 เท่านั้น เป็นการเปลี่ยนระดับเสียงลงหนึ่งเสียง เพื่อให้มีความสอดคล้องกับท่วงทำนอง และยังคงอยู่บันไดเสียงเดียวกัน ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนหรือลดระดับเสียงลง

ประโยคที่ 10

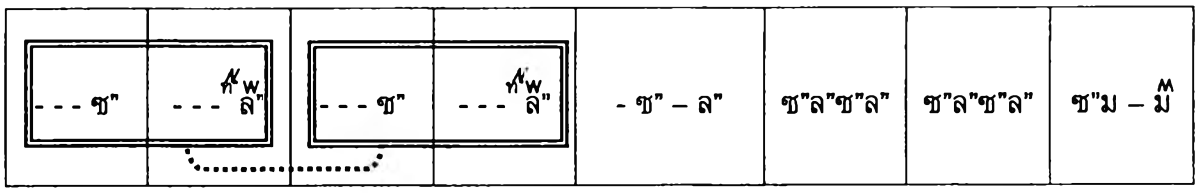

ตัวอย่างโน้ตที่ 98 ประโยคที่ 10 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ รูดนิ้ว ครึ่งเสียง พรมเปิด พรมปิด กระทบเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคนี้เป็นลักษณะการทอนหมดทั้งประโยค โดยมีการบรรเลงทำนองแบบห่าง ๆ แล้วค่อยกระชับขึ้นในสัดส่วนที่เท่ากัน เช่น จาก 4 เป็น 2 ดังนี้

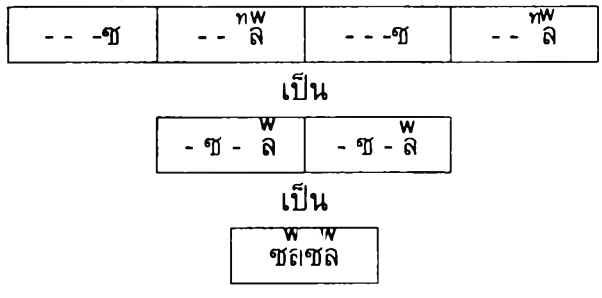

จะสังเกตได้ว่า ในแต่ละช่วงทำนองมีความห่างเท่ากันพอดี แต่สำหรับในวรรคแรกมีการซ้ำทำนองอยู่เพียง 2 ครั้ง คือ /- - -ซ/- - -ไล/ โดยมีการเน้นการหักของเสียง โดยทำการกระทบเสียงชนิดครึ่งเสียง เมื่อทำการกระทบเสียงแล้วต่อด้วยการพรมเปิดเสียง "ลา" จากนั้นคือการทอนโดยใช้เสียงหลักจำนวน 2 ห้องเพลง และต่อด้วยการทอนที่แคบลงก่อนที่จะหมดเนื้อของการทอนที่มีความถี่มากขึ้น คือ /ซลซล/ ของห้องเพลงที่ 7 เมื่อหมดการทอนมีการลงทำนองท้ายประโยคที่มุ่งไปหาเสียง "มี" ซึ่งห่างจากเสียง"ลา"เป็นคู่ 4 ในห้องเพลงที่ 8 จากนั้นทำการพรมปิดเสียงที่ตำแหน่งสุดท้าย เมื่อพรมปิดแล้วทำการลากเสียงยาวลอยไปลงในหน้าทับต่อไป

ทำนองโยนตอนที่ 3 ประโยคที่ 11-12

ประโยคที่ 11

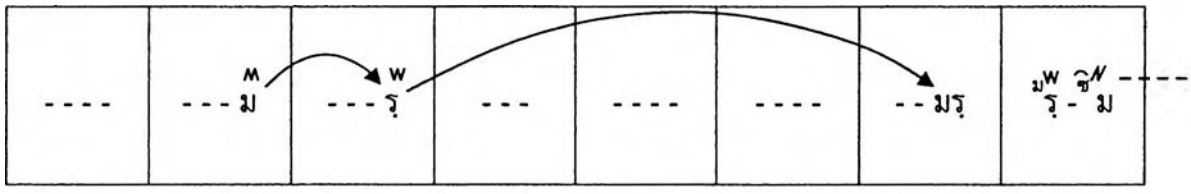

ตัวอย่างโน้ตที่ 99 ประโยคที่ 11 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด พรมเปิด กระทบเสียง ควงเสียง สะอึกเสียง เอื้อนเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคนี้เป็นต้นวรรคของการลอยจังหวะเพื่อเข้าสู่การทอนในประโยคต่อไป จะสังเกตได้ว่าลักษณะการลอยต้นวรรคนั้น จะมีความยาวหรือระยะห่างของตัวโน้ตแต่ละตัวอยู่ในระยะที่เป็นสัดส่วนพอดี กล่าวคือ จะมีโน้ตในวรรคแรกและวรรคหลังที่อยู่ในตำแหน่งใกล้เคียงกัน โดยวรรคแรกเป็นการเอื้อนเสียงยาวของเสียง "มี"และเสียง"เร" โดยการเดินเสียงยาวของทั้งสองเสียงนี้ต้องทำการพรมปิดโดยตลอด เพื่อต้องการให้เกิดความสั่นคลอนของเสียงและไม่ให้เกิดความน่าเบื่อ อีกทั้งยังลดความแข็งกระด้างของทำนองอีกด้วย จากนั้นทำการลากเสียงยาวจนมาถึงห้องเพลงที่ 7 เป็นการเน้นเสียงเดิม คือ จาก /- - - ม/- - - ร/ กลายเป็น /- - มร/ แล้วขมวดลงท้ายที่เสียง "มี" ในห้องเพลงที่ 8 ก่อนจะถึงเสียงสุดท้าย ทำการย้ำเสียงเดิม /มร/ ก่อน โดยการพรมเปิดที่เสียง "เร" แล้วต่อด้วยการกระทบเสียง /- - ม/ โดยใช้เสียง "ซอล" ของนิ้วควง แล้วใช้กลวิธีสะอึกเสียงที่เสียง "มี" ในตำแหน่งสุดท้าย

ประโยคที่ 12

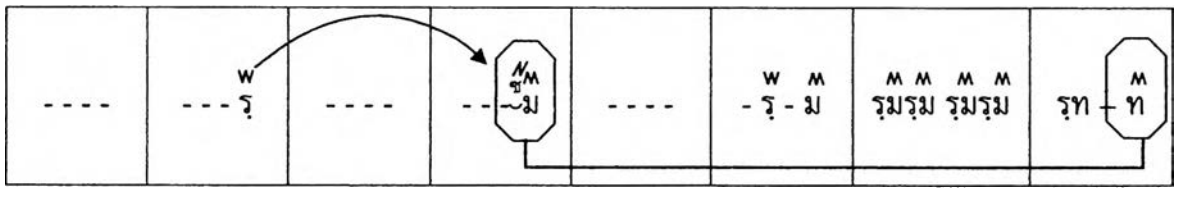

ตัวอย่างโน้ตที่ 100 ประโยคที่ 12 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมเปิด การควงเสียง พรมปิด กระทบเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคนี้พบว่ามีลักษณะของการทอนทำนองอีกเช่นกัน โดยมีความห่างกันเป็นสัดส่วนพอดี ห้องเพลงที่ 2 ใช้กลวิธีการพรมเปิดตลอดจนหมดวรรคทั้งห้องเพลงที่ 4 เพิ่มขึ้นหนึ่งระดับเสียงคือ เสียง "มี" แล้วทำการกระทบเสียง /- - ้ม/ ซึ่งข้ามหนึ่งเสียง โดยใช้นิ้วควงเสียง "ซอล" ไปกระทบกับเสียง "มี" พร้อมทำการพรมปิดที่เสียง "มี" สามารถสังเกตจากวรรคเพลงทั้ง2 วรรค โดยมีเสียงตกที่เสียง "มี" และเสียง "ที" ห่างกันเป็นคู่สี่และเสียงในดอนท้ายประโยคทำการย่อยทำนองให้แคบและกระชั้นมากขึ้น พร้อมทั้งทำการพรมปิดสลับกับเสียง"เร" จนกระทั่งหมดห้องเพลงเพื่อเข้าสู่ห้องเพลงที่ 8 เป็นการทอนลงไปหาเสียงสุดท้าย เมื่อหมดวรรคของการทอนกลับมาหาเสียง "ที" โดยตำแหน่งเสียง"ที" ที่เป็นตัวตกจังหวะและแทรกการพรมปิดด้วย ซึ่งเป็นลักษณะสำนวนปิดของการทอนในช่วงจังหวะลอยหนึ่งชุด

ทำนองนี้มีโครงสร้างหลักคือ /- - - -/- - - ร/- - - -/- - -ม/ เท่านั้น และสร้างความนุ่มนวลของทำนอง ด้วยการเพิ่มเติมกลวิธีการกระทบเสียงเข้าไประหว่างการบรรเลง

ทำนองโยนตอนที่ 4 ประโยคที่ 13 - 17

ประโยคที่ 13

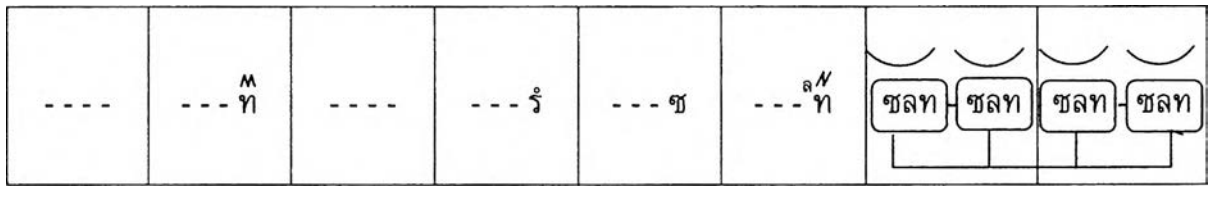

ตัวอย่างโน้ตที่ 101 ประโยคที่ 13 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด กระทบ สะบัดนิ้ว

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคต้นเป็นการลอยจังหวะ โดยในห้องเพลงที่สองของประโยคนี้ เป็นการลากเสียงให้ยาวต่อเนื่องมาจากห้องเพลงที่ 8 ของประโยคที่ 12 แล้วทำการพรมปิดต่อเนื่องไปจนหมดจังหวะทำนองในวรรคแรก จากนั้นกดเสียง "เรสูง" โดยมิต้องปล่อยตำแหน่งนิ้วกลาง คือ เสียง "ที" ทำการข้ามเสียงหนึ่งเสียง แล้วลงสู่เสียง "ซอล" เพื่อเข้าสู่การกระทบเสียงตอนท้ายห้องเพลงที่ 6 การยืนทำนองโดยการกระทบเสียงจะอยู่ในลักษณะของการกระทบเสียงขึ้น 2 เสียงเรียงกัน แล้วจึงทำการสะบัดนิ้วเรียงกันจำนวน 4 ครั้ง ก่อนหมดจังหวะหน้าทับ ดังต่อไปนี้

จาก /- - -ซ/- - ท/ เป็น / ซลท - ซลท/

การบรรเลงกลอนเพลงนี้สังเกตได้ว่า มุ่งเสียงสำคัญเพียงสามเสียงเท่านั้นคือ เสียง "ซอล" เสียง "ลา" และเสียง "ที" โดยทำการสะบัดเสียงตามลำนวนกลอน เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจจากลักษณะเด่นดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

ประโยคที่ 14

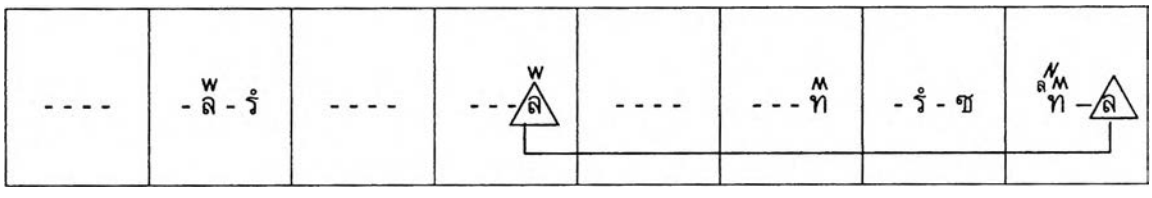

ตัวอย่างโน้ตที่ 102 ประโยคที่ 14 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมเปิด พรมปิด ครึ่งเสียง กระทบเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

การดำเนินกลอนเพลงประโยคนี้พบว่า มีท่วงทำนองเพลงที่ยังคงอยู่เสียงเดิมหรือมีการยืนเสียงอยู่ที่เสียง "ลา" เป็นเสียงหลักของทำนอง สังเกตได้จากความสัมพันธ์ของวรรคเพลงทั้ง 2 วรรค จากเสียงในตอนท้ายห้องเพลงที่ 4 และห้องเพลงที่ 8

ทำนองของห้องเพลงที่ 2 มีการใช้เสียง "ลา" ที่มีการพรมเปิดเพื่อสร้างความนุ่มนวลของการบรรเลงแล้วต่อเนื่องด้วยเสียง "เรสูง" ในตอนท้ายห้องเพลง เสียงดังกล่าวห่างกันเป็นคู่ที่ 4 ของระดับเสียงหลัก จากนั้นทำการลากเสียง "เรสูง" ยาวไปจนกระทั่งถึงห้องเพลงที่ 4 ในตำแหน่งเสียง "ลา" แล้วทำการพรมเปิดอีกครั้ง ถือเป็นการหมดวรรคแรกของทำนองเพลง เมื่อเข้าสู่ทำนองเพลงในวรรคหลังมีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงขึ้นอีกหนึ่งระดับเสียง โดยมีการเพิ่มขึ้นไปหาเสียง "ที" ด้วยการพรมปิดแล้วกดข้ามเสียง 1 เสียงไปหาเสียง "เรสูง" และทำการแกว่งทำนองให้คงเสียงเดิมโดยตลอด จากนั้น ทำการกระทบเสียงไปทางเสียงสูง พร้อมทำการพรมปิดที่เสียง"ที"ในลักษณะครึ่งเสียง จึงจะได้สำนวนที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ในการดกแต่งทำนองในประโยคดังกล่าวนี้ ยังคงใช้เสียงที่อยู่ในบันไดเสียงหลักของเพลงทยอยเดี่ยวทางซออู้นี้เท่านั้น

ประโยคที่ 15

- ร̣ - ล̣	- ท̣ - ล̣	- ร̣ - ซ	ล̣ท̣ - ล̣	ร̣ - ล̣ ล̣	- ล - ร̣	ลร̣ลร̣ล	ร̣ - - ท

ตัวอย่างโน้ตที่ 103 ประโยคที่ 15 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมเปิด พรมปิด ครึ่งเสียง กระทบเสียง ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคนี้เป็นลักษณะการบรรเลงที่มีการบรรเลงซ้ำทำนองกัน นอกจากนี้ยังมีการเน้นและทอนทำนองออกเป็นสัดส่วนที่พอดีกัน ซึ่งยังคงเสียงสำคัญของประโยคเพลงอยู่ที่ตำแหน่งเสียง "ลา" สำนวนทำนองดังกล่าวข้างต้น บางเครื่องดนตรีจะทำการบรรเลงสลับเสียงสูงต่ำไม่ให้ซ้ำกัน แต่สำหรับซออู้มีข้อจำกัดเรื่องเสียง ทำให้ซออู้ต้องดัดแปลงทำนองหรือสำนวนต่าง ๆ ตามอัตลักษณ์และขอบเขตเสียงของเครื่องดนตรี

ทำนองเพลงห้องที่ 1 และห้องเพลงที่ 2 ดำเนินกลอนเสียงเดียวกัน มีการบรรเลงโดยแทรกกลวิธีการพรมเปิด เมื่อสิ้นสุดการพรมเปิดแล้วใช้นิ้วก้อยกดสายที่เสียง "เร" ด้วยเสียงครั่นครวญแล้วเปลี่ยนเสียงสุดท้ายคือ เสียง "ซอล" นั่นเอง อยู่ในลักษณะการลากเสียงยาว เพื่อส่งต่อสำนวนต่อไปในห้องเพลงที่ 4 มีการใช้กลวิธีการกระทบ พรมปิดและพรมเปิด โดยการทำกระทบเสียงทางเสียงสูง แล้วต่อด้วยการพรมปิดเสียงสุดท้ายของการกระทบทันทีและลงท้ายห้องเพลงด้วยเสียง"ลา" โดยทำการพรมเปิดลากเสียงยาว เพื่อให้ความรู้สึกขึ้นและลงของทำนองเพลง ดังแผนผังลูกศรแสดงทิศทางของเสียงดังกล่าว ต่อไปนี้

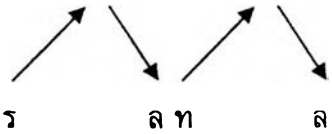

ทำนองต่อไปเป็นการย้ำเสียงและทอนเสียงการลอยจังหวะให้มีความกระชับขึ้น เมื่อมีการทอนทำนองให้ถี่ขึ้น ดังตัวอย่างสัดส่วนทำนองต่อไปนี้

/ - ร – ล / - ท – ล/ } โครงเดียวกันแต่เพิ่มรายละเอียด
/ - ร – ซ / ฺท – ล/ }

กลายเป็น

/ - ร -ล ท ล/

เมื่อดำเนินทำนองเข้าสู่ห้องเพลงที่ 6 - 7 เป็นการทอนสำนวนให้สั้น กระชับเพื่อจะส่งต่อการลอยในจังหวะต่อไป ท่วงทำนองเพลงในจังหวะนี้ มีลักษณะการใช้วิธีการย้อยทำนอง โดยให้เสียงสุดท้ายของห้องเพลงที่ 7 ไปลงในตอนต้นห้องของห้องเพลงที่ 8 แล้วลงท้ายห้องหรือเสียงตกที่เสียงทีด้วยการพรมปิดลอยเสียงไปอีกครึ่งจังหวะหน้าทับเป็นการแสดงการหมดช่วงของการลอยอีกหนึ่งส่วน เพื่อเข้าสู่เสียงต่อไป

ประโยคที่ 16

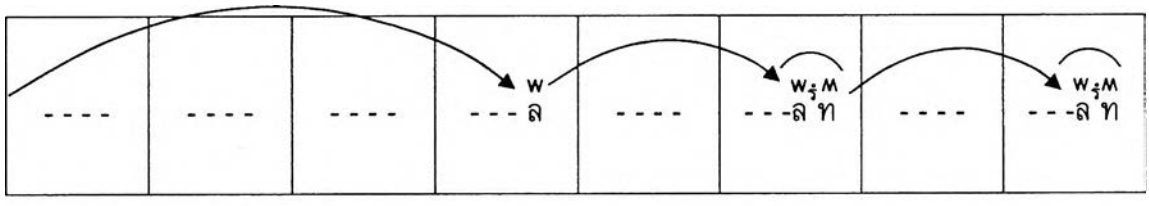

ตัวอย่างโน้ตที่ 104 ประโยคที่ 16 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมเปิด ตวัดเสียง พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

การดำเนินทำนองของ 3 ห้องแรก ยังคงการลอยเสียงยาวโดยตลอดต่อเนื่องมาจากประโยคที่ 15 แล้วหมดวรรคที่เสียง “ลา” พร้อมทำการพรมเปิด จากนั้น ทำการลอยเสียงจนถึงห้องเพลงที่ 6 แล้วจึงตวัดเสียงในตำแหน่งสุดท้าย แต่ในการตวัดเสียงส่วนนี้มีทั้งเสียง “ลา” และเสียง “ที” ซึ่งสามารถใส่กลวิธีการพรมเปิดและพรมปิด โดยเสียงพรมปิดในเสียง“ที” นี้ ลากเสียงยาวจนเข้าสู่ทำนองในห้องเพลงที่ 8 อีกครั้งในลักษณะเดียวกัน

ประโยคที่ 17

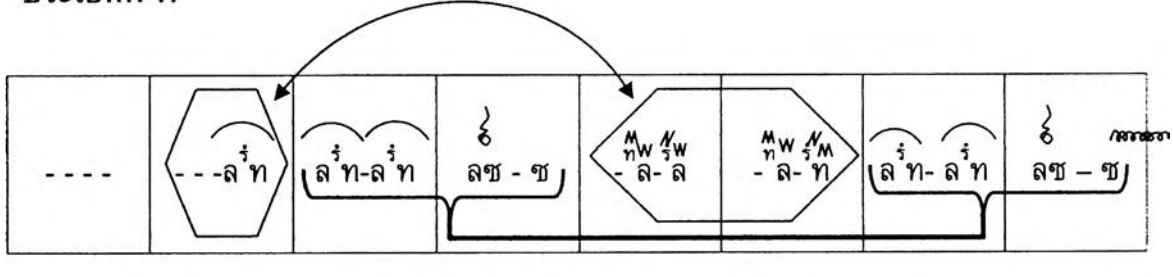

ตัวอย่างโน้ตที่ 105 ประโยคที่ 17 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ตวัดเสียง พรมจาก พรมปิด พรมเปิด กระทบเสียง นิ้วประ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

กลอนเพลงประโยคนี้พบว่าสำนวนกลอนในวรรคแรกและวรรคหลังมีเสียงตกในเสียงเดียวกันคือเสียง “ซอล” ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการเน้นลงที่เสียง “ซอล” ทั้งสองจุดนี้ เป็นการคงทำนองในเสียงหลักของโครงสร้างหลักไว้คือ มีการยืนเสียงหรือต้องการลอยเสียงอยู่ที่เสียง “ซอล” นั่นเอง ส่วนรายละเอียดในส่วนอื่นคือการตกแต่งทำนองดังนี้

ห้องเพลงที่ 2 มีการตวัดเสียง ลักษณะของการตวัดเสียงชนิดข้ามนิ้วและข้ามเสียงทำในลักษณะเช่นนี้เหมือนกับทำนองในห้องเพลงที่ 3 แต่ในห้องเพลงที่ 3 เป็นการทอนเพิ่มความถี่มากขึ้น จากนั้นทำการปิดสำนวนการตวัดเสียง สำนวนห้องเพลงที่ 3 เริ่มต้นด้วยการพรมจากในห้องเพลงที่ 4 เพื่อแสดงความชัดเจน เด่นชัด การขาดและหมดวรรคเพลงและยังคงเสียงเดิมที่ตรงกับเสียงตกท้ายห้องคือเสียง “ซอล” ทำการลากเสียงยาว จากนั้นในห้องเพลงที่ 5 และห้องเพลงที่ 6 บรรเลงในลักษณะของการ “เอื้อนทำนอง” พร้อมทั้งทำการพรมปิดในเสียงต้นและทำการพรมเปิดในเสียงสุดท้ายแต่เปลี่ยนเสียงตกจากเสียง “ลา” ในห้องที่ 5 มาเป็นเสียง “ที” ในห้องเพลงที่ 6 ซึ่งเสียง“ที” ที่ตกตอนท้ายห้องเพลงที่ 6 มีการใช้กลวิธีการกระทบเสียงทิศลงคือ /˩ท/ เมื่อทำการกระทบแล้ว ทำการพรมปิดที่เสียง“ที” นั้นทันที สำนวนเพลงเช่นนี้ จะเอื้อต่อสำนวนการบรรเลงในห้องเพลงต่อไป เมื่อทำการตวัดเสียงจำนวน 2 ครั้ง แล้วจึงจะบรรเลงสำนวนเพื่อเป็นการปิดท้ายของสำนวนพร้อมทำการพรมจากในตอนต้นของห้องเพลง

จากนั้น เสียงลูกตกเสียง”ซอล” จะสีโดยใช้กลวิธีพิเศษ คือ “สะอึกเสียง” จนกระทั่งครบจังหวะและหมดคันชัก จะสังเกตได้ว่ารูปแบบโครงสร้างของทำนองในประโยคนี้ สำนวนวรรคแรกและวรรคหลัง มีความคล้ายคลึงและมีการเปลี่ยนตัวเชื่อมสำนวนทำนองแต่ยังคงโครงสร้างเดิมอยู่ ดังนี้

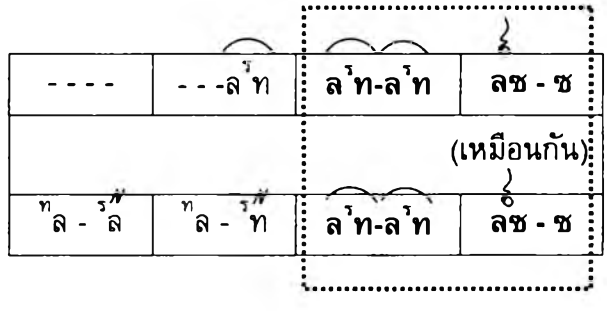

สำนวนทำนองของวรรคแรกและวรรคหลังในห้องเพลงที่ 1และ 2 นั้น แตกต่างกันตรงที่สำนวนวรรคหลังเป็นทำนองขยายขึ้นเพื่อเชื่อมสำนวนกลอน 2 ประโยคเข้าด้วยกัน จากนั้นส่วนห้องเพลงสองห้องสุดท้ายของทั้งสองวรรคมีการบรรเลงและดำเนินรูปแบบสำนวนเหมือนกันทุกประการ ซึ่งเป็นส่วนแสดงถึงการเน้นเสียงที่ลอยจังหวะอยู่อย่างชัดเจนนั่นเอง

ทำนองโยนตอนที่ 5 ประโยคที่ 18 - 24

ประโยคที่ 18 - 19

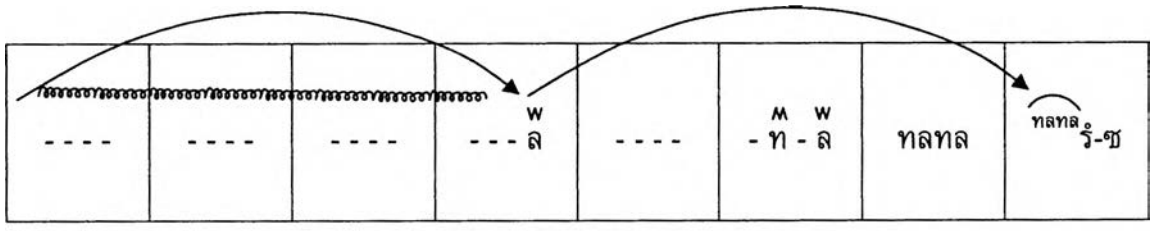

ตัวอย่างโน้ตที่ 106 ประโยคที่ 18-19 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ นิ้วประ พรมเปิด พรมปิด ครึ่งเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคนี้ เป็นการบรรเลงแบบลอยเสียงจากเสียง“ซอล”สุดท้ายของประโยคที่ 17 ต่อเนื่องไปหาเสียง“ลา”ในวรรคแรก และทำการลอยเสียงไปหาเสียง“ซอล” ในตอนท้ายวรรค ซึ่งเป็นเสียงเดียวกับเสียงตั้งต้น พร้อมใช้กลวิธีการประนิ้วที่สายเปล่าของสายเอกให้มาดกเสียงท้ายวรรคแรกด้วยเสียง “ลา” ด้วยกลวิธีการพรมเปิดที่เสียงดังกล่าวอีกครั้ง จากนั้นทำการทอนในเสียง “ลา” ให้มีลักษณะเหมือนลูกคลื่นจากทำนองที่อยู่ห่าง ๆ ไปสู่ทำนองที่มีรายละเอียดมากยิ่งขึ้น จะสังเกตได้ว่า เสียงหลักที่ต้องการลอยในจังหวะนี้ คือ เสียง “ซอล” เพียงเสียงเดียว โดยมีส่วนอื่นเป็นการตกแต่งของทำนอง เพื่อไม่เป็นการแสดงทำนองที่ยาวเกินไป โดยการเลือกใส่กลวิธีของการทอนเข้าไป อีกทั้งยังเป็นจุดพักแรงของผู้บรรเลงได้เป็นอย่างดี เพราะในทำนองดังกล่าว จะต้องบรรเลงซ้ำ เพื่อแสดงถึงการยืนเสียงก่อนเข้าสู่การลอยจังหวะในเสียงต่อไปได้อย่างกลมกลืน

ประโยคที่ 20

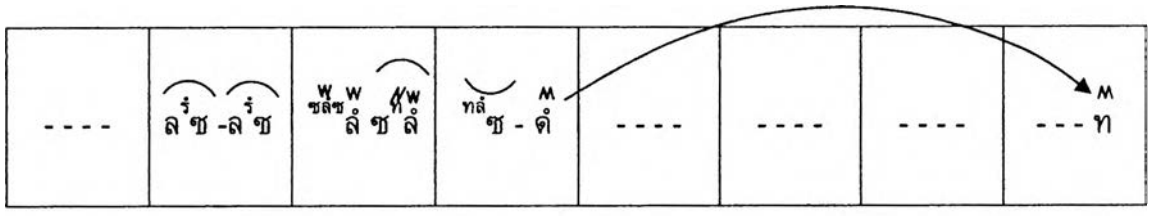

ตัวอย่างโน้ตที่ 107 ประโยคที่ 20 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ดวัดเสียง พรมเปิด กระทบเสียง สะบัดนิ้ว พรมปิด เอื้อนเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองในประโยคนี้พบว่า มีการใช้เสียงที่อยู่นอกเหนือจากบันไดเสียงคือ เสียง "โด" นั่นเอง ซึ่งเป็นเสียงหลักของวรรคแรก อาจกล่าวได้ว่าสำนวนทำนองในส่วนนี้เป็นสำนวนทำนองเชื่อมประโยคระหว่างการเปลี่ยนสำนวนทำนองในระดับเสียงอื่นของท่วงทำนองต่อไป สำนวนทำนองในวรรคแรกนี้เรียกว่า "ทำนองเชื่อมประโยค"

ทำนองในห้องเพลงที่ 2 เป็นการดวัดเสียงสามเสียงเพื่อไปหาเสียงในสายเปล่าของสายเอกจำนวน 2 ครั้งแล้วทำการส่งต่อไปยังการเอื้อนทำนองในส่วนต่อไปคือ /-- อืออือ/--อืออือ/ -อื่อ-ฮืออือ/ สำหรับโน้ตในส่วนนี้ ใช้กลวิธีการกระทบของเสียงในทิศลงแล้วทำการพรมเปิดในเสียง "ลา" ตกท้ายห้องเพลงนี้ จากนั้นในห้องเพลงที่ 4 ทำการสะบัดเสียงในทิศทางลงชนิดเรียงเสียงขาดจากกันทันที แล้วลงเสียง "โด" อีกครั้งด้วยการพรมปิด

เมื่อทำการลากเสียงยาวไปจนกระทั่งหมดจังหวะหน้าทับสุดท้ายที่เสียง "ที" ซึ่งลดลงมาหนึ่งระดับเสียง การลอยเสียงมาลงตอนท้ายจังหวะนั้น เสียง "ที" ในที่นี้ต้องทำการพรมปิด ซึ่งถือว่า การลอยเสียงในจังหวะนี้ เป็นการลอยเสียงช่วงต้นของทำนองเพื่อเข้าสู่การเปลี่ยนบันไดเสียงอื่นในท่วงทำนองต่อไป

ประโยคที่ 21

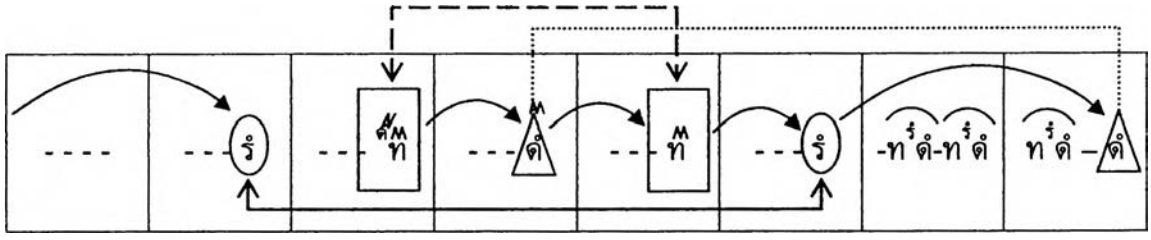

ตัวอย่างโน้ตที่ 108 ประโยคที่ 21 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ทดรXฟซX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ กระทบเสียง พรมปิด ตวัดเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

การบรรเลงทำนองนี้อยู่ในบันไดเสียง ทดรXฟซX ซึ่งเป็นทำนองแรกที่มีการเปลี่ยนทางการบรรเลงมาอยู่ในบันไดเสียงดังกล่าว และเป็นการบรรเลงที่ต้องการลอยเสียงลงที่เสียง "โด"เป็นหลักของทำนอง ส่วนระยะทางก่อนถึงเสียงลูกตกของวรรคแรกและวรรคหลังเป็นลักษณะการตกแต่งทำนองทั้งสิ้น โดยเริ่มจากในห้องเพลงที่หนึ่งเป็นการลอยเสียง "ที" ซึ่งเป็นเสียงสุดท้ายของวรรคที่ผ่านมา จากนั้นทำการลากเสียงยาวต่อเนื่อง จนกระทั่งเข้าสู่ห้องเพลงที่ 2 เมื่อลอยมาแล้วลงที่เสียง "เรสูง" เพื่อเป็นเสียงตั้งต้นของทำนอง จากนั้นทำการลากเสียงยาวมาลงที่เสียงตกจังหวะในห้องถัดไป คือ /ด̣ท/ โดยทำการกระทบเสียงในทิศลงเรียงจากห้องที่ผ่านมา คือ ร/ด/ท/ แล้วจึงทำการพรมปิดที่เสียง "ที" อีกครั้งก่อนลงเสียง "โด" ที่ทำการพรมปิดอีกเช่นกัน ดอนท้ายในวรรคแรกที่ต้องการยืนเสียงอยู่ที่เสียง "โด" เป็นเสียงหลักของทำนอง

จากนั้นในห้องเพลงที่ 5 และห้องเพลงที่ 6 เป็นการย้อนสำนวนในห้องเพลงที่ 2 และห้องเพลงที่ 3 พร้อมทำการพรมปิดโดยตลอด จากนั้น ในห้องเพลงที่ 7 เป็นการตวัดเสียงข้ามนิ้วลงที่เสียง "โด" สูงจำนวน 3 ครั้ง ซึ่งการตวัดเสียงในแต่ละครั้งต้องทำเสียงให้ขาดออกจากกัน เพื่อเป็นการเน้นเสียงในดอนท้ายของจังหวะหน้าทับและเพื่อเป็นสำนวนทำนองการลอยจังหวะที่แสดงถึงการหมดทำนองอีกด้วย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประโยคที่ 22

- รำ - ดำ	ซดำ - ซ	ซลำ ซลำ - ซ ทำ	ฟ ฟ - ฟ	- ม - ฟ	-ซ - ฟ	ม ฟ ดฺ ดฺ	มรฺ ดฺ ม - รฺ

ตัวอย่างโน้ตที่ 109 ประโยคที่ 22 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ฟซลXดรX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ กระทบเสียง พรมเปิด พรมปิด ควงเสียง สะบัดนิ้ว

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองดังกล่าวพบว่ามีการใช้เสียงที่ 4 ของบันไดเสียง ฟซลXดรX คือเสียง "มี" ในช่วงการบรรเลงในดอนท้ายของวรรคหลัง ทำนองในส่วนนี้ถือเป็นทำนองที่ลงกับจังหวะหน้าทับพอดี อีกส่วนหนึ่งที่พบในทางซออู้ โดยสามารถแสดงให้เห็นถึงทำนองสารัตถะได้ดังนี้

- - -ซ	- - - ล	- - - ซ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - ฟ	- - - ม	- - - ร

ทำนองห้องเพลงที่หนึ่ง ตำแหน่งเสียง "เรสูง" เป็นเสียงเชื่อมของทำนองเพลงที่ผ่านมา บรรเลงในทำนองปกติ จากนั้น ในห้องเพลงที่ 3 มีการพรมเปิดเสียง "ลา" ถึง 3 ครั้ง ซึ่งตรงกับการเอื้อนของการขับร้องคือ /--อือฮือ/--อือฮือ/-อื่อ-ฮืออือ/ ตรงเสียง "ฮือ" ต้องทำการพรมเปิดและในเสียงตกท้ายห้อง 3 คือ /-อื่อ-ฮืออือ/ มีการใช้กลวิธีการกระทบเสียงในทิศทางลง จากนั้นเมื่อเข้าสู่ห้องเพลงที่ 4 เป็นการแสดงถึงการหมดวรรคทำนองด้วยการทำเสียงให้แยกออกจากกัน โดยการกระทบเสียงพยางค์แรก คือ /ฺฟ/ ให้รู้สึกขาดจากเสียงตกดอนท้าย แล้วหนุนคันชักเข้าในเสียงตกสุดท้ายที่เสียง "ฟา" พร้อมทำการพรมปิดอีกครั้ง

ทำนองต่อไป คือ ห้องเพลงที่ 5 และห้องเพลงที่ 6 ทำการพรมปิดโดยตลอด และยังคงเน้นอยู่ที่เสียง "ฟา" เช่นเดิม เพื่อส่งต่อไปยังทำนองต่อไปที่บรรเลงอยู่บนช่วงเสียงปกติในสายทุ้ม สำหรับห้องเพลงที่ 6 เสียงต้นคือ /-ซ-ฺฟ/ เสียง "ซอล" ในที่นี้ยังคงสีข้ามสายไปยังเสียงสายเอกในตำแหน่งสายเปล่า แล้วต่อด้วยการกระทบเสียง "ฟา" /ฺฟ/ โดยลากคันชักกลับมาบรรเลงเสียง "โดต่ำ" ในสายทุ้มของซออู้ คล้ายกับการทำกลอนออกมาในลักษณะกลอนฟาด แต่มีเพียงจุดเดียวเพื่อความสะดวกในการเอื้อนในห้องเพลงต่อไป ส่วนห้องเพลงที่ 7 มีการใช้กลวิธีการควงเสียง"ซอล"ตรงบริเวณ /มฺฟ มรฺดมรฺด/ เพราะอยู่ในช่วงของการเอื้อนทำนองจึงไม่นิยมบรรเลงแบบข้ามสาย แล้วต่อด้วยการสะบัดเสียงในทิศทางลงจำนวน 3 ครั้ง คือ /มรฺด/ แล้วหมดทำนองด้วยเสียง "มี" ในจังหวะยกของห้องเพลงที่ 8 พร้อมทำการพรมปิดที่เสียง"มี" และปิดท้ายด้วยการพรมเปิดที่เสียง "เร" เพื่อส่งต่อการลอยเสียงในทำนองส่วนต่อไป

ประโยคที่ 23

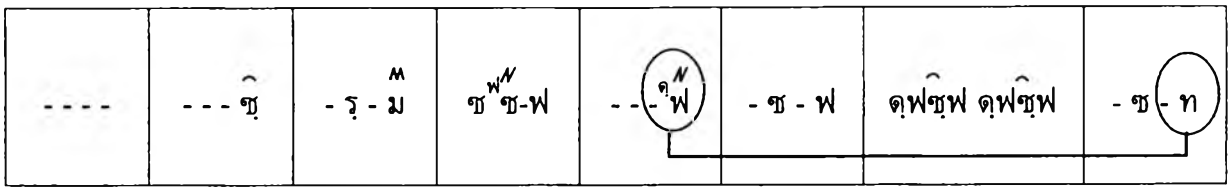

ตัวอย่างโน้ตที่ 110 ประโยคที่ 23 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ฟซลXดรX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ควงเสียง พรมปิด กระทบเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองประโยคนี้พบว่าบรรเลงอยู่ในบันไดเสียง ฟซลXดรX แต่ยังมีการใช้เสียง "ที"และเสียง"มี"ในบางแห่ง สำนวนทำนองในประโยคนี้มุ่งการลอยจังหวะจากเสียง "ฟา" ไปหาเสียง"ที" ในวรรคหลังห้องเพลงที่ 1 ยังคงเป็นการลากเสียงจากเสียงของวรรคที่ผ่านมา แล้วต่อด้วยการควงเสียง "ซอล" ในเสียงแรกของการเริ่มต้นวรรคทำนองแรก จากนั้นทำการพรมปิดที่เสียง"มี"ในห้องเพลงที่ 3 พร้อมทำการสีข้ามสายไปหาเสียงสายเปล่าในสายเอก เพื่อส่งสำนวนต่อในรูปแบบของการทอนสำนวนทำนองในห้องเพลงต่อไป คือห้องเพลงที่ 5 – 7 โดยมีเสียงหลักของการทอนสำนวนเพียงสามเสียงคือ เสียง"โด" เสียง"ฟา"และเสียง"ซอล" ซึ่งอยู่ในลักษณะของการวนกลับมาหาเสียงศูนย์กลางทำนองคือ เสียง"ฟา" ดังตัวอย่างทำนองต่อไปนี้

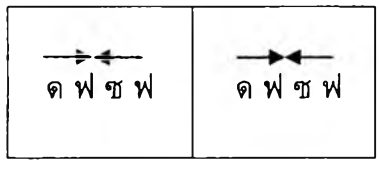

โดยตลอดของการทอนสำนวนเพลงในประโยคนี้ จะพบว่าเสียง "ซอล" ที่ใช้ในทำนองนี้เป็นการใช้นิ้วควงเสียง ที่เป็นเช่นนี้เพราะจะได้บรรเลงสะดวกมากขึ้นและไม่มีลักษณะของกลอนฟาดผสมอยู่ จากนั้นจึงทำการโยนเสียงไปลงที่เสียง "ที" ในตอนท้ายของจังหวะหน้าทับนี้ แล้วจึงเข้าสู่ระดับเสียงหรือการลอยในระดับเสียงดังกล่าวต่อไป

ประโยคที่ 24

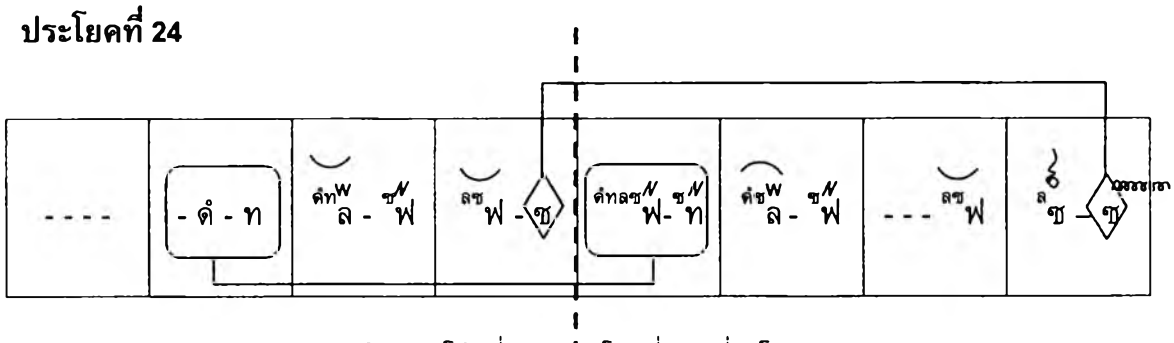

ตัวอย่างโน้ตที่ 111 ประโยคที่ 24 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ฟซลXดรX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะบัดนิ้ว พรมเปิด กระทบเสียง ครึ่งเสียง พรมปิด พรมจาก นิ้วประ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองในประโยคนี้ พบว่าเป็นการบรรเลงที่มีทำนองซ้ำกันในวรรคแรกและวรรคหลัง สังเกตได้จากสำนวนทำนองที่คล้ายคลึงกัน พร้อมทั้งมีเสียงตกและการลอยจังหวะในเสียงเดียวกันที่มีวัตถุประสงค์การลอยในเสียง "ซอล" เพียงเสียงเดียว การซ้ำทำนองในสำนวนทำนองดังกล่าว มีการเพิ่มรายละเอียดหรือกลวิธีพิเศษต่าง ๆ เข้าไปในวรรคหลัง เพื่อให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างทำนองในวรรคแรก

ห้องเพลงที่ 1 ยังคงเสียงลอยในเสียง"ที" ซึ่งเป็นเสียงในจังหวะสุดท้ายของประโยคที่ 23 ทำการลากยาวมาจนถึงต้นทำนองและทำการตกแต่งทำนองเพื่อลอยไปหาเสียง "ซอล" ตอนท้ายประโยค ด้วยการตกแต่งหรือมีลีลาสำนวนทำนองดังต่อไปนี้ ห้องเพลงที่ 2 คือ /–ด-ท/ ระดับเสียง"ที"ในห้องเพลงดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งครึ่งเสียง ที่ทำการกดเสียงในสายเอกโดยนำนิ้วกลางซึ่งอยู่ในระดับเสียง"ที" ชิดกับนิ้วชี้ซึ่งอยู่ในระดับเสียง"ลา" พร้อมทำการพรมปิดเพื่อต้องการให้เสียงที่ลากยาวต่อเนื่องนั้น มีความนุ่มนวลและเป็นคลื่นพร้อมที่จะสามารถทำการไหลของนิ้วและการไหลของเสียงไปสู่ทำนองต่อไป จากนั้นทำการสะบัดเสียงไปสู่ทำนองต่อไปได้อย่างกลมกลืน จากนั้นทำการสะบัดเสียงในทิศทางลง และทำการพรมปิดที่เสียง"ที" (ดทล) เพื่อไปสู่ลูกตกตอนท้ายห้องเพลงด้วยการกระทบเสียงข้ามสาย คือ /ˇฟ/ สำหรับห้องเพลงที่ 4 มีการสะบัดเสียงในทิศทางลงที่เสียง /ลซˇฟ/ ซึ่งมีความสอดคล้องกับเสียงที่มากระทบเสียงก่อนหน้านี้

โครงสร้างทำนองเพลงช่วงนี้ ต้องการยืนเสียงที่เสียง"ซอล" ฉะนั้นการสะบัดเสียงในลักษณะดังกล่าว จึงเป็นการลงหมดวรรคที่ให้ความรู้สึกจบ หมดวรรคของสำนวนนั้นได้พอดี เมื่อเข้าสู่สำนวนทำนองวรรคต่อไป เป็นการเพิ่มรายละเอียดให้มีการตกแต่งทำนองมากขึ้นจากเดิม ตัวอย่างในทำนองวรรคแรกคือ /–ด-ท/ จะมีการเพิ่มรายละเอียดของสำนวนเข้าไปกลายเป็น /ดทˇ ลซˇฟ-ˇท/ ซึ่งยังคงเสียงลูกตกเพียงเท่านั้น และทำการเพิ่มกลวิธีพิเศษของการสะบัดเสียงการพรมจาก การกระทบเสียงในลักษณะรวบรัด รวดเร็ว เพื่อให้เวลาหมดหรือจบทำนองจะเท่ากับจังหวะหน้าทับพอดี ส่วนต่อมาเป็นการยืดขยายทำนองให้มากขึ้นอีกหนึ่งห้องเพลงแต่ยังคงสำนวนเสียงตกโครงสร้างเดิมอยู่ คือ จากสำนวนในวรรคแรก คือ /ดทˇล ˇฟ/

กลายเป็น /ด๊ซ ล๊ล/---ล๊ซ ฟ/ สังเกตได้ว่าถ้ามีการขยายทำนอง ก็ยังคงทำนองในเสียงตกไว้เช่นเดิม และถึงแม้จะมีการยืดทำนอง ยังสามารถคงความหมายและความรู้สึกของทำนองเช่นเดิมไว้ โดยมีความยาวของทำนองเพิ่มขึ้นเพียงเท่านั้น ส่วนทำนองในห้องเพลงสุดท้ายคือ การพรมจากที่เสียง /ด๊ซ/ แล้วลงสำนวนตอนท้ายที่เสียง "ซอล" โดยการทำนิ้วประและลากเสียงยาว เมื่อเทียบกับสำนวนตอนท้ายของวรรคแรกนั้น พบว่ามีความแตกต่างกันเรื่องสำนวนเพลง แต่ยังคงเสียงตกในเสียงเดียวกันเป็น /ลซ-ซ/ ซึ่งยังคงให้ความหมายอยู่เช่นเดิมแต่ตกแต่งทำนองมากยิ่งขึ้น

ทำนองโยนตอนที่ 6 ประโยคที่ 25 - 30

ประโยคที่ 25

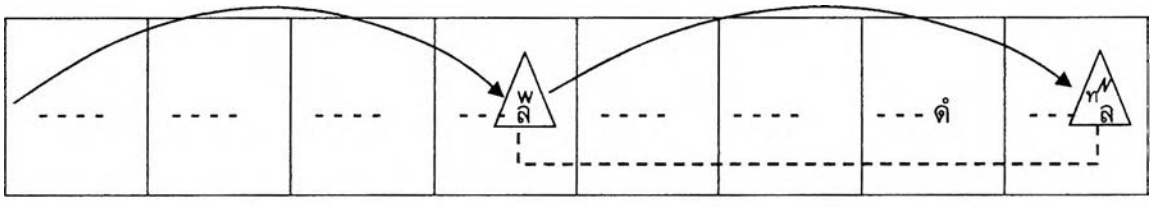

ตัวอย่างโน้ตที่ 112 ประโยคที่ 25 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ลทดXมฟX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมเปิด กระทบเสียง เอื้อนเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองประโยคนี้ เป็นการลอยจังหวะและยืนเสียงอย่างเห็นได้ชัด คือมีการยืนเสียงที่เสียง"ลา"เพียงเสียงเดียวเท่านั้น ทำการยืนในลักษณะของการลอยเสียง ใช้คันชักเคลื่อนที่อย่างช้าที่สุด และต้องทำเสียงให้มีความต่อเนื่องกันโดยตลอดประโยคหรือจนกระทั่งหมดวรรคเพลงพร้อมกันนั้นในการลอยเสียงในช่วงแรก เมื่อถึงเสียงสุดท้ายคือการจบวรรคนั้น ทำการพรมเปิดต่อเนื่องแล้วโยนเสียงต่อไป การดำเนินทำนองของวรรคหลังนี้มีการเพิ่มลีลาเข้าไปคือ กดลงดำแหน่งเสียง "โด" ซึ่งห่างกันเป็นคู่ 3 ของเสียงตก ก่อนจะทำการจบวรรคด้วยเสียง "ลา" เช่นเดิม โดยทำการลงด้วยการกระทบเสียงที่ก่อนแล้วจึงลงที่เสียงลา ด้วยการให้เสียงที่อยู่ในลักษณะเสียงผ่าน สร้างความรู้สึกเหมือนการไหลของเสียงก่อนถึงเสียง"ลา" จึงจะทำให้เกิดความนุ่มนวลของสำนวน เกิดความอ่อนนุ่มของทำนองเพลงมากยิ่งขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นสำนวนที่แสดงถึงการส่งต่อสำนวนและการทอนสำนวนในประโยคต่อไป

ประโยคที่ 26

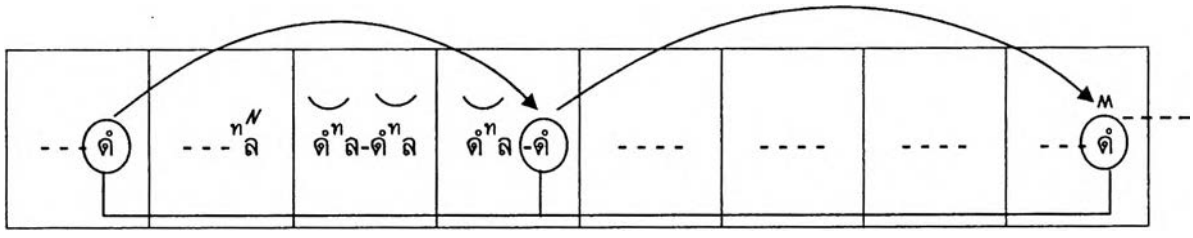

ตัวอย่างโน้ตที่ 113 ประโยคที่ 26 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ลทดXมฟX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ กระทบ สะบัดนิ้ว สะอึกเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนกลอนนี้ สังเกตได้ว่าเป็นการบรรเลงที่ยืนเสียงหรือลอยเสียงอยู่ที่เสียง"โด"เป็นสำคัญซึ่งเป็นเสียงที่ลอยต่อเนื่องจากสำนวนในประโยคเพลงที่ 25 โดยมีกลวิธีพิเศษที่ปรากฏในวรรคแรกและวรรคหลังต่างกัน คือ สำหรับสำนวนทำนองในวรรคแรกมีการทอนทำนองและลอยอยู่ที่เสียง "โด" ซึ่งมีการใส่กลวิธีการกระทบเสียงที่เสียง /ล/ จากนั้นทำการสะบัดนิ้ว 3 เสียงในทิศทางลง 3 ครั้ง โดยการเพิ่มเสียงโดเข้าไปในการกระทบเสียงจึงกลายเป็น /ดล/ ซึ่งเป็นการสะบัดนิ้วแทนการกระทบเสียง เมื่อถึงห้องเพลงที่ 4 ยังคงการสะบัดนิ้วอยู่ที่เสียงเดิมและลงหมดเสียงอีกครั้งหนึ่งที่เสียง "โด" เป็นเสียงหลักของทำนองในประโยคนี้ จากนั้นทำการลอยเสียงยาวจนกระทั่งหมดจังหวะหน้าทับและทำเสียงสะอึกจำนวน 2 ครั้งก่อนหมดจังหวะหน้าทับ เพื่อเข้าสู่ทำนองในส่วนต่อไป

ประโยคที่ 27

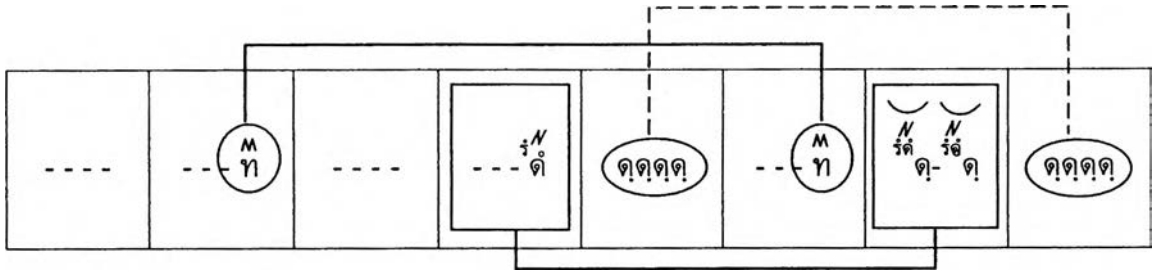

ตัวอย่างโน้ตที่ 114 ประโยคที่ 27 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ทดรXฟซX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ครึ่งเสียง กระทบเสียง พรมปิด ดวัดเสียง เน้นเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองประโยคนี้พบว่า ยังคงต้องการยืนเสียงอยู่ที่เสียง "โด" เป็นเสียงหลักและทำการลอยเสียงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอยู่ในเสียงเดียวกันโดยตลอดตั้งแต่ต้น สำนวนการลอยทำนองในส่วนนี้มีการตกแต่งทำนองของการลอยจังหวะที่มีความแตกต่างกันออกไป สังเกตได้ว่าลักษณะสำนวนกลอนจะคล้ายกับลักษณะของลูกเท่าในเพลงประเภทเพลงปรบไก่คือ

/- - -ท/-ดดด/- - - ร/-ดดด/ เป็นต้น

สำนวนกลอนนี้เป็นการยืนเสียงที่เสียง"โด" เช่นเดียวกัน สังเกตได้ว่าทำนองในวรรคแรกและวรรคหลังมีโครงสร้างทำนองเดียวกัน ประโยคหลังมีการตกแต่งทำนองให้มี รายละเอียดเพิ่มมากขึ้น ที่มีขนาดของวรรคเพลงแคบลงแต่ยังคงสำนวนและใจความเดิมอยู่ ในห้องเพลงที่ 2 เป็นการลอยอยู่ที่เสียง "ที" เป็นเสียงหลัก จากนั้นทำการลอยไปหาเสียง "โด" โดยทำการกระทบที่เสียง /ิด/ ก่อน แล้วจึงเข้าสู่ห้องเพลงต่อไปคือ /ดฺดฺดฺดฺ/ ซึ่งอยู่ในระดับเสียงต่ำเพื่อให้เกิดความรู้สึกแตกต่างไปจากเสียง "โด" ที่ทำการกระทบเสียงในสายเอก

วรรคหลังมีสำนวนทำนองที่คล้ายคลึงกันแต่มีการเพิ่มรายละเอียดของทำนองมากขึ้น โดยเสียงแรกคือเสียงที่ตกท้ายจังหวะยังคงเหมือนเดิมเมื่อเป็นเสียงต้นวรรคทั้งสองวรรค จากนั้นมีการเพิ่มรายละเอียดจากการกระทบเสียง /ิด/ มาเป็น /ิดิด ิดิด/ ซึ่งถือว่าเป็นการสะบัดเสียงข้ามสายจากเสียงสูงลงหาเสียงต่ำ แล้วจึงต่อด้วยระดับเสียงต่ำตลอดทั้งห้องเพลงที่ 8 ซึ่งเสียง /ดฺดฺดฺดฺ/ มีรูปแบบการใช้คันชักอยู่ในลักษณะรวบเสียงให้มีความถี่ของเสียงมากขึ้น และแต่ละเสียงที่เป็นเสียงที่ปรากฏในทำนองนี้ จะอยู่ในตำแหน่งครึ่งเสียงค่อนระดับเสียงมาชิดกับเสียง "โด" นอกจากสำนวนทำนองนี้แล้ว การใช้กลอนของประโยคนี้ยังคงมีลักษณะสำเนียงกลอนฟาดข้ามสายหรือเสียงที่อยู่ในลักษณะโดด ๆ และซ้ำกัน จึงเป็นการเน้นสำนวนออกให้กลายเป็นจุดเด่นได้เป็นอย่างดี

ประโยคที่ 28

- - - -	- ด ำ - ร ำ	- ด ำ - ซ	ล - ฟ	- - - ม	- - - ฟ	- ซ - ฟ	- ม - ร ุ

ตัวอย่างโน้ตที่ 115 ประโยคที่ 28 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ฟซลXดรX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมเปิด กระทบ พรมปิด ควงเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองในประโยคนี้พบว่า เป็นการบรรเลงที่เน้นเสียงคงที่ ซึ่งไม่มีอาการลอยอยู่ในทำนองนอกจากการเอื้อนเสียงและมีการใส่กลวิธีต่าง ๆ เข้าไป สามารถหาทำนองสารัตถะจากประโยคนี้ คือ

- - -ด ำ	- - - ล	- - - ซ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - ฟ	- - - ม	- - - ร

ห้องเพลงที่ 2 และ 3 เป็นการกดตำแหน่งนิ้วในเสียงสูง ให้ลงที่เสียง "เร"และเสียง "ซอล" ซึ่งห่างกันเป็นคู่ 4 ของระดับเสียงในดนตรีไทย จากนั้นทำการเอื้อนในห้องเพลงที่ 4 แล้วตกเสียงที่เสียง "ฟา" การเอื้อนนี้ทำเสียงคล้ายกับลักษณะของการขับร้องคือ /ออฮอ/ออฮอ/ แล้วเน้นหนักที่เสียง "ฮือ" มากกว่า "ออ" พร้อมทำการพรมเปิดต่อเนื่องของการโยน เพื่อให้เกิดอารมณ์ที่มีความนุ่มนวลมากยิ่งขึ้น จากนั้นเมื่อถึงเสียงสุดท้ายของการลงจังหวะท้ายห้องเพลงที่ 4 ใช้วิธีการกระทบเสียงข้ามสายในทิศทางลง แล้วต่อด้วยการพรมปิดที่ลงลูกตกเสียง"มี" ในห้องต่อไป ด้วยวิธีการบรรเลงในลักษณะการพรมปิดต่อเนื่องไปหาเสียง "ฟา" เมื่อถึงห้องเพลงที่ 7 และ 8 มีการเพิ่มกลวิธีเข้าไป คือ ในห้องเพลงที่ 7 ใช้เสียง "ซอล" ลักษณะของการควงเสียง เพื่อสะดวกในการบรรเลงและไม่เป็นการบรรเลงข้ามสายหรือที่เรียกว่า "กลอนฟาด" จากนั้นลงจบทำนองด้วยการพรมปิดเสียง"มี"และพรมเปิดในเสียง "เร" ที่เสียงสุดท้ายของทำนองในประโยคนี้

ประโยคที่ 29

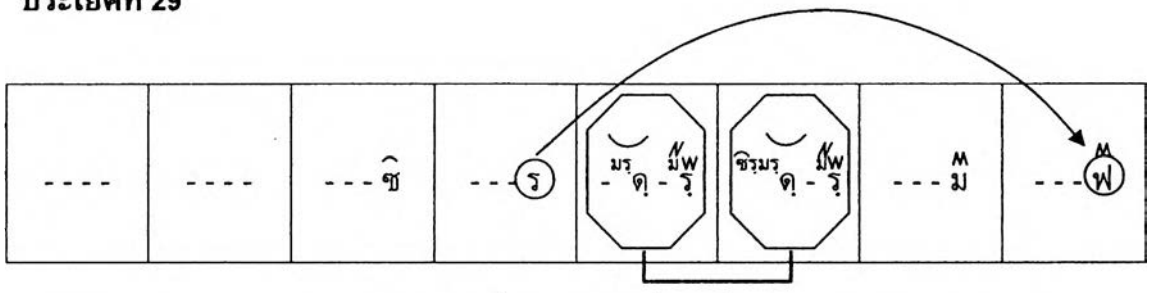

ตัวอย่างโน้ตที่ 116 ประโยคที่ 29 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง รมฟXลทX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ควงเสียง สะบัดนิ้ว กระทบเสียง พรมเปิด พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองในประโยคนี้ เป็นการลอยจังหวะของเสียง"เร"ไปหาเสียง"ฟา"เป็นหลัก โดยทำการตกแต่งทำนองอีกเช่นเดิมแต่ลักษณะการตกแต่งทำนองส่วนนี้ เป็นการตกแต่งทำนองที่ยังคงรูปแบบโครงสร้างของเนื้อทำนองหลักอยู่หรือหาสารัตถะได้ดังต่อไปนี้คือ/- - -ซ/- - - ร/ - - - ม/- - -ฟ/ แล้วทำการตกแต่งทำนองให้กลอนมีความสัมพันธ์กับเสียงตกที่ต้องการพอดีและอยู่ในสำนวนกลอนทิศทางขึ้น ซึ่งโน้ตในห้องเพลงที่ 3 คือเสียง "ซอล" เป็นเสียงท้าวความก่อนเข้าสำนวนทำนอง จากนั้นทำการลอยเสียงลงที่เสียง "เร" จนกระทั่งถึงห้องเพลงที่ 6 แต่ในห้องเพลงที่ 5 และ 6 นี้มีการตกแต่งทำนองให้ลงเสียง "เร" ทั้งสองห้อง โดยการเพิ่มเติมกลวิธีของการสะบัดนิ้ว การพรมเปิด และการกระทบเสียงเข้าไปในลักษณะเดียวกัน ดังนี้

ห้องเพลงที่ 5

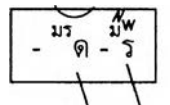

ห้องเพลงที่ 6

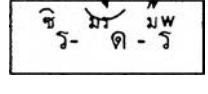

สำนวนดังกล่าวสังเกตได้ว่า ทำนองทั้งสองห้องเพลงมีลักษณะเดียวกัน แต่มีบางส่วนที่แตกต่างกัน คือ ส่วนที่เพิ่มขึ้นมาในห้องเพลงที่ 6 เช่น การควงเสียงที่เสียง "ซอล" โดยทำการกดลงตำแหน่งเสียงที่ 4 ในสายทุ้มเพื่อให้ได้เป็น /ᵀร/ เพื่อเชื่อมสำนวนทำนองที่ซ้ำกันในห้องถัดไป หลังจากทำควงเสียง แล้วต่อด้วยการสะบัดนิ้วในทิศทางเช่นเดิม และทำการพรมปิดจากเสียง"มี"ไปหาเสียง"เร" แล้วพรมเปิดและลงเสียง"เร" เพื่อเป็นการเน้นซ้ำที่สำนวนเดิมอีกครั้งหนึ่งก่อนดำเนินทำนองเข้าสู่เสียงต่อไป โดยการเดินเสียงในทิศทางเรียงเสียงขึ้น คือ /- - -ร/- - -ม/- - -ฟ/ และทำการพรมปิดโดยตลอดของทำนองเพลงในส่วนนี้

ประโยคที่ 30

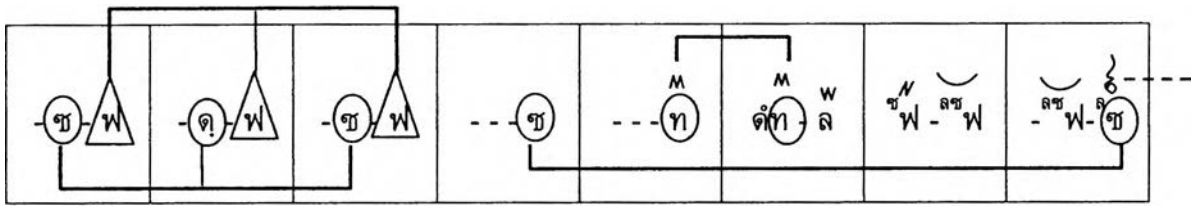

ตัวอย่างโน้ตที่ 117 ประโยคที่ 30 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ฟซลXดรX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ควงเสียง พรมปิด พรมเปิด กระทบเสียง สะบัด พรมจาก สะอึกเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ความสัมพันธ์ของทำนองดังกล่าว ยังคงต้องการเสียงให้อยู่บนเสียง"ซอล" เป็นหลักของประโยคทั้งในวรรคแรกและวรรคหลัง ซึ่งในที่นี้จะกล่าวอธิบายทีละวรรค เพื่อความเข้าใจมากยิ่งขึ้น สำนวนทำนองวรรคแรกเป็นลักษณะการเดินเสียงห่างกันเป็นระยะตำแหน่ง /–2-4/-2-4/ โดยมีกลวิธีพิเศษเพียงการควงเสียงในเสียง"ซอล"เท่านั้น และสามารถสังเกตได้ว่า เสียงตกทุกห้องเพลงของสำนวนวรรคแรกนี้ ตกที่เสียง"ฟา"เป็นเสียงสำคัญในทุกห้องเพลง นอกจากเสียงหลักดังกล่าว ยังมีเสียงที่อยู่ก่อนลูกตก ซึ่งเป็นเพียงเสียง"ซอล"และเสียง"โด"ที่ห่างกันเป็นคู่ 5 ของระดับเสียงถือว่ามีความกลมกลืนกันมาก /- - - ซ/- - -ด/- - -ซ/ ซึ่งถ้าบรรเลง ซ้ำกันในทุกห้องเพลง จะเกิดความน่าเบื่อ ไม่มีความแตกต่างและทำให้ขาดอรรถรสของทำนองเพลง เช่น การบรรเลง ซฟ/ซฟ/ซฟ/ เพื่อเป็นการยืนเสียงของทำนอง จะไม่เกิดความเป็นเอกภาพของทำนองขึ้น จุดสนใจของทำนองก็จะหายไป เสียงในส่วนนี้สามารถแสดงให้เห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนระดับเสียงจากเสียงหนึ่งไปอีกเสียงหนึ่งถือเป็นส่วนสำคัญของทำนองสามารถเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกเมื่อฟังได้เป็นอย่างดี เป็นต้น

จากนั้นในห้องเพลงที่ 4 คือการลงเสียงตกสุดท้ายของวรรคอยู่ที่เสียง "ซอล" โดยเป็นการบรรเลงสีสายเปล่าของสายเอกให้มีความคงที่ของเสียงเสมอกัน ทำการเอื้อนทำนองเพื่อให้ลงที่เสียง "ซอล" อีกครั้งในท้ายประโยคหลักเพื่อคงที่โครงสร้างของเพลง และมีการใช้เสียงเชื่อมหรือระดับเสียงที่อยู่นอกเหนือจากบันไดเสียงดังกล่าวคือเสียง "ที" ซึ่งพบในห้องเพลงที่ 5 และ 6 ในลักษณะของการเอื้อนทำนองพร้อมทำการพรมปิดในเสียง"ที"และพรมเปิดในเสียง"ลา" เพื่อให้เสียงที่ออกมานั้น มีลักษณะเสียงที่เคลื่อนที่อย่างต่อเนื่องอยู่ใน 3 ระดับเสียงคือ /ด-ทล/ เป็นต้น (สังเกตได้ในเสียงของห้องเพลงที่ 5 และ 6 ของประโยค) เมื่อทำการพรมเปิดในเสียง "ลา" ของทำนองห้องเพลงที่ 6 ให้ยืดทำนองออกไป เมื่อถึงห้องเพลงที่ 7 ทำการกระทบเสียง /ฟ/ ที่อยู่ในทิศลงแล้วทำการสะบัดนิ้วต่อเนื่องไปถึงห้องที่ 8 แล้วหยุดเสียงให้ขาดลงทันที จากนั้นจบสำนวนด้วยเสียง "ซอล" พร้อมทำการสะอึกที่เสียง "ซอล" ยาวไปจนกระทั่งหมดจังหวะหน้าทับ

ทำนองโยนตอนที่ 7 ประโยคที่ 31-40

ประโยคที่ 31 - 32

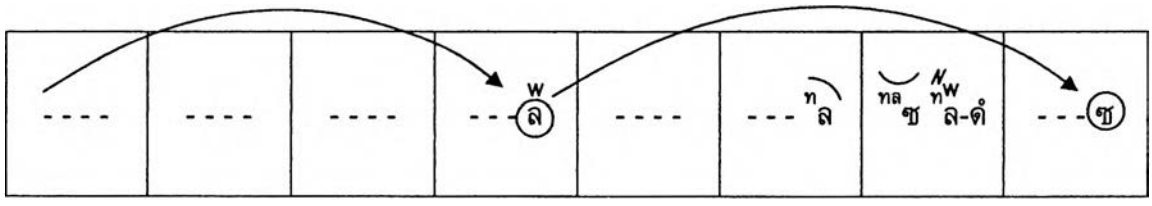

ตัวอย่างโน้ตที่ 118 ประโยคที่ 31-32 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมเปิด ครึ่งเสียง สะบัดนิ้ว กระทบเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองในประโยคนี้บรรเลงทั้งหมดสองครั้งในลักษณะเดียวกัน โดยในห้องเพลงที่ 1 – 3 นั้น ยังคงเป็นการลอยเสียงของเสียง"ซอล" ซึ่งเป็นเสียงสุดท้ายในประโยคที่ 30 ต่อเนื่องจนเข้าสู่ทำนองห้องเพลงที่ 4 คือ เสียง"ลา"พร้อมทำการพรมเปิด ซึ่งเป็นตำแหน่งเสียงที่หนึ่งของสายเอก จากนั้นทำการเอื้อนทำนองไปลงที่เสียง "ซอล" ในตอนท้ายห้องเพลงที่ 8 ของประโยคนี้ การดำเนินทำนองของวรรคหลัง มีการเพิ่มเติมลีลาทำนองเข้าไปเพื่อให้เกิดการเคลื่อนที่ของทำนองที่มีสีสันมากขึ้นคือ การทำครึ่งเสียงกับเสียงเดิมที่ลอยลงมา คือ /ทล/ โดยเสียงครึ่งเสียงในที่นี้ อยู่ในตำแหน่งที่ติดกับเสียง"ลา"เพื่อแสดงการไหลของเสียงที่ใกล้ชิดมากขึ้น จากนั้นทำการสะบัดนิ้ว ในทิศทางลงชนิดเรียงเสียงในสายเอกคือ /ทดซ/ แล้วต่อด้วยลักษณะของการหมดเสียงทันที โดยทำเสียงให้ออกมาในลักษณะ "ฮึ" (ด์) แล้วหยุดคันชักทันที ซึ่งเสียง"ฮึ" ในที่นี้ ต้องลากคันชักแบบประคบมือ แล้วทำให้เสียงออกมาในลักษณะเสียงแผ่วบางลง จากนั้นทำการหนุนคันชักเข้าอีกครั้งในเสียงสุดท้ายของห้องเพลงที่ 8 แล้วทำการบรรเลงย้อนสำนวนเดิมในประโยคนี้ อีกครั้งก่อนเข้าสู่ทำนองต่อไป

ประโยคที่ 33

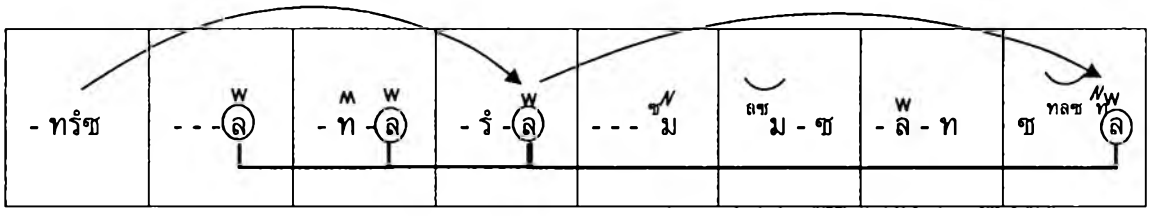

ตัวอย่างโน้ตที่ 119 ประโยคที่ 33 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมเปิด พรมปิด กระทบเสียง สะบัดนิ้ว ครึ่งเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ความสัมพันธ์ของโครงสร้างทั้ง 2 ส่วนนั้น คงเสียงโครงสร้างหลักที่เสียง"ลา"ทั้งวรรคแรกและวรรคหลัง คือ ในห้องเพลงที่ 4 และห้องเพลงที่ 8 โดยในห้องเพลงที่ 1 นั้น คือ /ทรˑซ/ เป็นทำนองที่เชื่อมสำนวนของวรรคที่ผ่านมา แล้วเข้าสู่วรรคปัจจุบันคือวรรคแรกของประโยคนี้ โดยทำให้เป็นเสียงในลักษณะเสียงตั้งต้นหรือเสียงเท้าความ ก่อนเข้าสู่สำนวนกลอนในวรรคเพลง ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับการตวัดเสียงแต่อยู่ในแนวที่ช้าพอประมาณ จึงไม่เป็นสำนวนการตวัดเสียงที่ชัดเจน จากนั้นทำการลอยเสียงลงที่เสียง"ลา"ในห้องเพลงที่ 2 พร้อมทำการพรมเปิดแล้วต่อด้วยการทำครึ่งเสียงที่ติดกับเสียง "ลา" ในห้องเพลงที่ 3 และทำการพรมปิดที่เสียง"ที" ต่อด้วยพรมเปิดที่เสียง"ลา" จากนั้นทำการดำเนินกลอนให้ลงที่เสียง "ลา" อีกครั้งในตอนท้ายวรรคแรกของเพลง คือ /-รˑล/ ในห้องเพลงดังกล่าวนี้ เสียง "เรสูง" ต้องทำสำนวนให้ออกเสียงเป็น "รึ" ขาดเสียงทันที ผ่อนคันชักเอาแรงลง จากนั้นจึงทำการโปรยเสียงไปหาเสียง"ลา" ในตอนท้ายอยู่ในลักษณะของการไหลเสียง พร้อมทำการพรมเปิดที่เสียง "ลา" แล้วลากเสียงยาวเอื้อนเสียงแล้วขมวดท้าย ซึ่งเป็นการกระทบเสียง /ซ็ม/ ในตอนท้ายของห้องเพลงที่ 6 แล้วต่อด้วยการสะบัดนิ้ว โดยการเพิ่มโน้ตเข้าไปในสำนวนกระทบเสียงให้มี 3 เสียง แล้วบรรเลงอย่างรวดเร็ว ดังตัวอย่างแสดงการเพิ่มพยางค์เสียงเข้าไป ดังนี้

คือ จาก ซ็ม คือ กระทบ

เป็น ลซ ม คือ สะบัดเสียงในทิศทางลง

สำนวนกลอนพบว่า มีความใกล้เคียงกันมาก จากนั้น บรรเลงต่อเนื่องแบบเรียงเสียงในทิศทางขึ้น คือ /- - -ซ/ - - - ล/ - - -ท/ แล้วลงเสียง "ลา" อีกครั้งในตอนท้ายของห้องเพลงที่ 8 มีการเพิ่มเติมการสะบัดเสียงในทิศทางลงแบบเรียงเสียง แล้วต่อด้วยกลวิธีพิเศษคือ การพรมเปิดที่เสียง"ลา" สังเกตได้ว่าการบรรเลงทำนองในส่วนนี้เป็นการดำเนินกลอนที่ยังคงอยู่ในบันไดเสียง ซลทXรมX โดยตลอด

ประโยคที่ 34

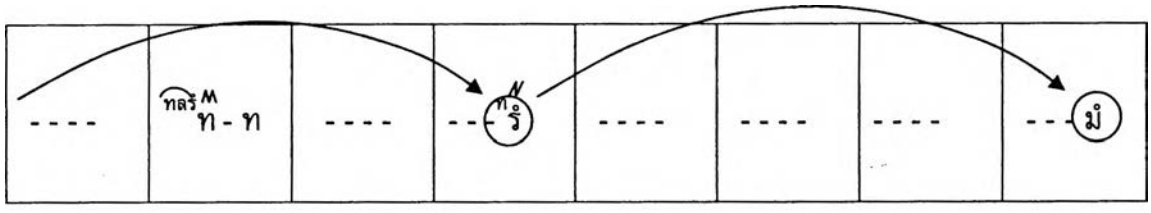

ตัวอย่างโน้ตที่ 120 ประโยคที่ 34 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ตวัดเสียง พรมปิด กระทบเสียง รูดนิ้ว

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองในประโยคนี้ มีลักษณะการลอยเสียงจากเสียง "เรสูง"ไปหาเสียง "มีสูง" โดยในสำนวนในวรรคแรก เป็นการลอยเสียงลงในเสียง "เรสูง" และมีการเอื้อนทำนองก่อนหมดวรรค พร้อมทำการตวัดเสียงหรือรวบเสียงแล้วต่อด้วยการพรมปิดที่เสียง "ที" แล้วจึงลอยไปหาเสียง "เร" ซึ่งสำนวนทำนอง /ทลร ท-ท/ เป็นสำนวนเชื่อมทำนองจากเสียง"ลา"ของวรรคแรกกับวรรคหลังของประโยค ที่ 33 จากนั้นเคลื่อนไปหาเสียง"เร" ซึ่งห่างกันเป็นคู่ 4 ทำการกระทบเสียงข้ามเสียงคือ/ร /และลอยเสียงไปหาเสียง"มี"ที่สูงขึ้นอีกหนึ่งระดับเสียงในตอนท้ายวรรคหลัง ซึ่งเสียง "มีสูง" ต้องกดลงตำแหน่งที่ 5 ของสายเอกโดยใช้นิ้วที่สี่ควบจากเสียง"เร"ไปหาเสียง"มี" ด้วย

__ซ__	ว่าง	
__ล__	นิ้วที่ 1 ชี้	
__ท__	นิ้วที่ 2 กลาง	
__ด__	นิ้วที่ 3 นาง	
__ร__	นิ้วที่ 4 ก้อย	ควบนิ้ว
__ม__	นิ้วที่ 5 ก้อย	

ประโยคที่ 35

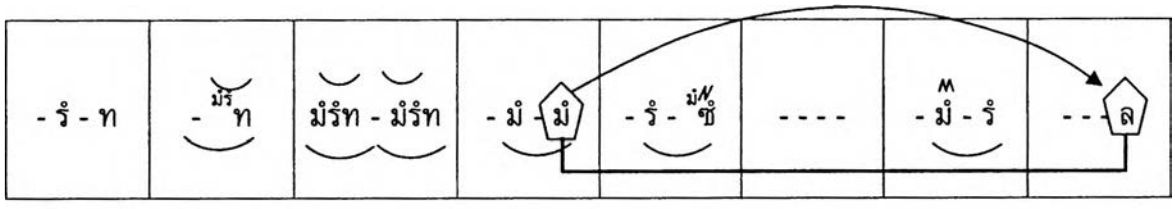

ตัวอย่างโน้ตที่ 121 ประโยคที่ 35 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะบัดนิ้ว กระทบ พรมปิด รูดนิ้ว

3. ความสัมพันธ์ภายใน

การดำเนินทำนองยังคงการลอยเสียงจากเสียง"มี"ไปหาเสียง"ลา" ซึ่งเสียง"มี"ในวรรคแรกเป็นการคงเสียงของการลอยที่เสียง"มี"และเป็นสำนวนการลอยที่เป็นสำนวนปิดของการลอยชุดที่ผ่านมาในห้องเพลงที่ 1 เป็นการเดินเสียงในทิศทางลงแบบข้ามหนึ่งเสียง คือ /---ม/-ร-ท/ โดยเสียง"มี"เป็นเสียงสุดท้ายของห้องเพลงที่ 8 ในวรรคที่ 34 จากนั้นต่อด้วยทำนอง /–ร–ท/ ซึ่งเป็นทำนองเพลงในห้องเพลงที่ 1 ของประโยคเพลงที่ 35 เมื่อบรรเลงติดกันเป็น /---ม/-ร–ท/ จากนั้น ทำการสะบัดเสียงในรูปแบบนี้จำนวน 3 ครั้ง คือ /- - - ม/- ร – ท/ เป็น /-มรท/ และทอนลงเป็น /มรท-มรท/ จากนั้นทำการยืนที่เสียง"มี"เป็นเสียงหลักของวรรคเพลง ลักษณะการดำเนินกลอนประโยคนี้ เป็นการรูดนิ้วลงไปในตำแหน่งเสียงสูงขึ้นอีกหนึ่งช่วงเสียงโดยการค่อย ๆ เลื่อนตำแหน่งเสียงต่าง ๆ ลงทีละหนึ่งเสียงโดยในเสียง /-ร-ท/ ต้องใช้นิ้วนางกดลงตำแหน่งเสียง "เรสูง" แล้วนิ้วชี้ยังคงกดในตำแหน่งเสียง "ที" แทนนิ้วควง ดังภาพ

ตำแหน่งนิ้วปกติ	สายเอกซออู้	การเลื่อนนิ้ว
ว่าง	ซ	-
ชี้	ล	ว่าง
กลาง	ท	ชี้
นาง	ด	กลาง
ก้อย	ร	นาง
	ม	ก้อย

เสียง /มีท/ ในห้องเพลงที่ 2 และ 3 เสียง /มำ (ก้อย)/ /รำ(นาง)/ /ท(ชี้)/ และในห้องเพลงที่ 4 /-ม-ม/ เสียง "มี"ตัวที่ 1 ใช้นิ้วก้อยกดลงบนสายเอกและระดับเสียง "มี"ในตัวที่ 2 ยังคงอยู่ในเสียงเดิมแต่ทำการรูดนิ้วลงมา โดยเสียง"มี"ในระดับนี้ยังคงเดิมแต่เปลี่ยนลำดับการลงนิ้วที่สาย

คือ จากเดิมนิ้วก้อยจะเลื่อนลงให้เป็นนิ้วกลางแล้วค่อยบรรเลงในห้องเพลงต่อไป โดยยังคงเสียงเดิม แล้วทำการกระทบเสียงเมื่อบรรเลงเสร็จในช่วงนี้และถือเป็นส่วนหนึ่งของการตกแต่งทำนองไปหาเสียงลูกตกท้ายสุด จากนั้นในห้องเพลงที่ 7และห้องเพลงที่ 8 อยู่ในตอนท้ายของประโยค ในห้องเพลงที่ 7 ทำการพรมปิดและต่อด้วยเสียง "ลา" คือ เสียงของทำนองเพลง โดยเป็นการวนเสียงเพื่อกลับมาหาเสียงลอยในเสียงเดิม

ประโยคที่ 36

- - - -	- - - ท ล	- - - -	- - - ท ล	- ท - ล	- ท - ล	ทลทล	ท ล – ล

ตัวอย่างโน้ตที่ 122 ประโยคที่ 36 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ครึ่งเสียง พรมปิด พรมเปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองอยู่ในรูปแบบของการทอนทำนอง โดยมีเสียงยืนในแต่ละห้อง คือ เสียง "ลา" เป็นเสียงหลักของทำนอง ส่วนการบรรเลงในเสียง "ที"นั้น ต้องลากคันชักให้มีลักษณะเสียงที่แผ่วลงเพื่อให้เกิดความนุ่มนวล จากนั้นหนุนคันชักเข้าที่เสียง "ลา" โดยให้การเน้นน้ำหนักมากกว่าเสียง "ที" ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกเบา - หนัก ตลอดทำนองเพลง นอกจากนี้ยังเป็นการแบ่งการทอนทำนองจาก 4 ห้อง เหลือ 2 ห้องและเหลือ 1 ห้องตามลำดับ ดังนี้

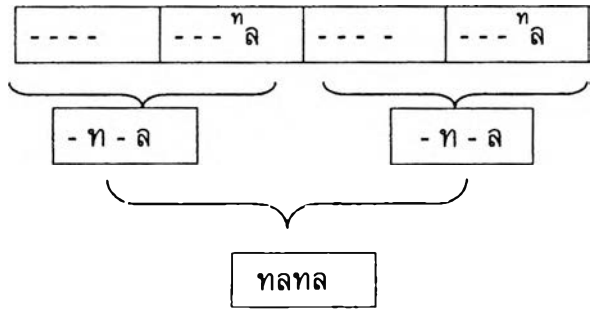

สำหรับเสียงในตอนท้ายของทำนองเพลงทำการพรมเปิด แล้วจึงลงเสียงท้ายของทำนองในคันชักเข้าปกติ

ประโยคที่ 37

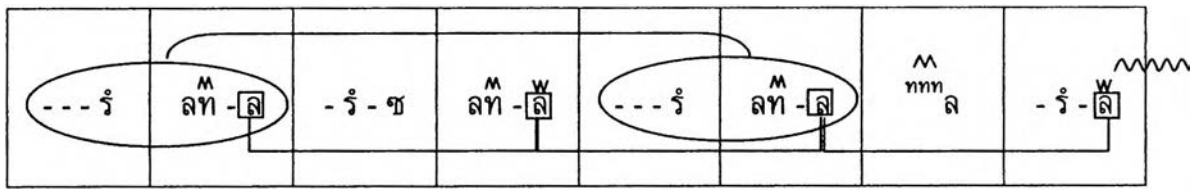

ตัวอย่างโน้ตที่ 123 ประโยคที่ 37 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ชลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด พรมเปิด รัวคันชัก

3. ความสัมพันธ์ภายใน

โครงสร้างเพลงในประโยคนี้ คือ การโยนเสียงหรือตรงกับลูกขัดที่พบอยู่ในส่วนหนึ่งของการโยน ความสัมพันธ์ของกลอนในห้องเพลงต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 คู่ โดยห้องเพลงที่ 1 และ 2 สัมพันธ์กับห้องเพลงที่ 5 และ 6 ส่วนห้องเพลงที่ 3 และ 4 มีความสัมพันธ์กับห้องเพลงที่ 7 และ 8 สามารถสังเกตได้ว่ามีเสียงตกในแต่ละห้องเพลงในเสียงเดียวกัน คือ เสียง"ลา" ลักษณะของโครงสร้างทำนอง มีลักษณะสูง ๆ ต่ำ ๆ คือ

จุดที่ 1 /- - - รำ/ลท-ล/

จุดที่ 2 /- รำ-ช /ลท-ล/

ลักษณะกลอนเพลงในชุดที่ 1 บรรเลงในระดับเสียงปกติและแทรกการพรมปิดที่เสียง "ที" สำหรับเพลงในชุดที่ 2 นั้น บรรยายในรูปแบบปกติเช่นกัน แต่เพิ่มการพรมเปิดเช่นเดียวกับตอนท้ายของชุดที่ 1 สลับกันอย่างนี้ 2 ชุดแล้วเปลี่ยนทำนองเพื่อเข้าสู่ลักษณะการลอยจังหวะในตอนท้ายประโยค มีการทอนเสียงให้เหลือเพียงเสียงตกของทำนองเท่านั้นคือ

จาก /ลท-ล/ กลายเป็น /- - - ท/- - -ล/

สำหรับเสียง"ที"และเสียง"ลา"นั้น ทำการสีรัวคันชักยาวโดยตลอดแล้วเข้าสู่ในจังหวะต่อไปอีกครึ่งจังหวะหน้าทับพร้อมทำการเน้นเสียงอีกครั้งในท้ายประโยค

ประโยคที่ 38

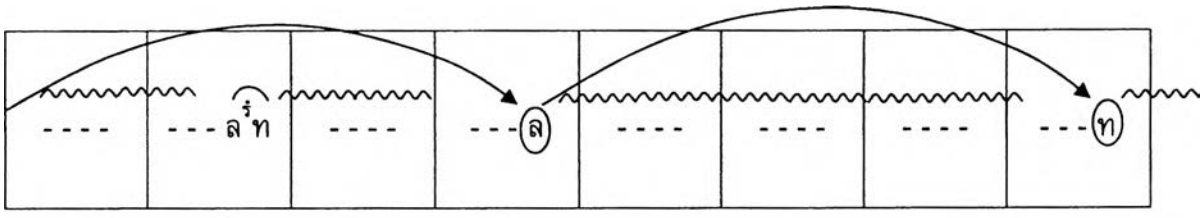

ตัวอย่างโน้ตที่ 124 ประโยคที่ 38 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ การรัวคันชัก ดวัดเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองนี้เป็นการลอยเสียงจากเสียง"ที"ท้ายประโยคที่ 37 ไปหาเสียง"ที"ท้ายประโยคที่ 38 ซึ่งเป็นเสียงเดียวกัน โดยมีจุดพักเสียงที่ลดลงมาหนึ่งระดับเสียงคือ เสียง "ลา" จึงทำให้เป็นจุดเปลี่ยนในวรรคแรกของประโยค นอกจากการลอยจังหวะในประโยคนี้ พบว่ามีการใช้คันชักรัวเสียงตลอดทำนองเพื่อต้องการแสดงจุดสำคัญที่แตกต่างไปจากกลอนในส่วนอื่นที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยให้ความหมายเป็นนัยสำคัญ ๆ ว่า ทำนองลอยในลักษณะดังกล่าวนี้ ใกล้หมดเนื้อทำนองเพลงของเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)แล้ว หากสังเกตความสัมพันธ์ภายในแต่ละวรรคแล้วพบว่า ทำนองในวรรคแรกนั้น มีการใช้การดวัดเสียงในห้องเพลงที่ 2 แล้วลงเสียง "ลา"เป็นเสียงหลักของวรรคในตอนท้ายห้องเพลงที่ 4 แสดงการหมดวรรคแรกนั่นเอง จากนั้นจึงทำคันชักรัวในตำแหน่งเสียง "ลา" ยาวจนกระทั่งหมดจังหวะหน้าทับในตอนท้ายห้องเพลงที่ 8 เช่นกันและทำการบรรเลงในลักษณะรัวเสียงต่อไป

ประโยคที่ 39

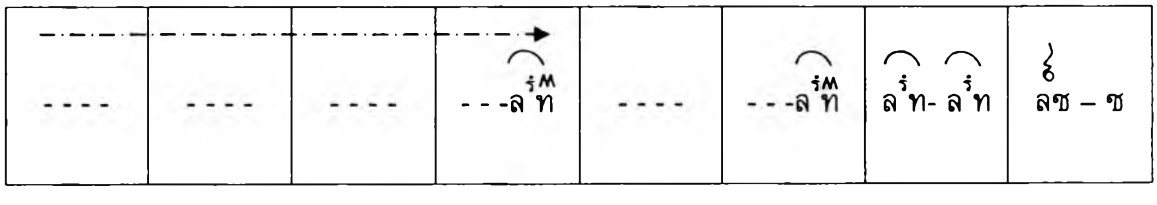

ตัวอย่างโน้ตที่ 125 ประโยคที่ 39 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ดวัดเสียง พรมปิด พรมจาก

3. ความสัมพันธ์ภายใน

กลอนเพลงนี้อยู่ในลักษณะของการลอยปิดจังหวะของสำนวนการลอย โดยทำการทอนสำนวนคือ จาก /- - - - /- - - -/- - - -/- - -ล๋ท/ เหลือเพียง 2 ห้องเพลงคือ /- - --/- - - ล๋ท/ จากนั้นลดเหลือเพียง /ล๋ท-ล๋ท/ ซึ่งเสียง "ล๋ท" ทำโดยการตวัดเสียงตลอดวรรค แล้วต่อด้วยการปิดท้ายด้วยโน้ตในลักษณะ /ลซ-ซ/ เป็นการขมวดปมลงท้ายของการโยนไปหาเสียง "ซอล" ซึ่งโน้ต /ล๋ท/ ทำโดยการตวัดเสียงตลอดวรรค จากนั้นทำการพรมจากอีกครั้งหนึ่งในห้องเพลงที่ 8 คือ /ลซ-ซ/

ประโยคที่ 40

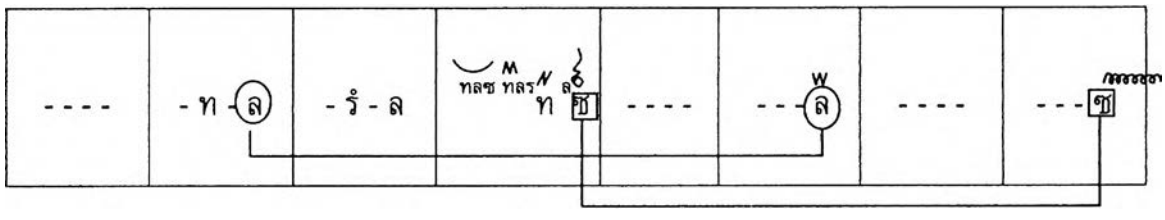

ตัวอย่างโน้ตที่ 126 ประโยคที่ 40 เที่ยวโอด

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ครึ่งเสียง สะบัดนิ้ว พรมเปิด กระทบเสียง พรมจาก พรมปิด นิ้วประ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองในส่วนนี้เป็นสำนวนทำนองสุดท้ายก่อนเข้าสู่ทำนองสองชั้น พบว่าในส่วนนี้ยังคงรูปแบบตามโครงสร้างทำนองหลัก คือ เสียง"ลา"และเสียง"ซอล" สามารถเขียนโครงสร้างหลักได้ดังนี้

/- - - -/- - -ล/- - - -/ - - - ซ/ - - - -/- - -ล/- - - -/ - - - ซ/

แต่มีการตกแต่งทำนองเพลงให้มีความแตกต่างออกไป ทั้งในวรรคแรกและวรรคหลัง โดยสำนวนในวรรคแรกห้องเพลงที่ 2 และ 3 คือ /- ท – ล/- ร – ล/ เป็นการคงเสียงทำนองตกไว้ คือเสียง "ลา" และก่อนหน้าเสียงตกของห้องเพลงนี้คือเสียง "ที" และเสียง "เรสูง" อยู่ห่างกันสองเสียง จากนั้นทำการสะบัดเสียงทิศลงคือ /ทล ซ/ จากนั้น ทำการรวบทำนองโดยทำการพรมปิดและกระทบเสียงที่เสียง/--ท/ นอกจากนี้ยังอยู่ในลักษณะของการยืดพยางค์ออกเพื่อไปลงที่เสียงซอล โดยการพรมจาก แล้วลากคันชักในสายเปล่าของสายเอกอย่างต่อเนื่อง จากนั้นกดนิ้วลงตรงตำแหน่งเสียง "ลา" ในห้องเพลงที่ 6 พร้อมทำการพรมเปิดในเสียงดังกล่าว แล้วทำการลอยไปหาเสียง "ซอล" ซึ่งเป็นเสียงสุดท้ายของทำนองเพลง โดยสังเกตได้ว่าสำนวนทำนองในประโยคนี้เป็นการยืนเสียงตามโครงสร้างของทำนองในลักษณะโปรยเสียงไว้ เพื่อตั้งทำนองและเข้าสู่อัตราจังหวะสองชั้นต่อไป

2.2 วิเคราะห์ทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

เนื้อทำนองตอนที่ 1 ประโยคที่ 1 - 4

ประโยคที่ 1 - 2

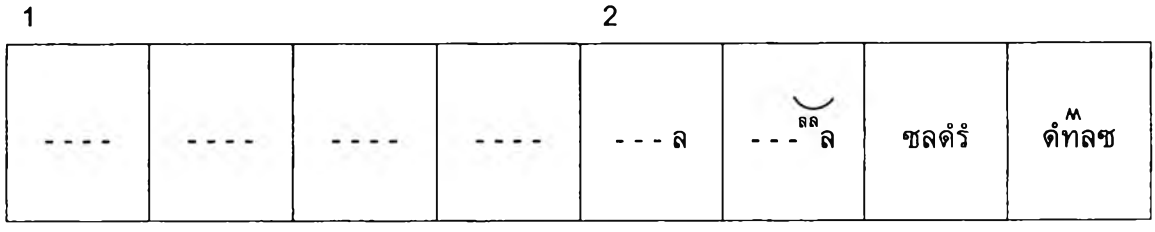

ตัวอย่างโน้ตที่ 127 ประโยคที่ 1-2 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะบัดคันชัก พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองเพลงประโยคนี้เป็นสำนวนเชื่อมต่อจากทำนองสามชั้นและมีทิศทางการดำเนินกลอนอยู่ในทิศทางลงของสำนวน คือ /- - -รำ/- - -ดำ/- - -ล/- - -ซ/ เป็นหลัก โดยในห้องเพลงที่ 5 และ 6 เป็นการบรรเลงที่เน้นย้ำเสียงในตอนต้น โดยการลากคันชักออกให้มีเสียงยาว แล้วสะบัดคันชักในเสียงเดิม ซึ่งเป็นการกระชับทำนองสำนวนสองชั้น จากนั้นทำการต่อเดิมกลอนเรียงเสียงขึ้นและลงตามลำดับคือ /ซลดำรำ/ /ดำทลซ/ พร้อมทำการพรมปิดที่เสียง /ᵀล/

ประโยคที่ 3 – 4

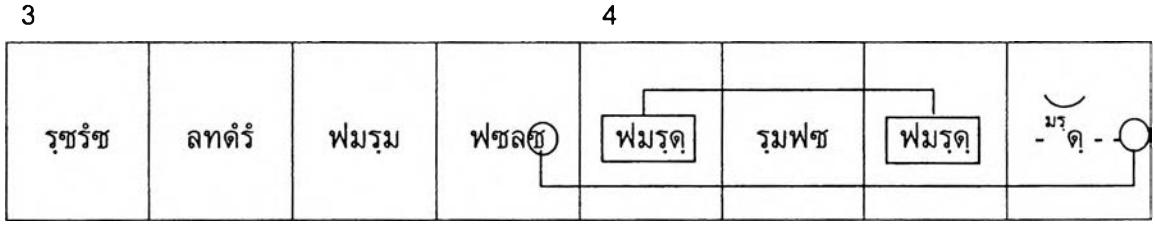

ตัวอย่างโน้ตที่ 128 ประโยคที่ 3-4 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะบัดนิ้ว ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองคงเสียงอยู่ที่เสียง "ซอล" เป็นหลัก โดยการดำเนินทำนองในวรรคเพลงแรก ห้องเพลงที่ 1 มีการใช้กลอนข้ามสายแต่ให้ความรู้สึกที่ไพเราะและไม่ถือเป็นกลอนฟาดเพราะเป็นการเล่นซ้ำในเสียงเดิมแต่ต่างกันเพียงสูงและต่ำเท่านั้น แล้วส่งต่อไปห้องเพลงที่ 2

เป็นการบรรเลงอยู่ในลักษณะการเรียงนิ้วในทิศทางขึ้น จากนั้นทำนองตั้งแต่ห้องเพลงที่ 3 – 8 นั้น มีการใช้เสียงที่ 4 และเสียงที่ 7 ของบันไดเสียง ซลทXรมX ซึ่งแสดงส่วนการเรียงเสียงและให้ความรู้สึกที่ต่อเนื่องของทำนองเพลง เมื่อเข้าสู่ทำนองในห้องเพลงที่ 3 และ 4 คือ /ฟมรม/ ฟซลซ/ ซึ่งมีรูปแบบการบรรเลงที่ต่างกันคือ

ลักษณะสำนวนกลอน ฟ̄ม̄ ร̄ม̄/ฟ̄ซ̄ ล̄ซ̄ ซึ่งอยู่ในรูปแบบดังกล่าวนี้ สามารถอธิบายได้ว่าในสำนวน /ฟมรม/ เป็นการเดินสำนวนในทิศทางออกจากกันแต่สำหรับสำนวน /ฟซลซ/ เป็นการดำเนินกลอนในทิศทางที่เข้าหาจุดศูนย์กลาง ที่แสดงลักษณะการยืนเสียงของทำนองในช่วงนี้ จากนั้นในวรรคหลังมีรูปแบบการบรรเลงที่ซ้ำกันคือ

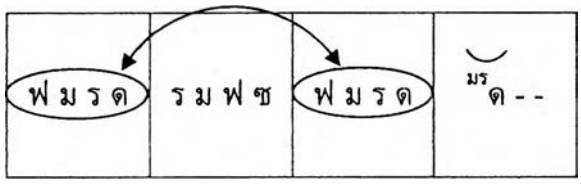

ลักษณะของการเรียงเสียงขึ้นและเรียงเสียงลงตามลำดับนี้ มีการบรรเลงเหมือนกันแต่เปลี่ยนดอนท้ายของสำนวนให้มีการสะบัดนิ้วคือ /มร ด/ แล้วลงที่เสียง "ซอล" ตามโครงสร้างของเพลงการลงเสียงลูกตกในจังหวะนี้ ทำการเว้นแล้วยืดระยะจังหวะออกเพื่อลงในต้นห้องของวรรคต่อไป พร้อมใช้กลวิธีการดำเนินทำนองแบบการย้อยจังหวะ

ทำนองโยนตอนที่ 1 ประโยคที่ 5 - 12

ประโยคที่ 5 - 6

5 6

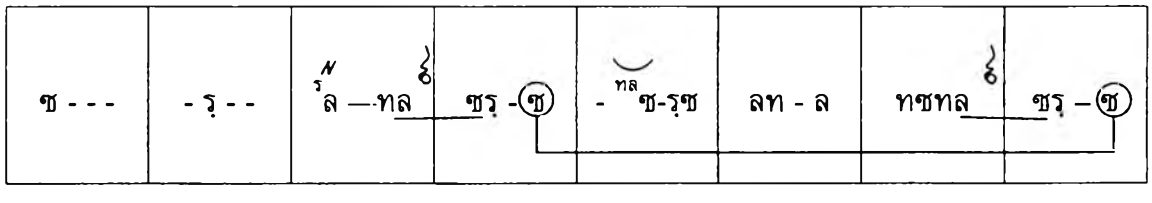

ตัวอย่างโน้ตที่ 129 ประโยคที่ 5-6 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ นิ้วประ ย้อยจังหวะ กระทบเสียง พรมจาก สะบัดนิ้ว

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองเพลงวรรคแรกและวรรคหลังมีโครงสร้างทำนองในลักษณะเดียวกัน แต่มีการเพิ่มทำนองและกลวิธีพิเศษต่าง ๆ เข้าไปเพื่อให้เกิดความหลากหลายของทำนองเพลง เช่น ในห้องเพลงแรกเป็นการทำนิ้วประ ซึ่งเป็นเสียงที่ยืดระยะความยาวมาจากประโยคที่ 4 แล้วหมดเสียงในห้องเพลงที่ 2 ในตำแหน่งจังหวะยก จากนั้นกดในตำแหน่งนิ้วชี้ของสายทุ้มคือเสียง "เร"

ลากเสียงยาวแล้วต่อด้วยการสีข้ามสายในตำแหน่งเสียงเดียวกัน พร้อมทำการกระทบเสียงแบบข้ามสาย /ˈล/ และลงท้ายห้องเพลงด้วยการพรมจากในเสียงสุดท้ายของห้องเพลงที่เสียง /ˈซ/ เป็นต้น ต่อมาในวรรคเพลงหลังขึ้นต้นด้วยการสะบัดนิ้วเพื่อเป็นการเชื่อมสำนวนทั้งสองวรรค แล้ววนกลับมาหาเสียง "เรดำ" ในสายทุ้ม พร้อมกลับส่งต่อไปเสียง "ซอล" จากนั้นทำการบรรเลงในทำนองปกติและทำการพรมจากอีกครั้งในห้องเพลงที่ 7 และเสียงต้นห้องเพลงที่ 8 และทำนองเสียงตกในห้องเพลงที่ 4 และห้องเพลงที่ 8 ที่ยังคงโครงสร้างเสียง "ซอล" เป็นเสียงหลักโดยตลอด

ประโยคที่ 7 - 8

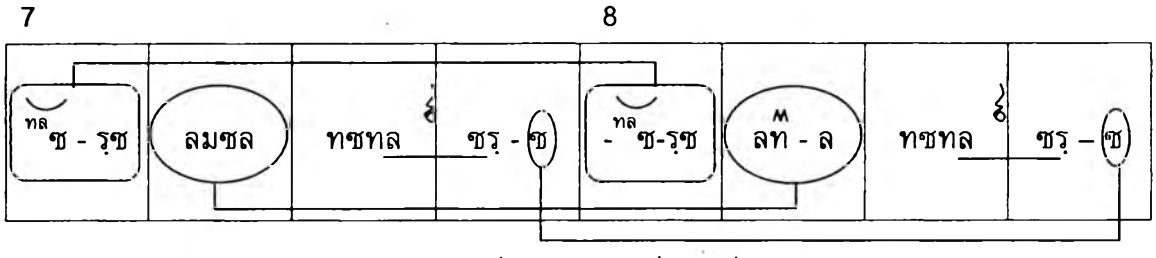

ตัวอย่างโน้ตที่ 130 ประโยคที่ 7-8 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะบัดนิ้ว พรมจาก พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

โครงสร้างเพลงของทั้งสองประโยค อยู่ในลักษณะเดียวกัน ฉะนั้นการบรรเลงของทั้ง 2 ประโยคจึงเหมือนกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบพบว่ามีบางส่วนที่ลดรายละเอียดลง คือ

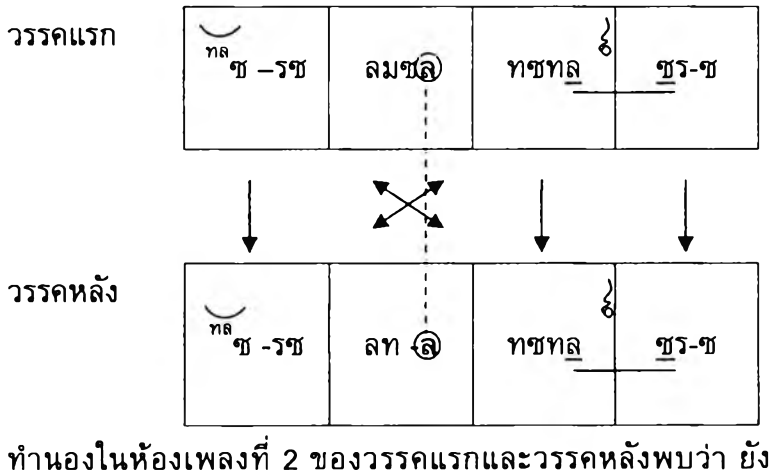

ทำนองในห้องเพลงที่ 2 ของวรรคแรกและวรรคหลังพบว่า ยังคงเสียงตกแต่เปลี่ยนกลอนให้มีสำนวนต่างกันจาก /ลมซล/ กลายเป็น /ลท-ล/ เท่านั้น นอกจากโครงสร้างทั้ง 2 วรรคจะมีความเหมือนกันแล้ว ยังเป็นส่วนที่ซ้ำทำนองจากประโยคที่ผ่านมา แต่มีการเพิ่มเติม ดกแต่งทำนองให้ละเอียดมากขึ้น

ประโยคที่ 9 - 10

9 10

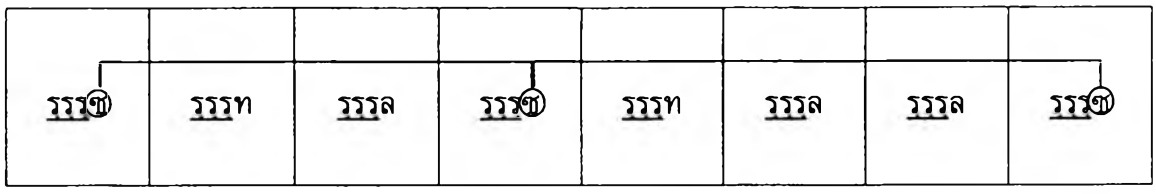

ตัวอย่างโน้ตที่ 131 ประโยคที่ 9-10 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สีแผ่ว เน้นเสียงหนัก

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองของทั้งสองประโยคนี้ ยังคงเสียงดกเป็นเสียงสำคัญของทำนองเพลง โดยมีการบรรเลงก่อนถึงเสียงดกคือ /รฺรฺรฺ-/ ในทุกห้องเพลงแล้วอยู่ในลักษณะเสียงที่มีความแผ่วบางลง ใช้คันชักในลักษณะออกเข้าออกเข้าโดยตลอด นอกจากนี้ เสียงดกในตอนท้ายของห้องเพลงแต่ละห้องนั้น จะต้องทำการเน้นเสียงท้ายทุกห้องเพลงให้มีความดังขึ้นจากเดิม แต่มิใช้การกระแทกเสียง ถ้ากระแทกเสียงจะทำให้หมดความไพเราะทันที ดังตัวอย่างแสดงลักษณะทำนองต่อไปนี้

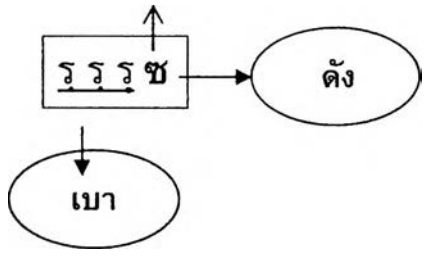

ประโยคที่ 11 - 12

11 12

รรรซ	รรรท	รรรท	รลรซ	รรรท	รทรล	รรรล	รลร-

ตัวอย่างโน้ตที่ 132 ประโยคที่ 11-12 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สีแผ่ว เน้นเสียงหนัก

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนกลอนเพลงสองประโยคนี้ ยังคงเสียงตกท้ายห้องแต่ละห้องเป็นสำคัญและมีเสียง "ซอล" เป็นหลักของประโยคนี้ โดยประโยคที่ 11 นั้นยังคงการบรรเลงลักษณะเดียวกันกับประโยคที่ 9 และ 10 แต่มีการแปลงทำนองให้มีความแตกต่างมากยิ่งขึ้นในประโยคที่ 11 ดำเนินทำนองโดยทำการลงเสียงตกที่เสียง //ซอล/ที/ที/ซอล// มีการบรรเลงในลักษณะการสีแผ่วเสียงก่อนถึงเสียงตกดอนท้ายห้องเพลง คือ /รฺรฺรฺ/ เป็นต้น และเน้นหนักในเสียงที่เป็นลูกตก เช่น /รฺรฺรฺซ/ ท้ายประโยคมีการเน้นน้ำหนักมากขึ้น จะสังเกตได้ว่าในตอนท้ายประโยคที่ 11 เริ่มมีส่วนของการแปลงทำนองให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยยังคงเสียงตกที่ต้องการอยู่ในลักษณะเสียงเดิม คือ /รฺรฺรฺซ/ เป็น /รฺลรฺซ/ จากนั้นในประโยคที่ 12 ห้องเพลงที่ 1 ยังคงบรรเลงโดยการลากคันชักเช่นเดิม /รฺรฺรฺท/ แล้วต่อด้วย /รฺทรฺล/ สำหรับเสียง"ที"และเสียง"ลา"ในทำนองนี้จะมีการเน้นน้ำหนักของเสียงให้มากขึ้นกว่าเสียง"เร" ต่อมาสองห้องสุดท้ายบรรเลงในลักษณะเดียวกัน แต่มีการย้อยทำนองในเสียงสุดท้าย ที่มีลักษณะคล้ายกับการลดเสียงในเพลงประเภทลูกโยนทั่วไป คือ /รฺรฺรฺล/รฺลรฺ - /ซ- - - / เพราะมีลำดับการทอนสำนวนจากกว้างไปหาแคบเช่นกัน

ทำนองโยนตอนที่ 2 ประโยคที่ 13 – 16

ประโยคที่ 13 - 14

13 14

ซ - - ล	ทลซฟ	ชิฟมฟ	ซลซ -	ล - ซฟ	มฟซล	ทลซล	ซฟ - -

ตัวอย่างโน้ตที่ 133 ประโยคที่ 13-14 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ย้อยจังหวะ ควงเสียง พรมจาก พรมเปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองนี้มีโครงสร้างเสียงลงที่เสียงลาในประโยคที่ 13 และลงเสียง"ซอล"ในประโยคที่ 14 โดยสำนวนนี้ เป็นคนละสำนวนกัน มีการใช้เสียงที่ 7 ของบันไดเสียงมาดำเนินกลอนเพลง แม้จะอยู่ในช่วงเดียวกัน ก็สามารถสร้างความกลมกลืนของเสียงและแทรกลูกเล่นของทำนอง เพราะในส่วนท้ายของวรรคแรกและต้นวรรคของวรรคหลังมีความสัมพันธ์กัน โดยใช้เสียงที่เหมือนกันแต่ต่างกันตรงตำแหน่งเสียงที่โน้ตแต่ละตัวลงจังหวะเท่านั้น ดังนี้

ท้ายประโยคที่ 13

ต้นประโยคที่ 14

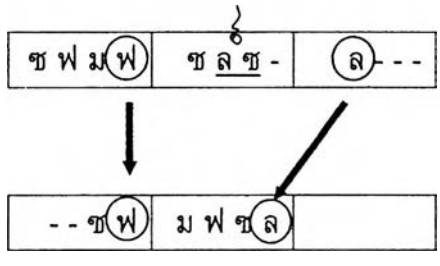

จะพบว่ามีเสียงดกและรูปแบบกลอนที่คล้ายกันมาก ซึ่งสังเกตได้จากห้องเพลงที่ 1 ดังภาพ จาก /ซฟมฟ/ ในดอนท้าย เมื่อเป็นทำนองในประโยคนี้ ดกอยู่ท้ายจังหวะคือ /- -ซฟ/ และในห้องเพลงที่ 2 จากทำนองต้นประโยค คือ การย้อยสำนวนลงในดอนต้นของเสียงต่อไป ซึ่งต่างกับห้องที่ 2 ของต้นประโยคที่ 14 ดังนี้

จาก

ซ ล ซ -	ล - - -

เป็น

ม ฟ ซ ล

ที่เป็นเช่นนี้เพราะหลังจากท้ายประโยคที่ 13 มีพื้นที่ในการแสดงศักยภาพ จึงทำการย้อยจังหวะ ส่วนประโยคที่ 14 ไม่มีพื้นที่ในการตกแต่งและประดิษฐ์ทำนอง จึงต้องบรรเลงไปโดยไม่มีการใส่กลวิธีพิเศษใด ๆ

ประโยคที่ 15 – 16

15 16

ซ - - ล	ทลซ-	ฟ - มฟ	ซลซ -	ล - ซฟ	มฟซล	ทลซล	ซฟ - ซ

ตัวอย่างโน้ตที่ 134 ประโยคที่ 15-16 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ การย้อยจังหวะ พรมจาก พรมเปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนกลอนประโยคนี้อยู่ในลักษณะเดียวกับประโยคที่ 13 – 14 เป็นการบรรเลงซ้ำทำนองเดิมนั่นเอง แต่ที่ยกมากล่าวเพราะมีรายละเอียดในบางส่วนที่มีการลดและเพิ่มทำนองโดยการประดับตกแต่งทำนอง ให้มีความแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งจะอธิบายในแต่ละประโยค เริ่มจากประโยคที่ 14 มีการใช้กลวิธีการย้อยจังหวะอยู่ 2 แห่ง คือ ห้องเพลงที่ 2 และ 4 จะมีเสียงลูกตกอยู่ท้ายห้องอีกห้องหนึ่ง ซึ่งปกติแล้วจะต้องปฏิบัติดังนี้

ทำนองย้อยจังหวะที่ 1

ท ล ซ -	ฟ - - -	←	ท ล ซ ฟ

ทำนองย้อยจังหวะที่ 2

ซ ล ซ -	ล - - -	←	ซ ล ซ ล

สำหรับประโยคเพลงที่ 16 ยังคงการบรรเลงเหมือนกับประโยคที่ 14 แต่ต่างกันตรงเสียงท้ายห้องของประโยคที่ 16 ลงตรงจังหวะหน้าทับพอดี แต่ทำนองในประโยคที่ 14 มีการย้อยทำนองจากเดิมมาลงหน้าห้องเพลงที่ 15 ที่เรียกว่า “การย้อยจังหวะ”

ทำนองโยนตอนที่ 3 ประโยคที่ 17 – 46

ประโยคที่ 17 - 18

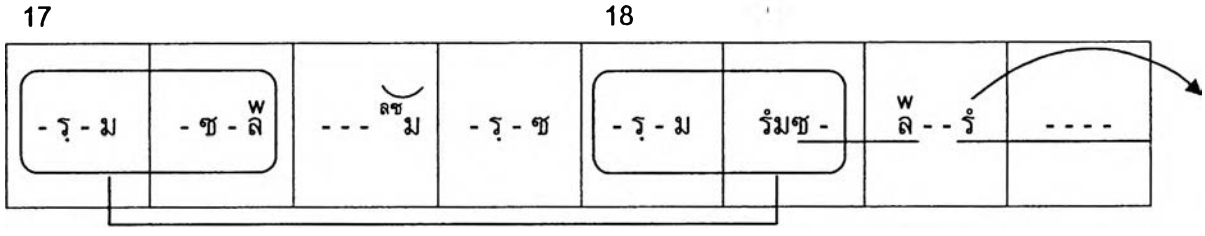

ตัวอย่างโน้ตที่ 135 ประโยคที่ 17-18 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมเปิด สะบัดนิ้ว ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ความสัมพันธ์ของทำนองในวรรคแรกและวรรคหลัง มีลักษณะเหมือนกันแต่เปลี่ยนเสียงลงตอนท้ายวรรค โดยในประโยคที่ 17 ลงเสียงท้ายวรรคที่เสียง "ซอล" และในประโยคที่ 18 ลงเสียงท้ายวรรคที่เสียง"โด"และอยู่ในลักษณะการย้อยจังหวะ และมีความเสียงของโครงสร้างหลักเหมือนกัน แต่มีการดกแต่งทำนองที่แตกต่าง โดยการดกแต่งใส่กลวิธีพิเศษเข้าไป เช่น ในห้องเพลงที่ 1 และ 2 จะมีลักษณะโครงสร้างเดียวกันกับห้องเพลงที่ 5 และ 6 แต่มีการดัดแปลงทำนองให้ต่างกันดังนี้

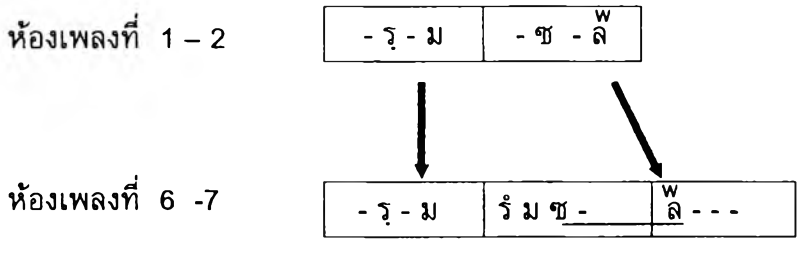

ห้องเพลงดังกล่าวเป็นที่น่าสังเกตว่าห้องเพลงส่วนแรกยังคงทำนองเดิมที่เหมือนกัน แต่ในห้องเพลงส่วนที่ 2 พบว่าห้องเพลงที่ 6 - 7 มีการเพิ่มทำนองให้มีความถี่มากขึ้นและทำการย้อยจังหวะไปลงในห้องถัดไป ซึ่งสามารถบอกได้ว่าห้องเพลงที่ 1-2 ยังคงเสียงหลักของทำนองเดิมอยู่ ต่อมาในส่วนห้องเพลงที่ 3 เป็นการสะบัดเสียงทิศทางลงข้ามหนึ่งเสียง นอกจากนี้ในห้องเพลงที่ 7 และ 8 มีบางส่วนคงที่ของทำนองหลักเช่นกัน โดยยึดเสียงดกเป็นหลักคือ เสียง "เร" ในห้องที่ 7 และเสียง"โด"ในห้องเพลงที่ 8 แต่เสียง"โด" ในห้องที่ 8 ทำการย้อยจังหวะไปลงในห้องถัดไป

ประโยคที่ 19 - 20

19				20			
ด - - -	- ท - -	ด - - -	- ร - ด	- ท - ด	- ท - ซ	- ล - ล	ซลล ซลล ซทล

ตัวอย่างโน้ตที่ 136 ประโยคที่ 19-20 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ย้อยจังหวะ ครึ่งเสียง พรมจาก พรมเปิด กระทบเสียง ดวัดเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองนี้ มีวิธีการบรรเลงแบบการลอยเสียง โดยในวรรคที่ 19 เป็นการลอยเสียงและมีการเชื่อมสำนวนระหว่างประโยคที่ 18 เป็นทำนองเหมือนกับทำนองประโยคที่ 20 ซึ่งเป็นลักษณะการลอยจังหวะของทำนองเพลง โดยมีการใช้เสียงที่ 4 ของบันไดเสียง ซลทXรมX คือ เสียง"โด" เราเรียกทำนองในส่วนนี้ได้ว่า "สะพานเชื่อมเสียง" ลักษณะการบรรเลงในส่วนนี้ดำเนินกลอนในลักษณะการลอยแบบย้อยจังหวะ คือ ในห้องเพลงที่ 1 เป็นการย้อยจังหวะจากท้ายสำนวนประโยคที่ 18 ส่วนที่ 2 คือ การย้อยจังหวะในห้องเพลงที่ 2 ของประโยคที่ 19

จาก

- ท - ด	

เป็น

- ท - -	ด - - -

การลงเสียงลูกตกอีกครั้ง ในห้องเพลงที่ 4 เป็นการหมดการลอยเสียง "โด" ที่มีความต่อเนื่องของทำนองนั่นเอง ส่วนต่อมาคือประโยคที่ 20 เริ่มต้นด้วยการใช้เสียงเรียงต่อจากห้องเพลงที่ผ่านมาเป็นการเน้นย้ำสำนวนแต่มีการเปลี่ยนท้ายของทำนอง คือ

- ท - ด	- ท - ซ

โดยเสียง"ซอล"ในโน้ตดังกล่าว จะต้องทำการพรมจาก จากนั้นจึงทำการไหลเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงอยู่ในลักษณะการเอื้อนทำนองของห้องเพลงที่ 7 คือ

- ล - ล

เสียงตอนท้ายสำนวนทำการกระทบเสียงลงที่เสียง "ลา" จำนวน 2 ครั้ง แล้วต่อด้วยการดวัดเสียงมาลงที่เสียง"ลา"ในตอนท้ายของประโยคอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ในทุก ๆ เสียง"ลา" ที่ปรากฏในวรรคหลังจะต้องทำการพรมเปิดโดยตลอด

ประโยคที่ 21 - 22

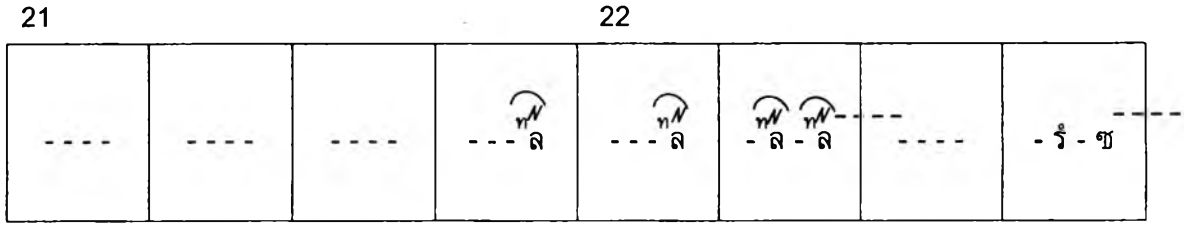

ตัวอย่างโน้ตที่ 137 ประโยคที่ 21-22 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ครึ่งเสียง กระทบเสียง สะอึกเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

กลอนเพลงนี้เป็นลักษณะการลอยจังหวะตามโครงสร้างเสียง"ซอล" เท่านั้น สำหรับประโยคที่ 21 เป็นการสืลอยเสียงจากเสียงท้ายประโยคที่ผ่านมา ยาวจนกระทั่งเข้าสู่ในจังหวะและทิศทางเพลงเดิมจากประโยคที่ผ่านมา คือ ลงที่เสียง "ลา" ทุกสำนวน เมื่อมีการหมดวรรคให้ใช้การลงที่เสียง"ลา"พร้อมทำการกระทบเสียงเป็นห้วง ๆ ในลักษณะที่อยู่ในตำแหน่งครึ่งเสียงที่ค่อนไปติดกับตำแหน่งเสียง "ลา" เมื่อเข้าสู่ในประโยคที่ 22 /- - ทล/ เป็นการกระทบเสียงต่ออีก 3 ครั้ง แล้วจึงทำการใช้คันชักสีในลักษณะสะอึกเสียง ยาวจนกระทั่งหมดจังหวะห้องเพลงที่ 6 แล้วทำเสียงสะอึกลงต่อเนื่องด้วย /-รำ-ซ/ ซึ่งเสียง "เรสูง" ในที่นี้ ต้องทำให้ได้สำนวน "รึ" แล้วจึงค่อยลงเสียง "ซอล"โดยการทำเสียงสะอึกอีกครั้งเมื่อทำการโยนเสียงในจังหวะต่อไป สังเกตได้ว่าทำนองในส่วนนี้ มีการพรมเปิดที่เสียง "ลา" โดยตลอดของการดำเนินทำนอง

ประโยคที่ 23 - 24

23				24			
- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทลทล	ทลทล	ทลทล-ทลทล

ตัวอย่างโน้ตที่ 138 ประโยคที่ 23-24 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะอึก เอื้อนเสียง ครึ่งเสียง รวบเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองในส่วนนี้ยังคงการลอยจังหวะ โดยในห้องเพลงที่ 1 – 2 ยังคงลอยเสียงอยู่ที่เสียง “ซอล” จากเสียงเดิมของเสียงท้ายประโยคที่ 22 และทำการลอยเปลี่ยนเสียงในห้องเพลงที่ 3 คือเสียง “ลา” จากนั้นทำการทอนสำนวนให้มีความถี่ของสำนวนมากขึ้น ดังนี้

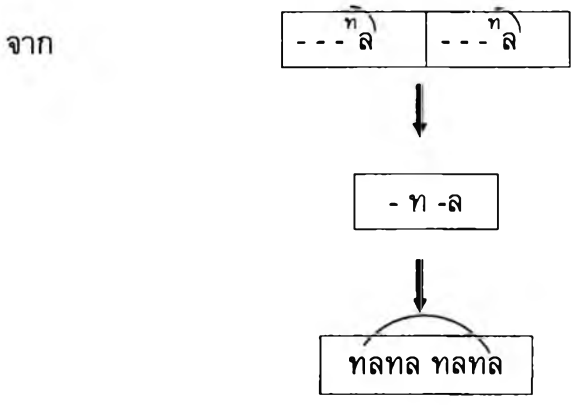

การดำเนินทำนองต่อไป ยังคงเสียงและลอยเสียงสุดท้ายอยู่ที่เสียง“ลา” เป็นสำคัญ การทอนในลักษณะนี้ ย่อมเป็นจุดที่แสดงถึงการหมดทำนองในเสียงดังกล่าว เพื่อเข้าสู่เสียงหรือเข้าเนื้อทำนองต่อไป

ประโยคที่ 25 - 26

25 26

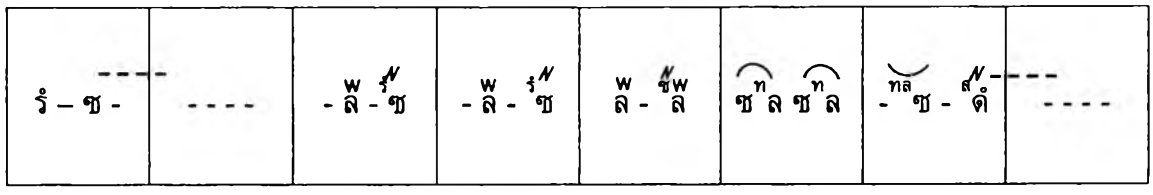

ตัวอย่างโน้ตที่ 139 ประโยคที่ 25-26 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะอึก พรมเปิด กระทบเสียง ตวัดเสียง สะบัดนิ้ว

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนนี้ จะสังเกตได้ว่าสำนวนกลอนในห้องเพลงที่ 1 ยังคงเป็นพยางค์ต่อเนื่องจากสำนวนประโยคที่ 24 คือ

8/24	1/25
ทลทล ทลทล	- ร - ซ

ลักษณะเสียง /- ล– ร/- ซ-- / เป็นเสียงต่อเนื่อง แล้วจึงทำการรวมสำนวนเป็น /-ล - ˙ซ/ จำนวน 2 ครั้ง ในห้องเพลงที่ 3 และ 4 โดยทำการพรมที่เสียง "ลา" ในจังหวะยกแล้วต่อด้วยการกระทบเสียงในจังหวะตกของห้องเพลง เป็นต้น จากนั้นในห้องเพลงที่ 1 ของประโยคเพลงที่ 26 ลงที่เสียง "ลา" ต้นห้องซึ่งอยู่ในลักษณะเดียวกับการย้อยจังหวะ และทำการพรมเปิดที่เสียง "ลา" ดังกล่าว ต่อเนื่องด้วยการเลื่อนไหลของเสียง เพื่อส่งต่อไปยังการตวัดนิ้ว คือ /˘˘ทล/ จำนวนสามครั้ง แล้วจึงเปลี่ยนจากการตวัดนิ้วเป็นการสะบัด ที่อยู่ในทิศทางลง แล้วทำการกระทบเสียง คือ /˙ด/ ที่ข้ามเสียง "ที" ไป และใช้คันชักสะอึกอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะเข้าทำนองในส่วนต่อไป

ประโยคที่ 27 - 28

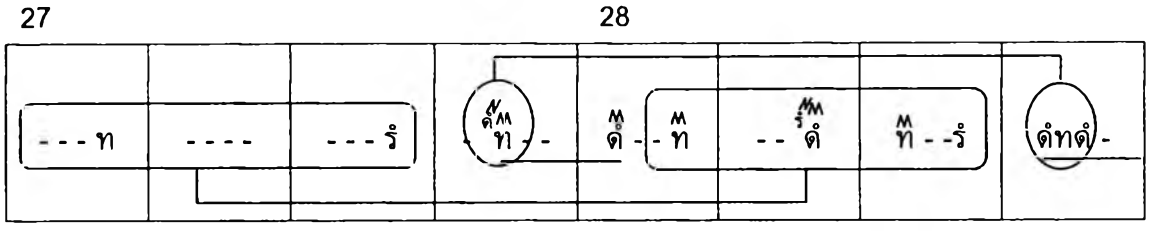

ตัวอย่างโน้ตที่ 140 ประโยคที่ 27-28 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ทดรXฟซX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ กระทบเสียง พรมปิด ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

กลอนทั้งสองประโยคนี้ อยู่บนโครงสร้างการลอยจังหวะในเสียงเดียวกัน คือ เสียง "โด" เมื่อทำการเปรียบเทียบแล้ว พบว่ามีการเพิ่มเติมกลวิธีการบรรเลง จึงทำให้เกิดความแตกต่างของทำนองเพลง เช่น

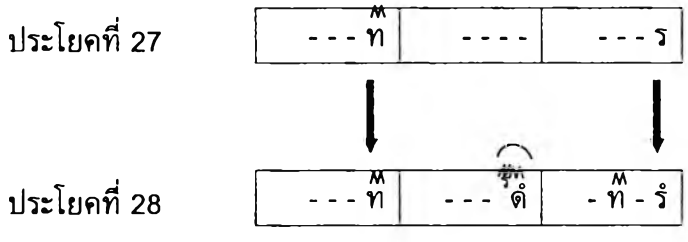

สังเกตได้ว่า เสียงตกหลักของทำนองตรงกันแต่ในประโยคที่ 27 นั้น นอกจากใช้การพรมปิดแล้ว ยังคงใช้กลวิธีการกระทบเสียงชนิดเรียงเสียงทิศทางลง แล้วเดินกลอนเรียงเสียงในทิศทางขึ้นไปหาเสียงเรสูง คือ

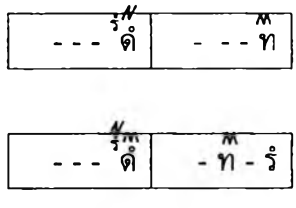

การดำเนินทำนองมีลักษณะเรียงเสียงและลงจบด้วยเสียงระดับเดียวกัน นอกจากในส่วนต้นของแต่ละประโยคแล้ว ตอนท้ายของประโยคที่มีความคล้ายคลึงกัน คือ

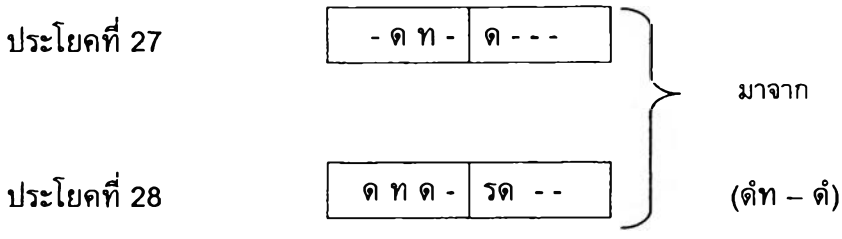

จากทำนองดังกล่าวพบว่ามาจากโครงสร้างเดียวกันแต่มีลีลาที่ต่างกันของทำนอง โดยประโยคที่ 27 /ดท-ด/ อยู่ในลักษณะขึ้นเสียงแรกสำนวนจังหวะยกและหมดเสียงท้ายในตำแหน่งโน้ตตัวที่หนึ่งของห้องเพลงถัดไป

สำหรับประโยคที่ 28 /ดทด-/ มีการขยายเพิ่มจำนวนโน้ตให้มีความถี่มากขึ้น โดยเสียงแรกของสำนวนอยู่ตรงบริเวณตำแหน่งเสียงที่หนึ่งแล้วหมดสำนวนเสียงตัวสุดท้ายในตำแหน่งเสียงที่หนึ่งเหมือนกันและยังคงไว้ซึ่งทำนองหลัก ถึงแม้ว่าการสร้างหรือแปลงทำนองในประโยคนี้จะมีความต่างกัน

ประโยคที่ 29 - 30

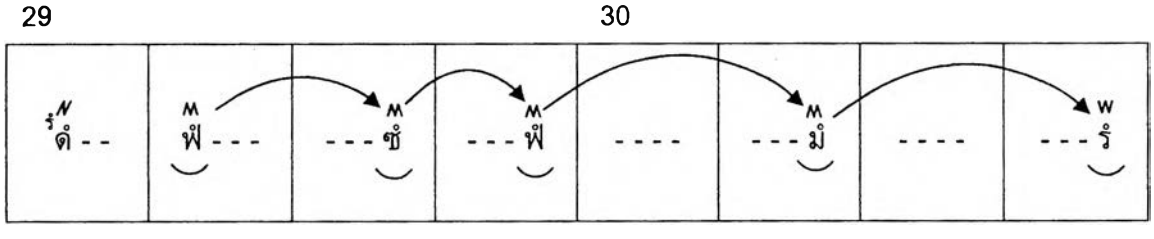

ตัวอย่างโน้ตที่ 141 ประโยคที่ 29-30 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง รมฟXลทX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ กระทบเสียง รูดนิ้ว พรมปิด พรมเปิด เอื้อนเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองยังคงการลอยอยู่เช่นเดิม โดยมุ่งการลอยเสียงไปหาเสียง "เร" สำนวนทำนองในประโยคนี้มีการรูดนิ้วขึ้นไปอีกหนึ่งช่วงเสียงของสายเอก โดยการเลื่อนนิ้วจากเสียง "โดสูง" ลงมากดตรงตำแหน่งเสียง"ฟา" สูงทันที จากนั้นทำการลากเสียงยาวต่อเนื่องแล้วใช้นิ้วกดลงบนตำแหน่งเสียง"ซอล" ซึ่งสูงกว่าเสียง"ฟา"หนึ่งเสียง โดยที่มือข้างที่เลื่อนลงไปนั้น จะอยู่ในลักษณะเดียวกับการกดสายลงบนตำแหน่งเดียวกับสายทุ้มทุกประการ เพียงแต่มีเสียงที่สูงเท่านั้นและหมดจังหวะประโยคที่ 29 ด้วยเสียง "ฟา" พร้อมทำการพรมปิด จากนั้นลอยเสียงห่าง ๆ จากเสียง"ฟา"สูงไปหาเสียง"มีสูง"และลงสู่เสียง"เรสูง" โดยมีการพรมเปิดและปิดโดยตลอดของวรรคเพลง

ประโยคที่ 31

31

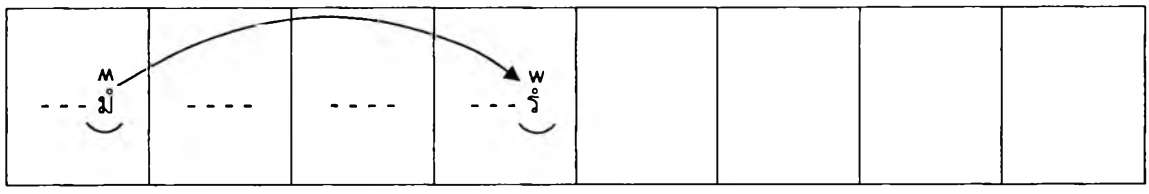

ตัวอย่างโน้ตที่ 142 ประโยคที่ 31 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด พรมเปิด รูดนิ้ว เอื้อนเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองนี้เป็นการลอยเสียงต่อเนื่องลงที่เสียง"เร" ซึ่งการลอยในประโยคนี้ เมื่อถึงห้องเพลงที่ 1 ดังกล่าวจะต้องลากคันชักให้มีการเน้นหนักที่ทำนองเพลง พร้อมทำการพรมปิดและพรมเปิด เพื่อให้มีเสียงที่นุ่มนวลมากขึ้น ก่อนจะเข้าสู่ทำนองโยนในลักษณะของการสีเก็บต่อไป

ประโยคที่ 32 - 33

32 33

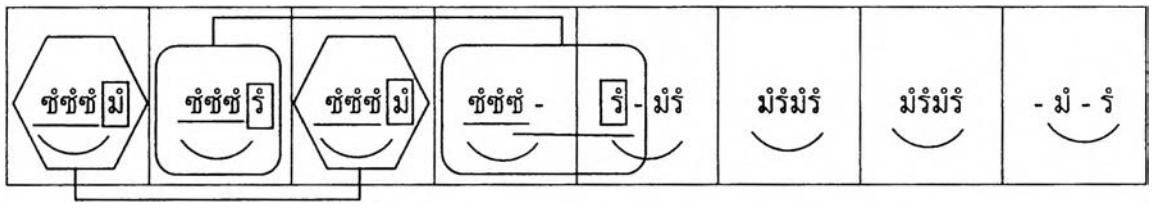

ตัวอย่างโน้ตที่ 143 ประโยคที่ 32-33 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ รูดนิ้ว สีแผ่ว เน้นเสียงหนัก ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ลักษณะสำนวนกลอนประโยคนี้ เป็นการทอนทำนอง มักพบมากในเพลงประเภทเพลงทยอย คือ จากสำนวนทำนองห่าง ๆ แล้วค่อยซอยให้ถี่มากขึ้นโดยมีเสียงตกของสำนวนทำนองวรรคนี้คือ /- - - ม/- - -ร/- - - -ม/- - - ร/ ซึ่งเสียง "เร" ในห้องที่ 4 นี้ทำการบรรเลงยักเยื้องโดยการย้อยจังหวะลงในอีกห้องเพลงถัดไป เพราะมีช่วงทำนองที่สามารถย้อยได้ การบรรเลงนี้ยังคงระดับเสียง โดยในส่วนแรก คือ /ซซซ-/ ให้ทำลักษณะเสียงแผ่วบางลงและเน้นหนักอีกครั้งในเสียงตกตอนท้ายห้องเพลง โน้ตยังมีการขยายเป็น /--มร/มรมร/มรมร/ และทำการลากเสียง

ยาวอีกครั้งในตอนท้ายของเสียงเดิมที่อยู่ในการโยนทำนอง /-ม-ร/ การบรรเลงในประโยคนี้เป็นการรูดนิ้วลงมาหนึ่งช่วงเสียงแล้วจึงเริ่มบรรเลง

ประโยคที่ 34 - 35

34 35

- ท - -	รำ – ซ -	ม - รุม	ซลซรฺ	รฺซลท	รุมซล	ทซทล	ซมซรฺ

ตัวอย่างโน้ตที่ 144 ประโยคที่ 34-35 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ย้อยจังหวะ พรมจาก ดวงเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ความสัมพันธ์ของกลอนในประโยคนี้ ยังคงเสียงตกที่เสียง "เร" เป็นหลัก แต่กาดำเนินทำนองทั้ง 2 ประโยคมีความแตกต่างกัน คือ ในห้องเพลงที่ 1 /- ท - -/ เป็นการรูดนิ้วขึ้นเสียงแรกหลังจากที่รูดนิ้วลงไปบรรเลงในหนึ่งช่วงเสียงที่สูงกว่าหยุดอยู่ตรงตำแหน่งที่เสียง"ที"จากนั้นกดตำแหน่งเสียง"เรสูง"ด้วยนิ้วก้อยและปล่อยให้สีสายเปล่าของสายเอกให้ได้เสียง"ซอล"ซึ่งอยู่ในช่วงเสียงปกติ จากนั้นในห้องเพลงที่ 3 ดำเนินกลอนลงมาบรรเลงในสายทุ้ม /ม-รม/ ซึ่งลงเสียงห่างกันเป็นคู่ 3 จากเสียง"ซอล" และต่อเนื่องไปยังห้องเพลงที่ 4 พร้อมใช้กลวิธีการพรมจากที่เสียง /ˆซ/ แล้ววนกลับมาตกจังหวะของประโยคนี้ที่เสียง "เรต่ำ" จากนั้นประโยคเพลงที่ 35 มีกระสวนทำนองในทิศทางขึ้นที่ห้องเพลงที่ 5และ 6 คือ /รซลท/รมซล/ สองห้องสุดท้าย คือ ห้องเพลงที่ 7 และห้องที่ 8 มีกระสวนทำนองที่คล้ายกันแต่อยู่ห่างกันคนละเสียง ซึ่งกระสวนทำนอง มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันแต่อยู่ในทิศทางลง ดังนี้

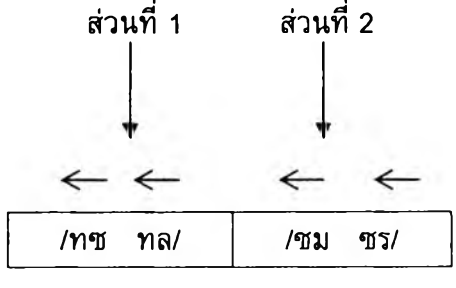

ประโยคที่ 36 - 37

36 37

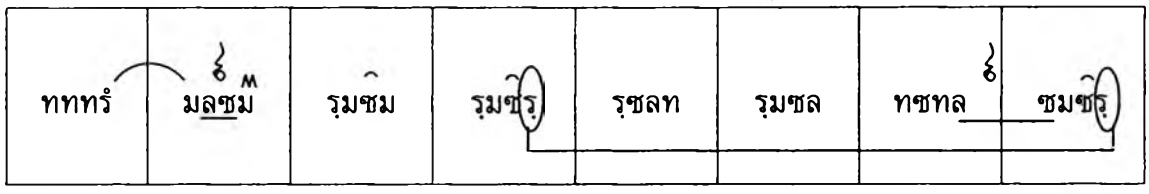

ตัวอย่างโน้ตที่ 145 ประโยคที่ 36-37 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมจาก พรมปิด ควงเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ความสัมพันธ์ในประโยคนี้ มีโครงสร้างทำนองเสียงลูกตกเดียวกันแต่พบว่ามีส่วนต่างกัน ดังนี้

ประโยคที่ 36

ประโยคที่ 37

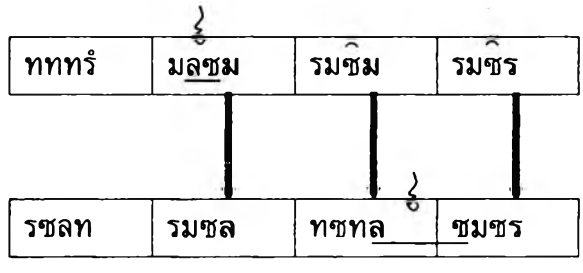

สังเกตเห็นได้ว่า ประโยคที่ 36 ห้องที่ 1 บรรเลงในทางปกติแต่ลงที่เสียงเร แต่สำหรับประโยคที่ 37 มีการเดินกลอนในทิศทางขึ้นลง จากนั้นในห้องเพลงที่ 2 ของประโยคที่ 36 มีการใช้กลวิธีการพรมจากที่เสียง /ˢซ/ ในห้องเพลงที่ 2 และตกเสียงท้ายห้องที่เสียงมี สำหรับเพลงที่ 2 ในประโยคที่ 37 มีการดำเนินกลอนในทิศทางขึ้น และลงเสียงท้ายห้องที่เสียง "ลา" ซึ่งห่างกันเป็นคู่ 4 ของระดับเสียง จากนั้นในห้องเพลงที่ 3 และ 4 ของประโยคที่ 36 มีลักษณะการดำเนินกลอนดังนี้

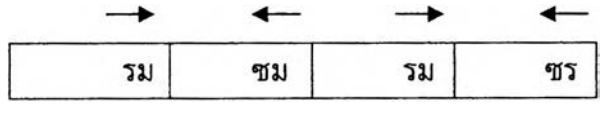

เมื่อทำการเปรียบเทียบกับห้องเพลงที่ 3 และ 4 ของประโยคที่ 37 พบลักษณะ ทซ/ทล/ ซม/ซร/ โดยมีกระสวนที่ต่างกัน คือ ← ← ← ← และ ← เป็นต้น แต่ในห้องเพลงที่ 3 และ 4 ของประโยคที่มีการเพิ่มกลวิธีการพรมจากระหว่างเสียง "ลา" และเสียง "ซอล" คือ /ทซทล/ˢซมลซ/ เป็นต้น

ประโยคที่ 38 - 39

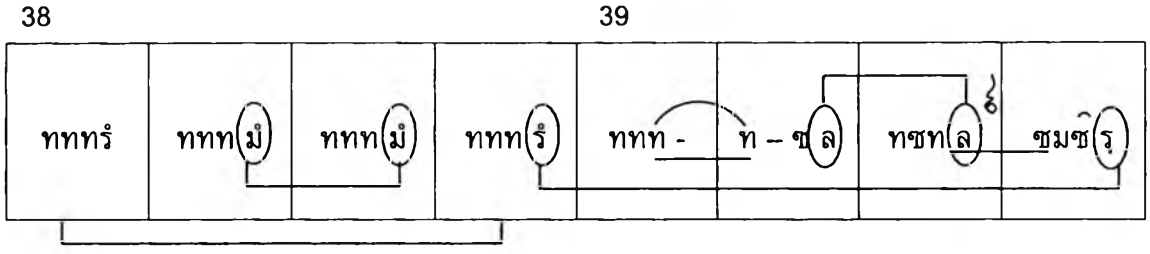

ตัวอย่างโน้ตที่ 146 ประโยคที่ 38-39 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ เอื้อมนิ้ว ย้อยจังหวะ พรมจาก ควงเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ความสัมพันธ์ของสำนวนทำนองเพลงนี้ มีเสียงตกอยู่ในตำแหน่งเสียง "เร" เสียงเดียวกันทั้งในประโยคที่ 38 และ 39 โดยในวรรคแรกเป็นการดำเนินทำนองแบบเสียงเดียวแต่เน้นเสียงลูกตกตอนท้ายทั้ง 4 ห้องเพลงที่เสียง "เร" และเสียง "มี" ซึ่งเสียง /ททท-/ ที่ปรากฏนี้จะต้องใช้คันชักชนิด "ออกเข้าออกเข้า" สลับกันโดยตลอด และทำเสียงในลักษณะแผ่วบางลงเล็กน้อย จากนั้นจะทำการเน้นเสียงในตอนท้ายห้องหรือลูกตก ให้มีน้ำหนักหรือมีความเข้มของเสียงมากขึ้น นอกจากนี้แล้วเสียง "มี" ที่ตกในห้องเพลงที่ 2 และ 3 นั้น จำเป็นต้องใช้นิ้วก้อยเอื้อมลงไปหนึ่งระดับเสียงโดยนิ้วก้อยในที่นี้เป็นการใช้เสียงร่วมกันของเสียง"เร" และเสียง"มี" ที่อยู่ในระดับเสียงสูง จากนั้นบรรเลงด้วยเสียงเรตำแหน่งนิ้วตามปกติ จะต้องทำการเน้นความเข้มของเสียงลูกตกเป็นหลัก เมื่อถึงทำนองเพลงห้องที่ 5 เป็นการบรรเลงต่อเนื่องจากห้องเพลงที่ 4 โดยคันชักอยู่ในลักษณะออกและหนุนคันชักเข้าอยู่ในเสียง "ที" ตอนท้ายสำนวนกลอนของการย้อยจังหวะ จากนั้นจึงสีเก็บอีกครั้งในท้ายห้องเพลงที่ 6 แล้วต่อเนื่องไปจนกระทั่งหมดจังหวะ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับทำนองในประโยคที่ 36 – 37 ดังนี้

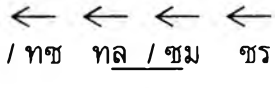

ทำนองดังกล่าวสังเกตได้ว่า อยู่ในทิศทางลงเช่นเดียวกันและทำนองข้างต้น มีการใช้กลวิธีการพรมจากระหว่างห้องเพลง และพบว่าทำนองในประโยคที่ 37 และ 38 มีโครงสร้างทำนองเดียวกับประโยคที่ 34-35, 36-37

ประโยคที่ 40 - 41

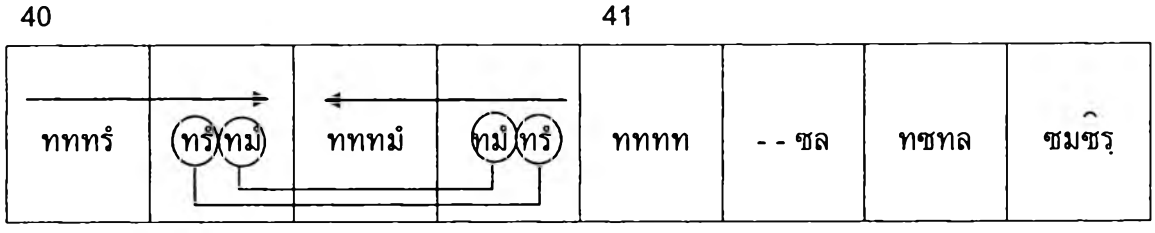

ตัวอย่างโน้ตที่ 147 ประโยคที่ 40-41 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ชลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ รูดนิ้ว ควงเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองมีการทอนอย่างในประโยคที่ผ่านมา โดยเพิ่มความถี่ให้มากขึ้น มีการเพิ่มเสียงเน้นหนักของคันชักในห้องเพลงที่ 2 และ 4 ซึ่งจากเดิมคือ /ทททมำ/ กลายเป็น /ทรำทมำ/ และจาก /ทททรำ/ กลายเป็น /ทมำทรำ/ เป็นต้น ส่วนทำนองในวรรคหลังในประโยคนี้ เป็นการบรรเลงซ้ำกับทำนองที่ 35 37 และ 39 แต่ในวรรคนี้ไม่มีการใส่กลวิธีพิเศษใด ๆ ลงไป พร้อมทำการควงเสียง“ซอล” ก่อนหมดจังหวะและยังคงเสียงตกของโครงสร้างทำนองไว้เช่นเดิม นอกจาก โครงสร้างทำนองเพลงที่เหมือนกันนี้ ยังมีการใช้ลักษณะการรูดนิ้วลง เพื่อใช้ควบเสียง“มี”และเสียง“เรสูง” โดยใช้นิ้วก้อยกดลงตรงตำแหน่ง “เรสูง”และ “มีสูง”

ประโยคที่ 42 - 43

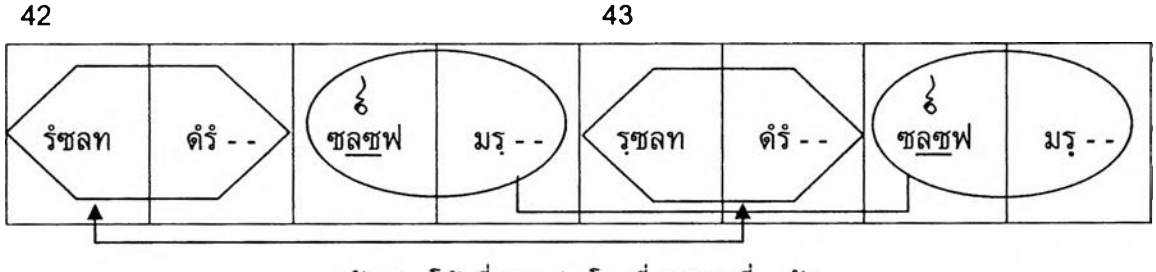

ตัวอย่างโน้ตที่ 148 ประโยคที่ 42-43 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ชลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมจาก

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองในวรรคแรกและวรรคหลังมีทำนองในลักษณะเดียวกันและมีการใช้เสียงที่ 4 และ 7 ของบันไดเสียง ชลทXรมX โดยแบ่งออกเป็นชุดที่เหมือนกัน คือ ห้องเพลงที่ 1-2 เหมือนกับห้องเพลงที่ 5-6 อีกส่วนหนึ่ง คือ ทำนองในห้องเพลงที่ 3-4 เหมือนกับห้องเพลงที่ 7-8

แต่ในความเหมือนกันนั้น ยังคงมีความแตกต่างของรูปแบบทำนองอยู่ เช่น ในทำนองห้องเพลงที่ 1-2 ที่มีลักษณะเหมือนกับทำนองในห้องเพลงที่ 5-6 จะสังเกตได้ว่า มีตำแหน่งเสียงแรกของห้องเพลงแรกต่างกัน คือ ในห้องเพลงที่ 1 จะอยู่ในระดับเสียง "เรสูง" และสำหรับทำนองในห้องเพลงที่ 5 เสียง "เร" จะอยู่ในระดับเสียง "เรต่ำ" แต่สำหรับในส่วนท้ายของทั้งสองประโยคนั้น ยังคงมีการบรรเลงในลักษณะที่เหมือนกัน โดยมีการใช้กลวิธีการพรมจาก ในทำนองเพลงคือ /ซลซฟ/มร--/เหมือนกัน โดยการบรรเลงสำนวนทำนองในลักษณะนี้เป็นเหมือนลูกขัดในเพลงทยอย ซึ่งมักอยู่ตอนท้ายของลูกโยนและพบมากในประเภทเพลงทยอย

ประโยคที่ 44 - 45

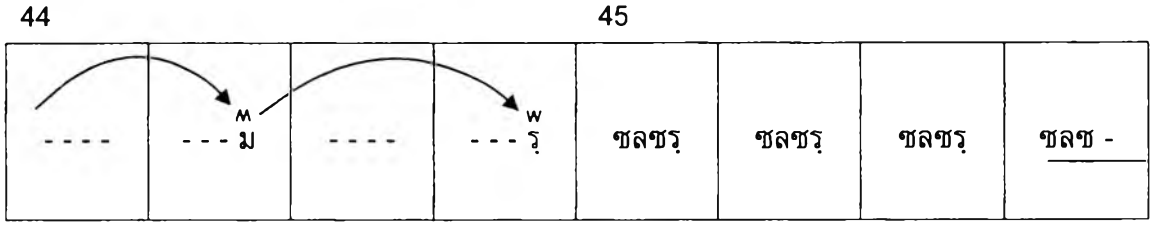

ตัวอย่างโน้ตที่ 149 ประโยคที่ 44-45 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด พรมเปิด ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองทั้ง 2 ประโยคนี้มีความคงที่ของเสียงภายในโครงสร้าง โดยมีการยืนอยู่ที่เสียง "เร" ทั้ง 2 วรรค โดยในวรรคแรกยังคงเสียงหลัก คือ เสียง"มี"พรมปิดและเสียง "เร" พรมเปิด จากนั้นทำการบรรเลงในเนื้อของทำนองโยน คือ /ซลซร /ซลซร /ซลซร /ซลซ-/ร---/ โดยต้องการให้เสียงสุดท้ายในห้องเพลงที่ 8 ย้อยจังหวะ ถึงแม้ว่าทั้ง 2 ประโยคดังกล่าวจะอยู่ในโครงสร้างเดียวกัน ลงเสียงตกในตำแหน่งเสียงเดียวกัน แต่ยังคงความสัมพันธ์ภายในต่างกัน คือ เมื่อบรรเลงในลักษณะของการลอยเสียงแล้วมาลงที่เสียง"ลา"และเสียง"เร"ในตอนท้ายจังหวะของประโยคที่ 44 สำนวนต่อไป ส่วนใหญ่มักบรรเลงต่อด้วย /มมมร/มมมร/มมมร/มมมร/ เพราะยังคงการใช้สำนวนกลอนเสียงเดิมแต่สำหรับในประโยคที่ 45 เปลี่ยนจาก /มมมร/ เป็น /ซลซร/ เมื่อเทียบกันแล้วพบว่า

ประโยคที่ 46

46

รฺ - ซล	ซลซล	ซลซล	- ซ - ล^{w}

ตัวอย่างโน้ตที่ 150 ประโยคที่ 46 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ย้อยจังหวะ พรมเปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองนี้พบว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับประโยคที่ 45 โดยเป็นการเปลี่ยนเสียงจาก /"มร"/ /"ซล"/ เป็น ดังนี้

- - มร	มรมร	มรมร	- ม - ร

เป็น

- - ซล	ซลซล	ซลซล	- ซ - ล

การดำเนินทำนองประโยคนี้ เปลี่ยนเสียงเป็นเสียง "ซอล" กับเสียง "ลา" ซึ่งพบน้อยมากในประเภทเพลงทยอย ที่มีการเปลี่ยนเสียงของการโยนมาลงอีกเสียงหนึ่ง

ทำนองโยนตอนที่ 4 ประโยคที่ 47 - 53

ประโยคที่ 47

47

- รฺ - ม^{N}	ซ - -ท	ท^{N} - ล^{w}	- - - -

ตัวอย่างโน้ตที่ 151 ประโยคที่ 47 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ กระทบเสียง ครึ่งเสียง พรมเปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคที่ 47 ยังคงการบรรเลงต่อเนื่อง แต่มีการกระทบเสียงอยู่ 2 แห่ง ในห้องเพลงที่ 2 และ 3 เป็นต้น คือ /"ซ"/ และ /"ท"/ กระทบเสียงในลักษณะสองเสียงด้วยความเร็วพอประมาณและข้ามเสียงหนึ่งเสียง ในลักษณะห่างกันเป็นคู่สามของระดับเสียง ซลทxรมx

ประโยคที่ 48 - 49

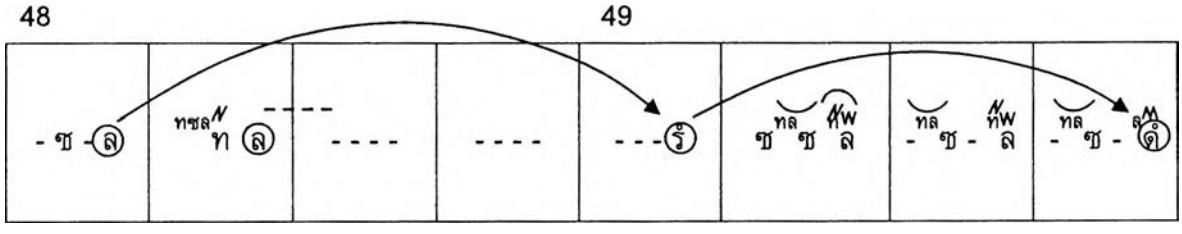

ตัวอย่างโน้ตที่ 152 ประโยคที่ 48-49 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ กระทบเสียง สะอึก สะบัดนิ้ว พรมเปิด พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

โครงสร้างของเพลงยังคงอยู่ในช่วงของการลอยจังหวะ โดยทั้งสองประโยคไม่มีทิศทางในลักษณะเดียวกัน แต่ในห้องเพลงที่ 1 และ 2 มีโครงสร้างเดียวกันคือ /- ซ – ล/- ซ – ล/ แต่ในทางปฏิบัติมีการเพิ่มรายละเอียดมากขึ้น คือ /- ซ – ล/ทซลท- ล/ โดยการเพิ่มจำนวนโน้ตเข้าไปเพื่อให้เกิดความถี่ของทำนองมากขึ้น พร้อมทำการสะอึกที่เสียง "ลา" และลอยยาวไปจนถึงเสียง "เรสูง" ในประโยคต่อไป

เมื่อดำเนินทำนองเข้าสู่เสียงตกในท้ายห้องเพลงที่ 5 จะมีในลักษณะของการพักเสียงเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง จากนั้นต่อด้วยการสะบัดเสียงพร้อมทำการพรมเปิดในตอนท้ายของทำนองและสะบัดในเสียง /ทลซ / ต่อด้วยการกระทบเสียงในเสียง /ด/ ที่เสียง "โด" ทำพรมปิดก่อนลากเสียงยาวในห้องเพลงต่อไป

ประโยคที่ 50 - 51

50				51			
- ท - ด	- ร - ด	- ท - ล	- ซ - ม	- ลร์ล	- ท - ล	ทลทล	ทลร์ล

ตัวอย่างโน้ตที่ 153 ประโยคที่ 50-51 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ครึ่งเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองนี้ วรรคแรกสามารถหาสารัตถะของแก่นทำนองได้ดังนี้ /ท ล ซ ม/ ซึ่งเป็นสำนวนในทิศทางลง จากนั้นต่อด้วยสำนวนการโยนเสียงในดอนท้ายของการลอยจังหวะ แต่มีวัตถุประสงค์มุ่งไปที่เสียง "ลา" แล้วสืเก็บเรื่อยมาจนเข้าสู่ทำนองในประโยคต่อไปทันที

ประโยคที่ 52 - 53

52				53			
ทททล	ทททล	ทททล	ทททล	- - ทล	ทลทล	ทลทล	- ท - ล

ตัวอย่างโน้ตที่ 154 ประโยคที่ 52-53 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ -

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองเป็นการยืนอยู่ที่เสียง "ลา" เป็นหลัก และเป็นประโยคสุดท้ายของการปิดทำนองโยนของเพลงในช่วงนี้ มีรูปแบบทำนองในลักษณะเพลงทยอยทั่ว ๆ ไป

ทำนองโยนตอนที่ 5 ประโยคที่ 54 – 60

ประโยคที่ 54 - 55

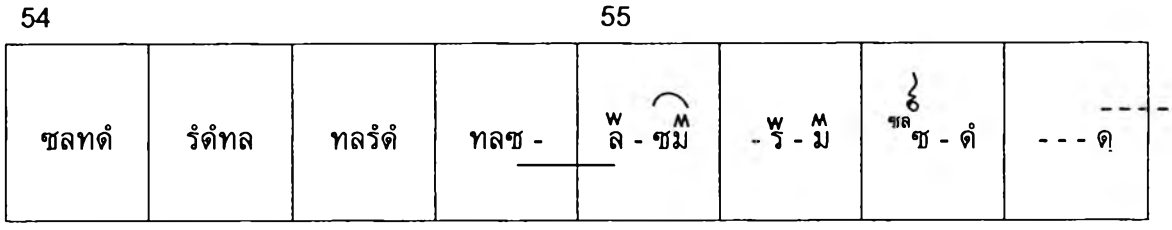

ตัวอย่างโน้ตที่ 155 ประโยคที่ 54-55 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ย้อยจังหวะ พรมเปิด กระทบเสียง พรมปิด พรมจาก สะอึกเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนเพลงในส่วนนี้ เป็นการบรรเลงเชื่อมสำนวนของเพลงและมีการส่งทำนองเพื่อเข้าสู่การลอยจังหวะตอนท้ายของทำนองเพลง สำหรับทำนองในวรรคแรกเป็นการสีเก็บในลักษณะปกติ แต่มีท่วงทำนองตอนท้ายของวรรคที่มีการย้อยของจังหวะทำให้รู้สึกเหมือนการยืดทำนองออกไปอีกหนึ่งห้องเพลงพร้อมทำการพรมเปิด จากนั้นในวรรคหลังเริ่มด้วยทำการกระทบเสียง แล้วต่อด้วยการพรมปิดที่เสียง"มี" จากนั้นในห้องเพลงที่ 6 ทำการพรมเปิดในตำแหน่งโน้ตที่ 2 และ พรมปิดในตำแหน่งโน้ตตัวที่ 4 ของห้องเพลง คือ /– X – X/ จากนั้นทำการพรมจากในเสียง /ซ/ แล้วจบด้วยเสียง "โดสูง" ด้วย การหยุดเสียงเมื่อถึงห้องเพลงที่ 8 บรรเลงที่เสียง "โดต่ำ" ในลักษณะการสะอึกเสียงแล้วลอยจังหวะเข้าสู่ทำนองต่อไป

ประโยคที่ 56 - 57

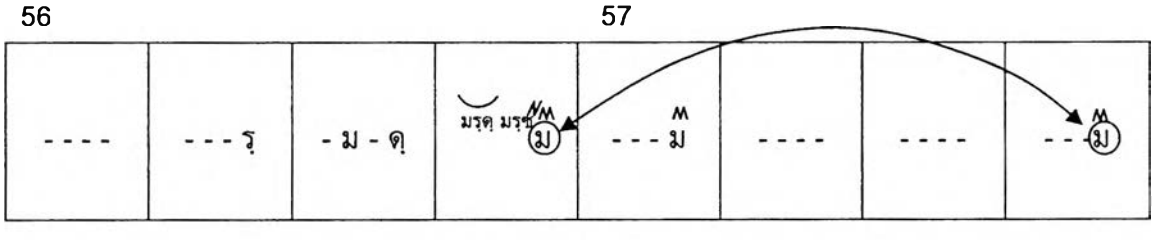

ตัวอย่างโน้ตที่ 156 ประโยคที่ 56-57 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ดรมXซลX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะบัดนิ้ว กระทบ พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคนี้พบว่ายังคงการลอยไปหาเสียง"มี"เป็นเสียงหลัก โดยมีการตกแต่งทำนองลอยไม่ให้เกิดความว่างเปล่าของทำนองเพลง และมีลักษณะเหมือนการเอื้อนทำนอง ห้องเพลงที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง "เร" เป็นเสียงตั้งต้นของการเอื้อนทำนองในห้องถัดไปอย่างห่าง ๆ และลงเสียง "โด" ตอนท้ายห้องเพลงที่ 3 จากนั้นทำการสะบัดเสียงในห้องเพลงที่ 4 คือ /มรด มรซม-ม/ ซึ่งเป็นการสะบัดเพื่อให้ตกที่เสียง"มี" เพราะการลอยจังหวะในประโยคนี้ จะทำการพรมปิดไปโดยตลอดของการลอยยืนเสียงจนหมดจังหวะ

ประโยคที่ 58 - 59

58 59

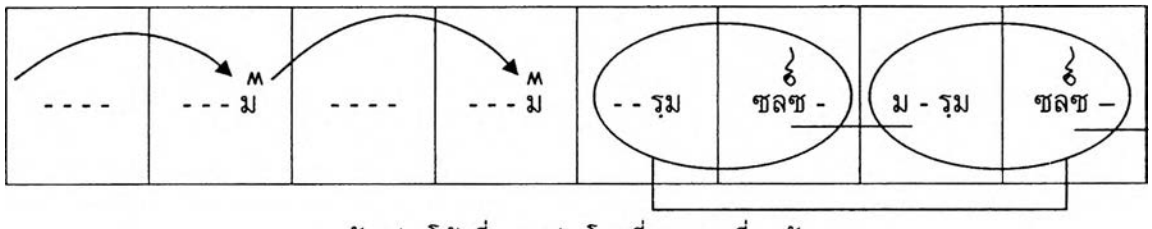

ตัวอย่างโน้ตที่ 157 ประโยคที่ 58-59 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด พรมจาก ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองนี้สังเกตได้ว่า การลงเสียงตกนั้น ยังคงทำนองอยู่ในลักษณะเดียวกันกับสำนวนทำนองประโยคที่ 57 พร้อมทำการพรมปิดและลากคันชักเข้าออกตามปกติ จากนั้นในวรรคหลังของทำนองในประโยคนี้ มีการบรรเลงที่ซ้ำทำนองกัน โดยยึดลูกตกที่เสียง"มี"เป็นหลักและทำการพรมจากในเสียง /ซ/แล้วต่อด้วยการย้อยจังหวะซึ่งทำเช่นนี้ในลักษณะเดียวกันทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนของเพลงที่ 5 – 6 และห้องเพลงที่ 7 – 8

ประโยคที่ 60

60

ม - รุม	ซลซ -	ม - รุม	ซลซม

ตัวอย่างโน้ตที่ 158 ประโยคที่ 60 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ย้อยจังหวะ พรมจาก พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองนี้ยังคงบรรเลงมุ่งไปหาเสียง "มี" ในห้องเพลงที่ 4 นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่า มีการบรรเลงในบันไดเสียงเดิมถึงสองครั้ง ก่อนทำการเดินกลอนเข้าสู่ทำนองเพลงในส่วนต่อไป แต่การซ้ำทำนองในที่นี้มีการดัดแปลงทำนองให้มีความต่างกัน ซึ่งยังคงรูปแบบโครงสร้างในลักษณะเดียวกันไว้ ดังนี้

ทำนองที่ 1

- - ร ม	ซ ล ซ -	ม - - -

ทำนองที่ 2

- - ร ม	ซ ล ซ ม	X - - -

การดำเนินทำนองสังเกตได้ว่าเป็นการขยายทำนองให้มีความถี่ของตัวโน้ตมากขึ้นจากทำนองที่ 1 โดยในทำนองที่ 1 จะมีกลวิธีการพรมจากและการย้อยจังหวะในเสียงสุดท้าย

ทำนองโยนตอนที่ 6 ประโยคที่ 61 - 66

ประโยคที่ 61

61

รฺมซล	ทลซม	ลซมรฺ	ซมรฺ -

ตัวอย่างโน้ตที่ 159 ประโยคที่ 61 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ควงเสียง ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองประโยคนี้ ไม่มีการเพิ่มเติมโน้ตแต่อย่างใด เพียงแต่เสียงสุดท้ายอยู่ในลักษณะการย้อยจังหวะและมีกระสวนทำนองในทิศทางขึ้นและลงดังนี้ รมซล ทลซม เป็นต้น ส่วนทำนองในส่วนสุดท้ายนี้ เป็นการไล่เสียงเรียงลง ต่อเนื่องจากห้องเพลงที่ 1 และ 2 โดยให้เสียงสุดท้ายย้อยไปลงในห้องถัดไปในประโยคที่ 62

ประโยคที่ 62 - 63

62 63

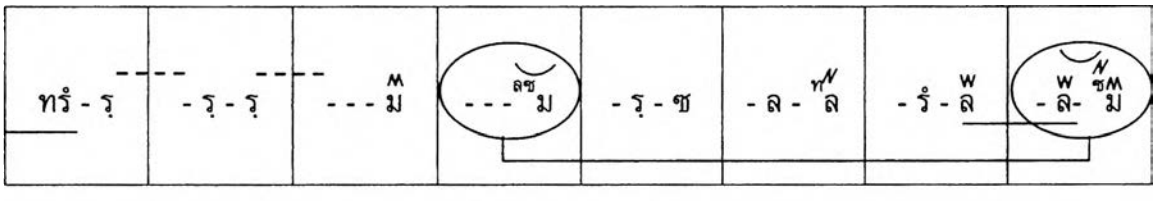

ตัวอย่างโน้ตที่ 160 ประโยคที่ 62-63 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะอึก พรมปิด สะบัดนิ้ว ครึ่งเสียง กระทบเสียง พรมเปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคที่ 62 และ 63 มีเสียงลูกตกท้ายห้องเพลงที่เสียง "มี" เหมือนกัน แต่มีการดำเนินกลอนที่ต่างกัน โดยเริ่มจากห้องเพลงที่ 1 /ทรำ-รำ/ เสียง /ทรำ/ นั้น เป็นการย้อยจังหวะจากสำนวนในประโยคที่ 61 เมื่อทำการย้อยจังหวะแล้วทำการวาดนิ้วขึ้นไปหาเสียง "เรสูง" แล้วลงสู่เสียง "เรต่ำ" โดยทำการสะอึกเสียงเพื่อลงที่เสียง "มี" ด้วยการพรมปิด และสะบัดนิ้วทิศลงหมดจังหวะในช่วงแรก ต่อจากนี้เป็นการดำเนินกลอนในวรรคหลัง ที่บรรเลงเสียงต่อเนื่องจากท้ายวรรคแรก

แล้วดำเนินอยู่ในลักษณะการเอื้อนเสียงขึ้นและลงมายังเสียงเดิม ส่วนใหญ่มักใช้ทำนองครึ่งเสียง และอยู่ในตำแหน่งเสียง "ที" ซึ่งเสียง "ที"ในที่นี้เป็นเสียงที่ติดเสียง "ลา" และวาดนิ้วไปหาเสียง "เรสูง"อีกครั้ง จากนั้นดำเนินทำนองต่อลงมาที่เสียง"ลา"ในท้ายห้องเพลง แล้วกระทบเสียงในทิศทางลง เพื่อเป็นการปิดวรรคและมีเสียงที่ตรงกับท้ายวรรคทั้ง 2 วรรค ที่ยังคงรูปแบบการลอยจังหวะเช่นเดิม ดังนี้

การลงวรรคแรก คือ /- - - ซ ล ม/

การลงวรรคหลัง คือ /- ล- ซ ม/

ประโยคที่ 64 - 65

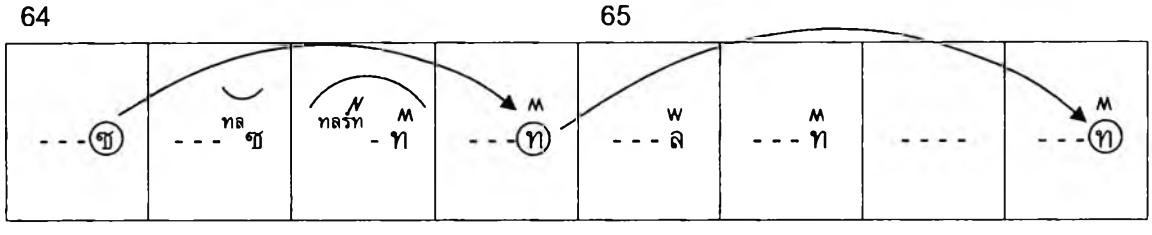

ตัวอย่างโน้ตที่ 161 ประโยคที่ 64-65 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะบัดนิ้ว รวบเสียง กระทบเสียง พรมปิด ครึ่งเสียง พรมเปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

เมื่อพิจารณาโครงสร้างเพลงพบว่า สำนวนทำนองดังกล่าวเป็นสำนวนการลอยจังหวะที่มีเสียงลอยจากเสียง"ซอล"ไปหาเสียง"ที" และไปหาเสียง"ที"อีกครั้งในตอนท้ายของประโยค นอกจากเสียงลอยในแต่ละช่วงแล้ว มีการตกแต่งทำนองการเดินกลอนด่าง ๆ ของการยืนเสียงไว้ เช่น ในประโยคที่ 64 นั้น เมื่อเริ่มต้นการลอยเสียงที่เสียง "ซอล" จะทำการสะบัดนิ้วในห้องเพลงที่ 2 เพื่อมุ่งเน้นให้ลงที่เสียง "ที" พร้อมการกระทบเสียงข้ามเสียงและลงเสียงท้ายที่ตำแหน่งเสียง "ที" ด้วยการพรมปิดซึ่งเป็นเสียงหลักของทำนองประโยคนี้ ส่วนประโยคที่ 65 เป็นการลอยจังหวะโดยเสียง"ลา"ในห้องเพลงที่ 6 ต้องทำเสียงในลักษณะการไหลเสียงโดยกลวิธีการทำครึ่งเสียงจนลงเข้าสู่เสียง "ลา" แล้วเอื้อนเสียงไปหาเสียง "ที" อีกครั้งหนึ่ง จากนั้นลากเสียงยาวต่อเนื่องพร้อมทำการพรมปิดตลอดจนกระทั่งหมดจังหวะหน้าทับ

ประโยคที่ 66

66

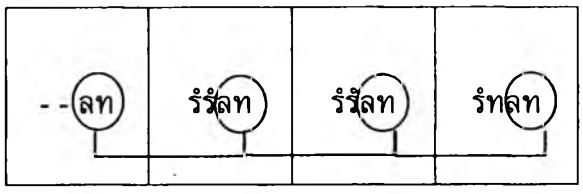

ตัวอย่างโน้ตที่ 162 ประโยคที่ 66 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ -

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ดังจะสังเกตได้ว่าโครงสร้างทำนองเพลงประโยคที่ 66 มีเสียงตกท้ายห้องเพลงทั้ง 4 ห้องในเสียงเดียวกัน คือ /"ลท"/ นอกจากเสียงตกเหมือนกันแล้ว การยืนเสียงในประโยคนี้ยังมีความเหมือนกันในห้องเพลงที่ 2 และ 3 คือ /รำลท/รำลท/ และมีการเปลี่ยนทำนองหนึ่งเสียงในห้องเพลงที่ 4 คือ /รำลท/ เป็น /รำทลท/ ซึ่งมีการเปลี่ยนโน้ตในตำแหน่งที่ 2 ของโน้ตเท่านั้น

ทำนองโยนตอนที่ 7 ประโยคที่ 67 - 75

ประโยคที่ 67

67

รำซลท	ลมซล	ทลซล	รำทล -

ตัวอย่างโน้ตที่ 163 ประโยคที่ 67 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

เมื่อเข้าสู่ทำนองในวรรคหลังยังคงเสียงตกที่เสียง /- - -ท/- - - ล/ - - -ล/- - - ซ/ เป็นการย้ำที่เสียง "ลา" ก่อนลงเสียงท้ายห้องคือ เสียง "ซอล" ในท้ายประโยค พร้อมทำการพรมปิดในห้องเพลงสุดท้ายในเสียง /ทล/ เป็นต้น

ประโยคที่ 68 - 69

68 69

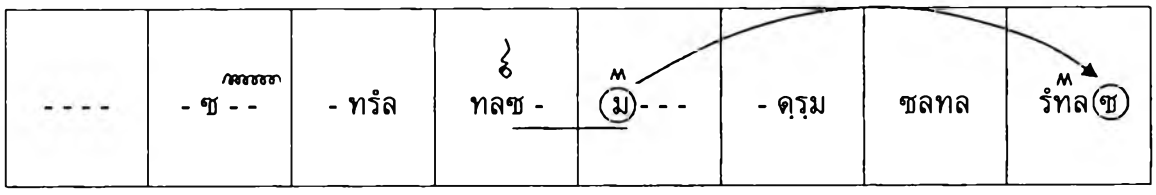

ตัวอย่างโน้ตที่ 164 ประโยคที่ 68-69 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ นิ้วประ พรมจาก ย้อยจังหวะ พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองวรรคแรกมีสำนวนทำนองลงที่เสียง"มี"และเสียง"ซอล" ในวรรคหลัง โดยเริ่มจากทำนองในห้องที่ 2 ที่เสียง "ซอล" ซึ่งอยู่ในตำแหน่งเสียงจังหวะยกของห้องเพลง และทำการประนิ้วแล้วลากเสียงยาว จากนั้นทำการกดเสียงพร้อมทำการพรมจากที่เสียง /ลซ/ ในห้องเพลงที่ 4 แล้วทำการย้อยทำนองคือเสียง "มี" ลงในตอนต้นของห้องเพลงต่อไป จากนั้นจึงเริ่มเดินเสียงในระดับเสียงสายทุ้มจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง และทำการย้อนสำนวนลงอีกครั้งหนึ่งในห้องเพลงที่ 8 ด้วยการพรมปิดที่เสียง /ทล/ เป็นต้น

ประโยคที่ 70 - 71

70 71

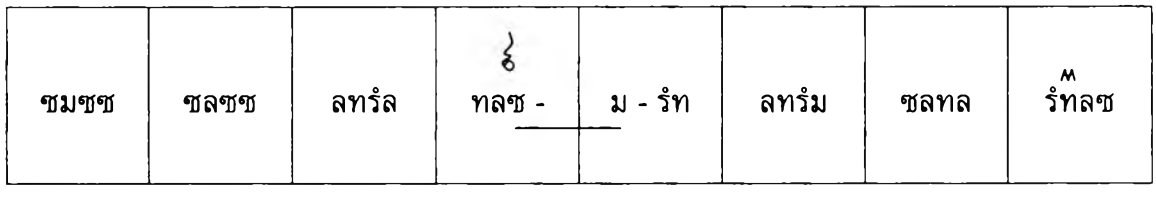

ตัวอย่างโน้ตที่ 165 ประโยคที่ 70-71 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมจาก ย้อยจังหวะ พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคนี้ยังคงโครงสร้างทำนองเดิมจากประโยคที่ผ่านมา โดยเริ่มจากสำนวนทำนองในวรรคแรกเป็นการสีเก็บในรูปแบบปกติ สีตรงเสียงไม่ต้องใส่ลูกเล่นใด ๆ ทั้งสิ้น จนเข้าสู่ห้องเพลงที่ 4 มีการใช้กลวิธีการพรมจาก แล้วต่อด้วยการย้อยจังหวะไปลงต้นจังหวะในวรรคต่อไป มีการดำเนินกลอนเพลงโดยคงเสียงดกที่เสียง /- - -ท/- - -ม/- - -ล/- - - ซ/ โดยในเสียงที่ 2 ของ

ประโยคนี้มีลักษณะของการสีข้ามสาย ซึ่งเป็นการสีโดด คล้ายเหมือนกลอนฟาดคือ จากสูงลงต่ำ คือ /ลทรัม/ จากนั้นบรรเลงกลอนยืนเสียงแล้วทำการเดินเสียงในทิศทางลง โดยมีการพรมปิดที่เสียง"ทล"แล้วลงเสียง "ซอล" สังเกตได้ว่า สำนวนทำนองดังกล่าวยังคงดำเนินอยู่บนโครงสร้างเดียวกับประโยคเพลงที่ผ่านมาแต่มีการเพิ่มเนื้อหาให้มากขึ้น

ประโยคที่ 72 - 73

72				73			
มลซม	รฺซลท	ซลทล	รัทลัซ	ทซลท	ลมซล	ทลซล	รัทลัซ

ตัวอย่างโน้ตที่ 166 ประโยคที่ 72-73 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมเปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ลักษณะโครงสร้างทำนองเพลงอยู่บนโครงสร้างเดียวกัน แต่มีลักษณะของการตกแต่งทำนองต่างกันออกไป ดังนี้

ประโยคที่ 72

ประโยคที่ 73

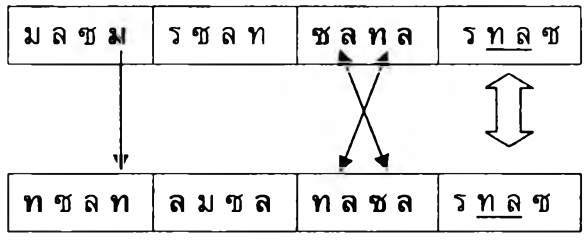

สังเกตได้ว่าในห้องเพลง 2 ห้องแรกมีความแตกต่างกันโดยสำนวนในประโยคที่ 72 ตกเสียงที่เสียง "มี"และเสียง "ที" ส่วนประโยคที่ 73 มีการดำเนินกลอนให้ไปตกที่เสียงดอนท้ายประโยคที่เสียง "ที" และเสียง "ลา" ที่มีรูปแบบสำนวนเสียงต้นห้องและเสียงท้ายห้องเป็นเสียงเดียวกันคือ /ทซลท/ และ /ลมซล/ ต่อจากนี้คือห้องเพลงที่ 3 ของทั้ง 2 ประโยค ในประโยคที่ 72 ห้องที่ 3 /ซลทล/ และในห้องเพลงในประโยคที่ 73 คือ /ทลซล/ สังเกตได้ว่าทั้ง 2 ห้องเพลงนี้ยังคงมีเสียงตกที่เหมือนกัน คือ เสียง "ลา" แต่ว่าลักษณะทำนองอยู่ในลักษณะสวนทางกัน ดังนี้

ประโยคที่ 72 /ซลทล/ อยู่ในทิศทางลง

ประโยคที่ 73 /ทลซล/ อยู่ในทิศทางขึ้น

นอกจากนี้ทำนองในส่วนท้ายของแต่ละประโยค ยังเป็นการดำเนินกลอนในลักษณะเดียวกัน พร้อมใช้กลวิธีการพรมปิดที่เสียง /ˀล/ ในโน้ตตามห้องเพลงดังกล่าวคือ /รำทลซ/

ประโยคที่ 74 - 75

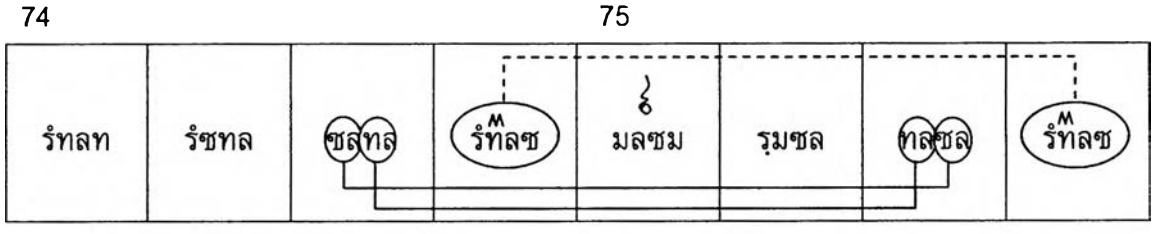

ตัวอย่างโน้ตที่ 167 ประโยคที่ 74-75 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด พรมจาก

3. ความสัมพันธ์ภายใน

การดำเนินทำนองในทางเก็บประโยคนี้ ยังคงรูปแบบโครงสร้างทำนองหลักเหมือนกับสองประโยคที่ผ่านมาแต่ต่างกันในลักษณะของการดำเนินทำนองในแต่ละห้อง โดยเริ่มจากสำนวนทำนองในห้องเพลงที่หนึ่งจนถึงห้องเพลงที่ 3 เป็นการวนทำนองอยู่บนสายเอกของซออู้ โดยมีลูกตกลงที่เสียง "ที"และเสียง "ลา" ซึ่งมีความแตกต่างจากทำนองในวรรคหลัง คือ ห้องเพลงที่ 5 - 7 ซึ่งมีเสียงที่ตกลงในเสียง "มี"และเสียง "ลา" เมื่อทำการเปรียบเทียบสำนวนทำนองทั้ง 2 ประโยคแล้วพบว่ามีทำนองในห้องเพลงที่ 3 และห้องเพลงที่ 7 อยู่ในลักษณะสวนทางกัน แต่มีลูกตกที่เสียงเดียวกัน คือ เสียง "ลา" และคล้ายกับสำนวนทำนองในประโยคที่ 72 และ 73 คือ /ซลทล/ และ/ทลซล/ เป็นต้น

เนื้อทำนองตอนที่ 2 ประโยคที่ 76 – 85

ประโยคที่ 76 - 77

76				77			
- ม - ล	- ม - ซ	- - มซ	- ล - -	ทซทล	ซม - ซ	ลซมซ	ลทลล

ตัวอย่างโน้ตที่ 168 ประโยคที่ 76-77 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ -

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองทั้ง 2 ประโยคอยู่บนโครงสร้างเดียวกัน แต่วรรคเพลงที่ 2 เป็นการเพิ่มเติมโน้ตให้มีความถี่ของเสียงมากยิ่งขึ้น โดยมีเสียงตกในตอนท้ายห้องเพลงทั้งสองวรรค ดังนี้ /- - -ล/- - -ซ/- - -ซ/- - -ล/ ดังภาพการเปรียบเทียบสำนวน ดังนี้

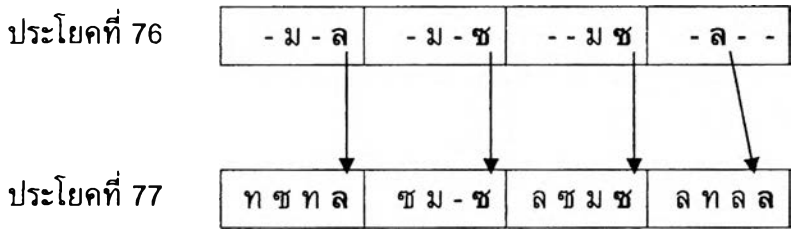

สังเกตได้ว่า ห้องเพลงที่ 1 ในประโยคที่ 77 เป็นการตกแต่งทำนองและดำเนินกลอนด้วยลักษณะเสียงห่าง ๆ จากสองเป็นสี่ตัวโน้ต และในห้องเพลงที่ 2 ของประโยคที่ 77 ได้ทำการเพิ่มเติมเสียง “ซอล” เข้าไปในตำแหน่งโน้ตตัวที่หนึ่ง จาก /-ม-ซ/ เป็น /ซม-ซ/ จากนั้นในห้องที่ 3 จากเดิมประโยคที่ 76 คือ /- - มซ/ แล้วทำการเพิ่มเติมสำนวนทำนองเข้าไป 2 ตัวโน้ต และลงจังหวะท้ายเหมือนกันคือ จาก /- - มซ/ กลายเป็น /ลซมซ/ และในห้องเพลงสุดท้ายคือห้องที่ 4 ของประโยคที่ 76 ยังอยู่ในจังหวะยกของทำนอง ซึ่งต่างไปจากห้องเพลงที่ 4 ของประโยคที่ 77 ทำการดำเนินทำนองเดิมทั้งห้อง คือ 4 ตัวโน้ตแล้วลงเสียงในตอนท้ายประโยคที่เสียง “ลา” เป็นเสียงเดียวกัน ลักษณะการดำเนินทำนองยังคงรูปแบบโครงสร้างและเสียงตกในทิศทางเดียวกัน

ประโยคที่ 78 - 79

78 79

ทลซฟ	มฟซล	ทลซล	ทดำรดำ	ทลซดำ	รดำทล	ซรุซล	รำลทดำ

ตัวอย่างโน้ตที่ 169 ประโยคที่ 78-79 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX
2. การใช้กลวิธีพิเศษ -
3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองทั้งสองประโยคนี้ ยังคงยึดโครงสร้างทำนองหลักเดียวกัน และมีทิศทางในการดำเนินทำนองในลักษณะเดียวกัน และมีการตกแต่งทำนองทางซออู้ที่อยู่ในรูปแบบที่ต่างกัน ดังนี้

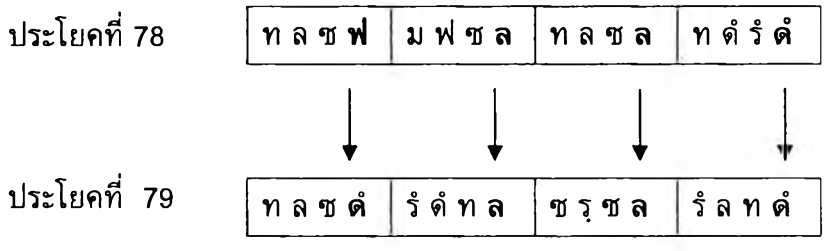

เสียงลูกตกของแต่ละห้องเพลงอยู่ในเสียงเดียวกันโดยตลอดยกเว้นห้องเพลงที่ 1 มีการดำเนินทำนองไปตกเสียงท้ายห้องห่างกันเป็นคู่ 5 คือ เสียง "ฟา" และเสียง "โด" แต่ด้วยลักษณะทำนองห้องแรกเป็นการเริ่มต้นแต่การเปลี่ยนเสียงลูกตกที่ห่างกันนี้ ทำให้เสียงของบทเพลงที่บรรเลงด้วยซออู้เกิดความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

ประโยคที่ 80 - 81

80				81			
ทลซรำ	ซดำทล	ทลซล	รำทลซ	- ม - ล	ซม - -	ซ - มซ	ลท - ล

ตัวอย่างโน้ตที่ 170 ประโยคที่ 80-81 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด ย้อยจังหวะ พรมปิด สะบัดคันชัก

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองนี้ยังคงดำเนินทำนองบนโครงสร้างเดียวกับประโยคที่ผ่านมา โดยเริ่มดำเนินกลอนเพลงในลักษณะของการข้ามเสียง ซึ่งจะมีความแตกต่างไปจากทำนองในส่วนต้น โดยปกติทำนองที่ผ่านมา ถ้ามีกลอนในลักษณะนี้ จะต้องอยู่ในลักษณะ /ทลซดำ/ /รดำทล/ ให้ความรู้สึกเป็นการเรียงเสียง แต่สำหรับห้องเพลงที่ 1 และ 2 ของประโยคที่ 80 เป็นการดำเนินกลอนในลักษณะเสียงโดดข้ามเสียง คือ /ทลซรำ/ /ซดำทล/ แต่ยังคงเสียงลูกตกในตอนท้ายของทำนองในประโยคที่ 80

จากนั้นเข้าสู่ทำนองในห้องเพลงที่ 5 หรือในวรรคหลังของทำนองนี้ มีการดำเนินทำนองที่ซ้ำกับโครงสร้างทำนองเพลงในประโยคที่ 76 และ 77 แต่มีลักษณะของการดำเนินกลอนที่มีความใกล้เคียงกันโดยในห้องเพลงที่ 5 บรรเลงให้ตกที่เสียง "มี" ในตำแหน่งโน้ตตัวที่สองและตกที่เสียง "มี" ในตำแหน่งโน้ตตัวที่สี่ของห้องเพลง จากนั้นในห้องเพลงที่ 6 ทำการย้อยจังหวะ ถ้าเป็นการบรรเลงตามปกติจะบรรเลงในลักษณะ /ซม-ซ/ แต่ในทำนองดังกล่าว เป็นการย้อยจังหวะลงในห้องเพลงถัดไป ดังต่อไปนี้ /ซม--/ซ---/ พร้อมทำการลงเสียง "มี" ด้วยการพรมปิดยาว จนเข้าสู่ทำนองในต้นห้องเพลงถัดไป ต่อมาบรรเลงเสียงลูกตกในเสียง "ซอล" และเสียง "ลา" โดยเสียง "ลา" ในตอนท้ายจังหวะทำการสะบัดเสียง เพื่อแสดงการยืนยันในเสียงลูกตกและแสดงถึงการจบวรรค หมดจังหวะพอดี

ประโยคที่ 82 - 83

82 83

ทซทล	ซมลซ	รฺซลท	ลทซ -	← ล - ซฟ	→ มฟซล	← → ทล ซล	→ รัลทดำ

ตัวอย่างโน้ตที่ 171 ประโยคที่ 82-83 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองนี้เป็นลักษณะการสีเก็บ ที่อยู่ในลักษณะกลอนทางเก็บทั้งประโยค โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างวรรคแรกและวรรคหลัง แต่มีลักษณะกระสวนทำนองที่ต่างกัน เริ่มจากห้องเพลงที่ 1 มีกระสวนทำนอง ดังนี้

2 4

← ← ทซ ทล	← ← ซม ลซ	→ รฺซ ลท	→ → ลท ซล

สังเกตได้ว่ามีสำนวนทำนองที่เดินอยู่ในทิศทางลงจำนวน 2 ห้องเพลงและอยู่ในทิศทางขึ้นจำนวน 2 ห้องเพลง ซึ่งเสียงลาในท้ายจังหวะต้องทำการย้อยจังหวะออกไปตกเสียงในตอนต้นห้องเพลงที่ 5 จากนั้นดำเนินทำนองเพื่อมุ่งให้ไปตกเสียงท้ายวรรคของประโยคนี้คือเสียงโดสูง ซึ่งสามารถพิจารณาสำนวนทำนองดังกล่าวได้ดังนี้

2 4

← - - ซ ฟ	→ ม ฟ ซ ล	← → ท ล ซ ล	→ ร ั ล ท ด ำ

สำนวนดังกล่าวพบว่าห้องที่ 2 และ 4 มีกระสวนทำนองในทิศทางเดียวกัน คือ อยู่ในกระสวนทำนองทิศทางขึ้น ส่วนทำนองเพลงในห้องเพลงที่ 1 /--ซฟ/ เป็นการดำเนินในทิศลง และสำหรับทำนองในห้องเพลงที่ 3 มีลักษณะทำนองในทิศทางคงที่ /ทลซล/ ทั้งหมดของการดำเนินทำนองในสำนวนนี้เป็นการดำเนินทำนองที่แยกออกจากกันอย่างอิสระ

ประโยคที่ 84 - 85

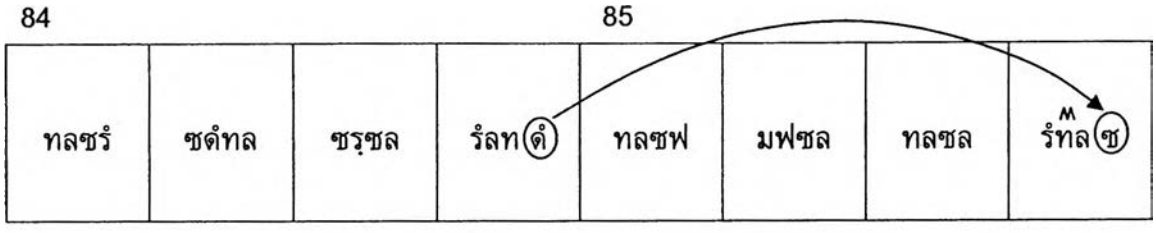

อย่างโน้ตที่ 172 ประโยคที่ 84-85 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองส่วนนี้ มีการดำเนินทำนองจากเสียง"โดสูง"ไปหาเสียง"ซอล"ในตอนท้ายจังหวะ เสียง"โด"ที่เป็นลูกตกท้ายห้องเพลงที่ 4 เป็นการตกเสียงที่มีความคงที่จากเสียงตอนท้ายของประโยคเพลงที่ 83 สำหรับการดำเนินทำนองในห้องเพลงที่ 1 – 4 จะมีลักษณะคล้ายกับทำนองในประโยคที่ 80 แต่มีการเปลี่ยนดอนท้ายที่ไม่เหมือนกัน ทำนองวรรคนี้มีลูกตกที่เสียง "โด" กระสวนทำนองมีลักษณะการข้ามเสียงและโดดเสียง

สำหรับทำนองในวรรคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 5 - 6 เป็นการดำเนินทำนองเพื่อลงมาหาเสียง "ซอล" ซึ่งอยู่ในลักษณะการเรียงเสียงลงและเรียงเสียงขึ้นต่อกัน ดังนี้

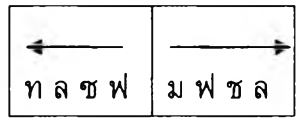

จากนั้นทำการยืนเสียงในการดำเนินทำนองคือ การยืนเสียงลงและขึ้นไปหาเสียงเดิม คือ /ท ล ซ ล/ แล้วทำการเรียงเสียงลงไปหาเสียง "ซอล" พร้อมทำการพรมปิดที่เสียง/ทล/ ซึ่งการดำเนินทำนองในประโยคดังกล่าวนี้เป็นการดำเนินทำนองในส่วนเนื้อทำนองของเพลงในอัตราสองชั้น

ทำนองโยนตอนที่ 8 ประโยคที่ 86 - 101

ประโยคที่ 86 - 87

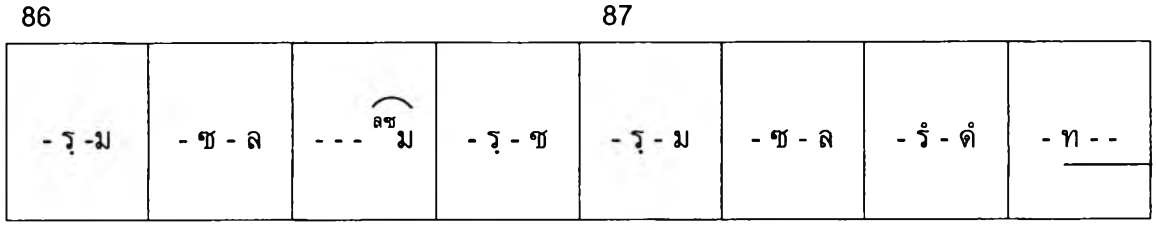

อย่างโน้ตที่ 173 ประโยคที่ 86-87 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ สะบัดนิ้ว ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ความสัมพันธ์ของทำนองใน 2 ประโยคข้างต้น มีลักษณะซ้ำหัวเปลี่ยนท้ายคือ ห้องเพลงในห้องที่ 1 และ 2 ของทั้ง 2 ประโยค เริ่มต้นเหมือนกันคือ /-ร-ม/-ซ-ล/ แต่มีลักษณะการลงท้ายที่ต่างกันตามเสียงที่มุ่งหมายโดยในประโยคที่ 86 ต้องลงทำนองเพลงที่เสียง "ซอล" และสำหรับในประโยคที่ 87 ต้องการลงทำนองเพลงที่เสียง "ลา" เป็นหลัก ถือเป็นส่วนที่มีการเพิ่มเติมตัวโน้ตเพื่อให้มีความถี่ของเสียงมากยิ่งขึ้น โดยในห้องเพลงที่ 3 ทำการสะบัดเสียงในทิศทางลงข้ามหนึ่งเสียง แล้วลงทำนองโดยเดินเสียงลงอีกหนึ่งเสียง ในตำแหน่งโน้ตตัวที่ 2 และ 4 ของห้องเพลงที่ 7 และ 8 ซึ่งอยู่ในทิศทางลงไปหาเสียงสูง โดยเสียงลงนั้น ทำการย้อยจังหวะการบรรเลง สำนวนทำนองนี้ เป็นการบรรเลงยืนเสียงและย้ำทำนองซึ่งเป็นจุดแสดงให้ทราบว่าจะมีการเปลี่ยนท่วงทำนองเพลงหรือเป็นการลอยของเสียงไปในเสียงอื่นต่อไป

ประโยคที่ 88 - 89

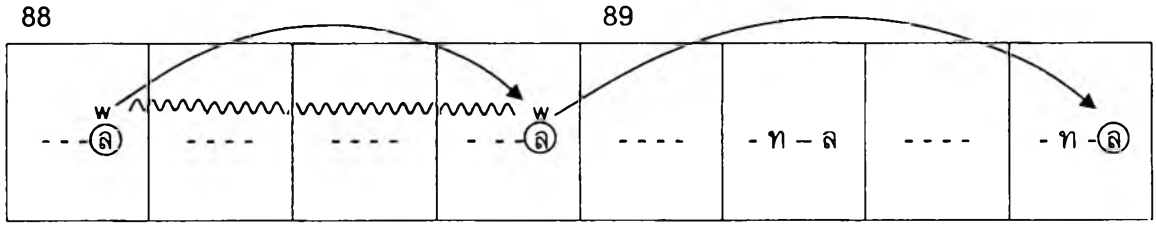

อย่างโน้ตที่ 174 ประโยคที่ 88-89 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ย้อยจังหวะ พรมเปิด ครึ่งเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองในประโยคนี้ เป็นการลอยจังหวะในลักษณะยืนเสียง สังเกตได้จากเสียง ลูกตกของทำนองที่ตกในเสียง "ลา" ของห้องเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 4 และห้องเพลงที่ 8 การบรรเลงในวรรคแรก ทำเสียงโดยทำการพรมเปิดเสียง "ลา" โดยตลอด จากนั้นในวรรคหลังคือ การลอยจังหวะเพื่อลงเสียงเดิมจากเสียงตั้งต้นทำนองมีการเพิ่มรายละเอียดของทำนองอยู่ในลักษณะของการทอนทำนองเพื่อแสดงรูปแบบของการทอนทำนองในโยนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

จาก

- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล

เป็น

- - - -	- ท - ล	- - - -	- ท - ล

ประโยคที่ 90 - 91

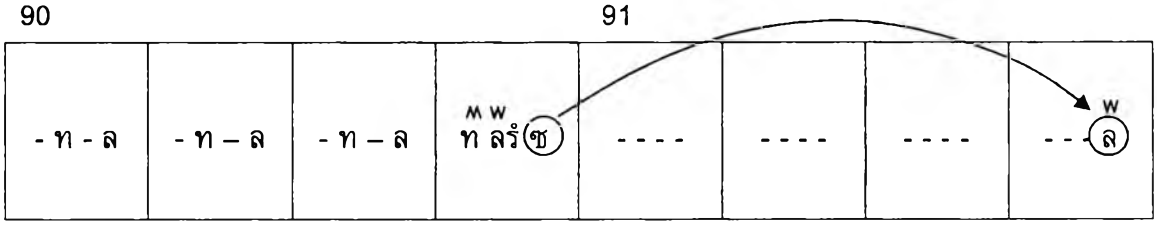

อย่างโน้ตที่ 175 ประโยคที่ 90-91 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ครึ่งเสียง พรมปิด พรมเปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองประโยคนี้เป็นการลอยเสียงอยู่ที่เสียง "ซอล" แล้วทำการลอยไปหาเสียง "ลา" แต่ทำนองในวรรคแรกและวรรคหลังมีความแตกต่างกัน โดยเริ่มจากทำนองเพลงห้องที่ 1 ห้องเพลงที่ 2 และห้องเพลงที่ 3 นั้น เป็นการบรรเลงที่คงเสียง "ลา" และอยู่ในลักษณะของการทอนทำนอง ต่อเนื่องจากประโยคที่ 89 แต่มีสำนวนที่แคบลงคือ /- ท – ล/- ท – ล/ แล้วดำเนินทำนองลงในห้องที่ 4 คือ เสียง "ซอล" หมดจังหวะหน้าทับพอดีและทำการส่งต่อสำนวนไปยังเสียง "ลา" โดยการลากเสียงยาวต่อเนื่องไม่ให้ขาดเสียง เมื่อลงที่เสียง "ลา" ในตอนท้ายประโยคแล้ว ทำการพรมเปิดที่เสียง "ลา" เพื่อลงจบอีกครั้งหนึ่งก่อนเข้าสู่รูปแบบการลอยจังหวะส่วนต่อไป

ประโยคที่ 92 - 93

92				93			
- - - -	- - - -	- - - -	ᴍ ทลรˆซ	- ท – ล	- ท- ล	ทลทล	ᴍ ทลรˆซ

อย่างโน้ตที่ 176 ประโยคที่ 92-93 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ครึ่งเสียง พรมปิด

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ทำนองในส่วนนี้เป็นการคงเสียงของโครงสร้างหลักเอาไว้ ดูได้จากทำนองในห้องเพลงที่ 4 และ 8 ซึ่งยังคงวิธีการปฏิบัติในลักษณะเดียวกัน คือ /ทลรˆซ/ พร้อมกับทำการพรมปิดไปด้วยในทำนอง แต่สำนวนทำนองในวรรคแรกมีลักษณะต่างไปจากวรรคหลัง คล้ายทำนองในส่วนแรกไม่มีการเพิ่มเติมทำนองใด ๆ นอกจากการลอยจังหวะในเสียงสุดท้ายมายังเสียงสุดท้ายของวรรคหลัง เมื่อเทียบกับสำนวนทำนองในส่วนหลังนี้ พบว่าเป็นการลอยเสียงในลักษณะของการทอนทำนองให้มีความถี่ของทำนองมากขึ้น โดยอยู่ในลักษณะทำนองเดียวกับประโยคเพลงที่ 89 ของทำนองเที่ยวพัน (สองชั้น) แต่มีการเพิ่มความละเอียดของทำนองมากขึ้น 1 ห้องเพลง

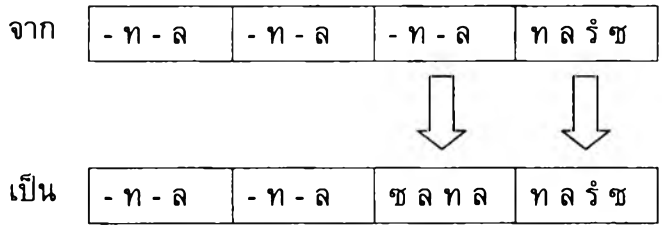

การเพิ่มทำนองเพียงเล็กน้อยนี้ ยังคงความรู้สึกจากโครงสร้างสำนวนทำนองเดิมอยู่อย่างชัดเจน

ประโยคที่ 94 – 95

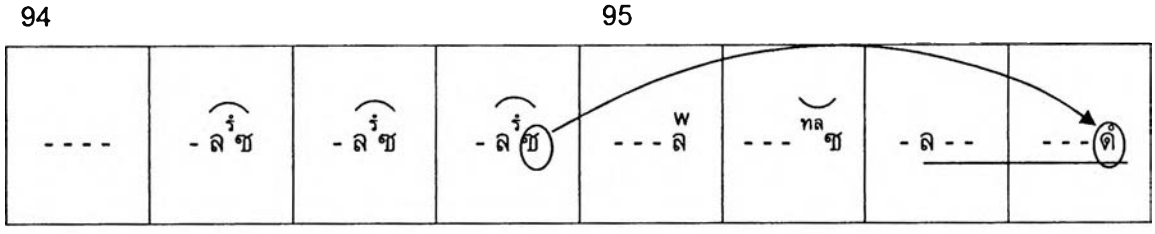

อย่างโน้ตที่ 177 ประโยคที่ 94-95 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ ตวัดเสียง พรมเปิด สะบัดนิ้ว ย้อยจังหวะ

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนทำนองนี้ พบว่ามีการลอยต่อเนื่องจากเสียง "ซอล" ไปหาเสียง "โด" โดยในวรรคเพลงแรกนั้น มีการใช้กลวิธีของการตวัดเสียงข้ามนิ้ว จำนวนสามครั้ง และยังคงเสียงตกในเสียง "ซอล"และตวัดเสียงในเสียงเดิมเป็นหลัก คือ /"ล์ซ"/ ต่อจากนี้ทำสำนวนส่งต่อไปยังการลอยไปหาเสียง"โดสูง" มีการตกแต่งทำนองในลักษณะของการเอื้อนทำนองไปหาเสียง "โด" โดยการตกแต่งทำนองมีการเพิ่มทำนองขึ้นหนึ่งเสียงคือ เสียง"ลา"นั่นเอง จากนั้นทำการสะบัดเสียงลงและส่งต่อไปยังเสียง"ลา"ในจังหวะของห้องเพลงที่ 7 แล้วทำการลงจังหวะเสียง"โด"ในลักษณะการย้อยจังหวะ ตอนท้ายของทำนอง จากนั้นจึงทำการลอยต่อไปจนกระทั่งหมดจังหวะหน้าทับ

ประโยคที่ 96-97

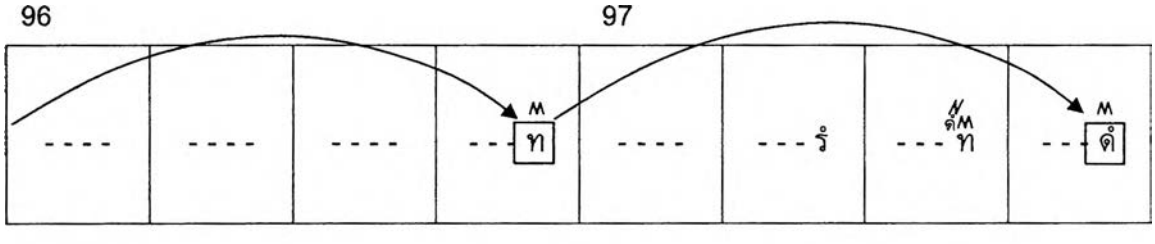

อย่างโน้ตที่ 178 ประโยคที่ 96-97 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ทดรXฟซX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด กระทบเสียง เอื้อนเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ความสัมพันธ์ในโครงสร้างทำนองเพลงทั้ง 2 ประโยคนี้ เป็นการยืนเสียงแล้วทำการลอยจังหวะจากเสียง "ที" ไปหาเสียง "โดสูง" โดยเสียงที่ลอยมาก่อนหน้านี้จะลงจังหวะด้วยการพรมปิดที่เสียง "ที" ต่อด้วยวรรคหลังซึ่งเป็นการลอยจากเสียง"ที" ไปหาเสียง"โดสูง" ระหว่างการ

เดินทางหรือการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมีการเพิ่มเติมเสียงเป็นระยะ เพื่อไม่ให้เกิดกลอนที่ซ้ำ ทำนองใน ตอนต้น โดยลงเสียงข้ามหนึ่งเสียงที่เสียง "เร" จากนั้นทำการกระทบเสียงที่เสียง /ˈท/ ก่อนจะลงจังหวะด้วยเสียง "ที" ด้วยการพรมปิดในลักษณะเสียงยาวอย่างต่อเนื่อง

ประโยคที่ 98-99

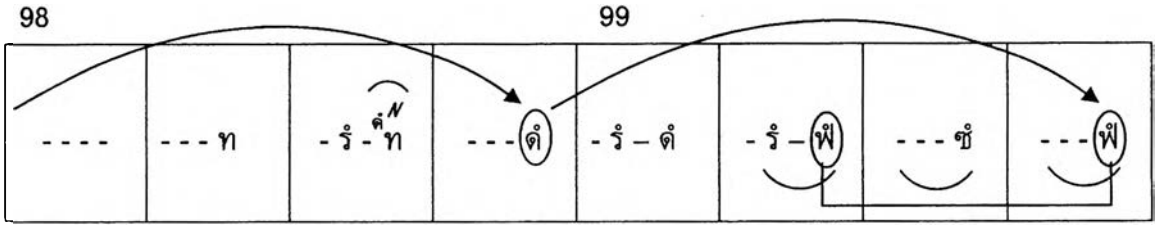

อย่างโน้ตที่ 179 ประโยคที่ 98-99 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ทดรXฟซX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ กระทบเสียง รูดนิ้ว

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ลักษณะทำนองในการลอยจังหวะของประโยคนี้มีลักษณะคงที่เสียงดกเป็นคนละเสียงกัน โดยเริ่มตั้งแต่ห้องเพลงที่ 1 ถึงห้องเพลงที่ 4 เป็นการตกแต่งในทำนองลอย เพื่อเป็นการเดินเสียงอย่างต่อเนื่อง มีการใส่กลวิธีการกระทบสาย การลอยจังหวะยังอยู่ที่เสียงเดิม มีการเพิ่มโน้ต โดยใช้กลวิธีการรูดนิ้วลงมา 1 ช่วงเสียง มีวิธีการรูดนิ้วลงมาหาตำแหน่งโน้ตในเสียง"ฟา" ซึ่งวางนิ้วอยู่ในลักษณะเดียวกับการวางนิ้วในช่วงเสียงปกติของสายทุ้มของซออู้ แล้วลงกลับเข้าหาเสียงฟาในตอนท้ายของวรรคเพลง จากนั้นยืดทำนองออกไปให้ครบจังหวะหน้าทับ

ประโยคที่ 100-101

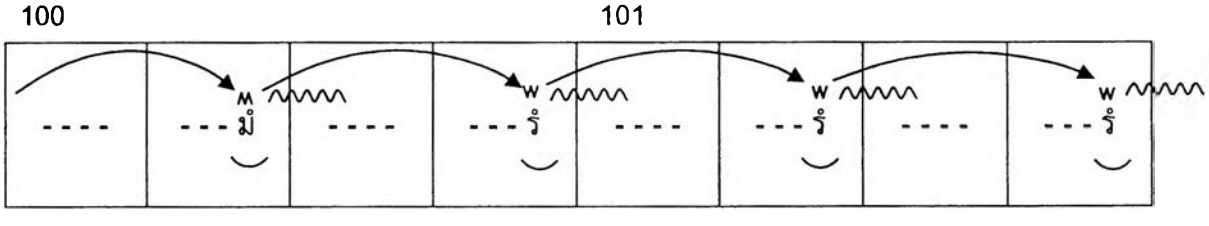

อย่างโน้ตที่ 180 ประโยคที่ 100-101 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ พรมปิด รัว พรมเปิด รูดนิ้ว

3. ความสัมพันธ์ภายใน

ประโยคที่ 100 และ 101 นี้ เป็นการลอยเสียงอยู่ที่เสียงเดียวและไม่มีการตกแต่งทำนองด้วยเม็ดพรายของทำนองต่าง ๆ แต่คงรูปแบบของการยืนเสียงของทำนองไว้มากที่สุด ก่อนที่จะลงสำนวนจบของเพลงทยอยเดี่ยวในประโยคต่อไป แต่ละเสียงของทำนอง ยังคงอยู่ในช่วงเสียงที่สูงกว่าปกติ 1 ช่วงเสียง พร้อมทำการรัวเสียงโดยตลอด

เนื้อทำนองตอนที่ 3 ประโยคที่ 102 - 103

ประโยคที่ 102-103

102 103

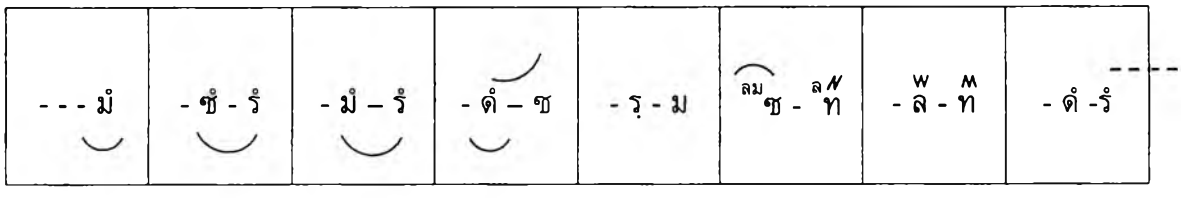

อย่างโน้ตที่ 181 ประโยคที่ 102-103 เที่ยวพัน

1. บันไดเสียง ซลทXรมX

2. การใช้กลวิธีพิเศษ รูดนิ้ว ตวัดเสียง กระทบ พรมเปิด พรมปิด สะอึกเสียง

3. ความสัมพันธ์ภายใน

สำนวนการลงจบของทำนองในเพลงทยอยเดี่ยวประโยคนี้ ทำการบรรเลงเป็นทางกลางและห่าง ๆ เสมอกันตลอดสำนวน จากนั้นในวรรคท้ายจึงมีการตกแต่งทำนอง คือ การเอื้อนทำนองให้มีลีลาการลงจบที่สมบูรณ์แบบมากที่สุด ซึ่งการลงจบแบบในเพลงทยอยเดี่ยวนี้ ยังถือเป็นต้นแบบของการลงจบในเพลงเดี่ยวประเภทอื่น ๆ อีกหลายเพลง

ทำนองเพลงในห้องเพลงที่ 1 - 3 ยังคงดำเนินทำนองอยู่บนช่วงเสียงที่สูงกว่าปกติ 1 ช่วงเสียง ในตำแหน่งนิ้วเหมือนกับการบรรเลงในสายทุ้มและทำการรูดนิ้วขึ้นมายังตำแหน่งเดิมในเสียง “ซอล” ซึ่งอยู่ตอนท้ายของวรรคเพลงนี้ จากนั้นมีการลงนิ้วมาที่เสียงต่ำและทำการตวัดเสียงข้ามสายคือ /ลม ซ- ิท/ แล้วตามด้วยการกระทบเสียงที่เสียง“ที” แล้วเอื้อนทำนองออกไปเพื่อเป็นการทอดเสียง ทอดแนวลงในตอนจบของเพลงเดี่ยว จากนั้นทำการพรมเปิดและพรมปิดตามลำดับในลักษณะการเรียงเสียงขึ้น /– ล – ท/ - ดˍ –รˍ/ ในเสียง /– ดˍ – รˍ/ เสียง “เร” ในทำนองนี้ต้องทำการหนุนคันชักให้เป็นห้วง ๆ นั่นคือ การทำสะอึกเสียง เพื่อเป็นการบรรเลงเสียงสุดท้ายของเพลงและแสดงการหมดวรรคของทำนองเพลงด้วย

3. วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดูรยะชีวิน)

จากการวิเคราะห์เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดูรยะชีวิน) สามารถสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

3.1 ความสัมพันธ์ของโครงสร้างทำนอง
3.2 ความสัมพันธ์ของบันไดเสียง
3.3 ความสัมพันธ์ของจังหวะ
3.4 ลักษณะของการดำเนินทำนอง
3.5 กลวิธีพิเศษในการบรรเลง

โดยสามารถทำการอธิบายในส่วนต่าง ๆ ของการวิเคราะห์ทำนองเพลงในเพลงทยอยเดี่ยวได้ ดังต่อไปนี้

3.1 ความสัมพันธ์ของโครงสร้างทำนอง

ความสัมพันธ์ของโครงสร้างทำนองในเพลงทยอยเดี่ยวนี้ นอกจากเป็นเพลงที่มีความซับซ้อนของทำนอง ที่มีการบรรเลงส่วนที่เป็นเนื้อทำนองและโยนทำนองสลับกันไปตามท่วงทำนองของเพลง โดยถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญในเพลงทยอยเดี่ยว ซึ่งนอกจากการแบ่งสาระสำคัญของทำนองในทางนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกรูปแบบของทำนองที่เป็นส่วนประกอบของทำนองเพลง โดยแบ่งความสัมพันธ์ของโครงสร้างทำนองที่ปรากฏ ได้ดังต่อไปนี้

3.1.1 ลักษณะการขึ้นต้นทำนอง
3.1.2 ลักษณะทำนองโยน
3.1.3 ลักษณะเนื้อทำนอง
3.1.4 ลักษณะการเชื่อมทำนอง
3.1.5 ลักษณะการลงจบทำนอง

ทั้งนี้ รูปแบบความสัมพันธ์ของโครงสร้างทำนองดังกล่าว มีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน จึงเป็นเหตุที่ทำให้สำนวนทำนองเกิดเป็นความกลมกลืน ที่เป็นเอกภาพทางการบรรเลงทำนองเพลงดังกล่าว ในการนี้ผู้วิจัยจะทำการเสนอลักษณะทำนองในแต่ละส่วน เพื่อชี้ให้เห็นถึงทำนองที่มีลักษณะเฉพาะต่างกันดังนี้

3.1.1 ลักษณะการขึ้นต้นทำนอง

ทำนองที่ขึ้นต้น เป็นกลุ่มเสียงหรือกลุ่มทำนองที่เป็นการเริ่มต้นของเพลงทยอยเดี่ยว สำหรับซออู้ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอ(อุ่น ดูรยะชีวิน) มีอยู่ทั้งในทำนองเที่ยวโอดและเที่ยวพัน ดังปรากฏลักษณะทำนองขึ้นเพลง ดังต่อไปนี้

ขึ้นต้นทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

ประโยคที่ 1							
- - -รฺ	มรฺดฺ มรฺ-ม	ซ ลซ - ม	ซรม มรฺ - ซ	ล ร์ท -ท	- รำ - ล	ท - ล - ลซ ม	- รฺ - ม
ประโยคที่ 2							
ลซม ล ซ ทลซ ล ท	- รำ - มำ	ซ์ล์ ซ์ำ - มำ	ซ์ร์ม์ รำ - ซ์รำ	ม์ร์ม์ร์ มำ – ร์ท	ร์ - ซ - ล	-ท - ซลท	ซลทซลท

ตารางที่ 33 ลักษณะการขึ้นต้นทำนองเที่ยวโอด

ขึ้นต้นทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

ประโยคที่ 1							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- ลลล	ซลดำรำ	ดำทลซ
ประโยคที่ 2				ประโยคที่ 3			
รฺซรำซ	ลทดำรำ	ฟมรฺม	ฟซลซ	ฟมรฺดฺ	รฺมฟซ	ฟมรฺดฺ	- มรฺดฺ - -
ประโยคที่ 4							
ซ- - -							

ตารางที่ 34 ลักษณะการขึ้นต้นทำนองเที่ยวพัน

จากการศึกษาพบว่า นอกจากเป็นลักษณะทำนองขึ้นเพลงทั้งในอัตราจังหวะสามชั้นและสองชั้น ยังปรากฏว่าทำนองขึ้นต้นจะอยู่ในลักษณะของเนื้อทำนองเพลง ที่เป็นส่วนเดียวกับเนื้อทำนองบางส่วน โดยทำนองขึ้นเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น) เป็นช่วงทำนองเนื้อตอนที่ 1 ของทำนองสามชั้นและทำนองขึ้นต้นของเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น) นั้น เป็นช่วงเนื้อทำนองตอนที่ 1 ของทำนองสองชั้นที่อยู่ในลักษณะการย่อสำนวน ซึ่งมาจากทำนองเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า โครงสร้างทำนองในส่วนนี้ ถือเป็นส่วนสำคัญและเป็นเนื้อแท้ของทำนองอีกประการหนึ่ง และที่สำคัญทำนองขึ้นนี้ เป็นทำนองในส่วนที่แสดงให้ทราบถึงจุดเริ่มต้นของทำนองที่สามารถอนุมานได้ตามคำบอกเล่าสืบต่อกันมาในด้านทำนองเพลงที่กล่าวขานกันว่า “ครูมีแขกหรือพระประดิษฐ์ไพเราะ ได้ต่อนิ้วขึ้นเพลงทยอยเดี่ยวให้กับพระยาประสานฯอีกนิ้วหนึ่ง” เมื่อสังเกต

ลักษณะของทำนองจะพบว่า หลังจากการขึ้นต้นของทำนองในอัตราจังหวะสามชั้นส่วนนี้แล้ว มีการต่อเนื่องของทำนองด้วยการลอยจังหวะของทำนองโยนโดยตลอด ซึ่งเป็นการลอยเสียงที่ยังคงเสียงในลักษณะที่ตรงกับเสียงหลักของเนื้อทำนองแท้ที่ปรากฏในส่วนขึ้นต้นทำนองนี้

3.1.2 ลักษณะทำนองโยน

ทำนองโยน คือ ส่วนที่ต้องการพักเสียงหรือยืนเสียงในเสียงใดเสียงหนึ่ง ที่ยังคงอยู่โดยไม่ได้อยู่ในการบังคับของจังหวะหน้าทับ มีความหมายคล้ายกับลูกเท่าในเพลงประเภทปรบไก่ ซึ่งทำนองโยนจะมีอยู่เฉพาะในเพลงประเภทสองไม้เท่านั้น ดังปรากฏการโยนทำนองในเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ดังต่อไปนี้

ทำนองเทียวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

ทำนองในส่วนนี้ประกอบด้วยการโยนทั้งหมด 7 ชุด โดยแต่ละชุดมีการมุ่งไปหาเสียงรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

ชุดการโยนที่ 1 มุ่งไปหาเสียง ซอล
ชุดการโยนที่ 2 มุ่งไปหาเสียง มี
ชุดการโยนที่ 3 มุ่งไปหาเสียง ที
ชุดการโยนที่ 4 มุ่งไปหาเสียง ซอล
ชุดการโยนที่ 5 มุ่งไปหาเสียง ซอล
ชุดการโยนที่ 6 มุ่งไปหาเสียง ซอล
ชุดการโยนที่ 7 มุ่งไปหาเสียง ซอล

ดังจะนำเสนอลักษณะชุดการโยนทำนองทั้ง 7 ชุดในทำนองเทียวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น) ต่อไปนี้

ชุดการโยนที่ 1 (ไปหาเสียง "ซอล") ประโยคที่ 3 – 6

ประโยคที่ 3							
- - - ล	- รำ - รำ	- - - -	- - - -	- ล - ล	- - - -	- - - ท	- - - ล
ประโยคที่ 4							
- - - ล	- - - ท ล	- - - ท ล	ทลทล	ททท ล - รำ	ล - - -	- - - ล	- - ล ร ท
ประโยคที่ 5							
- - - ล	- - - ท	- - ล ร ท	- - - -	- - ล ร ท	- - ล ร ท	ลรำท-ลรำท	ลซ - ซ
ประโยคที่ 6							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ซ				

ตารางที่ 35 ชุดการโยนที่ 1 เที่ยวโอด

ชุดการโยนที่ 2 (ไปหาเสียง "มี") ประโยคที่ 8 -10

ประโยคที่ 8							
- - - -	- - - ชำ	- - - -	- - - ซ"	- ท ล ซ" – ล ท"	- - - ล"	- - - ท ร"	- - - -
ประโยคที่ 9							
- - - -	- - - ล"	- - - -	- - - ท ล"	- - - -	- - - ซ"	- - - -	- - - ท ล"
ประโยคที่ 10							
- - - ซ"	- - - ท ล"	- - - ซ"	- - - ท ล"	- ซ" – ล"	ซ"ล"ซ"ล"	ซ"ล"ซ"ล"	ซ"ม - ม

ตารางที่ 36 ชุดการโยนที่ 2 เที่ยวโอด

ชุดการโยนที่ 3 (ไปหาเสียง "ที") ประโยคที่ 11 - 12

ประโยคที่ 11							
- - - -	- - - ม	- - - -	- - - รฺ	- - - -	- - - -	- - มรฺ	ม รฺ- ซ ม
ประโยคที่ 12							
- - - -	- - - รฺ	- - - -	- - - ซ ม	- - - -	- รฺ - ม	รมรม รมรม	รฺท - ท

ตารางที่ 37 ชุดการโยนที่ 3 เที่ยวโอด

ชุดการโยนที่ 4 (ไปหาเสียง "ซอล") ประโยคที่ 13 – 17

ประโยคที่ 13							
- - - -	- - - ท	- - - -	- - - รำ	- - - ซ	- - - ลท	ซลท-ซลท	ซลท-ซลท
ประโยคที่ 14							
- - - -	- ล - รำ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท	- รำ - ซ	ลท - ล
ประโยคที่ 15							
- รำ - ล	- ท - ล	- รำ - ซ	ลท - ล	รำ - ลทล	- ล - รำ	ลรำลรำล	รำ - - ท
ประโยคที่ 16							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - -ลรำท	- - - -	- - -ลรำท
ประโยคที่ 17							
- - - -	- - -ลรำท	ลรำท-ลรำท	ลซ - ซ	-ทล-รำล	-ทล-รำท	ลรำท-ลรำท	ลซ - ซ

ตารางที่ 38 ชุดการโยนที่ 4 เที่ยวโอด

ชุดการโยนที่ 5 (ไปหาเสียง "ซอล") ประโยคที่ 18 – 24

ประโยคที่ 18							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท - ล	ทลทล	ทลทลรำ-ซ
ประโยคที่ 19							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท - ล	ทลทล	ทลทลรำ-ซ
ประโยคที่ 20							
- - - -	ลรำซ-ลรำซ	ซลำซลำทลำ	ทลำซ - ดำ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท
ประโยคที่ 21							
- - - -	- - - รำ	- - - ดำท	- - - ดำ	- - - ท	- - - รำ	-ทรำดำ-ทรำดำ	ทรำดำ - ดำ
ประโยคที่ 22							
- รำ - ดำ	ซดำ - ซ	ซลำซลำ - ซทลำ	ซฟ - ฟ	-ม-ฟ	-ซ - ดฟ	มซฟ มรดฺ มรดฺ	มรดฺ ม - รฺ
ประโยคที่ 23							
- - - -	- - - ซฺ	- รฺ - ม	ซฟซ-ฟ	- - - ดฺฟ	- ซ - ฟ	ดฺฟซฺฟ ดฺฟซฺฟ	- ซ - ท
ประโยคที่ 24							
- - - -	- ดำ - ท	ดำทล - ซฟ	ลซฟ–ซ	ดำทลซฟ- ซท	ดำซล- ซฟ	- - - ลซฟ	ลซ - ซ

ตารางที่ 39 ชุดการโยนที่ 5 เที่ยวโอด

ชุดการโยนที่ 6 (ไปหาเสียง "ซอล") ประโยคที่ 25 – 30

ประโยคที่ 25							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ด	- - - ท ล
ประโยคที่ 26							
- - - ด	- - - ท ล	ด ท ล-ด ท ล	ด ท ล -ท	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ด
ประโยคที่ 27							
- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ร ด	ดดดดดด	- - - ท	ร ด- ร ด ดดดดดด	
ประโยคที่ 28							
- - - -	- ด - ร	- ด - ซ	ลซล - ซ ฟ	- - - ม	- - - ฟ	- ซ - ฟ	- ม - ร
ประโยคที่ 29							
- - - -	- - - -	- - - ซ	- - - ร	- มร ด - ม ร	ซรมร ด - ม ร	- - - ม	- - - ฟ
ประโยคที่ 30							
- ซ - ฟ	- ด - ฟ	- ซ - ฟ	- - - ซ	- - - ท	ดท - ล	ซฟ - ลซ ฟ	- ลซ ฟ- ล ซ

ตารางที่ 40 ชุดการโยนที่ 6 เทียวโอด

ชุดการโยนที่ 7 (ไปหาเสียง "ซอล") ประโยคที่ 31 - 40

ประโยคที่ 31							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทล ซ ท ล-ด	- - - ซ
ประโยคที่ 32							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทล ซ ท ล-ด	- - - ซ
ประโยคที่ 33							
- ทร ซ	- - - ล	- ท - ล	- ร - ล	- - - ซ ม	ลซ ม - ซ	- ล - ท	ซ ทลซ ท ล
ประโยคที่ 34							
- - - -	ทลร ท - ท	- - - -	- - - ท ร	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ม
ประโยคที่ 35							
- ร - ท	- ม ร ท	มรทมรท	- ม - ม	- ร - ม ซ	- - - -	- ม - ร	- - - ล
ประโยคที่ 36							
- - - -	- - - ท ล	- - - -	- - - ท ล	- ท - ล	- ท - ล	ทลทล	ทล - ล
ประโยคที่ 37							
- - - ร	ลท - ล	- ร - ซ	ลท - ล	- - - ร	ลท - ล	ทททท ล	- ร - ล
ประโยคที่ 38							
- - - -	- - - ลร ท	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท

ประโยคที่ 39							
- - - -	- - - -	- - - -	- - -ล̣ท	- - - -	- - -ล̣ท	ล̣ท-ล̣ท	ลซ - ซ
ประโยคที่ 40							
- - - -	- ท - ล	- ร̣ - ล	ทลซ ทลร ท ลซ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ซ

ตารางที่ 41 ชุดการโยนที่ 7 เที่ยวโอด

ทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

ทำนองในส่วนนี้ มีความกระชั้นของทำนองมากยิ่งขึ้น โดยมีสำนวนในลักษณะการบรรเลง คล้ายกับทางเก็บในทางบรรเลงทั่วไป แต่มีบางส่วนเท่านั้นที่ยังคงใช้รูปแบบของการลอยจังหวะอยู่และสามารถหาลักษณะทำนองโยน ที่แตกต่างจากเนื้อทำนองได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทำนองในส่วนนี้ มีรูปแบบของการโยนทำนองทั้งหมด 8 ชุด โดยแต่ละชุดมีการมุ่งไปหาเสียงในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

ชุดการโยนที่ 1 มุ่งไปหาเสียง ซอล
ชุดการโยนที่ 2 มุ่งไปหาเสียง ซอล
ชุดการโยนที่ 3 มุ่งไปหาเสียง ลา
ชุดการโยนที่ 4 มุ่งไปหาเสียง ลา
ชุดการโยนที่ 5 มุ่งไปหาเสียง มี
ชุดการโยนที่ 6 มุ่งไปหาเสียง ที
ชุดการโยนที่ 7 มุ่งไปหาเสียง ซอล
ชุดการโยนที่ 8 มุ่งไปหาเสียง เร

ดังจะนำเสนอลักษณะชุดทำนองโยนทั้ง 8 ชุดในทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น) ต่อไปนี้

ชุดการโยนที่ 1 (ไปหาเสียง "ซอล") ประโยคที่ 5 – 12

ประโยคที่ 5 - 6							
ซ - - -	- ฺ - -	ร ล —ทล	ซฺ - ซ	- ทล ซ-ฺซ	ลท - ล	ทซทล	ซฺ - ซ
ประโยคที่ 7 – 8							
ทล ซ - ฺซ	ลมซล	ทซทล	ซฺ - ซ	- ทล ซ-ฺซ	ลท - ล	ทซทล	ซฺ - ซ
ประโยคที่ 9 – 10							
ฺรฺรฺซ	ฺรฺรฺท	ฺรฺรฺล	ฺรฺรฺซ	ฺรฺรฺท	ฺรฺรฺล	ฺรฺรฺล	ฺรฺรฺซ
ประโยคที่ 11 – 12							
ฺรฺรฺซ	ฺรฺรฺท	ฺรฺรฺท	ฺรลรฺซ	ฺรฺรฺท	ฺรทรฺล	ฺรฺรฺล	ฺรลรฺ-

ตารางที่ 42 ชุดการโยนที่ 1 เที่ยวพัน

ชุดการโยนที่ 2 (ไปหาเสียง "ซอล") ประโยคที่ 13 – 16

ประโยคที่ 13 – 14							
ซ - - ล	ทลซฟ	ซฟมฟ	ซลซ -	ล - ซฟ	มฟซล	ทลซล	ซฟ - ซ
ประโยคที่ 15 – 16							
ซ - - ล	ทลซ-	ฟ - มฟ	ซลซ -	ล - ซฟ	มฟซล	ทลซล	ซฟ - ซ

ตารางที่ 43 ชุดการโยนที่ 2 เที่ยวพัน

ชุดการโยนที่ 3 (ไปหาเสียง "ลา") ประโยคที่ 17 – 46

ประโยคที่ 17 – 18							
- ฺ - ม	- ซ - ล	- - - ลซ ม	- ฺ - ซ	- ฺ - ม	ร̊มซ -	ล - - ร̊	- - - -
ประโยคที่ 19 – 20							
ด̊ - - -	- ท - -	ด̊ - - -	- ร̊ - ด̊	- ท - ด̊	- ท - ล ซ	- ล - ซ ล	ซ ล ซ ล ซท ล
ประโยคที่ 21 – 22							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท ล	- - - ท ล	- ท ล - ท ล	- - - -	- ร̊ - ซ
ประโยคที่ 23 – 24							
- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทลทล	ทลทล	ทลทล-ทลทล
ประโยคที่ 25 – 26							
ร̊ – ซ -	- - - -	- ล - ร ซ	- ล - ร ซ	ล - ซ ล	- ซท ล - ซท ล	- ทล ซ - ล ด̊	- - - -
ประโยคที่ 27 – 28							
- - - ท	- - - -	- - - ร̊	- ด ท - -	ด̊ - - ท	- - ร̊ด̊	ท - - ร̊	ด̊ทด̊ -

ประโยคที่ 29 – 30							
รัดำ - -	ฟ - - -	- - - ซ์	- - - ฟ์	- - - -	- - - ม์	- - - -	- - - ร์
ประโยคที่ 31							
- - - ม์	- - - -	- - - -	- - - ร์				
ประโยคที่ 32 – 33							
ซ์ซ์ซ์ม์	ซ์ซ์ซ์ร์	ซ์ซ์ซ์ม์	ซ์ซ์ซ์ -	ร์ - ม์ร์	ม์ร์ม์ร์	ม์ร์ม์ร์	- ม์ - ร์
ประโยคที่ 34 – 35							
- ท - -	ร์ – ช -	ม - รุ่ม	ชลชรุ่	รุ่ชลท	รุ่มชล	ทชทล	ชมชรุ่
ประโยคที่ 36 – 37							
ทททร์	มลชม	รุ่มชม	รุ่มชรุ่	รุ่ชลท	รุ่มชล	ทชทล	ชมชรุ่
ประโยคที่ 38 – 39							
ทททร์	ทททม์	ทททม์	ทททร์	ทททท -	ท - ชล	ทชทล	ชมชรุ่
ประโยคที่ 40 – 41							
ทททร์	ทร์ทม์	ทททม์	ทม์ทร์	ทททท	- - ชล	ทชทล	ชมชรุ่
ประโยคที่ 42 – 43							
ร์ชลท	ดำร์ - -	ชลชฟ	มรุ่ - -	รุ่ชลท	ดำร์ - -	ชลชฟ	มรุ่ - -
ประโยคที่ 44 – 45							
- - - -	- - - ม	- - - -	- - - รุ่	ชลชรุ่	ชลชรุ่	ชลชรุ่	ชลช -
ประโยคที่ 46							
รุ่ - ชล	ชลชล	ชลชล	- ช - ล				

ตารางที่ 44 ชุดการโยนที่ 3 เที่ยวพัน

ชุดการโยนที่ 4 (ไปหาเสียง "ลา") ประโยคที่ 47 – 53

ประโยคที่ 47							
- รุ่ - ม	ช - -ท	ร์ท - ล	- - - -				
ประโยคที่ 48 - 49							
- ช - ล	ทชล ท ล	- - - -	- - - -	- - - ร์	ช ทล ช ท ล	- ทล ช - ท ล	- ทล ช - ล ดำ
ประโยคที่ 50 – 51							
- ท - ดำ	- ร์ - ดำ	- ท - ล	- ช - ม	- ลร์ล	- ท - ล	ทลทล	ทลร์ล
ประโยคที่ 52 – 53							
ทททล	ทททล	ทททล	ทททล	- - ทล	ทลทล	ทลทล	- ท - ล

ตารางที่ 45 ชุดการโยนที่ 4 เที่ยวพัน

ชุดการโยนที่ 5 (ไปหาเสียง "มี") ประโยคที่ 54 - 60

ประโยคที่ 54 – 55							
ซลทดำ	รัดำทล	ทลรัดำ	ทลซ -	ล - ซม	- ร - ม	ซล ซ - ดำ	- - - ดุ
ประโยคที่ 56 – 57							
- - - -	- - - รุ	- ม - ดุ	มรุดุ มรุซ ม	- - - ม	- - - -	- - - -	- - -ม
ประโยคที่ 58 – 59							
- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ม	- - รุม	ซลซ -	ม - รุม	ซลซ -
ประโยคที่ 60							
ม - รุม	ซลซ -	ม - รุม	ซลซม				

ตารางที่ 46 ชุดการโยนที่ 5 เที่ยวพัน

ชุดการโยนที่ 6 (ไปหาเสียง "ที") ประโยคที่ 61 – 66

ประโยคที่ 61							
รุมซล	ทลซม	ลซมรุ	ซมรุ -				
ประโยคที่ 62 - 63							
ทรำ - รำ	- รำ - รำ	- - - ม	- - - ลซ ม	- รุ - ซ	- ล - ท ล	- รำ - ล	- ล- ซ ม
ประโยคที่ 64 – 65							
- - - ซ	- - - ทล ซ	ทลรัท - ท	- - - ท	- - - ล	- - - ท	- - - -	- - - ท
ประโยคที่ 66							
- - ลท	รัรัลท	รัรัลท	รัทลท				

ตารางที่ 47 ชุดการโยนที่ 6 เที่ยวพัน

ชุดการโยนที่ 7 (ไปหาเสียง "ซอล") ประโยคที่ 67 – 75

ประโยคที่ 67							
รัซลท	ลมซล	ทลซล	รัทลซ				
ประโยคที่ 68 - 69							
- - - -	- ซ - -	- ทรัล	ทลซ -	ม - - -	- ดรุม	ซลทล	รัทลซ
ประโยคที่ 70 – 71							
ซมซซ	ซลซซ	ลทรัล	ทลซ -	ม - รัท	ลทรัม	ซลทล	รัทลซ
ประโยคที่ 72 – 73							
มลซม	รุซลท	ซลทล	รัทลซ	ทซลท	ลมซล	ทลซล	รัทลซ
ประโยคที่ 74 – 75							
รัทลท	รัซทล	ซลทล	รัทลซ	มลซม	รุมซล	ทลซล	รัทลซ

ตารางที่ 48 ชุดการโยนที่ 7 เที่ยวพัน

ชุดการโยนที่ 8 (ไปหาเสียง "เร") ประโยคที่ 86 - 101

ประโยคที่ 86 – 87							
- รฺ -ม	- ซ - ล	- - - ลซ ม	- รฺ - ซ	- รฺ - ม	- ซ - ล	- ร ำ - ดำ	- ท - -
ประโยคที่ 88 – 89							
- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท – ล	- - - -	- ท - ล
ประโยคที่ 90 – 91							
- ท - ล	- ท – ล	- ท – ล	ทลร ำซ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล
ประโยคที่ 92 – 93							
- - - -	- - - -	- - - -	ทลร ำซ	- ท – ล	- ท- ล	ทลทล	ทลร ำซ
ประโยคที่ 94 – 95							
- - - -	- ลร ำซ	- ลร ำซ	- ลร ำซ	- - - ล	- - - ทล ซ	- ล - -	- - - ดำ
ประโยคที่ 96 – 97							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ร	- - - ด ท	- - - ดำ
ประโยคที่ 98 – 99							
- - - -	- - - ท	- ร ำ - ด ท	- - - ดำ	- ร ำ – ดำ	- ร ำ – ฟ	- - - ซำ	- - - ฟ
ประโยคที่ 100 – 101							
- - - -	- - - มำ	- - - -	- - - ร ำ	- - - -	- - - ร ำ	- - - -	- - - ร ำ

ตารางที่ 49 ชุดการโยนที่ 8 เที่ยวพัน

สังเกตได้ว่า การโยนในแต่ละชุดนั้น มีการเปลี่ยนบันไดเสียงไปเรื่อย ๆ ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงในแต่ละครั้งนั้น ยังคงอยู่ภายใต้ของระบบบันไดเสียงที่เป็นโครงสร้างหลักของทำนอง นั่นคือ บันไดเสียง ซลทxรมx

นอกจากประเด็นเรื่องเสียงของการโยนทำนองแล้ว รูปแบบของการโยนนั้น ยังเป็นส่วนสำคัญของทำนองซึ่งการโยนในแต่ละชุดนั้นมีส่วนที่เหมือนและต่างกันที่ยังเป็นส่วนแสดงถึงความสั้นและความยาวของทำนอง ด้วยเหตุที่ทำนองในแต่ละส่วนของการโยนนั้น มิได้มีการกำหนดจังหวะหน้าทับที่แน่นอน เป็นส่วนที่เปิดโอกาสอย่างอิสระให้กับผู้บรรเลง ฉะนั้นทางเพลงของแต่ละเครื่องมือ จึงมีจำนวนจังหวะความสั้น - ยาวต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการโยนในแต่ละชุด ส่วนหนึ่งที่ทำให้มีลักษณะแตกต่างกันออกไปนั่นคือ การใช้กลวิธีการประดิษฐ์ที่มีการตกแต่งทำนองให้มีความวิจิตรบรรจง สามารถสื่ออารมณ์ ด้วยการใช้กลวิธีพิเศษทางการบรรเลงในลักษณะต่าง ๆ ที่นำมาเรียงร้อย สอดประสานจนเกิดเป็นเอกภาพและความกลมกลืนกัน

ฉะนั้น จึงสามารถสรุปรูปแบบของทำนองโยนในเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ประกอบไปด้วยส่วนประกอบทั้งหมด 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ช่วงขึ้นต้นทำนองโยน
ส่วนที่ 2 ช่วงกลางทำนองโยน
ส่วนที่ 3 ช่วงท้ายทำนองโยน

โดยรูปแบบช่วงต่าง ๆ ที่กล่าวนี้ ได้จากการประมวลผลของการวิเคราะห์ท่วงทำนองเพลง ทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้เป็นสำคัญ จึงสามารถแสดงภาพรวมของส่วนต่าง ๆ ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ช่วงขึ้นต้นทำนองโยน

จากการวิเคราะห์ทำนองโยน ในช่วงของการขึ้นต้นของทำนองโยนนั้น มีรูปแบบที่ประกอบด้วยทำนองย่อยจำนวน 2 ทำนองที่เข้าชุดกัน โดยแต่ละชุดมีความแตกต่างกัน ในด้านเสียงปลายทางของแต่ละชุดย่อย ซึ่งพบว่า ช่วงขึ้นต้นทำนองโยนแต่ละชุดมี 2 ลักษณะ คือ

การขึ้นต้นทำนองโยนเสียงเดียว
การขึ้นต้นทำนองโยนสองเสียง

โดยการขึ้นต้นทำนองโยนเสียงเดียวนั้น เป็นการยืดและลอยเสียงยาวไปจนกระทั่งหมดจังหวะพอดี อีกส่วนหนึ่งคือ การขึ้นต้นทำนองโยนสองเสียงเชื่อมต่อกัน ซึ่งทำนองในแต่ละส่วนย่อยมีเสียงที่แตกต่างกัน ดังจะแสดงแผนผังเสียงปลายทางของแต่ละลักษณะทำนองดังต่อไปนี้

การขึ้นต้นทำนองโยนเสียงเดียว
จากทำนองเที่ยวโอด

เสียงที่ 1 ประโยคที่ 3 และ ประโยคที่ 25	
→ ล	→ ล

ตารางที่ 50 ลักษณะการขึ้นต้นทำนองโยนเสียงเดียว เที่ยวโอด

จากทำนองเที่ยวพัน

เสียงที่ 1 ประโยคที่ 5 – 6	
→ ซ	→ ซ
เสียงที่ 2 ประโยคที่ 47 – 48	
→ ล	→ ล

ตารางที่ 51 ลักษณะการขึ้นต้นทำนองโยนเสียงเดียว เที่ยวพัน

การขึ้นต้นทำนองโยนสองเสียง

จากทำนองเที่ยวโอด

เสียงที่ 1 ประโยคที่ 8	
→ ช	→ ร
เสียงที่ 2 ประโยคที่ 11	
→ ร	→ ม
เสียงที่ 3 ประโยคที่ 13	
→ ร	→ ท
เสียงที่ 4 ประโยคที่ 18 และ ประโยคที่ 31	
→ ล	→ ช

ตารางที่ 52 ลักษณะการขึ้นต้นทำนองโยนสองเสียง เที่ยวโอด

จากทำนองเที่ยวพัน

เสียงที่ 1 ประโยคที่ 17-18	
→ ช	→ ด
เสียงที่ 2 ประโยคที่ 54-55	
→ ล	→ ด
เสียงที่ 3 ประโยคที่ 61-62	
→ ร	→ ม
เสียงที่ 4 ประโยคที่ 67-68	
→ ช	→ ม
เสียงที่ 5 ประโยคที่ 86-87	
→ ช	→ ล

ตารางที่ 53 ลักษณะการขึ้นต้นทำนองโยนสองเสียง เที่ยวพัน

ส่วนที่ 2 ช่วงกลางทำนองโยน

การโยนทำนองในส่วนนี้ ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับว่าต้องการเอื้อนทำนองมากน้อยเท่าใด ขึ้นอยู่กับการกำหนดของทางที่ใช้ในการบรรเลงทำนองโยนนั้น ไม่มีการกำหนดจำนวนหน้าทับที่แน่นอน นอกเสียจากการให้ความรู้สึกที่พอดีกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นในระดับที่ไม่มากและน้อยจนเกินไปของในการบรรเลง ซึ่งอยู่ในหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น การยืนเสียงเดียว การดัดทอนสำนวนทำนองเพลงจากกว้างไปหาแคบ จนกระทั่งเข้าสู่ทำนองปิดท้ายทำนองโยนที่จะกล่าวในลำดับต่อไป

ส่วนที่ 3 ช่วงท้ายทำนองโยน

การปิดท้ายสำนวนการโยนทำนองนั้น มีลักษณะการทำให้ทำนองมีเสียงถี่มากยิ่งขึ้นหรือการย่นทำนองให้มีความกระชั้นมากขึ้น และมีอีกลักษณะหนึ่ง คือ การทำให้ทำนองคงเสียงหรือลอยเสียงห่าง ก่อนที่จะเข้าสู่ทำนองโยนหรือเข้าสู่เนื้อทำนองเพลงในจังหวะหน้าทับต่อไป

ช่วงท้ายทำนองโยนที่มีความถี่มากขึ้น

ทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

ท้ายทำนองโยนที่ 1							
- - - ล	- - - ท	- - ล ร ท	- - - -	- - ล ร ท	- - ล ร ท	ลรท-ลรท	ลซ - ซ
ท้ายทำนองโยนที่ 2							
- - - ซ"	- - - ท ล"	- - - ซ"	- - - ท ล"	- ซ" – ล"	ซ"ล"ซ"ล"	ซ"ล"ซ"ล"	ซ"ม - ม
ท้ายทำนองโยนที่ 3							
- - - -	- - - ร ฺ	- - - -	- - - ซ ม	- - - -	- ร ฺ - ม	รมรมรมรม	รฺท - ท
ท้ายทำนองโยนที่ 4							
- - - -	- - - ล ร ท	ล ร ท-ล ร ท	ลซ - ซ	- ท ล- ร ล	- ท ล- ร ท	ล ร ท-ล ร ท	ลซ - ซ
ท้ายทำนองโยนที่ 5							
- - - -	- ด ำ - ท	ด ำ ท ล - ซ ฟ	ลซ ฟ - ซ	ด ำ ท ล ซ ฟ- ซ ท	ด ำ ซ ล - ซ ฟ	- - - ลซ ฟ	ล ซ - ซ
ท้ายทำนองโยนที่ 6							
- ซ - ฟ	- ดฺ - ฟ	- ซ - ฟ	- - - ซ	- - - ท	ดำ ท - ล	ซฟ - ลซ ฟ	- ลซ ฟ- ล ซ

ตารางที่ 54 ช่วงท้ายทำนองโยนที่มีความถี่มากขึ้น เที่ยวโอด

ทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

ท้ายทำนองโยนที่ 1							
รฺรฺรฺช	รฺรฺรฺท	รฺรฺรฺท	รฺลรฺช	รฺรฺรฺท	รฺทรฺล	รฺรฺรฺล	รฺลรฺ-
ช - - -							
ท้ายทำนองโยนที่ 2							
ช - - ล	ทลช-	ฟ - มฟ	ชลช -	ล - ชฟ	มฟชล	ทลชล	ชฟ - ช
ท้ายทำนองโยนที่ 3							
- - - -	- - - ม	- - - -	- - - รฺ	ชลชรฺ	ชลชรฺ	ชลชรฺ	ชลช -
รฺ - ชล	ชลชล	ชลชล	- ช - ล				
ท้ายทำนองโยนที่ 4							
ทททล	ทททล	ทททล	ทททล	- - ทล	ทลทล	ทลทล	- ท - ล
ท้ายทำนองโยนที่ 5							
- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ม	- - รฺม	ชลช -	ม - รฺม	ชลช -
ม - รฺม	ชลช -	ม - รฺม	ชลชม				
ท้ายทำนองโยนที่ 6							
- - ลท	รำรำลท	รำรำลท	รำทลท				
ท้ายทำนองโยนที่ 7							
รำทลท	รำชทล	ชลทล	รำทลช	มลชม	รฺมชล	ทลชล	รำทลช

ตารางที่ 55 ช่วงท้ายทำนองโยนที่มีความถี่มากขึ้น เที่ยวพัน

ช่วงท้ายทำนองที่คงเสียงในลักษณะห่าง

ทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

ท้ายทำนองโยนที่ 7							
- - - -	- ท - ล	- รำ - ล	ทลช ทลร ท ล ช	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ช

ตารางที่ 56 ช่วงท้ายทำนองที่คงเสียงในลักษณะเสียงห่าง เที่ยวโอด

ทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

ท้ายทำนองโยนที่ 8							
- - - -	- - - มำ	- - - -	- - - รำ	- - - -	- - - รำ	- - - -	- - - รำ

ตารางที่ 57 ช่วงท้ายทำนองที่คงเสียงในลักษณะเสียงห่าง เที่ยวพัน

สามารถสรุปได้ว่า ช่วงท้ายของทำนองโยนในส่วนนี้ มีลักษณะของการลงหรือเชื่อมต่อทำนองเพลงใน 2 ลักษณะคือ การย่นทำนองและการคงเสียง ปรากฏทั้งในเที่ยวโอด(อัตราจังหวะสามชั้น)และเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น) โดยการทำเสียงย่นหรือทอนทำนองจนกระทั่งมีเสียงที่มีความถี่จนเหลือเสียงเดียวนั้น มีอยู่ในตอนท้ายของทุกการโยน ยกเว้นแต่การโยนทำนองสุดท้ายของแต่ละอัตราจังหวะเท่านั้น ที่มีการคงที่ของเสียงโดยการยืนเสียงในลักษณะห่าง เพื่อเป็นการแสดงส่วนของทำนองอย่างชัดเจน เช่น ท้ายทำนองชุดการโยนสุดท้ายของทั้งสองอัตราจังหวะ ที่ต้องทำการบรรเลงในลักษณะของการยืดเสียงและลากเสียงยาวและทำการเปลี่ยนทำนอง จังหวะและลีลาเพื่อเข้าสู่ทำนองในอัตราจังหวะสองชั้น อีกส่วนหนึ่งคือ การยืดทำนองเพื่อรอให้ครบจังหวะหน้าทับ ที่ต้องการให้ทำนองหมดวรรคตรงท้ายจังหวะหน้าทับพอดีกัน

3.1.3 ลักษณะเนื้อทำนอง

เพลงทยอยเดี่ยวมีลักษณะของการดำเนินทำนองในทางปกติ คือ มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน โดยไม่อยู่ในลักษณะของการโยนทำนองเพลงและมีความยาวเท่ากับจังหวะหน้าทับที่พอดีกับวรรคเพลง ซึ่งปรากฏเนื้อทำนองในเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ดังต่อไปนี้

ทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

เนื้อทำนองเพลงตอนที่ 1 ประโยคที่ 1 - 2

ประโยคที่ 1							
- - -รฺ	มรฺด มรฺ-ม	ซ ลซ - ม	ซรม มรฺ - ซ	ล รฺท -ท	- รำ - ล	- ทล - ลซม	- รฺ - ม
ประโยคที่ 2							
ลซม ล ซ ทลซ ล ท	- รำ - มำ	ซ์ล ซ์ำ - มำ	ซ์รม์ รำ - ซ์รำ	ม์รม์ร์ ม์ – รฺท	- รฺซ - ล	-ท - ซลท	ซลทซลท

ตารางที่ 58 ลักษณะเนื้อทำนองตอนที่ 1 เที่ยวโอด

เนื้อทำนองเพลงตอนที่ 2 ประโยคที่ 7

ประโยคที่ 7							
- ทล ซ - ล ท	-รำ ป์รำ - ม	- ซ์ำ - รำ	ม์รด์ม์ รำ - ม	- - ล์ซ์ ม์	- - ล์ซ์ ม์	ล์ซ์ม์-ล์ซ์ม์	- ล์ซ์ำ -ซ์

ตารางที่ 59 ลักษณะเนื้อทำนองตอนที่ 2 เที่ยวโอด

ทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

เนื้อทำนองเพลงตอนที่ 1 ประโยคที่ 1-4

ประโยคที่ 1 – 2							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - ลล ล	ซลดำรำ	ดำทลซ
ประโยคที่ 3 – 4							
รฺซรำซ	ลทดำรำ	ฟมรฺม	ฟซลซ	ฟมรฺดฺ	รฺมฟซ	ฟมรฺดฺ	- มร ดฺ - -

ตารางที่ 60 ลักษณะเนื้อทำนองตอนที่ 1 เที่ยวพัน

เนื้อทำนองเพลงตอนที่ 2 ประโยคที่ 76 - 85

ประโยคที่ 76 – 77							
- ม - ล	- ม - ซ	- - มซ	- ล - -	ทซทล	ซม - ซ	ลซมซ	ลทลล
ประโยคที่ 78 – 79							
ทลซฟ	มฟซล	ทลซล	ทดำรำดำ	ทลซดำ	รำดำทล	ซรฺซล	รำลทดำ
ประโยคที่ 80 – 81							
ทลซรำ	ซดำทล	ทลซล	รำทลซ	- ม - ล	ซม - -	ซ - มซ	ลท - ลล ล
ประโยคที่ 82 – 83							
ทซทล	ซมลซ	รฺซลท	ลทซ -	ล - ซฟ	มฟซล	ทลซล	รำลทดำ
ประโยคที่ 84 – 85							
ทลซรำ	ซดำทล	ซรฺซล	รำลทดำ	ทลซฟ	มฟซล	ทลซล	รำทลซ

ตารางที่ 61 ลักษณะเนื้อทำนองตอนที่ 2 เที่ยวพัน

เนื้อทำนองเพลงตอนที่ 3 ประโยคที่ 102 - 103

ประโยคที่ 102 -103							
- - - มำ	- ซำ - รำ	- มำ – รำ	- ดำ – ซ	- รฺ - ม	ลม ซ - ลท	- ล - ท	- ดำ -รำ

ตารางที่ 62 ลักษณะเนื้อทำนองตอนที่ 3 เที่ยวพัน

ในส่วนเนื้อทำนองเพลงทั้ง 2 อัตราจังหวะ โดยเริ่มจากเนื้อทำนองในอัตราจังหวะสามชั้น มีเนื้อทำนองจำนวน 2 ตอน ซึ่งทั้งสองประโยคยังคงทำนองหลักในลักษณะเดียวกันแต่มีการลงท้ายประโยคด้วยเสียงที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งต่อทำนองไปยังการโยนที่อยู่ในลักษณะของการลอยจังหวะ และอีกส่วนหนึ่งคือ ทำนองอัตราจังหวะสองชั้น มีจำนวน 3 ตอน ซึ่งในแต่

ละตอนของทำนองอยู่แทรกสลับกันระหว่างการโยนทำนอง นอกจากนี้ยังพบว่า มีเนื้อทำนองดอนที่ 2 ของเพลงทยอยเดี่ยว ที่ปรากฏเป็นเนื้อทำนองเดียวกับเพลงทยอยใน อัตราจังหวะสองชั้น ท่อนที่ 2 ของเพลง ที่ทำการแทรกอยู่ในดอนท้ายทำนองเพลงอย่างชัดเจนและมีปรากฏสำนวนส่วนนี้ในทุก ๆ เครื่องมือ และอีกหนึ่งเนื้อทำนองเพลงที่มีความสำคัญ คือ เนื้อทำนองดอนที่ 3 ในอัตราจังหวะสองชั้น ที่มีลักษณะเป็นทำนองลงจบของเพลงอยู่ในรูปแบบทำนองอัตราจังหวะสามชั้น ซึ่งมีลักษณะเดียวกับดอนขึ้นต้นทำนองของเพลง นอกจากนี้แล้วการลงจบในลักษณะดังกล่าว จึงเรียกได้ว่า เป็นต้นแบบของการลงจบเพลงของประเภทเพลงเดี่ยวในลักษณะอื่น ๆ ต่อมา

3.1.4 ลักษณะการเชื่อมทำนอง

ลักษณะการเชื่อมทำนองนั้น มีการเชื่อมต่อสำนวนทำนองในแต่ละวรรค โดยมีการใช้เสียงที่อยู่นอกเหนือจากบันไดเสียงหลักของทำนองสองทำนอง ดังตัวอย่างสำนวนการเชื่อมเสียงของทำนองต่าง ๆ ต่อไปนี้

ทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

การเชื่อมทำนองที่ 1 (จากบันไดเสียง ซลทxรมx ไปหา ทดรxฟซx)

ประโยคที่ 20							
- - - -	ลรำซ-ลรำซ	ซลำซ ทลำ	ทลำซ - ดำ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท

ตารางที่ 63 ลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 1 เที่ยวโอด

การเชื่อมทำนองที่ 2 (จากบันไดเสียง ทดรxฟซx ไปหา รมฟxลทx)

ประโยคที่ 21							
- - - -	- - - ร	- - - ดท	- - - ด	- - - ท	- - - ร	-ทร้ด-ทร้ด	ทร้ด - ด
ประโยคที่ 22							
- ร - ด	ซด - ซ	ซลำซ - ซทลำ	ซฟ - ฟ	- ม - ฟ	-ซ - ดฟ	มซฟ มรดฺ มรดฺ	มรดฺ ม - รฺ

ตารางที่ 64 ลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 2 เที่ยวโอด

การเชื่อมทำนองที่ 3 (จากบันไดเสียง ฟซลxดรx ไปหา ลทดxมฟx)

ประโยคที่ 24							
- - - -	- ด - ท	ดทล - ซฟ	ลซฟ - ซ	ดทลซฟ- ซท	ดซล - ซฟ	- - - ลซฟ	ลซ - ซ
ประโยคที่ 25							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ด	- - - ทล

ตารางที่ 65 ลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 3 เที่ยวโอด

การเชื่อมทำนองที่ 4 (จากบันไดเสียง ลทดxมฟx ไปหา ทดรxฟซx)

ประโยคที่ 26							
- - - ด̣	- - - ท ล	ด̣ ท ล-ด̣ ท ล	ด̣ ท ล -ท	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ด̣
ประโยคที่ 27							
- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ร ด̣	ด̣ด̣ด̣ด̣	- - - ท	ร ด̣ ด̣- ร ด̣ ด̣	ด̣ด̣ด̣ด̣

ตารางที่ 66 ลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 4 เที่ยวโอด

การเชื่อมทำนองที่ 5 (จากบันไดเสียง ฟซลxดรx ไปหา รมฟxลทx)

ประโยคที่ 28							
- - - -	- ด̣ - ร̣	- ด̣ - ซ	ลซล - ช ฟ	- - - ม	- - - ฟ	- ซ - ฟ	- ม - ร̣
ประโยคที่ 29							
- - - -	- - - -	- - - ซ	- - - ร	- มร̣ ด̣ - ม ร̣	ซรมร̣ ด̣ - ม ร̣	- - - ม	- - - ฟ

ตารางที่ 67 ลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 5 เที่ยวโอด

การเชื่อมทำนองที่ 6 (จากบันไดเสียง ฟซลxดรx ไปหา ซลทxรมx)

ประโยคที่ 30							
- ซ - ฟ	- ด̣ - ฟ	- ซ - ฟ	- - - ซ	- - - ท	ด̣ท - ล	ซฟ - ลซ ฟ	- ลซ ฟ- ล ซ
ประโยคที่ 31 – 32							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทล ซ ท ล-ด̣	- - - ซ

ตารางที่ 68 ลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 6 เที่ยวโอด

ทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

การเชื่อมทำนองที่ 1 (เชื่อมต่อทำนองอัตราสามชั้นก่อนเข้าเนื้อดอนที่ 1 ของอัตราสองชั้น)

ประโยคที่ 1 – 2							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - ลล ล	ซลด̣ร̣	ด̣ทลซ

ตารางที่ 69 แสดงลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 1 เที่ยวพัน

การเชื่อมทำนองที่ 2 (จากบันไดเสียง ซลทxรมx ไปหา ฟซลxดรx)

ประโยคที่ 13 – 14							
ซ - - ล	ทลซฟ	ซฟมฟ	ซลซ -	ล - ซฟ	มฟซล	ทลซล	ซฟ - ซ
ประโยคที่ 15 – 16							
ซ - - ล	ทลซฟ	ซฟมฟ	ซลซ -	ล - ซฟ	มฟซล	ทลซล	ซฟ - ซ

ตารางที่ 70 แสดงลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 2 เที่ยวพัน

การเชื่อมทำนองที่ 3 (จากบันไดเสียง ซลทxรมx ไปหา ทดรxฟซx)

ประโยคที่ 25 – 26							
รำ – ซ -	- - - -	- ล - ซ	- ล - ซ	ล - ล	- ล - ล	- ซ - ดำ	- - - -
ประโยคที่ 27 – 28							
- - - ท	- - - -	- - - รำ	- ท - -	ดำ - - ท	- - รำ	ท - -รำ	ดำทดำ -

ตารางที่ 71 ลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 3 เที่ยวพัน

การเชื่อมทำนองที่ 4 (จากบันไดเสียง ทดรxฟซx ไปหา รมฟxลทx)

ประโยคที่ 27 – 28							
- - - ท	- - - -	- - - รำ	- ท - -	ดำ - - ท	- - รำ	ท - -รำ	ดำทดำ -
ประโยคที่ 29 – 30							
รำ - -	ฟ - - -	- - - ซำ	- - - ฟ	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - รำ

ตารางที่ 72 แสดงลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 4 เที่ยวพัน

การเชื่อมทำนองที่ 5 (จากบันไดเสียง ซลทxรมx ไปหา ดรมxซลx)

ประโยคที่ 54 – 55							
ซลทดำ	รำดำทล	ทลรำดำ	ทลซ -	ล - ซม	- ร - ม	ซล ซ - ดำ	- - - ด฻
ประโยคที่ 56 – 57							
- - - -	- - - ร฻	- ม - ด฻	มรด มรซ ม	- - - ม	- - - -	- - - -	- - -ม

ตารางที่ 73 ลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 5 เที่ยวพัน

การเชื่อมทำนองที่ 6 (จากบันไดเสียง ซลทxรมx ไปหา ทดรxฟซx)

ประโยคที่ 94 – 95							
- - - -	- ลรˌซ	- ลรˌซ	- ลรˌซ	- - - ล	- - - ทล ซ	- ล - -	- - - ดˌ
ประโยคที่ 96 – 97							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ร	- - - ดˌท	- - - ดˌ

ตารางที่ 74 ลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 6 เที่ยวพัน

การเชื่อมทำนองที่ 7 (จากบันไดเสียง ทดรxฟซx ไปหา ซลทxรมx)

ประโยคที่ 98 – 99							
- - - -	- - - ท	- รˌ - ดˌท	- - - ดˌ	- รˌ – ดˌ	- รˌ – ฟ	- - - ซˌ	- - - ฟ
ประโยคที่ 100 – 101							
- - - -	- - - มˌ	- - - -	- - - รˌ	- - - -	- - - รˌ	- - - -	- - - รˌ

ตารางที่ 75 ลักษณะการเชื่อมทำนองที่ 7 เที่ยวพัน

จากการศึกษาพบว่า มีการเชื่อมสำนวนทำนองทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงและในลักษณะของการเปลี่ยนบันไดเสียงในบางท่วงทำนอง เป็นลักษณะของการไหลเสียงหรือทำการเอื้อนทำนอง โดยใช้เสียงที่ 4 และเสียงที่ 7 ของบันไดเสียงหลัก จากนั้นจึงค่อย ๆ เปลี่ยนทำนองไป ซึ่งแต่ละทำนองที่มีการเปลี่ยนนั้น มีการบรรเลงในกลอนที่มีทั้งการเปลี่ยนช่วงเสียงโดยมีกลวิธีพิเศษต่าง ๆ คอยควบคุมทำให้มีเสียงในช่วงของการเชื่อมสำนวนทำนองที่แตกต่างจากทำนองเพลงในสำนวนกลอนปกติและสามารถมุ่งไปหาบันไดเสียงอื่นได้อย่างกลมกลืน

3.1.5 ลักษณะการลงจบทำนอง

การลงจบทำนองเป็นกลุ่มทำนองสุดท้ายของเพลง ที่ประสงค์สื่อให้ทราบว่าเพลงกำลังจะสิ้นสุดลงแล้ว โดยปกติมักจะมีท่วงทำนองที่ลงจบเพลงคล้ายหรือเหมือนกับทำนองขึ้นเพลง ซึ่งถือเป็นต้นแบบของเพลง ดังลักษณะการลงจบทำนองเพลงที่ปรากฏในเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ดังต่อไปนี้

ทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

การลงจบทำนองที่ 1							
- - - -	- ท - ล	- ร̣ - ล	ทลซ ทลร ท ล ซ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ซ

ตารางที่ 76 ลักษณะการลงจบทำนอง เที่ยวโอด

ทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

การลงจบทำนองที่ 1							
- - - ม̣	- ซ̣ - ร̣	- ม̣ – ร̣	- ด̣ – ซ	- ร̣ - ม	ลม ซ - ลท	- ล - ท	- ด -ร

ตารางที่ 77 ลักษณะการลงจบทำนอง เที่ยวพัน

จากรูปแบบทั้งหมดที่กล่าวข้างต้นนี้ เป็นการจำแนกและสรุปรูปแบบโครงสร้างเพลงทยอยเดี่ยว ที่ถือเป็นสุดยอดของเพลงเดี่ยวเพลงหนึ่ง ซึ่งเป็นเพลงที่ประกอบด้วยคุณลักษณะพิเศษ โดยเปิดโอกาสให้ผู้บรรเลงและผู้ประพันธ์ได้มีโอกาสอย่างสูงในการคิดประดิษฐ์ ตกแต่งท่วงทำนอง พลิกแพลงทำนองเพลงได้ตามความประสงค์และสามารถ อีกทั้งยังแสดงถึงภูมิปัญญาความรู้ ฝีมือของผู้บรรเลงได้อย่างเต็มศักยภาพความสามารถแห่งตน ดังนั้นการคิดประดิษฐ์ทำนองต่าง ๆ ในแต่ละส่วนนั้น จึงมีลักษณะหรือรูปแบบของทำนองแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความงาม ความไพเราะมากยิ่งขึ้น สำหรับเพลงทยอยเดี่ยวทางซออู้นั้น นอกจากการแยกส่วนประกอบของเพลงที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้ เราสามารถเรียกรูปแบบของทำนองที่ครอบคลุมทุกส่วนทำนองเพลงตามลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นคำที่สามารถเรียกรวมทำนองเพลงในส่วนต่าง ๆ ได้ คือ เนื้อทำนองและโยนทำนอง โดยทำนองเพลงจำเป็นต้องมีสองส่วนนี้ประกอบเข้าด้วยกัน และทำการบรรเลงสลับกันไปตามสัดส่วนของทำนองที่ปรากฏในทางซออู้ ดังแผนผังโครงสร้างรูปแบบทำนองเพลงดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างรูปแบบทำนองเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอ

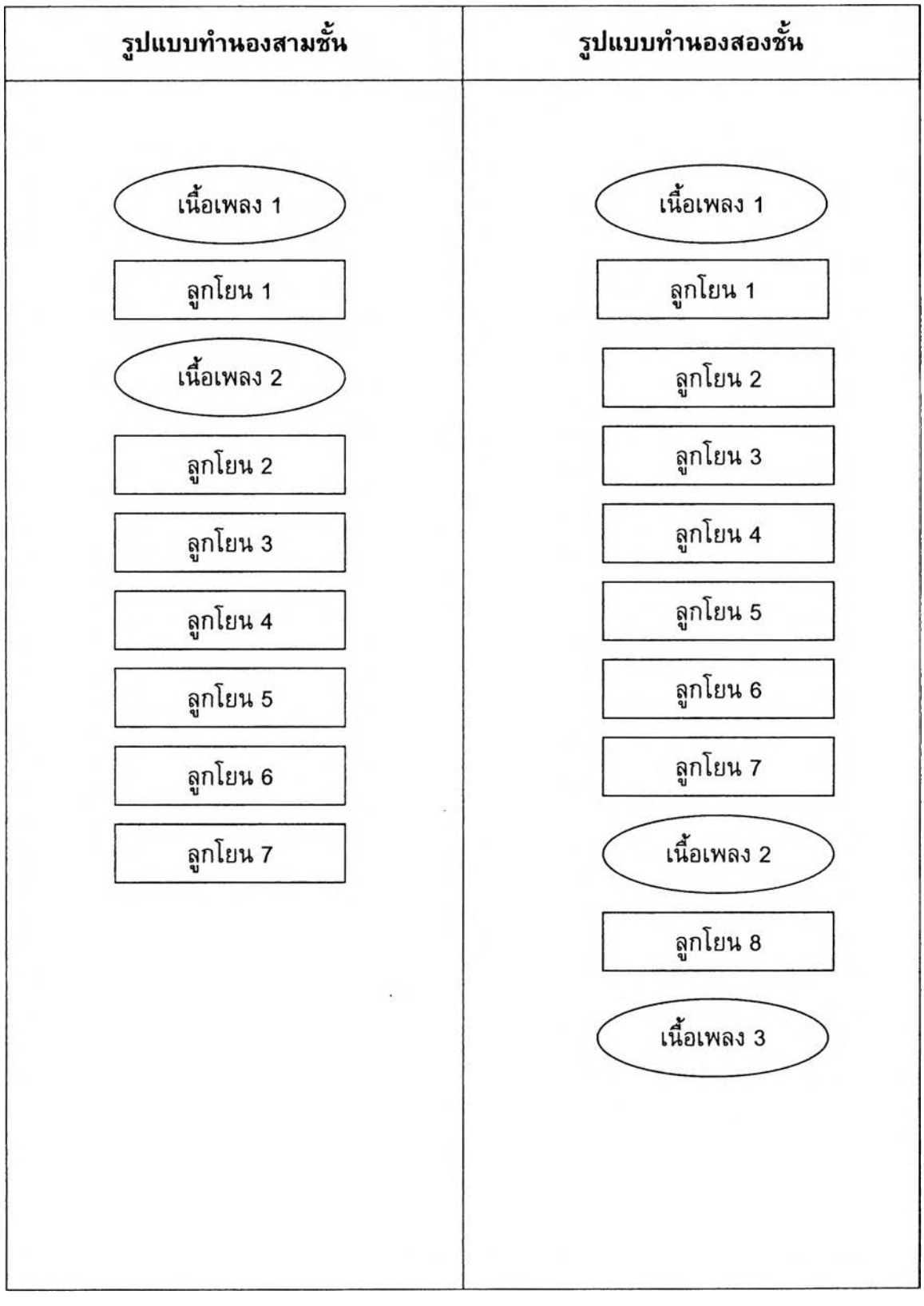

3.2 ความสัมพันธ์ของบันไดเสียง

จากการวิเคราะห์เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอ พบว่ามีบันไดเสียงที่อยู่นอกเหนือจากบันไดเสียงหลักของโครงสร้างเพลง เนื่องจากการดำเนินทำนองหรือการประดิษฐ์และดกแต่งทำนองนั้นมีการดำเนินทำนองในหลายทิศทางทั้งการดำเนินทำนองในรูปแบบข้ามเสียง การเพิ่มช่วงเสียงของทำนองที่สูงขึ้นอีกสองช่วงเสียง ฉะนั้นรูปแบบของกลอนในสำนวนเพลงทางซออู้ดังกล่าว จึงมีมากกว่าหนึ่งระดับเสียง ดังปรากฏในวรรคทำนองดังต่อไปนี้

บันไดเสียงที่ปรากฏในทำนองสามชั้น

ประโยคที่ 1 - 20	อยู่ในบันไดเสียง	ซลทXรมX	จำนวน 20 ประโยค
ประโยคที่ 21	อยู่ในบันไดเสียง	ทดรXฟซX	จำนวน 1 ประโยค
ประโยคที่ 22 - 24	อยู่ในบันไดเสียง	ฟซลXดรX	จำนวน 3 ประโยค
ประโยคที่ 25 - 26	อยู่ในบันไดเสียง	ลทดXมฟX	จำนวน 2 ประโยค
ประโยคที่ 27	อยู่ในบันไดเสียง	ทดรXฟซX	จำนวน 1 ประโยค
ประโยคที่ 28	อยู่ในบันไดเสียง	ฟซลXดรX	จำนวน 1 ประโยค
ประโยคที่ 29	อยู่ในบันไดเสียง	รมฟXลทX	จำนวน 1 ประโยค
ประโยคที่ 30	อยู่ในบันไดเสียง	ฟซลXดรX	จำนวน 1 ประโยค
ประโยคที่ 31 - 40	อยู่ในบันไดเสียง	ซลทXรมX	จำนวน 10 ประโยค

บันไดเสียงที่ปรากฏในทำนองสองชั้น

ประโยคที่ 1 - 26	อยู่ในบันไดเสียง	ซลทXรมX	จำนวน 26 ประโยค
ประโยคที่ 27 - 28	อยู่ในบันไดเสียง	ทดรXฟซX	จำนวน 2 ประโยค
ประโยคที่ 29 - 30	อยู่ในบันไดเสียง	รมฟXลทX	จำนวน 2 ประโยค
ประโยคที่ 31 - 55	อยู่ในบันไดเสียง	ซลทXรมX	จำนวน 25 ประโยค
ประโยคที่ 56 - 57	อยู่ในบันไดเสียง	ดรมXซลX	จำนวน 2 ประโยค
ประโยคที่ 58 - 95	อยู่ในบันไดเสียง	ซลทXรมX	จำนวน 38 ประโยค
ประโยคที่ 96 - 99	อยู่ในบันไดเสียง	ทดรXฟซX	จำนวน 4 ประโยค
ประโยคที่ 101 - 103	อยู่ในบันไดเสียง	ซลทXรมX	จำนวน 3 ประโยค

สังเกตได้ว่าเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้นั้น นอกเหนือจากการประดิษฐ์ดกแต่งในบันไดเสียงหลักของโครงสร้างเพลงแล้ว ยังมีการเปลี่ยนบันไดเสียงออกไปจากเดิมอีกหลายบันไดเสียง ด้วยเพราะว่า ทางเดี่ยวสำหรับซออู้นั้น มีการเคลื่อนที่ในการบรรเลงนอกเหนือจากช่วงเสียงปกติ ฉะนั้นการเดินกลอนต่าง ๆ จึงมีการไหลวนของเสียง เพื่อเป็นการเชื่อมต่อสำนวน

เพลงที่อยู่นอกเหนือจากบันไดเสียงหลักแล้ว จึงทำให้เกิดบันไดเสียงต่าง ๆ ดังกล่าวขึ้น มีความหลากหลายในบันไดเสียงและมีความหลากหลายในสำนวนกลอนเพลงที่แตกต่างไปจากเดิม

ฉะนั้น จึงมีการเปลี่ยนบันไดเสียงที่ใช้ในทางเดี่ยวสำหรับซออู้นี้ ทั้งหมด 6 บันไดเสียง โดยเรียงจากกลุ่มเสียงต่ำสุด ได้ดังนี้

บันไดเสียง ซลทXรมX (ทางเพียงออล่าง)
บันไดเสียง ลทดXมฟX (ทางใน)
บันไดเสียง ทดรXฟซX (ทางกลาง)
บันไดเสียง ดรมXซลX (ทางเพียงออบน)
บันไดเสียง รมฟXซลX (ทางนอก)
บันไดเสียง ฟซลXดรX (ทางชวา)

โดยมีบันไดเสียงหลักของทำนอง คือ บันไดเสียง ซลทXรมX นอกนั้นเป็นบันไดเสียงรองของทำนอง เมื่อพิจารณาลักษณะของการเปลี่ยนเสียงในแต่ละกลุ่มบันไดเสียงนั้น พบว่าการเปลี่ยนอยู่ในลักษณะการข้ามเสียงขึ้นและลงของคู่ 2 และคู่ 3 ของมือฆ้อง ฉะนั้นการเปลี่ยนบันไดเสียงในแต่ละครั้ง จึงมีความกลมกลืนกันมาก เพราะด้วยลักษณะของการเปลี่ยนบันไดเสียงนั้น อยู่ในช่วงเสียงและกลุ่มเสียงที่ใกล้เคียงกัน โดยใช้ลักษณะของการไหลเสียงค่อย ๆ เลื่อนตำแหน่งเสียงจากเสียงหนึ่งอย่างช้าและเพิ่มทีละเสียงเท่านั้น ซึ่งจะให้ความรู้สึกต่างจากการเปลี่ยนบันไดเสียงในลักษณะที่เป็นคู่ 4 คู่ 5 และคู่อื่น ๆ เพราะเริ่มมีช่วงเสียงที่ห่างจากกัน จึงสามารถแสดงหรือสื่ออารมณ์ของการเปลี่ยนทำนองนั้นออกมาได้อย่างชัดเจน

3.3 ความสัมพันธ์ของจังหวะ

ความสัมพันธ์ของจังหวะในเพลงทยอยเดี่ยว ถือว่ามีส่วนสำคัญมาก เนื่องด้วยท่วงทำนองของเพลงที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น มีเนื้อทำนองและทำนองโยน ซึ่งทั้งสองทำนองนี้มีการใช้กลวิธีที่เรียกว่าการลอยจังหวะประกอบอยู่ ฉะนั้น จุดสำคัญของการบรรเลง คือ ผู้ควบคุมจังหวะและผู้บรรเลงต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยผู้ควบคุมจังหวะนั้น ต้องมีความรู้และเข้าใจในช่วงเพลงแต่ละส่วน ว่าส่วนใดเป็นส่วนต้นทำนองและเป็นส่วนท้ายทำนอง อันจะส่งผลให้ผู้ควบคุมเข้าใจในทำนองเพลงและสามารถบรรเลงตามทำนองต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและตรงตามความประสงค์ของทำนองเพลงในแต่ละช่วงมากที่สุด สำหรับผู้บรรเลงนั้นต้องมีความรู้เรื่องหน้าทับของจังหวะเป็นสำคัญ เพราะด้วยท่วงทำนองเพลงที่ต้องคอยสังเกตจังหวะหน้าทับ เพื่อให้ทราบถึงทำนองเพลงในส่วนท้ายว่าหมดวรรคหรือจะเริ่มต้นขึ้นวรรคใหม่ได้โดยไม่คร่อมจังหวะ ฉะนั้นความสัมพันธ์ของจังหวะจึงมีจุดเปลี่ยนของทำนองที่เป็นส่วนที่สื่อให้ทราบถึงตำแหน่งของการเปลี่ยนลักษณะของจังหวะหรืออาจเป็นการเน้นจังหวะ เพื่อให้ทราบว่า ทำนองดังกล่าว เป็นส่วนใดของทำนองอันจะส่งผลให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตรา

จังหวะการบรรเลง อารมณ์ที่ใช้และการตียืนจังหวะให้กับผู้บรรเลง ดังที่ปรากฏส่วนสำคัญของจังหวะหน้าทับและเครื่องดำเนินทำนอง ต่อไปนี้

1. บรรเลงตรงจังหวะหน้าทับเพราะอยู่ในส่วนเนื้อทำนอง
2. บรรเลงแบบยืนจังหวะหน้าทับในช่วงลอยจังหวะ
3. บรรเลงแบบเน้นเสียงหน้าทับเมื่อหมดหน้าทับหนึ่ง ๆ
4. บรรเลงแบบเปลี่ยนสำนวนหน้าทับที่แสดงการเปลี่ยนอัตราจังหวะ
5. บรรเลงแบบยืนจังหวะในอัตราจังหวะที่มีความเร็วขึ้น

ดังจะสังเกตได้ว่า ข้อมูลทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญที่จังหวะหน้าทับกับเครื่องดำเนินทำนองต้องมีความสอดคล้องกัน มิฉะนั้นจะทำให้เกิดความขัดและคร่อมของทำนอง อันจะทำให้อรรถรสของเพลงลดน้อยลง ฉะนั้น ทั้งผู้บรรเลงและผู้ควบคุมจังหวะ ต้องมีความเข้าใจและรู้ถึงสัดส่วนของทำนองเพลง จึงจะสื่อทำนองเพลงออกมาได้อย่างเต็มศักยภาพมากที่สุด

3.4 ลักษณะของการดำเนินทำนอง

การดำเนินทำนองในเพลงนี้ มีลักษณะของทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ของเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ประกอบด้วยอัตราจังหวะที่ต่างกัน ลักษณะทำนองที่ต่างกัน สำนวนกลอนที่มีความกลมกลืน ท่วงทีลีลาของสำนวนทำนองเพลงนี้ มีการใช้กลวิธีหลักสำคัญของการดำเนินทำนองแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

3.4.1 การลอยจังหวะ
3.4.2 การทอนทำนอง
3.4.3 การดำเนินสำนวนกลอน

3.4.1 การลอยจังหวะ

จากการศึกษาพบว่าอัตราจังหวะสามชั้นและสองชั้นนั้น มีส่วนประกอบของ 2 ลักษณะดังกล่าวข้างต้นคือ มีทั้งเนื้อทำนองเพลงและทำนองโยน โดยผนวกกับทำนองในบางช่วงทำนองมีการใช้รูปแบบของการลอยจังหวะ ฉะนั้น เรื่องการลอยจังหวะจึงเป็นลักษณะสำคัญของการดำเนินทำนองของเพลงประเภททยอย และนอกจากนี้ ยังพบว่าทำนองการลอยจังหวะของเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้สามารถแบ่งแยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.4.1.1 การลอยจังหวะในเนื้อทำนองเพลง
3.4.1.2 การลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง

ด้วยลักษณะของการลอยจังหวะ ที่สามารถแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของทำนองเพลง ในด้านเนื้อหา ใจความสำคัญและส่วนต่าง ๆ ของทำนอง ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอรูปแบบของการลอยจังหวะทั้งสองลักษณะ โดยพบข้อสังเกตทำนองการลอยในแต่ละส่วน ดังนี้

3.4.1.1 การลอยจังหวะในเนื้อทำนองเพลง

ด้วยลักษณะเนื้อทำนองเพลงที่มีรูปแบบของโครงสร้างทำนองที่ชัดเจน โดยจะมีความสอดคล้องกับจังหวะหน้าทับที่พอดี สอดคล้องทั้งสำนวนถามและสำนวนตอบในวรรคเพลง สามารถฉายมือหลักของเพลงได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ทำนองในอัตราจังหวะสามชั้นที่มีการลอยจังหวะของเนื้อทำนอง ซึ่งการลอยจังหวะของเนื้อทำนองเพลง มักอยู่ในลักษณะของการเอื้อนทำนองตอนท้ายให้อยู่ในส่วนท้าโยนก่อนเข้าสู่การโยนในส่วนต่อไปและมีรูปแบบของสำนวนกลอนคงที่ตามจำนวนจังหวะหน้าทับ ดังตัวอย่างลักษณะของสำนวนการลอยจังหวะในเนื้อทำนองเพลง ต่อไปนี้

ทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

ลักษณะการลอยจังหวะในเนื้อทำนองเพลงแบบที่ 1

ประโยคที่ 2							
ทล ซ- ล ท	- ร - ม	ซล ซ - ม	ซรม ร - ซ ร	ซรมร ม- ว ท	รซ - ล	ท-ซลท	ซลท ซลท

ตารางที่ 78 ลักษณะการลอยจังหวะในเนื้อทำนองเพลงแบบที่ 1 เที่ยวโอด

ลักษณะการลอยจังหวะในเนื้อทำนองเพลงแบบที่ 2

ประโยคที่ 7							
ทล ซ- ล ท	รม - ร-ม	-ซ - ร	มรดม ร-ม	- - - ลซ ม	- - - ลซ ม	ลซ ม- ลซ ม	ล ซ-ซ

ตารางที่ 79 ลักษณะการลอยจังหวะในเนื้อทำนองเพลงแบบที่ 2 เที่ยวโอด

จากรูปแบบของทำนองพบว่า ลักษณะของสำนวนทำนองการลอยจังหวะในเนื้อทำนองเพลงนั้น พบเฉพาะทำนองในอัตราจังหวะสามชั้นเท่านั้น โดยมีลักษณะสำนวนทำนองที่ใช้กลวิธีการลอยจังหวะ ซึ่งทำนองที่ต่อเนื่องจากส่วนดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเป็นทำนองที่เข้าสู่การโยนพร้อมมีการลอยจังหวะอย่างเต็มรูปแบบ ฉะนั้น ทำนองลอยในส่วนนี้จึงพบเป็นสำนวนการลอยในวรรคหลังของเนื้อทำนอง เพื่อเป็นการส่งต่อของสำนวนให้มีความกลมกลืนกันระหว่างเนื้อทำนองเพลงและการโยนทำนองเพลง และอีกสิ่งหนึ่งคือ ทำนองลักษณะนี้มักพบในทำนองอัตราจังหวะสามชั้น เพราะทำนองในอัตราจังหวะสองชั้น มีลักษณะทำนองที่บรรเลงอยู่ในลักษณะของ

การเก็บหรือดำเนินทำนองแบบทางพื้นเสียส่วนใหญ่ ฉะนั้นจึงไม่ปรากฏรูปแบบทำนองการลอยจังหวะของเนื้อทำนองเพลงในอัตราจังหวะสองชั้น

3.4.1.2 การลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง

จากการวิเคราะห์พบว่ารูปแบบการลอยจังหวะของการโยนเป็นส่วนสำคัญ ซึ่งปรากฏในรูปแบบการทอน รูปแบบการขยายสำนวนทำนอง โดยรวมอยู่ในชุดของการโยนทั้งสิ้น การลอยจังหวะในทำนองโยนนั้น มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการเอื้อนทำนองในเพลงเดี่ยวทั่วไป แต่เป็นลักษณะการเอื้อนทำนองในส่วนที่เป็นลูกโยน และมีอาการลอยที่ไม่คงที่ของจังหวะหน้าทับที่แน่นอนสามารถทำการยืดขยายทำนองเท่าใดก็ได้ ซึ่งในแต่ละการโยนทำนองนั้น มีความแตกต่างกันตรงที่ความสั้นยาวของทำนอง โดยไม่ว่าจะมีความยาวเท่ากันหรือไม่ ทำนองการลอยในโยนนั้น ก็ยังคงดำเนินกลอนไปลงเสียงปลายทาง ในลักษณะเสียงเพียงเสียงเดียว ดังตัวอย่างการลอยจังหวะของทำนองโยนในเพลง คือ

ทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 1 (3 - 6)

ประโยคที่ 3							
- - - ล	- รำ - รำ	- - - -	- - - -	- ล - ล	- - - -	- - - ท	- - - ล
ประโยคที่ 4							
- - - ล	- - - ท ล	- - - ท ล	ทลทล	ททท ล - รำ	ล - - -	- - - ล	- - ล ร ท
ประโยคที่ 5							
- - - ล	- - - ท	- - ล ร ท	- - - -	- - ล ร ท	- - ล ร ท	ลรำท-ลรำท	ลซ - ซ
ประโยคที่ 6							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ซ				

ตารางที่ 80 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 1 เที่ยวโอด

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 2 (8 - 10)

ประโยคที่ 8							
- - - -	- - - ซ์	- - - -	- - - ซ"	- ท"ล" ซ" – ล" ท"	- - - ล"	- - - ท" ร"	- - - -
ประโยคที่ 9							
- - - -	- - - ล"	- - - -	- - - ท" ล"	- - - -	- - - ซ"	- - - -	- - - ท" ล"
ประโยคที่ 10							
- - - ซ"	- - - ท" ล"	- - - ซ"	- - - ท" ล"	- ซ" – ล"	ซ"ล"ซ"ล"	ซ"ล"ซ"ล"	ซ"ม - ม

ตารางที่ 81 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 2 เที่ยวโอด

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 3 (11 - 13)

ประโยคที่ 11							
- - - -	- - - ม	- - - -	- - - รฺ	- - - -	- - - -	- - มรฺ	ม รฺ- ซ ม
ประโยคที่ 12							
- - - -	- - - รฺ	- - - -	- - - ซ ม	- - - -	- รฺ - ม	รมรมรมรม	รฺท - ท

ตารางที่ 82 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 3 เที่ยวโอด

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 4 (13 - 17)

ประโยคที่ 13							
- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ร์	- - - ซ	- - - ล ท	ซลท-ซลท	ซลท-ซลท
ประโยคที่ 14							
- - - -	- ล - ร์	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท	- ร์ - ซ	ลท - ล
ประโยคที่ 15							
- ร์ - ล	- ท - ล	- ร์ - ซ	ลท - ล	ร์ - ล ท ล	- ล - ร์	ลร์ลร์ล	ร์ - - ท
ประโยคที่ 16							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ล ร์ ท	- - - -	- - - ล ร์ ท
ประโยคที่ 17							
- - - -	- - - ล ร์ ท	ล ร์ ท-ล ร์ ท	ลซ - ซ	- ท ล- ร์ ล	- ท ล- ร์ ท	ล ร์ ท-ล ร์ ท	ลซ - ซ

ตารางที่ 83 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 4 เที่ยวโอด

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 5 (18 - 24)

ประโยคที่ 18							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท - ล	ทลทล	ทลทล รำ-ซ
ประโยคที่ 19							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท - ล	ทลทล	ทลทล รำ-ซ
ประโยคที่ 20							
- - - -	ลรำซ-ลรำซ	ซลซ ลำ ซ ท ลำ	ทล ซ - ดำ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท
ประโยคที่ 21							
- - - -	- - - รำ	- - - ด ท	- - - ดำ	- - - ท	- - - รำ	-ท ร ดำ-ท ร ดำ	ท ร ดำ - ดำ
ประโยคที่ 22							
- รำ - ดำ	ซดำ - ซ	ซลซ ลำ - ซ ท ลำ	ซ ฟ - ฟ	- ม - ฟ	-ซ - ด ฟ	ม ซ ฟ มรฺ ดฺ มรฺ ดฺ	มรฺ ดฺ ม - รฺ
ประโยคที่ 23							
- - - -	- - - ซฺ	- รฺ - ม	ซ ฟ ซ-ฟ	- - - ด ฟ	- ซ - ฟ	ดฺฟซฺฟดฺฟซฺฟ	- ซ - ท
ประโยคที่ 24							
- - - -	- ดำ - ท	ด ท ล - ซ ฟ	ลซ ฟ - ซ	ด ท ลซ ฟ- ซ ท	ด ซ ล - ซ ฟ	- - - ลซ ฟ	ล ซ - ซ

ตารางที่ 84 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 5 เที่ยวโอด

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 6 (25 - 30)

ประโยคที่ 25							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ดำ	- - - ท ล
ประโยคที่ 26							
- - - ดำ	- - - ท ล	ดำ ท ล-ดำ ท ล	ดำ ท ล -ท	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ดำ
ประโยคที่ 27							
- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ร ดำ	ดฺดฺดฺดฺ	- - - ท	ร ด ดฺ- ร จ ดฺ	ดฺดฺดฺดฺ
ประโยคที่ 28							
- - - -	- ดำ - รำ	- ดำ - ซ	ลซล - ซ ฟ	- - - ม	- - - ฟ	- ซ - ฟ	- ม - รฺ
ประโยคที่ 29							
- - - -	- - - -	- - - ซ	- - - ร	- มรฺ ดฺ - ม รฺ	ซรฺมรฺ ดฺ - ม รฺ	- - - ม	- - - ฟ
ประโยคที่ 30							
- ซ - ฟ	- ดฺ - ฟ	- ซ - ฟ	- - - ซ	- - - ท	ดำท - ล	ซฟ - ลซ ฟ	- ลซ ฟ- ล ซ

ตารางที่ 85 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 6 เที่ยวโอด

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 7 (31 - 40)

ประโยคที่ 31							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทล ซ ท ล-ดำ	- - - ซ
ประโยคที่ 32							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทล ซ ท ล-ดำ	- - - ซ
ประโยคที่ 33							
- ทรำซ	- - - ล	- ท - ล	- ร ำ - ล	- - - ซ ม	ลซ ม - ซ	- ล - ท	ซ ทลซ ท ล
ประโยคที่ 34							
- - - -	ทลร์ท - ท	- - - -	- - - ท ร ำ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ม ำ
ประโยคที่ 35							
- ร ำ - ท	- มี ร์ ท	มรทมรท	- ม ำ - ม ำ	- ร ำ - มี ซ ำ	- - - -	- ม ำ - ร ำ	- - - ล
ประโยคที่ 36							
- - - -	- - - ท ล	- - - -	- - - ท ล	- ท - ล	- ท - ล	ทลทล	ทล - ล
ประโยคที่ 37							
- - - ร ำ	ลท - ล	- ร ำ - ซ	ลท - ล	- - - ร ำ	ลท - ล	ทททล	- ร ำ - ล
ประโยคที่ 38							
- - - -	- - - ลร ท	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท
ประโยคที่ 39							
- - - -	- - - -	- - - -	- - -ล ร์ ท	- - - -	- - -ล ร์ ท	ล ร์ ท-ล ร์ ท	ลซ - ซ
ประโยคที่ 40							
- - - -	- ท - ล	- ร ำ - ล	ทลซ ทลร ท ล ซ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ซ

ตารางที่ 86 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 7 เที่ยวโอด

ทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 1 (17 - 31)

ประโยคที่ 17 – 18							
- รฺ - ม	- ซ - ล	- - - ลซ ม	- รฺ - ซ	- รฺ - ม	รมซ -	ล - - ร	- - - -
ประโยคที่ 19 – 20							
ด - - -	- ท - -	ด - - -	- ร - ด	- ท - ด	- ท - ลซ	- ล - ซ ล	ซ ล ซท ล
ประโยคที่ 21 – 22							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท ล	- - - ท ล	- ท ล - ท ล	- - - -	- ร - ซ
ประโยคที่ 23 – 24							
- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทลทล	ทลทล	ทลทลทลทล
ประโยคที่ 25 – 26							
ร – ซ -	- - - -	- ล - ร ซ	- ล - ร ซ	ล - ซ ล	- ซท ล - ซท ล	- ทล ซ - ล ด	- - - -
ประโยคที่ 27 – 28							
- - - ท	- - - -	- - - ร	- ด ท - -	ด - - ท	- - รด	ท - -ร	ดทด -
ประโยคที่ 29 – 30							
รด - -	ฟ - - -	- - - ซ	- - - ฟ	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ร
ประโยคที่ 31							
- - - ม	- - - -	- - - -	- - - ร				

ตารางที่ 87 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 1 เที่ยวพัน

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 2 (47 - 52)

ประโยคที่ 47							
- รฺ - ม	ซ - -ท	รท - ล	- - - -				
ประโยคที่ 48 - 49							
- ซ - ล	ทซล ท ล	- - - -	- - - -	- - - ร	ซ ทล ซ ท ล	- ทล ซ - ท ล	- ทล ซ - ด
ประโยคที่ 50 – 51							
- ท - ด	- ร - ด	- ท - ล	- ซ - ม	- ลรล	- ท - ล	ทลทล	ทลรล

ตารางที่ 88 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 2 เที่ยวพัน

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 3 (54 - 58)

ประโยคที่ 54 – 55							
ซลทดำ	รดำทล	ทลรดำ	ทลซ -	ล - ซม	- ร - ม	ซล ซ - ดำ	- - - ด
ประโยคที่ 56 – 57							
- - - -	- - - ร	- ม - ด	มรด มรซ ม	- - - ม	- - - -	- - - -	- - -ม
ประโยคที่ 58							
- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ม				

ตารางที่ 89 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 3 เที่ยวพัน

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 4 (61 - 65)

ประโยคที่ 61							
รมซล	ทลซม	ลซมร	ซมร -				
ประโยคที่ 62 - 63							
ทรำ - รำ	- รำ - รำ	- - - ม	- - - ลซ ม	- ร - ซ	- ล - ท ล	- รำ - ล	- ล- ซ ม
ประโยคที่ 64 – 65							
- - - ซ	- - - ทล ซ	ทลรท - ท	- - - ท	- - - ล	- - - ท	- - - -	- - - ท

ตารางที่ 90 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 4 เที่ยวพัน

ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 5 (86 – 101)

ประโยคที่ 86 – 87							
- ร -ม	- ซ - ล	- - - ลซ ม	- ร - ซ	- ร - ม	- ซ - ล	- รำ - ดำ	- ท - -
ประโยคที่ 88 – 89							
- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท – ล	- - - -	- ท - ล
ประโยคที่ 90 – 91							
- ท - ล	- ท – ล	- ท – ล	ทลรำซ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล
ประโยคที่ 92 – 93							
- - - -	- - - -	- - - -	ทลรำซ	- ท – ล	- ท- ล	ทลทล	ทลรำซ
ประโยคที่ 94 – 95							
- - - -	- ลรำซ	- ลรำซ	- ลรำซ	- - - ล	- - - ทล ซ	- ล - -	- - - ดำ

ประโยคที่ 96 – 97							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ร	- - - ด์ท	- - - ดำ
ประโยคที่ 98 – 99							
- - - -	- - - ท	- ร ำ - ด์ท	- - - ดำ	- ร ำ – ดำ	- ร ำ – ฟ้	- - - ซ้ำ	- - - ฟ้
ประโยคที่ 100 – 101							
- - - -	- - - ม้ำ	- - - -	- - - ร ำ	- - - -	- - - ร ำ	- - - -	- - - ร ำ

ตารางที่ 91 ลักษณะการลอยจังหวะในการโยนทำนองเพลง แบบที่ 5 เที่ยวพัน

จากการศึกษาพบว่า การลอยจังหวะของทำนองโยนนั้น มีอยู่ทั้งในเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น) และเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น) ซึ่งสามารถสรุปรูปแบบของการลอยโดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การลอยจังหวะแบบเต็มเนื้อทำนองโยน
2. การลอยจังหวะแบบไม่เต็มเนื้อทำนองโยน

กล่าวคือ ส่วนที่มีการลอยจังหวะแบบเต็มเนื้อทำนองการโยน หมายถึง ทำนองการโยนที่มีการใช้วิธีการบรรเลง แบบวิธีการลอยจังหวะจนหมดช่วงของทำนองโยนในแต่ละตอนทำนอง ซึ่งพบเป็นส่วนมากในทำนองอัตราจังหวะสามชั้น ส่วนการลอยชุดสุดท้ายของทำนองอัตราจังหวะสองชั้น ส่วนที่สองคือ การลอยจังหวะแบบไม่เต็มเนื้อทำนองโยน โดยในตอนท้ายของทำนองโยนนั้น มีการแทรกด้วยวิธีการบรรเลงแบบทางพื้นหรือทางเก็บที่ไม่อยู่ในลักษณะของการลอยจังหวะ ซึ่งจะอยู่ในตอนท้ายของทำนองโยนเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะสำนวนทำนองในอัตราจังหวะสองชั้นเป็นทำนองที่กระชับ เร็วและดำเนินทำนองอยู่ในลักษณะทางเก็บหรือทางพื้นเป็นหลัก ฉะนั้นการลอยจึงถูกจำกัดด้วยลักษณะของทำนองและเพื่อให้เกิดความกลมกลืนจึงต้องมีการเปลี่ยนลักษณะของการลอย เพื่อเข้าสู่ทำนองโยนในลักษณะการบรรเลงแบบเก็บ ดังลักษณะการลอยจังหวะไม่เต็มทำนองโยนต่อไปนี้

การลอยจังหวะแบบไม่เต็มเนื้อทำนองโยน แบบที่ 1 (17 – 46)

ช่วงลอยจังหวะ							
ประโยคที่ 17 – 18							
- รฺ - ม	- ซ - ล	- - - ลซ ม	- รฺ - ซ	- รฺ - ม	รำซ -	ล - - รำ	- - - -
ประโยคที่ 19 – 20							
ดำ - - -	- ท - -	ดำ - - -	- รำ - ดำ	- ท - ดำ	- ท - ล ซ	- ล - ซ ล	ซ ล ซท ล
ประโยคที่ 21 – 22							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท ล	- - - ท ล	- ท ล - ท ล	- - - -	- รำ - ซ
ประโยคที่ 23 – 24							
- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทลทล	ทลทล	ทลทลทลทล
ประโยคที่ 25 - 26							
รำ – ซ -	- - - -	- ล - รำ ซ	- ล - รำ ซ	ล - ซ ล	- ซท ล - ซท ล	- ทล ซ - ล ดำ	- - - -
ประโยคที่ 27 – 28							
- - - ท	- - - -	- - - รำ	- ด ท - -	ดำ - - ท	- - รำดำ	ท - -รำ	ดำทดำ -
ประโยคที่ 29 - 30							
รำดำ - -	ฟ - - -	- - - ซ ฟ	- - - ฟ	- - - -	- - - ม ฟ	- - - -	- - - รำ
ประโยคที่ 31							
- - - ม ฟ	- - - -	- - - -	- - - รำ				
ช่วงเก็บตอนท้าย							
ประโยคที่ 32 - 33							
ซ ซ ซ ม ฟ	**ซ ซ ซ รำ**	**ซ ซ ซ ม ฟ**	**ซ ซ ซ -**	**รำ - ม รำ**	**ม รำ ม รำ**	**ม รำ ม รำ**	**- ม ฟ - รำ**
ประโยคที่ 34 - 35							
- ท - -	**รำ – ซ -**	**ม - รฺม**	**ชลชรฺ**	**รฺชลท**	**รฺมชล**	**ทชทล**	**ชมชรฺ**
ประโยคที่ 36 - 37							
ทททรำ	**มลชม**	**รฺมชม**	**รฺมชรฺ**	**รฺชลท**	**รฺมชล**	**ทชทล**	**ชมชรฺ**
ประโยคที่ 38 - 39							
ทททรำ	**ทททม ฟ**	**ทททม ฟ**	**ทททรำ**	**ททท -**	**ท - ชล**	**ทชทล**	**ชมชรฺ**
ประโยคที่ 40 - 41							
ทททรำ	**ทรำทม ฟ**	**ทททม ฟ**	**ทม ฟทรำ**	**ทททท**	**- - ชล**	**ทชทล**	**ชมชรฺ**
ประโยคที่ 42 - 43							
รำชลท	**ดำรำ - -**	**ชลชฟ**	**มรฺ - -**	**รฺชลท**	**ดำรำ - -**	**ชลชฟ**	**มรฺ - -**

ประโยคที่ 44 - 45							
- - - -	**- - - ม**	**- - - -**	**- - - รฺ**	**ชลชรฺ**	**ชลชรฺ**	**ชลชรฺ**	**ชลช -**
ประโยคที่ 46							
รฺ - ชล	**ชลชล**	**ชลชล**	**- ช - ล**				

ตารางที่ 92 ลักษณะการลอยจังหวะแบบไม่เต็มเนื้อทำนองโยนแบบที่ 1

การลอยจังหวะแบบไม่เต็มเนื้อทำนองโยน แบบที่ 2 (47 - 53)

ช่วงลอยจังหวะ							
ประโยคที่ 47							
- รฺ - ม	ซ - -ท	รำท - ล	- - - -				
ประโยคที่ 48 - 49							
- ช - ล	ทซล ท ล	- - - -	- - - -	- - - รำ	ช ทล ช ท ล	- ทล ช - ท ล	- ทล ช - ดำ
ประโยคที่ 50 - 51							
- ท - ดำ	- รำ - ดำ	- ท - ล	- ช - ม	- ลรำล	- ท - ล	ทลทล	ทลรำล
ช่วงเก็บตอนท้าย							
ประโยคที่ 52 - 53							
ทททล	**ทททล**	**ทททล**	**ทททล**	**- - ทล**	**ทลทล**	**ทลทล**	**- ท - ล**

ตารางที่ 93 ลักษณะการลอยจังหวะแบบไม่เต็มเนื้อทำนองโยนแบบที่ 2

การลอยจังหวะแบบไม่เต็มเนื้อทำนองโยน แบบที่ 3 (54 - 60)

ช่วงลอยจังหวะ							
ประโยคที่ 54 - 55							
ชลทดำ	รำดำทล	ทลรำดำ	ทลช -	ล - ซม	- ร - ม	ชล ช - ดำ	- - - ดฺ
ประโยคที่ 56 - 57							
- - - -	- - - รฺ	- ม - ดฺ	มรฺดฺ มรฺช ม	- - - ม	- - - -	- - - -	- - -ม
ช่วงเก็บ							
ประโยคที่ 58 - 59							
- - - -	**- - - ม**	**- - - -**	**- - - ม**	**- - รฺม**	**ชลช -**	**ม - รฺม**	**ชลช -**
ประโยคที่ 60							
ม - รฺม	**ชลช -**	**ม - รฺม**	**ชลชม**				

ตารางที่ 94 ลักษณะการลอยจังหวะแบบไม่เต็มเนื้อทำนองโยนแบบที่ 3

การลอยจังหวะแบบไม่เต็มเนื้อทำนองโยน แบบที่ 4 (61 - 66)

ช่วงลอยจังหวะ							
ประโยคที่ 61							
รฺมซล	ทลซม	ลซมรฺ	ซมรฺ -				
ประโยคที่ 62 - 63							
ทรำ - ำ	- ำ - ำ	- - - ม	- - - ลซ ม	- รฺ - ซ	- ล - ท ล	- ำ - ล	- ล- ซ ม
ประโยคที่ 64 - 65							
- - - ซ	- - - ทล ซ	ทลรท - ท	- - - ท	- - - ล	- - - ท	- - - -	- - - ท
ช่วงเก็บตอนท้าย							
ประโยคที่ 66							
- - ลท	**ำำลท**	**ำำลท**	**ำทลท**				

ตารางที่ 95 ลักษณะการลอยจังหวะแบบไม่เต็มเนื้อทำนองโยนแบบที่ 4

3.4.2 การทอนทำนอง

การทอนทำนอง เป็นลักษณะการแบ่งส่วนย่อยทำนองชนิดหนึ่ง ที่มีการบอกสัดส่วนของทำนองในลักษณะของการ ย่นทำนอง ซึ่งจะมีความสั้นหรือยาวของชุดการทอนนั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการให้มีความสั้นและยาวต่างกันออกไป โดยการทอนในที่นี้ เป็นการทอนที่มุ่งประเด็นอยู่ในลักษณะของการทอนเสียง โดยที่เพิ่มความถี่ของพยางค์หรือการเดินทำนองไปหาเสียงปลายทางคือเสียงหลักของทำนองที่ต้องทำการทอนนั่นเอง ไม่ว่าจะอยู่ในส่วนใดของทำนอง หากมีการซ้ำ ย่น ย่อ ทำนองแคบลงจากเดิม ถือเป็นการทอนทำนองทั้งสิ้น ส่วนใหญ่มักพบอยู่ในส่วนทำนองที่เรียกว่า "การโยนทำนอง" ซึ่งการทอนในทำนองโยนนั้น เป็นการทอนที่มีการจัดระบบให้เป็นโครงสร้างของชุดการทอนที่มีลักษณะเป็นรูปแบบของทำนองมากขึ้น ดังลักษณะการทอนทำนองที่พบในเพลงทยอยเดี่ยวต่อไปนี้

ทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

การทอนทำนองส่วนที่ 1

ประโยคที่ 3							
- - - ล	- ำ - ำ	- - - -	- - - -	- ล - ล	- - - -	- - - ท	- - - ล
ประโยคที่ 4							
- - - ล	- - - ท ล	- - - ท ล	ทลทล	ททท ล - ำ	ล - - -	- - - ล	- - ล ำ ท
ประโยคที่ 5							
- - - ล	- - - ท	- - ล ำ ท	- - - -	- - ล ำ ท	- - ล ำ ท	ลรำท-ลรำท	ลซ - ซ
ประโยคที่ 6							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ซ				

ตารางที่ 96 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 1 เที่ยวโอด

การทอนทำนองส่วนที่ 2

ประโยคที่ 8							
- - - -	- - - ซ์	- - - -	- - - ซ"	- ท"ล" ซ" – ล" ท"	- - - ล"	- - - ท" ร"	- - - -
ประโยคที่ 9							
- - - -	- - - ล"	- - - -	- - - ท" ล"	- - - -	- - - ซ"	- - - -	- - - ท" ล"
ประโยคที่ 10							
- - - ซ"	- - - ท" ล"	- - - ซ"	- - - ท" ล"	- ซ" – ล"	ซ"ล"ซ"ล"	ซ"ล"ซ"ล"	ซ"ม - ม

ตารางที่ 97 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 2 เที่ยวโอด

การทอนทำนองส่วนที่ 3

ประโยคที่ 11							
- - - -	- - - ม	- - - -	- - - รฺ	- - - -	- - - -	- - มรฺ	มรฺ- ซ ม
ประโยคที่ 12							
- - - -	- - - รฺ	- - - -	- - - ซ ม	- - - -	- รฺ - ม	รมรมรมรม	รฺท - ท

ตารางที่ 98 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 3 เที่ยวโอด

การทอนทำนองส่วนที่ 4

ประโยคที่ 13							
- - - -	- - - ท	- - - -	- - - รำ	- - - ซ	- - - ิท	ซลท-ซลท	ซลท-ซลท
ประโยคที่ 14							
- - - -	- ล - รำ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท	- รำ - ซ	ลท - ล
ประโยคที่ 15							
- รำ - ล	- ท - ล	- รำ - ซ	ลท - ล	รำ - ล ท ล	- ล - รำ	ลรำลรำล	รำ - - ท
ประโยคที่ 16							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - -ล ร์ ท	- - - -	- - -ล ร์ ท
ประโยคที่ 17							
- - - -	- - -ล ร์ ท	ล ร์ ท-ล ร์ ท	ลซ - ซ	- ท ล- ร์ ล	- ท ล- ร์ ท	ล ร์ ท-ล ร์ ท	ลซ - ซ

ตารางที่ 99 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 4 เที่ยวโอด

การทอนทำนองส่วนที่ 5

ประโยคที่ 18							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท - ล	ทลทล	ทลทล รำ-ซ
ประโยคที่ 19							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท - ล	ทลทล	ทลทล รำ-ซ
ประโยคที่ 20							
- - - -	ลรำซ-ลรำซ	ซลำซ ลำ ซ ทลำ	ทล ซ - ดำ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท
ประโยคที่ 21							
- - - -	- - - รำ	- - - ด ำท	- - - ดำ	- - - ท	- - - รำ	-ท ร ดำ-ท ร ดำ	ท ร ดำ - ดำ

ตารางที่ 100 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 5 เที่ยวโอด

การทอนทำนองส่วนที่ 6

ประโยคที่ 25							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ดำ	- - - ท ล
ประโยคที่ 26							
- - - ดำ	- - - ท ล	ดำท ล-ดำท ล	ดำท ล -ท	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ดำ
ประโยคที่ 27							
- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ร ดำ	ดฺดฺดฺดฺ	- - - ท	รด ดฺ-รซ ดฺ	ดฺดฺดฺดฺ

ตารางที่ 101 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 6 เที่ยวโอด

การทอนทำนองส่วนที่ 7

ประโยคที่ 31							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทล ช ท ล-ด์	- - - ช
ประโยคที่ 32							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทล ช ท ล-ด์	- - - ช
ประโยคที่ 33							
- ทร์ช	- - - ล	- ท - ล	- ร์ - ล	- - - ช ม	ลช ม - ช	- ล - ท	ช ทลช ท ล
ประโยคที่ 34							
- - - -	ทลร์ท - ท	- - - -	- - - ท ร์	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ม์
ประโยคที่ 35							
- ร์ - ท	- ม์ร์ ท	มรท มรท	- ม์ - ม์	- ร์ - ม์ ช์	- - - -	- ม์ - ร์	- - - ล
ประโยคที่ 36							
- - - -	- - - ท ล	- - - -	- - - ท ล	- ท - ล	- ท - ล	ทลทล	ทล - ล
ประโยคที่ 37							
- - - ร์	ลท - ล	- ร์ - ช	ลท - ล	- - - ร์	ลท - ล	ททท ล	- ร์ - ล
ประโยคที่ 38							
- - - -	- - - ลร ท	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท
ประโยคที่ 39							
- - - -	- - - -	- - - -	- - -ล ร์ท	- - - -	- - -ล ร์ท	ล ร์ท-ล ร์ท	ลช - ช
ประโยคที่ 40							
- - - -	- ท - ล	- ร์ - ล	ทลช ทลร ท ล ช	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ช

ตารางที่ 102 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 7 เที่ยวโอด

ทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

การทอนทำนองส่วนที่ 1

ประโยคที่ 5 - 6							
ช - - -	- ฺร - -	ร ล —ทล	ชร ฺ - ช	- ทล ช-ร ฺช	ลท - ล	ทชทล	ชร ฺ - ช
ประโยคที่ 7 - 8							
ทล ช - ร ฺช	ลมชล	ทชทล	ชร ฺ - ช	- ทล ช-ร ฺช	ลท - ล	ทชทล	ชร ฺ - ช
ประโยคที่ 9 - 10							
ร ฺร ฺร ฺช	ร ฺร ฺร ฺท	ร ฺร ฺร ฺล	ร ฺร ฺร ฺช	ร ฺร ฺร ฺท	ร ฺร ฺร ฺล	ร ฺร ฺร ฺล	ร ฺร ฺร ฺช
ประโยคที่ 11 - 12							
ร ฺร ฺร ฺช	ร ฺร ฺร ฺท	ร ฺร ฺร ฺท	ร ฺลร ฺช	ร ฺร ฺร ฺท	ร ฺทร ฺล	ร ฺร ฺร ฺล	ร ฺลร ฺ-
ช - - -							

ตารางที่ 103 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 1 เที่ยวพัน

การทอนทำนองส่วนที่ 2

ประโยคที่ 19 - 20							
ดำ - - -	- ท - -	ดำ - - -	- รำ - ดำ	- ท - ดำ	- ท - ซ ล	- ล - ซ	ซ ล ซ ล ซท ล
ประโยคที่ 21 - 22							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท ล	- - - ท ล	- ท ล - ท ล	- - - -	- รำ - ซ
ประโยคที่ 23 - 24							
- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทลทล	ทลทล	ทลทลทลทล
ประโยคที่ 25 - 26							
รำ – ซ -	- - - -	- ล - ร ซ	- ล - ร ซ	ล - ซ ล	- ซท ล - ซท ล	- ทล ซ - ล ดำ	- - - -
ประโยคที่ 27 – 28							
- - - ท	- - - -	- - - รำ	- ค ท - -	ดำ - - ท	- - รำดำ	ท - -รำ	ดำทดำ -
ประโยคที่ 29 - 30							
รำดำ - -	ฟ - - -	- - - ซำ	- - - ฟ	- - - -	- - - มำ	- - - -	- - - รำ
ประโยคที่ 31							
- - - มำ	- - - -	- - - -	- - - รำ				
ประโยคที่ 32 - 33							
ซำซำซำมำ	ซำซำซำรำ	ซำซำซำมำ	ซำซำซำ -	รำ - มำรำ	มำรำมำรำ	มำรำมำรำ	- มำ - รำ
ประโยคที่ 34 - 35							
- ท - -	รำ – ซ -	ม - รุม	ซลซรุ	รุซลท	รุมซล	ทซทล	ซมซรุ
ประโยคที่ 36 - 37							
ทททรำ	มลซม	รุมซม	รุมซรุ	รุซลท	รุมซล	ทซทล	ซมซรุ
ประโยคที่ 38 - 39							
ทททรำ	ทททมำ	ทททมำ	ทททรำ	ทททท -	ท - ซล	ทซทล	ซมซรุ
ประโยคที่ 40 - 41							
ทททรำ	ทรำทมำ	ทททมำ	ทมำทรำ	ทททท	- - ซล	ทซทล	ซมซรุ
ประโยคที่ 42 - 43							
รำซลท	ดำรำ - -	ซลซฟ	มรุ - -	รุซลท	ดำรำ - -	ซลซฟ	มรุ - -
ประโยคที่ 44 – 45							
- - - -	- - - ม	- - - -	- - - รุ	ซลซรุ	ซลซรุ	ซลซรุ	ซลซ -
ประโยคที่ 46							
รุ - ซล	ซลซล	ซลซล	- ซ - ล				

ตารางที่ 104 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 2 เที่ยวพัน

การทอนทำนองส่วนที่ 3

ประโยคที่ 47							
- ฺ - ม	ซ - -ท	ร์ท - ล	- - - -				
ประโยคที่ 48 – 49							
- ซ - ล	ทซล ท ล	- - - -	- - - -	- - - ร์	ซ ทล ซ ท ล	- ทล ซ - ท ล	- ทล ซ – ด์
ประโยคที่ 50 – 51							
- ท - ด์	- ร์ - ด์	- ท - ล	- ซ - ม	- ลร์ล	- ท - ล	ทลทล	ทลร์ล
ประโยคที่ 52 – 53							
ทททล	ทททล	ทททล	ทททล	- - ทล	ทลทล	ทลทล	- ท – ล

ตารางที่ 105 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 3 เที่ยวพัน

การทอนทำนองส่วนที่ 4

ประโยคที่ 54 - 55							
ซลทด์	ร์ด์ทล	ทลร์ด์	ทลซ -	ล - ซม	- ร - ม	ซล ซ - ด์	- - - ดฺ
ประโยคที่ 56 - 57							
- - - -	- - - รฺ	- ม - ดฺ	มรฺด มรฺซ ม	- - - ม	- - - -	- - - -	- - -ม
ประโยคที่ 58 - 59							
- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ม	- - รฺม	ซลซ -	ม - รฺม	ซลซ -
ประโยคที่ 60							
ม - รฺม	ซลซ -	ม - รฺม	ซลซม				

ตารางที่ 106 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 4 เที่ยวพัน

การทอนทำนองส่วนที่ 5

ประโยคที่ 61							
รฺมซล	ทลซม	ลซมรฺ	ซมรฺ -				
ประโยคที่ 62 - 63							
ทร์ - ร์	- ร์ - ร์	- - - ม	- - - ลซ ม	- รฺ - ซ	- ล - ท ล	- ร์ - ล	- ล- ซ ม
ประโยคที่ 64 - 65							
- - - ซ	- - - ทล ซ	ทลร์ท - ท	- - - ท	- - - ล	- - - ท	- - - -	- - - ท
ประโยคที่ 66							
- - ลท	ร์ร์ลท	ร์ร์ลท	ร์ทลท				

ตารางที่ 107 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 5 เที่ยวพัน

การทอนทำนองส่วนที่ 6

ประโยคที่ 88 - 89							
- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท – ล	- - - -	- ท - ล
ประโยคที่ 90 - 91							
- ท - ล	- ท – ล	- ท – ล	ทลรˊซ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล
ประโยคที่ 92 - 93							
- - - -	- - - -	- - - -	ทลรˊซ	- ท – ล	- ท- ล	ทลทล	ทลรˊซ
ประโยคที่ 94 - 95							
- - - -	- ลรˊซ	- ลรˊซ	- ลรˊซ	- - - ล	- - - ทลซ	- ล - -	- - - ดˊ
ประโยคที่ 96 - 97							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ร	- - - ทˊ	- - - ดˊ
ประโยคที่ 98 - 99							
- - - -	- - - ท	- รˊ - ทˊ	- - - ดˊ	- รˊ – ดˊ	- รˊ – ฟˊ	- - - ซˊ	- - - ฟˊ
ประโยคที่ 100 - 101							
- - - -	- - - มˊ	- - - -	- - - รˊ	- - - -	- - - รˊ	- - - -	- - - รˊ

ตารางที่ 108 ลักษณะการทอนทำนองส่วนที่ 6 เที่ยวพัน

จากการวิเคราะห์ลักษณะการทอนทำนองเพลง ทั้งในเที่ยวโอดและเที่ยวพันจะสังเกตได้ว่า เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้นี้ มีลักษณะของการทอนที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือ ส่วนต้นของการทอนนั้น จะอยู่ในลักษณะการยืนลอยเสียงจังหวะยาว จากนั้นจึงทำการย่นทำนองให้มีลักษณะแบ่งทีละครึ่งทำนอง จนกระทั่งเข้าสู่หน่วยย่อยของการทอนที่เล็กที่สุดของทำนอง นั่นคือ ส่วนท้ายของทำนองเพื่อนำไปสู่การลงเสียงการทอนของชุดนั้น ๆ นอกจากนี้แล้ว การทอนนั้นนอกจากจะอยู่ในลักษณะของการลอยจังหวะแล้ว ยังมีการทอนในลักษณะที่เป็นทางบรรเลงในลักษณะทางเก็บหรือทางพื้น ซึ่งพบการทอนลักษณะดังกล่าวนี้ในทำนองอัตราจังหวะสองชั้นอีกเช่นกัน ถึงแม้ว่าการทอนทำนองจะพบอยู่ในทั้งสองอัตราจังหวะแต่รูปแบบหลักของการทอนยังคงอยู่ในลักษณะเดียวกันโดยตลอด

3.4.3 การดำเนินสำนวนกลอน

รูปแบบของการดำเนินทำนองและความสัมพันธ์ของสำนวนกลอนในเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ประกอบด้วยสำนวนกลอนต่าง ๆ ที่รวมเป็นลักษณะของการดำเนินทำนองที่ปรากฏในเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้

สำนวนกลอนที่พบในทำนองอัตราจังหวะสามชั้นนั้น อยู่ในลักษณะของการทอนทำนองเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่สามารถบอกลักษณะสำนวนกลอนถามและตอบของทำนองได้ดังที่ปรากฏในทำนองอัตราจังหวะสองชั้น นอกจากลักษณะความสัมพันธ์ของกลอนที่อยู่ในลักษณะเนื้อทำนองและทำนองโยนที่บรรเลงสลับกัน ซึ่งสำนวนกลอนในอัตราจังหวะนี้อยู่ในลักษณะของการเชื่อมกลอนให้มีความกลมกลืนและสอดคล้องกันที่ดำเนินอยู่ร่วมกันอย่างลงตัวนั่นคือ การเปลี่ยนท้ายสำนวนกลอนจากเนื้อทำนองเข้าสู่ทำนองโยน ดังต่อไปนี้

จากเนื้อทำนองไปสู่การโยนทำนอง

ทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

แบบที่ 1

ประโยคที่ 2							
ลซม ล ซ ทลซ ล ท	- รำ - มำ	ซ้ดี ซำ - มำ	ซ้รม รำ - ซ้ รำ	มรำมรำ มำ – รำ ท	- รำ ซ - ล	-ท - ซลท	ซลท-ซลท
เข้าสู่การโยน							
ประโยคที่ 3							
- - - ล	- รำ - รำ	- - - -	- - - -	- ล - ล	- - - -	- - - ท	- - - ล

ตารางที่ 109 ลักษณะเนื้อทำนองไปสู่การโยนทำนอง แบบที่ 1

แบบที่ 2

ประโยคที่ 7							
- ทล ซ - ล ท	-รำ มำ รำ - มำ	- ซำ - รำ	มรำดำมำ รำ - มำ	- - ล ซ มำ	- - ล ซ มำ	ลำซำมำ-ลำซำมำ	- ล ซำ -ซำ
เข้าสู่การโยน							
ประโยคที่ 8							
- - - -	- - - ซำ	- - - -	- - - ซ”	- ท”ล” ซ” – ล” ท”	- - - ล”	- - - ท” ร”	- - - -

ตารางที่ 110 ลักษณะเนื้อทำนองไปสู่การโยนทำนอง แบบที่ 2

นอกจากสำนวนทำนองที่กล่าวข้างต้นแล้ว ลักษณะทำนองยังอยู่ในลักษณะของการเอื้อนทำนองและยืดทำนองออกไปตามความสั้น ยาวของทำนองเพลงที่ปรากฏ และมีเอกลักษณ์ของการลอยจังหวะในลูกโยน โดยมีสำนวนการลงปิดของทำนองในลักษณะที่มีความถี่เพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งเหลือเพียงเสียงเดียว ดังมีรูปแบบสำนวนท้ายของทำนองที่สามารถแบ่งได้ดังนี้

การลงท้ายสำนวนแบบซ้ำสามเสียง

แบบที่ 1 (ประโยคที่ 2)							
ลซม ล ซ ทลซ ล ท	- ร - ม	ซล ซ - ม	ซ ร ม ร - ร	ม ร ม ร – ท	ร - ซ - ล	-ท - ซลท	ซลท-ซลท
แบบที่ 2 (ประโยคที่ 5)							
- - - ล	- - - ท	- - ล ร ท	- - - -	- - ล ร ท	- - ล ร ท	ลรท-ลรท	ลซ - ซ
แบบที่ 3 (ประโยคที่ 13)							
- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ร	- - - ซ	- - - ล ท	ซลท-ซลท	ซลท-ซลท
แบบที่ 4 (ประโยคที่ 17)							
- - - -	- - -ล ร ท	ล ร ท-ล ร ท	ลซ - ซ	- ท ล- ร ล	- ท ล- ร ท	ล ร ท-ล ร ท	ลซ - ซ
แบบที่ 5 (ประโยคที่ 20)							
- - - -	ลรซ-ลรซ	ซล ซ ล ซ ท ล	ทล ซ - ด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท
แบบที่ 6 (ประโยคที่ 21)							
- - - -	- - - ร	- - - ด ท	- - - ด	- - - ท	- - - ร	-ท ร ด-ท ร ด	ท ร ด - ด
แบบที่ 7 (ประโยคที่ 22)							
- ร - ด	ซด - ซ	ซล ซ ล - ซ ท ล	ซ ฟ - ฟ	- ม - ฟ	-ซ - ด ฟ	ม ซ ฟ มร ด มร ด	มร ด ม - ร
แบบที่ 8 (ประโยคที่ 26)							
- - - ด	- - - ท ล	ด ท ล-ด ท ล	ด ท ล -ท	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ด
แบบที่ 9 (ประโยคที่ 35)							
- ร - ท	- ม ร ท	มรท มรท	- ม - ม	- ร - ม ซ	- - - -	- ม - ร	- - - ล
แบบที่ 10 (ประโยคที่ 39)							
- - - -	- - - -	- - - -	- - -ล ร ท	- - - -	- - -ล ร ท	ล ร ท-ล ร ท	ลซ - ซ

ตารางที่ 111 ลักษณะการลงท้ายสำนวนแบบซ้ำสามเสียง แบบที่ 1 - 10

การลงท้ายสำนวนแบบซ้ำสองเสียง

แบบที่ 1 (ประโยคที่ 4)							
- - - ล	- - - ท ล	- - - ท ล	ทลทล	ททท ล - รำ	ล - - -	- - - ล	- - ล รำ ท
แบบที่ 2 (ประโยคที่ 10)							
- - - ช"	- - - ท ล"	- - - ช"	- - - ท ล"	- ช" – ล"	ช"ล"ช"ล"	ช"ล"ช"ล"	ช"ม - ม
แบบที่ 3 (ประโยคที่ 12)							
- - - -	- - - รุ	- - - -	- - - ช ม	- - - -	- รุ - ม	รมรม รมรม	รุท - ท
แบบที่ 4 (ประโยคที่ 18)							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท - ล	ทลทล	ทลทล รำ-ช
แบบที่ 5 (ประโยคที่ 19)							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท - ล	ทลทล	ทลทล รำ-ช
แบบที่ 6 (ประโยคที่ 36)							
- - - -	- - - ท ล	- - - -	- - - ท ล	- ท - ล	- ท - ล	ทลทล	ทล - ล

ตารางที่ 112 ลักษณะการลงท้ายสำนวนแบบซ้ำสองเสียง แบบที่ 1 - 6

ด้วยลักษณะของทำนองอยู่ในลักษณะของการทอนทำนองเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่สามารถบอกถึงความสัมพันธ์ของกลอนถามและตอบ นอกจากการทอนทำนองเพลงให้มีความสั้นยาวเท่านั้น ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลักษณะทำนองมีความซ้ำกัน โดยมีการตัดทอน แบ่งครึ่ง ขยายวรรคและยืดวรรคเสียงดอนท้ายมาเป็นเสียงต้นทำนอง จึงทำให้ทำนองในแต่ละส่วนมีความใกล้เคียงกัน และมีสำนวนกลอนที่คล้ายคลึงกัน

นอกจากนี้ ลักษณะสำนวนกลอนที่พบในอัตราจังหวะสองชั้นนั้น มีทำนองอยู่ในลักษณะทางเก็บหรือทางพื้นบรรเลงสลับกับทำนองการลอยจังหวะ เราสามารถจำแนกรูปแบบสำนวนกลอนที่พบในเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้อัตราจังหวะสองชั้นได้ดังนี้

3.4.3.1 สำนวนกลอนแบบขึ้นลง

สำนวนกลอนแบบซ้ำเสียงต้น และเป็นลักษณะสำนวนกลอนที่มีเสียงขึ้นและลงสลับกัน ดังตัวอย่างสำนวนต่อไปนี้ คือ

แบบที่ 1

ประโยคที่ 9 – 10							
รฺรฺรฺช	รฺรฺรฺท	รฺรฺรฺล	รฺรฺรฺช	รฺรฺรฺท	รฺรฺรฺล	รฺรฺรฺล	รฺรฺรฺช
ประโยคที่ 11 – 12							
รฺรฺรฺช	รฺรฺรฺท	รฺรฺรฺท	รฺลรฺช	รฺรฺรฺท	รฺทรฺล	รฺรฺรฺล	รฺลรฺ-
ช - - -							

ตารางที่ 113 สำนวนกลอนแบบขึ้นลง แบบที่ 1

แบบที่ 2

ประโยคที่ 32 – 33							
ชัชัชัมั	ชัชัชัรั	ชัชัชัมั	ชัชัชั -	รั - มัรั	มัรัมัรั	มัรัมัรั	- มั - รั

ตารางที่ 114 สำนวนกลอนแบบขึ้นลง แบบที่ 2

แบบที่ 3

ประโยคที่ 38 – 39							
ทททรั	ทททมั	ทททมั	ทททรั	ทกท -	ท - ชล	ทชทล	ชมชรฺ
ประโยคที่ 40 – 41							
ทททรั	ทรัทมั	ทททมั	ทมัทรั	ทกทท	- - ชล	ทชทล	ชมชรฺ

ตารางที่ 115 สำนวนกลอนแบบขึ้นลง แบบที่ 3

แบบที่ 4

ประโยคที่ 45 – 46							
ชลชรฺ	ชลชรฺ	ชลชรฺ	ชลช -	รฺ - ชล	ชลชล	ชลชล	- ช - ล

ตารางที่ 116 สำนวนกลอนแบบขึ้นลง แบบที่ 4

แบบที่ 5

ประโยคที่ 52 - 53							
ทททล	ทททล	ทททล	ทททล	- - ทล	ทลทล	ทลทล	- ท - ล

ตารางที่ 117 สำนวนกลอนแบบขึ้นลง แบบที่ 5

3.4.3.2 สำนวนกลอนแบบม้วนสำนวน

ทำนองเพลงมีลักษณะสำนวนกลอนที่คล้ายกับการม้วนสำนวนนั่นคือ สำนวนกลอนในช่วงแรกจะมีการเรียงเสียงขึ้น จากนั้นทำการย้อนเรียงเสียงลง ดังสำนวนกลอนที่ปรากฏในเพลง คือ

แบบที่ 1

ประโยคที่ 54 - 55							
ซลทดำ	รำดำทล	ทลรำดำ	ทลซ -	ล - ซม	- ร - ม	ซล ซ - ดำ	- - - ดฺ
ประโยคที่ 60 - 61							
ม – รฺม	ซลซ -	ม - รฺม	ซลซม	รฺมซล	ทลซม	ลซมรฺ	ซมรฺ -
ท - - -							

ตารางที่ 118 สำนวนกลอนแบบม้วนสำนวน แบบที่ 1

3.4.3.3 สำนวนกลอนแบบเรียงเสียงขึ้นลง

สำนวนกลอนแบบเรียงเสียงขึ้นลง ดำเนินทำนองด้วยเสียงที่เรียงขึ้นและลง ซึ่งจะไม่มีเสียงซ้ำกันในห้องเพลงและมีลักษณะเสียงทิศทางขึ้นและทิศทางลงสลับกันไป ดังตัวอย่างทำนองที่ปรากฏ คือ

แบบที่ 1

ประโยคที่ 3 - 4							
รฺซรำซ	ลทดำร	ฟมรฺม	ฟซลซ	ฟมรฺดฺ	รฺมฟซ	ฟมรฺดฺ	มร - ดฺ - -
ซ - - -							

ตารางที่ 119 สำนวนกลอนแบบเรียงเสียงขึ้นลง แบบที่ 1

3.4.3.4 สำนวนกลอนแบบต่อเสียง

สำนวนกลอนแบบต่อเสียง มีการดำเนินทำนองด้วยเสียงต่อ ๆ กันขึ้นไปเป็นขั้น จากนั้นแล้วทำการวนกลับของทำนอง ดังปรากฏสำนวนกลอน ต่อไปนี้

แบบที่ 1

ประโยคที่ 78 - 79							
ทลซฟ	มฟซล	ทลซล	ทดรด	ทลซด	รดทล	ซรฺซล	รลทด
ประโยคที่ 80							
ทลซร	ซดทล	ทลซล	รทลซ				

ตารางที่ 120 สำนวนกลอนแบบต่อเสียง แบบที่ 1

แบบที่ 2

ประโยคที่ 82 - 83							
ทซทล	ซมลซ	รฺซลท	ลทซ -	ล - ซฟ	มฟซล	ทลซล	รลทด
ประโยคที่ 84 - 85							
ทลซร	ซดทล	ซรฺซล	รลทด	ทลซฟ	มฟซล	ทลซล	รทลซ

ตารางที่ 121 สำนวนกลอนแบบต่อเสียง แบบที่ 2

3.4.3.5 สำนวนกลอนแบบการเรียงเสียงจากสูงไปหาเสียงต่ำ

สำนวนกลอนแบบการเรียงเสียงจากสูงไปหาเสียงต่ำ มีลักษณะการดำเนินทำนองที่เรียงเสียงจากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ ดังตัวอย่างทำนองต่อไปนี้

แบบที่ 1							
- - - -	- ด - ร	- ด - ซ	ลซล-ซฟ	- - - ม	- - - ฟ	- ซ - ฟ	- ม - รฺ
แบบที่ 2							
ซ ล ท ด	ร ด ท ล	ท ล ร ด	ท ล ซ-	ล - ซ ม	- รฺ - ม	ซลซ - ด	- - - ดฺ

ตารางที่ 122 สำนวนกลอนแบบการเรียงเสียงจากสูงไปหาเสียงต่ำ แบบที่ 1 - 2

3.4.3.6 สำนวนกลอนแบบลักษณะเสียงซ้ำกัน

ลักษณะกลอนที่มีเสียงซ้ำกัน จะมีพยางค์เสียงในแต่ละห้องเพลงซ้ำกัน ซึ่งบางตำแหน่งอาจจะซ้ำเสียงในแต่ละพยางค์บางตำแหน่งอาจจะซ้ำเสียงกันในแต่ละห้องเพลงของวรรคเพลงนั้น เช่น

1. การซ้ำพยางค์เสียงในแต่ละห้องเพลง

แบบที่ 1			
- - ลท	รำ รำ ลท	รำ รำ ลท	รำ ท ล ท

ตารางที่ 123 สำนวนกลอนแบบการซ้ำพยางค์เสียงในแต่ละห้องเพลง แบบที่ 1

2. การซ้ำกลุ่มเสียงในแต่ละห้องเพลงของวรรคเพลง

ทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)

แบบที่ 1			
- - ลรำท	- - ลรำท	ลรำท ลรำท	ลซ-ซ
แบบที่ 2			
- - ลซม	- - ลซม	ลซม ลซม	ลซ-ซ
แบบที่ 3			
- - -ซ	- - -ลท	ซลท ซลท	ซลท ซลท
แบบที่ 4			
- - - -	- ท - ล	ทลทลทลทล	- ร - ซ
แบบที่ 5			
- - -ท	- - -รำ	ทรำด ทรำด	ทรด - ด
แบบที่ 6			
- ท -ล	- ท -ล	ท ล ท ล	- ท - ล

ตารางที่ 124 สำนวนกลอนแบบการซ้ำกลุ่มเสียงในแต่ละห้องเพลง แบบที่ 1 – 6 ทำนองเที่ยวโอด

ทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)

แบบที่ 1			
- - มร	ม ร ม ร	ม ร ม ร	- ม - ร
แบบที่ 2			
ซลซร	ซลซร	ซลซร	ซลซร
แบบที่ 3			
- - ซล	ซลซล	ซลซล	- ซ - ล
แบบที่ 4			
- - ทล	ทลทล	ทลทล	- ท - ล

ตารางที่ 125 สำนวนกลอนแบบการซ้ำกลุ่มเสียงในแต่ละห้องเพลง แบบที่ 1 – 4 ทำนองเที่ยวพัน

3.5 กลวิธีพิเศษในการบรรเลง

เพลงทยอยเดี่ยวนั้นเป็นเพลงที่มีอารมณ์ที่โศกเศร้า รันทด เสียใจ ดามลักษณะของเพลงทยอยที่มีความแตกต่างจากเพลงทยอยประเภทอื่น ๆ เพราะเป็นเพลงที่ให้อิสระต่อการบรรเลงที่จะแสดงออกในการบรรเลงให้เกิดความวิจิตร ไพเราะหรือมีการพลิกแพลงทำนองให้พิสดารโลดโผน โดยมุ่งประเด็นให้เกิดความเหมาะสมกับเครื่องดนตรีแต่ละชิ้น และเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดูรยะชีวิน) ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ มีท่วงทำนองในการเอื้อน เพื่อสื่อถึงอารมณ์ของทำนองเพลงได้มากที่สุด ผลจากการศึกษาพบว่า มีการใช้กลวิธีพิเศษในการบรรเลงท่วงทำนองต่าง ๆ ของซออู้ ซึ่งกลวิธีพิเศษต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท่วงทำนองนั้น ย่อมส่งผลให้เกิดความไพเราะ ความวิจิตร ความงดงาม การเข้าถึงซึ่งอารมณ์แห่งสุนทรียะและมีลีลาอารมณ์ที่พยายามเน้นหรือบีบคั้นออกมาได้อย่างพิถีพิถัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์มากที่สุด ฉะนั้นกลวิธีหรือกลเม็ดเด็ดพรายต่าง ๆ นั้นจึงมีอยู่ตลอดทั้งเพลงและท่วงทำนองในแต่ละแห่ง มีการใช้ที่ต่างและเหมือนกัน ดามแต่อารมณ์ตอนนั้นที่ต้องการสื่อในลักษณะใดได้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้ กลวิธีพิเศษต่าง ๆ จึงปรากฏในทางสำหรับซออู้มีดังต่อไปนี้

3.5.1 การพรมปิด

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ ทำโดยการลากคันชักออกหรือหนุนคันชักเข้า 1 ครั้ง และใช้นิ้วใดนิ้วหนึ่งกดยืนเสียงไว้แล้วตามด้วยการกดนิ้วต่อไปในลักษณะแตะยก แตะยกถี่ ๆ โดยไม่เปิดนิ้วสูง เสียงเด่นที่เกิดขึ้นจะเป็นเสียงจากนิ้วที่แตะยก แตะยก ดังที่ปรากฏในเพลงคือ

เสียงที่ 1 คือ "ท"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการพรมปิดเสียง "ที"

- - - -	- - -ล ท	ล ท-ล ท	ลซ - ซ

เสียงที่ 2 คือ "ม"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการพรมปิดเสียง "มี"

- - -รฺ	มรฺด ม รฺ-ม	ซ ล ซ - ม	ซรม รฺ - ม ซ

3.5.2 การพรมเปิด

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ ทำโดยการลากคันชักออกหรือหนุนคันชักเข้า 1 ครั้ง และใช้นิ้วใดนิ้วหนึ่งกดยืนเสียงไว้ แล้วตามด้วยการกดนิ้วต่อไปสลับกับเปิดนิ้ว ทำเช่นนี้ติดต่อกันไปด้วยความเร็วพอประมาณ เสียงเด่นที่เกิดขึ้นจะเป็นเสียงจากนิ้วที่กดยืนเสียง ดังที่ปรากฏในเพลงคือ

เสียงที่ 1 คือ "ล"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการพรมเปิดเสียง "ล"

- - - -	ล ร ซ-ล ร ซ	ซล ซ ล ซ ท ล	ทล ซ - ด

เสียงที่ 2 คือ "ร"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการพรมเปิดเสียง "ร"

- ม - ฟ	-ซ - ด ฟ	ม ซ ฟ มร ด มร ด	มร ด ม - ร

3.5.3 การพรมจาก

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ ทำโดยการใช้นิ้วชี้และนิ้วกลางเรียงชิดติดกันกระทบลงไปบนสายพร้อมกันโดยเร็ว 2 – 3 ครั้ง โดยนิ้วชี้อยู่ที่ตำแหน่งปกติและเปิดไปสีสายเปล่า เสียงเด่นที่เกิดขึ้นจะเป็นเสียงของสายเปล่าคละเคล้ากับเสียงจากนิ้วกลางที่จงใจกดผิดตำแหน่ง ดังปรากฏในเพลงคือ

เสียงที่ 1 คือ "ลซ"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการพรมจากเสียง "ลซ"

- - -ร	มรด ม ร-ม	ซ ล ซ – ม	ซรม ร - ม ซ

3.5.4 การควงเสียง

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ ทำโดยการสีให้เสียงของนิ้วที่ 4 ของสายทุ้มได้ระดับเสียงเดียวกันและดังเท่ากันกับสายเปล่าของสายเอก ดังปรากฏในเพลงคือ

เสียงที่ 1 คือ "ซ"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการควงเสียง "ซ"

ลซม ล ซ ทลซ ล ท	- ร - ม	ซล ซ - ม	ซร ม ร - ซ ร

3.5.5 การกระทบเสียง

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ ทำโดยการสีสองเสียงให้ชิดกันโดยอาจเป็นการข้ามเสียงหนึ่งเสียงหรือเรียงเสียงก็ได้จะมีความคล้ายคลึงกับการสะบัดนิ้วแต่จะเป็นการสะบัดเพียงสองเสียงเท่านั้น ดังปรากฏในเพลงคือ

3.5.5.1 การกระทบข้ามหนึ่งเสียง

เสียงที่ 1 คือ "ลด"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง "ลด"

- - - ร	ซ ทล ซ ท ล	- ทล ซ - ท ล	- ทล ซ - ล ด

เสียงที่ 2 คือ "ซม"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง "ซม"

- - - ซ ม	ลซ ม – ซ	- ล - ท	ซ ทลซ ท ล

เสียงที่ 3 คือ “มช”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “มช”

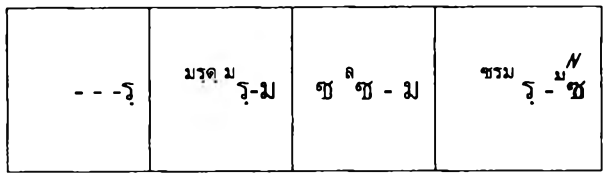

เสียงที่ 4 คือ “รท”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “รท”

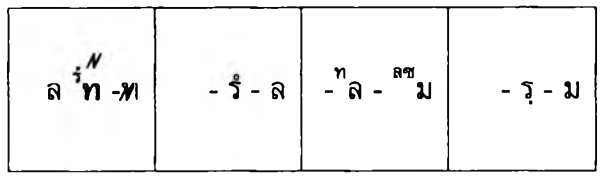

เสียงที่ 5 คือ “ทร”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “ทร”

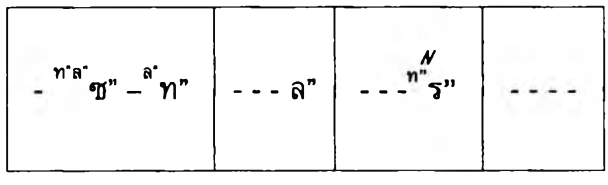

เสียงที่ 6 คือ “ชท”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “ชท”

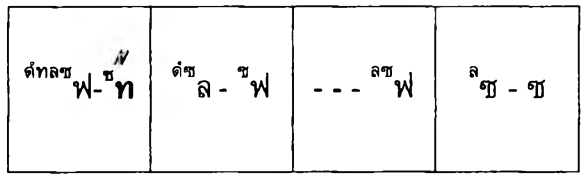

3.5.5.2 การกระทบแบบเรียงเสียง

เสียงที่ 1 คือ “มร”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “มร”

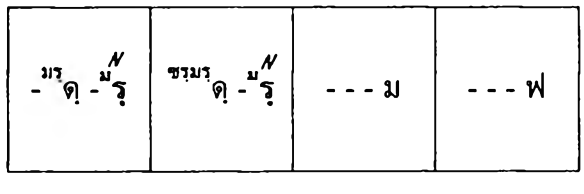

เสียงที่ 2 คือ “ชฟ”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “ชฟ”

- ร ำ - ด ำ	ชด ำ - ช	ชล ำ ช - ล ำ ท	ช ฟ - ฟ

เสียงที่ 3 คือ “ชล”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “ชล”

- ช" – ล"	ช"ล"ช"ล"	ช"ล"ช"ล"	ช"ม - ม

เสียงที่ 4 คือ “รด”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “รด”

- - - ร ด	ด฻ด฻ด฻ด฻	- - - ท	ร ด ด฻- ร ด ด฻	ด฻ด฻ด฻ด฻

เสียงที่ 5 คือ “ลท”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “ลท”

- ทล ช - ล ท	- ร ม ร ำ - ม ำ	- ช ำ - ร ำ	ม ร ด ม ร ำ - ม ำ

เสียงที่ 6 คือ “ลช”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “ลช”

- - ล ช ม ำ	- - ล ช ม ำ	ล ช ม ำ - ล ช ม ำ	- ล ช ำ - ช ำ

เสียงที่ 7 คือ “ดท”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “ดท”

- - - -	- - - ร์	- - - ด์ท	- - - ด์

เสียงที่ 8 คือ “ทล”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “ทล”

- ร์ - ด์	ซด์ - ซ	ซล์ซล์ - ซทล์	ซฟ - ฟ

3.5.5.3 การกระทบแบบข้ามมากกว่าสองเสียง

เสียงที่ 1 คือ “รล”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “รล”

ล ร์ท-ล ร์ท	ลซ - ซ	- ทล- ร์ล	- ทล- ร์ท

เสียงที่ 2 คือ “รซ”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “รซ”

ม์ร์ม์ร์ ม์ – ร์ท	- ร์ซ - ล	-ท - ซลท	ซลท-ซลท

เสียงที่ 3 คือ “ดฟ”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง “ดฟ”

- ม - ฟ	-ซ - ด์ฟ	ม ซฟ มร ด์ มร ด์	มร ด์ ม - ร์

เสียงที่ 4 คือ "ซด"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง "ซด"

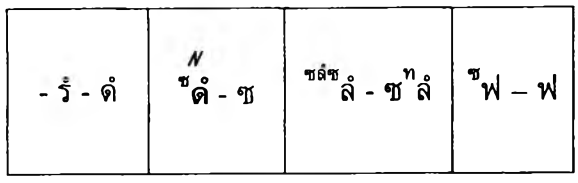

เสียงที่ 5 คือ "ซร"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการกระทบเสียง "ซร"

3.5.6 การสีรัว

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ ด้วยวิธีการใช้ส่วนปลายของคันชักสีออกสีเข้าสลับกันให้ถี่ ๆ และเร็วที่สุดดังปรากฏในเพลงคือ

เสียงที่ 1 คือ "ล"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการรัวเสียง "ล"

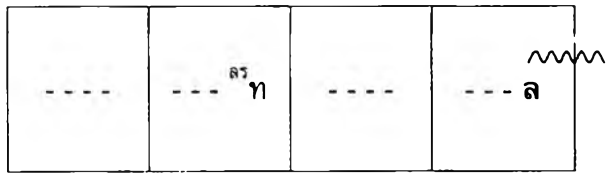

เสียงที่ 2 คือ "ท"

ตัวอย่าง ทำนองที่แทรกการรัวเสียง "ท"

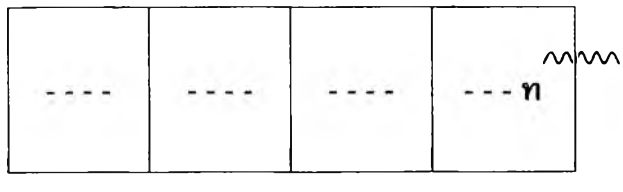

เสียงที่ 3 คือ "ซ"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการรัวเสียง "ซ"

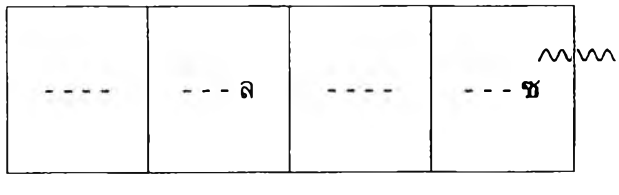

3.5.7 การสะอึก

การใช้กลวิธีพิเศษ ด้วยวิธีการสีคันชักออกหรือเข้าให้เสียงขาดเป็นตอน ๆ เริ่มจากช้าๆ แล้วเร็วขึ้นตามลำดับ จนหมดคันชัก ดังปรากฏในเพลงคือ

เสียงที่ 1 คือ "ร"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะอึกเสียง "ร"

ทรำ - รำ	- รำ - รำ	- - - ม	- - - ลซ ม

เสียงที่ 2 คือ "ล"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะอึกเสียง "ล"

- - - ท ล	- ท ล - ท ล	- - - -	- รำ - ซ

เสียงที่ 3 คือ "ซ"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะอึกเสียง "ซ"

- - - ท	ดำ ท - ล	ซฟ - ลซ ฟ	- ลซ ฟ- ลซ

เสียงที่ 4 คือ "ม"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะอึกเสียง "ม"

- - - -	- - - -	- - มรฺ	ม รฺ- ซ ม

เสียงที่ 5 คือ "ท"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะอึกเสียง "ท"

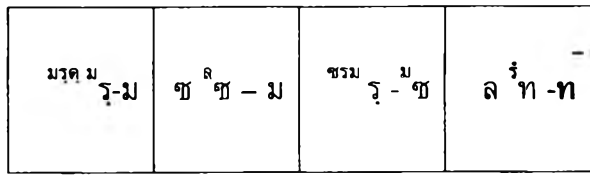

เสียงที่ 6 คือ "ด"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะอึกเสียง "ด"

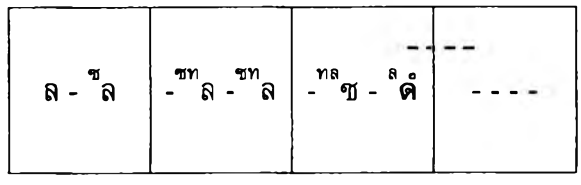

3.5.8 การตวัดเสียง

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ด้วยวิธีการคล้ายกับการสะบัดนิ้ว แต่การตวัดเสียงนั้นเป็นการสะบัดเสียงที่ไม่เรียงกัน จึงทำให้เกิดความรู้สึกเป็นการตวัดเสียง เช่นถ้าเป็นการสะบัดนิ้วนั้นเสียงจะอยู่ในลักษณะเรียงขึ้น-ลงหรือคงเสียงเดิม ดังตัวอย่าง /-123/ แต่สำหรับการตวัดเสียงนั้นเป็นการสะบัดสลับเสียงกันคือ /-132/ ดังที่ปรากฏในเพลงคือ

เสียงที่ 1 คือ "ล̰ท"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการตวัดเสียง "ล̰ท"

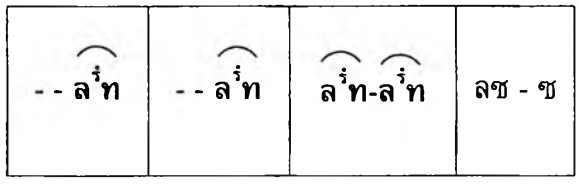

เสียงที่ 2 คือ "ท̰ด"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการตวัดเสียง "ท̰ด"

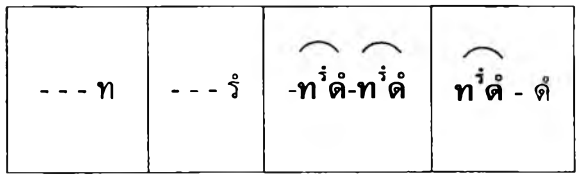

เสียงที่ 3 คือ "ล$^{\dot{\smile}}$ช"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการตวัดเสียง "ล$^{\dot{\smile}}$ช"

- - - -	- ล$^{\dot{\smile}}$ช	- ล$^{\dot{\smile}}$ช	- ล$^{\dot{\smile}}$ช

เสียงที่ 4 คือ "ล$^{\breve{\smile}}$ช"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการตวัดเสียง "ล$^{\breve{\smile}}$ช"

- ุ - ม	ล$^{\breve{\smile}}$ช – ลท	- ล - ท	- ดำ -รำ

เสียงที่ 5 คือ "ท$^{\breve{\smile}}$ช"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการตวัดเสียง "ท$^{\breve{\smile}}$ช"

- ท$^{\dot{\smile}}$ช	- - - ล	- ท - ล	- รำ - ล

เสียงที่ 6 คือ "ช^{ท}ล"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการตวัดเสียง "ช^{ท}ล"

- ท - ดำ	- ท - ^{ล}ช	- ล - ^{ช}ล	^{ช}ล^{ช}ลช^{ท}ล

3.5.9 การสะบัดนิ้ว

การใช้กลวิธีพิเศษการสะบัดนิ้ว โดยการลากคันชักออกหรือหนุนคันชักเข้า 1 ครั้ง และใช้นิ้วของมือซ้ายและสะบัดลงบนสายชอให้ได้ 3 พยางค์ โดยใช้ความเร็วพอประมาณ ดังที่ปรากฏในเพลงคือ

เสียงที่ 1 คือ “มรด”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะบัดนิ้ว “มรด”

- - -รฺ	มรฺดฺ มรฺ-ม	ซ ลซ - ม	ซรม รฺ - มซ

เสียงที่ 2 คือ “ลซม”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะบัดนิ้ว “ลซม”

ล รำ -ท	- รำ - ล	- ท ล - ลซ ม	- รฺ - ม

เสียงที่ 3 คือ “ทลซ”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะบัดนิ้ว “ทลซ”

ลซม ล ซ ทลซ ล ท	- รำ - มำ	ซำล ซี – มำ	ซำรำมำ รำ - ซำรำ

เสียงที่ 4 คือ “ชลท”

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะบัดนิ้ว “ชลท”

มำรำมำรำ มำ – รำ ท	- รำ ช - ล	-ท - ชลท	ชลท-ชลท

เสียงที่ 5 คือ "^{ดท}ล"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะบัดนิ้ว "^{ดท}ล"

- - - -	- ด̣ - ท	$\overset{\frown}{\text{ด̣ท}}$ล - ^{ซ}ฟ	^{ลซ}ฟ - ซ

เสียงที่ 6 คือ "^{ลซ}ฟ"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะบัดนิ้ว "^{ลซ}ฟ"

- - - -	- ด̣ - ท	$^{\text{ด̣ท}}$ล - ^{ซ}ฟ	$\overset{\frown}{\text{ลซ}}$**ฟ** - ซ

เสียงที่ 7 คือ "^{มร}ท"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะบัดนิ้ว "^{มร}ท"

- ร̣ - ท	- $\overset{\frown}{\text{ม̣ร̣}}$ท	$\overset{\frown}{\text{มรท}}$ $\overset{\frown}{\text{มรท}}$	- ม̣ - ม̣

3.5.10 การสะบัดคันชัก

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ ด้วยวิธีการใช้คันชัก เข้า- ออก - เข้า ติดต่อกันอย่างรวดเร็ว ดังปรากฏในเพลงคือ

เสียงที่ 1 คือ "^{ลล}ล"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสะบัดคันชัก "^{ลล}ล"

- - - ล	- - - $\overset{\frown}{\text{ลล}}$ล	ซลด̣ร̣	ด̣ทลซ

3.5.11 นิ้วประ

การใช้นิ้วประด้วยวิธีการสีสายเปล่า แล้วใช้บริเวณข้อนิ้วมือเหนือโคนนิ้วกลางแตะยกแตะยกสลับกับการสีสายเปล่าในอัตราความเร็วพอประมาณ จนเกิดเป็นเสียงสูงต่ำสลับกันไป ดังปรากฏในเพลงคือ

เสียงที่ 1 คือ "ซ"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกนิ้วประ "ซ"

- - ล ท	- - ล ท	ลรำท-ลรำท	ลซ - ซ

3.5.12 การสีแผ่ว

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ด้วยวิธีการสีซอในวรรคตอนหรือประโยคที่ต้องการให้มีความดังของเสียงซอเบาลงกว่าปกติ ดังปรากฏในเพลงคือ

เสียงที่ 1 คือ "ทล"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสีแผ่ว "ทล"

- - - ล	- - - ทล	- - - ทล	**ทลทล**

เสียงที่ 2 คือ "ร"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสีแผ่ว "ร"

รรรซ	รรรท	รรรล	รรรซ

เสียงที่ 3 คือ "ซล"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสีแผ่ว "ซล"

- ซ" – ล"	**ซ"ล"ซ"ล"**	**ซ"ล"ซ"ล"**	ซ"ม - ม

เสียงที่ 4 คือ "ท"

ตัวอย่างทำนองที่แทรกการสีแผ่ว "ท"

<u>ททท</u>รำ	<u>ททท</u>มำ	<u>ททท</u>มำ	<u>ททท</u>รำ

3.5.13 การรูดนิ้ว

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ ด้วยวิธีการใช้นิ้วเลื่อนตำแหน่งเสียงให้สูงขึ้นจากปกติอีกหนึ่งช่วงเสียงหรือมากกว่า ดังปรากฏในเพลงคือ

แบบที่ 1

ลซม ล ซ ทลซ ล ท	- รำ - มำ	ซ์ลำ ซำ - มำ	ซ์รำมำ รำ - ซ์รำ	มำรำมำรำ มำ – รำ ท	- รำ ซ - ล	-ท - ซลท	ซลท-ซลท

แบบที่ 2

- ทล ซ - ล ท	-รำมำ รำ - มำ	- ซำ - รำ	มำรำลำมำ รำ - มำ	- - ลำซ์ มำ	- - ลำซ์ มำ	ลำซำมำ-ลำซำมำ	- ลำ ซำ -ซำ

แบบที่ 3

- - - -	- - - ซำ	- - - -	- - - ซ"	- ท"ล" ซ" – ล" ท"	- - - ล"	- - - ท" ร"	- - - -

แบบที่ 4

- - - -	- - - ล"	- - - -	- - - ท" ล"	- - - -	- - - ซ"	- - - -	- - - ท" ล"

แบบที่ 5

- รำ - ท	- มำรำ ท	มรท มรท	- มำ - มำ	- รำ - มำ ซำ	- - - -	- มำ - รำ	- - - ล

แบบที่ 6

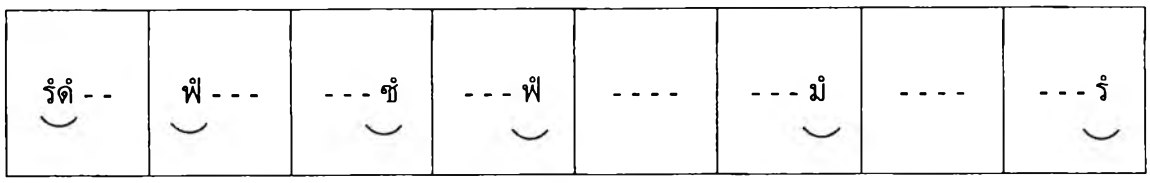

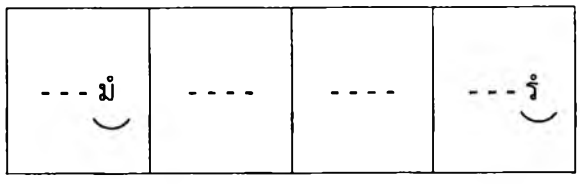

แบบที่ 7

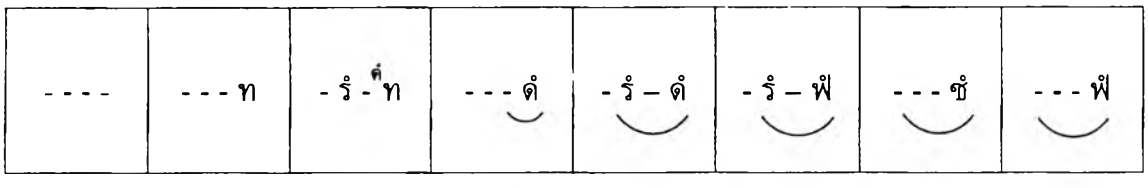

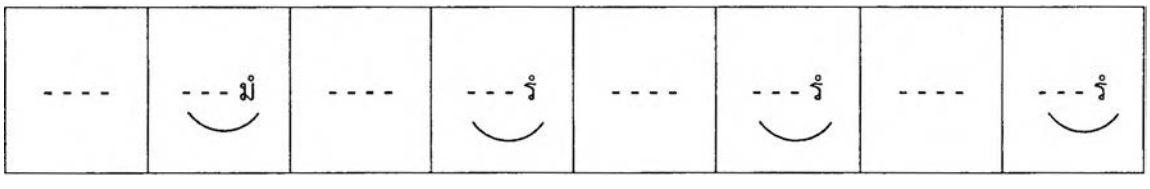

3.5.14 การย้อยจังหวะ

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ คือการทำด้วยวิธีการนำโน้ตตัวสุดท้ายของห้องเพลงไปลงตรงหน้าจังหวะห้องเพลงถัดไป ดังปรากฏในเพลงคือ

แบบที่ 1

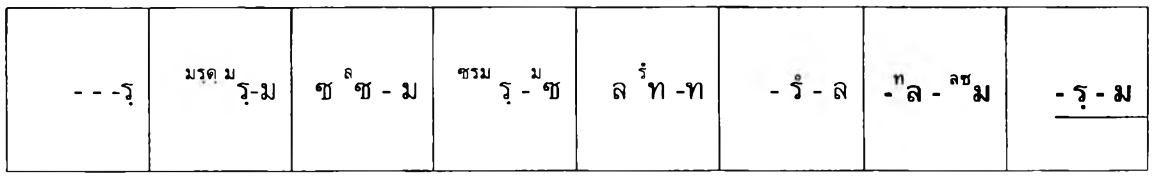

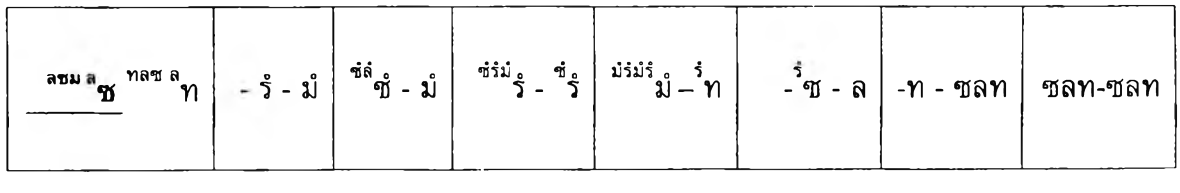

แบบที่ 2

- ร์ – ล	- ท - ล	- ร์ - ช	ลท - ล	ร์ - ล ท ล	- ล - ร์	**ลร์ลร์ล**	**ร์ - - ท**

แบบที่ 3

รฺรฺรฺช	รฺรฺรฺท	รฺรฺรฺท	รฺลรฺช	รฺรฺรฺท	รฺทรฺล	รฺรฺรฺล	**รฺลรฺ-**	**ช - - -**

แบบที่ 4

ช - - ล	ทลชฟ	ชฟมฟ	**ชลช -**	**ล - ชฟ**	มฟชล	ทลชล	ชฟ - ช

ช - - ล	ทลช-	ฟ - มฟ	**ชลช -**	**ล - ชฟ**	มฟชล	ทลชล	ชฟ - ช

แบบที่ 5

- รฺ - ม	- ช - ล	- - - ลช ม	- รฺ - ช	- รฺ - ม	**ร์มช -**	**ล - - ร์**	**- - - -**

ดำ - - -	**- ท - -**	ดำ - - -	- ร์ - ดำ	- ท - ดำ	- ท - ล ช	- ล - ช ล	ช ล ล ชท ล

แบบที่ 6

ชำชำชำ	ชำชำชำ	ชำชำชำ	**ชำชำช -**	**ร์ - มำร์**	มำร์มำร์	มำร์มำร์	- มำ - ร์

- ท - -	**ร์ – ช -**	**ม - รฺม**	ชลชรฺ	รฺชลท	รฺมชล	ทชทล	ชมชรฺ

แบบที่ 7

ทททรำ	ทททมำ	ทททมำ	ทททรำ	**ททท -**	**ท - ซล**	ทซทล	ซมซรฺ

แบบที่ 8

- - - -	- - - ม	- - - -	- - - รฺ	ซลซรฺ	ซลซรฺ	ซลซรฺ	**ซลซ -**

รฺ - ซล	ซลซล	ซลซล	- ซ - ล

แบบที่ 9

ซมซซ	ซลซซ	ลทรำล	**ทลซ -**	**ม - รำท**	ลทรำม	ซลทล	รำทลซ

แบบที่ 10

ทลซรำ	ซดำทล	ทลซล	รำทลซ	- ม - ล	**ซม - -**	**ซ - มซ**	ลท - ลล ล

ทซทล	ซมลซ	รฺซลท	**ลทซ -**	**ล - ซฟ**	มฟซล	ทลซล	รำลทดำ

3.5.15 การเอื้อนเสียง

การใช้กลวิธีพิเศษนี้ เพื่อต้องการให้เสียงในแต่ละช่วงมีความยาวต่อเนื่องกัน โดยให้ความรู้สึกคล้ายกับการร้องในเพลงไทย ซึ่งต้องประดิษฐ์ตกแต่งทำนองไปด้วยกลวิธีพิเศษต่าง ๆ ที่กล่าวมาในข้างต้น

การศึกษาและวิเคราะห์เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอนั้น มีส่วนสำคัญของการบรรเลงในหลาย ๆ ส่วน ที่มีส่วนสำคัญของการบรรเลงในทางซออู้ โดยทางสำหรับซออู้เป็นอีกทางหนึ่ง ที่พยายามถ่ายทอดวิธีการบรรเลง ด้วยกลวิธีพิเศษวิธีการต่าง ๆ ตามศักยภาพของผู้บรรเลงและผู้ที่คิดประดิษฐ์ตกแต่งทำนองเพลง เพื่อทำให้เกิดความวิจิตรบรรจงอย่างงดงามในทำนองเพลงและด้วยความเป็นเอกลักษณ์ของเพลงทยอยเดี่ยว ที่มีการลอยของจังหวะประกอบการดำเนินทำนอง ทั้งในทำนองช่วงอัตราจังหวะสามชั้นและสองชั้นนั้น จึงทำให้เพลงทยอยเดี่ยวต่างจากเพลงเดี่ยวในลักษณะทั่ว ๆ ไป อันจะเป็นแหล่งรวมสรรพวิชาการทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งมีความละเอียดซับซ้อนมาก จนถือเป็นเพลงเดี่ยวขั้นสุดยอดของการบรรเลงเดี่ยวในดนตรีไทย

4. ปรากฏการณ์การดำเนินทำนองเฉพาะที่พบในเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้

จากการวิเคราะห์ทำนองเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอ พบว่ามีปรากฏการณ์ของทำนอง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของทำนองเพลงดังกล่าว สามารถสรุปเป็นประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ ทั้งหมด 3 ประเด็น คือ

4.1 การขยายทำนอง

การดำเนินทำนองพบว่ามีส่วนโครงสร้างทำนองในลักษณะของการยืดขยายทำนองให้มีความยาวมากขึ้น โดยใช้กลวิธีต่าง ๆ อันจะส่งผลให้ทำนองนั้นมีความน่าสนใจและมีรายละเอียดของการขยายทำนอง ดังต่อไปนี้

4.1.1 การยืดทำนอง

การขยายความยาวหรือการยืดทำนองด้วยการใช้กลวิธีการบรรเลงในลักษณะของการเอื้อนเสียงต่อเนื่องหรือไหลเสียงจากส่วนหนึ่งไปหากลุ่มทำนองอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งทำให้มีเสียงปลายทำนองที่ยาวมากขึ้น โดยการยืดทำนองนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ

4.1.1.1 การยืดทำนองด้วยการตกแต่งทำนอง
4.1.1.2 การยืดทำนองส่วนท้ายให้ตกเสียงที่ไกลออกไป

4.1.1.1 การยืดทำนองด้วยการตกแต่งทำนอง คือ นอกจากทำนองเพลงที่มีส่วนที่เป็นโครงสร้างหลักของแต่ละทำนองแล้ว ยังมีการตกแต่งทำนองเพื่อเป็นการเพิ่มเติมสำนวนทำนองให้มีความถี่ขึ้น โดยการยืดในลักษณะนี้ มีการใช้กลวิธีพิเศษต่าง ๆ เข้ามาเป็นส่วนต่อเติมทำนองให้เกิดลวดลายของทำนองที่หลากหลายขึ้น ส่วนมากพบในทำนองอัตราจังหวะสามชั้น และมักพบในทำนองที่มีสัดส่วนพอดีกับจังหวะหน้าทับ คือ การหมดวรรคเท่ากับส่วนที่หมดจังหวะหน้าทับพอดี

ตัวอย่างที่ 1 การยืดทำนองด้วยการตกแต่งทำนอง

จากโครงสร้างทำนองหลัก							
- - - ร	- - - ม	- ซ- ม	- ร - ท	- ร – ม	– ร – ท	- - - ล	- - - ซ
เมื่อทำการยืดทำนองจากเสียงแกนทำนองข้างต้น จะได้ดังนี้							
- - - ร	มรดม ร-ม	ซ ดิ ซ-ม	ซรม ร-มซ	ล ร ท-ท	-ร - ล	- ท ล- ลซ ม	- ร - ม
ลซม ล ซ							

ตารางที่ 126 ลักษณะการยืดทำนองด้วยการตกแต่ง ตัวอย่างที่ 1

ทำการเปรียบเทียบทำนองในแนวตั้ง เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะทำนองที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

ลำดับ	โครงสร้างหลัก	ยืดโดยการตกแต่ง
ห้องเพลงที่ 1	/- - - ร/	/- - - ร/
ห้องเพลงที่ 2	/- - - ม/	/มรดม ร-ม/
ห้องเพลงที่ 3	/-ซ - ม/	/ซ ดซ-ม/
ห้องเพลงที่ 4	/- ร-ท/	/ซรม ร-มซ/
ห้องเพลงที่ 5	/- ร - ม/	/ล ร ท-ท/
ห้องเพลงที่ 6	/- ร -ท/	/-ร – ล/
ห้องเพลงที่ 7	/- - - ล/	/- ท ล- ดซ ม/
ห้องเพลงที่ 8	/- - - ซ/	/- ร – ม/ /ลซม ล ซ/

ตัวอย่างที่ 2 การยืดทำนองด้วยการตกแต่งทำนอง

จากโครงสร้างทำนองหลัก							
- - - ดำ	- - - ล	- - - ซ	- - - ฟ	- ม - ฟ	- ซ - ฟ	- - - ม	- - - รฺ
เมื่อทำการยืดทำนองจากเสียงแกนทำนองข้างต้น จะได้ดังนี้							
- ร̣ - ดำ	ซดำ-ซ	ซลซลซ ด ล	ซฟ-ฟ	- ม - ฟ	- ซ - ด ฟ	ม ซ ฟ มรฺ ดฺ มรฺ ดฺ	มรฺ ดฺม-รฺ

ตารางที่ 127 ลักษณะการยืดทำนองด้วยการตกแต่ง ตัวอย่างที่ 2

ทำการเปรียบเทียบทำนองในแนวตั้ง เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะทำนองที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

ลำดับ	โครงสร้างหลัก	ยืดโดยการตกแต่ง
ห้องเพลงที่ 1	/ - - - ดำ/	/- ร̣ – ดำ/
ห้องเพลงที่ 2	/- - - ล/	/ซดำ-ซ/
ห้องเพลงที่ 3	/- - - ซ/	/ซลซลซ ด ล/
ห้องเพลงที่ 4	/- - - ฟ/	/ซฟ-ฟ/
ห้องเพลงที่ 5	/- ม - ฟ/	/- ม – ฟ/
ห้องเพลงที่ 6	/- ซ -ฟ/	/- ซ - ด ฟ/
ห้องเพลงที่ 7	/- - - ม/	/ม ซ ฟ มรฺ ดฺ มรฺ ดฺ/
ห้องเพลงที่ 8	/- - - ร/	/มรฺ ดฺม-รฺ/

4.1.1.2 การยืดทำนองส่วนท้ายให้ตกเสียงที่ไกลออกไป คือ การยืดทำนองโดยการยืดสำนวนทำนองดอนท้ายให้กว้างออกไป เพื่อให้เสียงตกของทำนองไปตกลงในส่วนอื่นนอกเหนือจากห้องเพลงที่ 8 ของทำนองมักพบการยืดทำนองลักษณะนี้ในทำนองโยนของเพลง

ตัวอย่างที่ 1 การยืดทำนองส่วนท้ายให้ตกเสียงที่ไกลออกไป

จากโครงสร้างทำนองหลัก สำนวนทำนองเที่ยวโอด (อัตราจังหวะสามชั้น)							
- ซลท	- ร - ม	- ซ- ม	- ร - ท	- ร – ม	– ร – ท	- - - ล	- - - ซ
เมื่อทำการยืดทำนองจากเสียงแกนทำนองข้างต้น จะได้ดังนี้							
ทลซ ลท	- ร - ม	ซ ล ซ - ม	ซรม ร - ซ ร	ซรมรม ร - ท	-รซ - ล	ท-ซลท	ซลท ซลท
- - - ล	- ร - ร	- - - -	- - - -	- ล - ล	- - - -	- - - ท	- - - ล
- - - ล	- - - ฑ ล	- - - ฑ ล	ทลทล	ทททท ล - ร	ล - - -	- - - ล	- - - ล̓ท
- - - ล	- - - ท	- - - ล̓ท	- - - -	- - - ล̓ท	- - - ล̓ท	ล̓ท - ล̓ท	ลซ - ซ
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ซ				

ตารางที่ 128 ลักษณะการยืดทำนองส่วนท้ายให้ตกเสียงที่ไกลออกไป แบบที่ 1

จะสังเกตได้ว่าเป็นการยืดทำนองในเสียงสุดท้ายให้มีความกว้างมากขึ้น เป็นสำนวนทำนองที่มักพบอยู่ทั้งสองอัตราจังหวะหน้าทับ คือ ทำนองอัตราจังหวะสามชั้นมักพบอยู่ในทำนองการลอยจังหวะ การโยน และสำหรับทำนองในอัตราจังหวะสองชั้น อยู่ในลักษณะของการลอยจังหวะ ซ้ำ ย่นทำนอง จะสังเกตได้ว่า การยืดทำนองในลักษณะดังกล่าวนี้ สามารถทำการยืดออกไปเท่าใดก็ได้ โดยทำการตกแต่งเสียงที่ยืดออกไป จากทำนองกว้างไปหาแคบเสียงสุดท้ายคือ เสียง “ซอล” ซึ่งเป็นเสียงสุดท้ายของโครงสร้างแกนทำนอง

นอกจากนี้ การยืดทำนองโดยการยืดเสียงสุดท้ายให้ไกลออกไปจากสำนวนทำนองเดิมยังพบอยู่ในอัตราจังหวะสองชั้นอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างจากทำนองในอัตราจังหวะสามชั้น เพราะลักษณะการยืดทำนองในอัตราจังหวะนี้ อยู่ในลักษณะการบรรเลงทางพื้นในลักษณะทางเก็บจากนั้นจึงทำการลอยจังหวะยืดเสียง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการยืดทำนองให้กว้างไปจากเดิมเหมือนในอัตราจังหวะสามชั้น ดังลักษณะการยืดทำนองในอัตราจังหวะสองชั้น ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2 การยืดทำนองส่วนท้าย ให้ตกเสียงที่ไกลออกไป

จากโครงสร้างทำนองหลัก สำนวนทำนองเที่ยวพัน (อัตราจังหวะสองชั้น)							
- รฺ - ม	- ซ - ล	- ลซ ม	- รฺ - ซ	- รฺ – ม	- ซ - ล	- รำ - ดำ	- ท - ล
เมื่อทำการยืดทำนองจากเสียงแกนทำนองข้างต้น จะได้ดังนี้							
- ร - ม	- ซ - ล	- - - ลซ ม	- ร - ซ	- ร – ม	รมซ -	ล - - รำ	- - - -
ดำ - - -	- ท - -	ดำ - - -	- รำ - ดำ	- ท -ดำ	- ท - ิซ	- ล - ั ล	ั ลั ล- ัท ล
- - -	- - - -	- - - -	- - - ท ล	- - - ท ล	- ท ล - ท ล	- - - -	- รำ – ซ
- - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	- - - ท ล	- ท -ล	ทลทล ทลทล

ตารางที่ 129 ลักษณะการยืดทำนองส่วนท้ายให้ตกเสียงที่ไกลออกไป แบบที่ 2

สังเกตได้ว่าเสียงตกคือเสียง"ลา"ตอนท้ายประโยคแกนทำนองหลักนั้น เมื่อทำการยืดทำนอง โดยใช้กลวิธีการบรรเลงชนิดการซ้ำ ย่น ย่อทำนองหลาย ๆ ครั้ง ทำให้ทำนองมีความกว้างมากขึ้น แต่ยังคงเสียงสุดท้ายของทำนองหลักหรือเสียงปลายทางคือเสียง "ลา" เช่นเดิม

4.1.2 การดัดแปลงทำนอง

การดัดแปลงทำนองเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถขยายทำนองให้มีความหลากหลายของทำนองเพลงมากขึ้น พบเป็นรูปแบบการแปรทำนองต่าง ๆ ดังนี้

ตัวอย่างการดัดแปลงทำนอง

ตัวอย่างที่ 1 จากสำนวนทำนองอัตราจังหวะสามชั้น

ทำนองเสียงต้น							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท
ทำนองดัดแปลงที่ 1							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ดำ	- - - ท ล
ทำนองดัดแปลงที่ 2							
- - - -	- - - ล"	- - - -	- - - ท ล"	- - - -	- - - ซ"	- - - -	- - - ท ล"
ทำนองดัดแปลงที่ 3							
- - - ล	- รำ - รำ	- - - -	- - - -	- ล - ล	- - - -	- - - ท	- - - ล
ทำนองดัดแปลงที่ 4							
- - - -	- ล - รำ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท	- รำ - ซ	ลท - ล

ทำนองดัดแปลงที่ 5							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท ล	ทล ช ท ล-ดำ	- - - ช
ทำนองดัดแปลงที่ 6							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- ท - ล	ทลทล	ทลทล ร์-ช
ทำนองดัดแปลงที่ 7							
- - - ล	- - - ท ล	- - - ท ล	ทลทล	ทททท ล - ร์	ล - - -	- - - ล	- - ล ร์ ท

ตารางที่ 130 ลักษณะการดัดแปลงทำนองจากสำนวนทำนองอัตราจังหวะสามชั้น

ตัวอย่างที่ 2 จากสำนวนทำนองอัตราจังหวะสองชั้น

ทำนองเสียงต้น			
- - - ล	- ล - ล	- ร์ - ด	- ล - ช
ทำนองดัดแปลงที่ 1			
- - - -	- ร - -	ร ล - - ทล	ชร - ช
ทำนองดัดแปลงที่ 2			
ทล ช - รช	ล ท - ล	ท ช ท ล	ชร - ช
ทำนองดัดแปลงที่ 3			
ทล ช - รช	ล ม ช ล	ท ช ท ล	ชร - ช
ทำนองดัดแปลงที่ 4			
รฺ รฺ รฺ ช	รฺ รฺ รฺ ท	รฺ รฺ รฺ ล	รฺ รฺ รฺ ช
ทำนองดัดแปลงที่ 5			
รฺ รฺ รฺ ท	รฺ รฺ รฺ ล	รฺ รฺ รฺ ล	รฺ รฺ รฺ ช
ทำนองดัดแปลงที่ 6			
รฺ รฺ รฺ ช	รฺ รฺ รฺ ท	รฺ รฺ รฺ ล	รฺ ล รฺ ช
ทำนองดัดแปลงที่ 7			
รฺ รฺ รฺ ท	รฺ ท รฺ ล	รฺ รฺ รฺ ล	รฺ ล รฺ -
ช - - -			

ตารางที่ 131 ลักษณะการดัดแปลงทำนองจากสำนวนทำนองอัตราจังหวะสองชั้น

4.1.3 การทอน

การทอนเป็นลักษณะทำนองที่สามารถสร้างความยาวให้กับทำนองเพลงได้อีกประการหนึ่ง โดยมีการใช้กลวิธีพิเศษ การซ้ำในเสียงหลักของชุดการทอน จากนั้น จึงเริ่มทำการแบ่งท่อนการทอนสำนวนเพลงทีละครึ่งทำนอง จนกระทั่งอยู่ในจำนวนที่มีหน่วยย่อยมากที่สุดของแต่ละชุดโครงสร้างทำนองการทอน

ตัวอย่างลักษณะการทอนทำนอง

แบบที่ 1

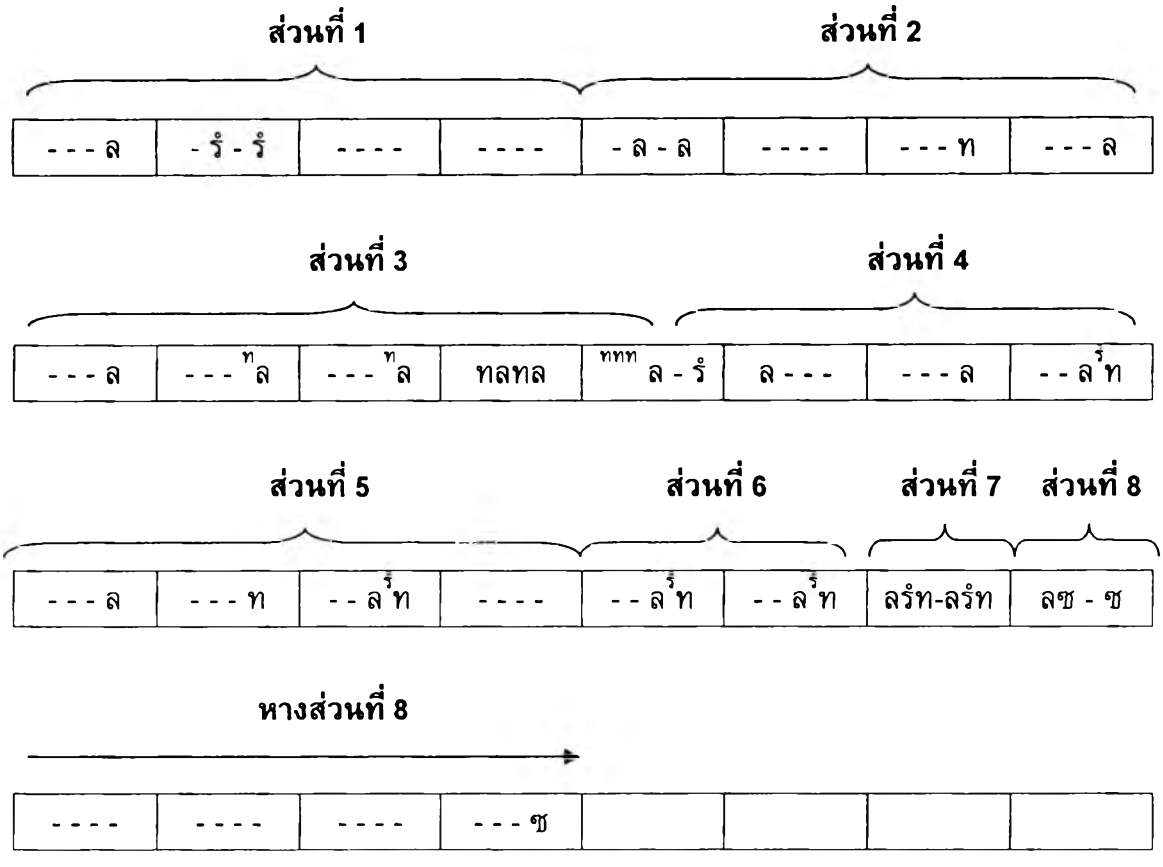

ตารางที่ 132 แสดงลักษณะการทอนทำนองแบบที่ 1

แบบที่ 2

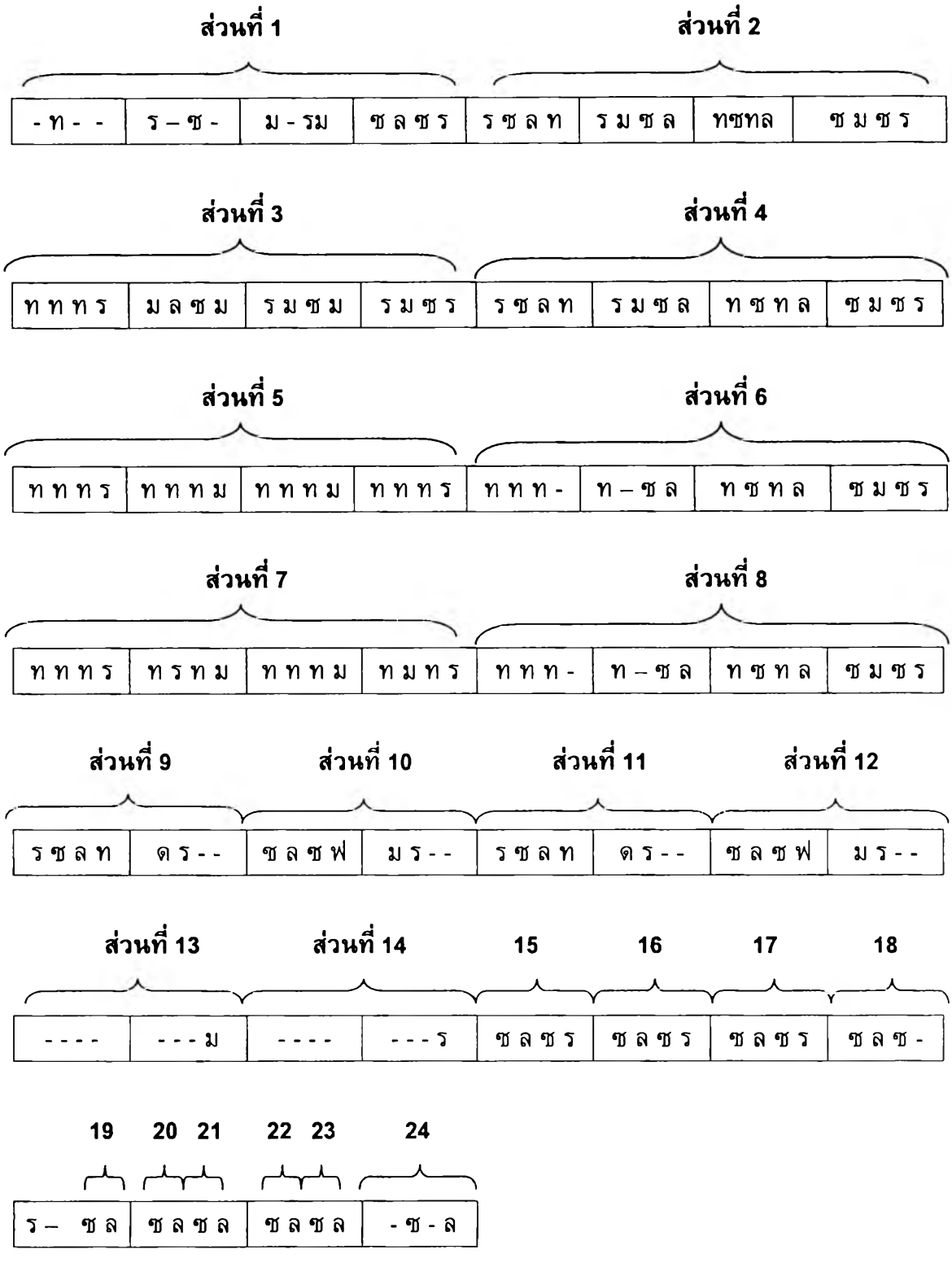

ตารางที่ 133 ลักษณะการทอนทำนองแบบที่ 2

4.1.4 การลอยจังหวะ

การลอยจังหวะเป็นวิธีการที่สามารถส่งผลให้ทำนองมีความยาวมากขึ้น ซึ่งเป็นทำนองที่ต้องใช้วิธีการในการสร้างอารมณ์มากที่สุด เนื่องจากมีการควบคุมด้วยการใช้เสียงยาว ๆ สลับกับการลอยของทำนอง ที่มีการไหลไปมาจากต่ำไปหาสูงหรือจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง โดยมีอิสระไม่ต้องคำนึงถึงจังหวะหน้าทับที่บรรเลงอยู่ โดยส่วนมากการลอยจังหวะจะอยู่ในส่วนทำนองโยน ฉะนั้นจึงมีเสียงหลักของทำนองการลอยในส่วนดังกล่าวเพียง 3 เสียง เหมือนดังการเอื้อนในทางร้อง เช่น การเอื้อนแบบสามเสียง "เฮ้อ เออ เอ่อ" ดังตัวอย่างทำนองที่มีการลอยเสียงเพื่อมุ่งประสงค์เพียงการลอยเพื่อยืดทำนองเพลงให้มีความยาวมากขึ้น ต่อไปนี้

ตัวอย่างการลอยจังหวะ

- - - ล	- รำ - รำ	- - - -	- - - -	- ล - ล	- - - -	- - - ท	- - - ล

- - - ล	- - - ท ล	- - - ท ล	ทลทล	ทททท ล - รำ	ล - - -	- - - ล	- - ล ร ท

- - - ล	- - - ท	- - ล ร ท	- - - -	- - ล ร ท	- - ล ร ท	ลรำท-ลรำท	ลซ - ซ

- - - -	- - - -	- - - -	- - - ซ				

ตารางที่ 134 ลักษณะการลอยจังหวะ

จะสามารถสังเกตได้ว่า สารัตถะของทำนองในส่วนดังกล่าวมีเพียงสามเสียงหลัก คือ /ท ล ซ/ (เฮ้อ เออ เอ่อ) แล้วทำการยืดขยายสำนวนทำนองออกไป โดยเริ่มจากทำนองในลักษณะห่าง ๆ พร้อมทั้งมีการตกแต่งทำนองด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลง เพื่อทำให้ทำนองเพลงมีความหลากหลายของสำนวนกลอน และลักษณะของการลอยจังหวะนี้พบเป็นส่วนใหญ่ในทำนองเพลง ถึงอย่างไรก็ตาม ลักษณะทำนองในอัตราจังหวะสามชั้นนั้น จะอยู่ในลักษณะของการลอยจังหวะทั้งสิ้น แต่เมื่อบรรเลงเข้าสู่ทำนองอัตราจังหวะสองชั้น จะอยู่ในลักษณะของการบรรเลงแบบทางเก็บหรือทางพื้น โดยมีสำนวนทำนองที่โลดโผนตามอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรี นอกจากนี้ ยังพบสำนวนการลอยจังหวะในทำนองบางส่วนของอัตราจังหวะสองชั้น ซึ่งหมายถึงว่า นอกจากมีการบรรเลงในลักษณะทางเก็บหรือทางพื้นยังมีการแทรกสำนวนการ

ลอยจังหวะ โดยไม่ทิ้งความเป็นเอกลักษณ์ของเพลงทยอยเดี่ยวที่ยังคงลักษณะของการลอยจังหวะ ให้สามารถดำเนินควบคู่ไปจนกระทั่งหมดทำนองเพลงได้อย่างกลมกลืนกัน

4.2 ลักษณะทำนองที่คล้ายกับทำนองเฉพาะของปี่

สำนวนซออู้ที่คงเสียงเดียวกับลักษณะเฉพาะของปี่นั้น เมื่อบรรเลงโดยปี่แล้ว จะสามารถแสดงลักษณะออกมาได้อย่างเต็มศักยภาพมากกว่าเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ แต่ด้วยลักษณะของซออู้นั้น สามารถทำเสียงในลักษณะของการเอื้อนอย่างขับร้องและเครื่องเป่าได้ใกล้เคียงกัน จึงสามารถทำการเลียนแบบทำนองของกลอนปี่ได้อย่างสนิทสนม ถึงแม้ว่าซออู้จะสามารถดำเนินทำนองในช่วงนั้น ๆ นอกเหนือจากลักษณะทำนองปี่ดังกล่าวได้ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงการคงไว้ซึ่งทำนองหลักที่เป็นต้นรากทำนองพร้อมทั้งเป็นลักษณะเสียงเฉพาะของปี่ การศึกษาสำนวนทำนองในส่วนนี้ ได้จากการสัมภาษณ์ครูปี๊บ คงลายทองและแถบบันทึกเสียงเพลงทยอยเดี่ยวทางปี่ โดยครูเทียบ คงลายทอง ที่พบว่าทำนองของซออู้ทำได้ใกล้เคียงกับทางปี่มากที่สุด คือ ชุดเสียง "ต่อย" ซึ่งเป็นเสียงที่เรียกกันในสำนวนของปี่ เสียงต่อยของปี่คือ เสียงลา และเสียงเร นั่นเอง โดยเสียง "ต่อย" นี้จะพบอยู่ในชุดนิ้วเอกของปี่ที่เป็นลีลาเฉพาะ ดังแสดงชุดทำนองที่ปรากฏในเพลงต่อไปนี้

ลักษณะสำนวนปี่ชุดที่ 1

- ซ ล ท	ล ร - -	ล ล ท ล	- ร - -	- ซ ล ท	ล ร - -	ล ล ท ล	- ร - -
- ตอลอแล็ด	ต่อย - -	ตอ ลอ ล้อด ตอย	ฮี้	- ตอลอแล็ด	ต่อย - -	ตอ ลอ ล้อด ตอย	ฮี้

ล ล ท ล	ร - - -	ล ล ท ล	ร - - ล ล	ร - ล ล	ร - - ล	ร –ล ร	ล ร ล ร
ตอ ลอ ล้อด ตอย	ฮี้ - - -	ตอ ลอ ล้อด ตอย	ฮี้ - - ตลอย	ฮี้ - ตลอย	ฮี้ - - ตอย	ฮี้-ต่อย	ต่อย ต่อย

ตารางที่ 135 ลักษณะสำนวนปี่ชุดที่ 1

ทางซออู้ที่ปรากฏสำนวนใกล้เคียงสำนวนปี่ชุดที่ 1

ประโยคที่ 14 – 15							
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท	- ร - ซ	ล ท - ล
- ร - ล	- ท - ล	- ร - ซ	ล ท - ล	**ร - ล^{ท}ล**	**- ล - ร**	**ลรลรลรล**	**ร - - ท**

ตารางที่ 136 ลักษณะทางซออู้ที่ปรากฏสำนวนใกล้เคียงสำนวนปี่ชุดที่ 1

ลักษณะสำนวนปี่ชุดที่ 2

- - - ซ	- ล - ท	- - - ซ	ล ท - ซ	ลท ซลท ซลท ล	รำ - - -
- - - ดอ	- ลอ – แล็ต	- - - ดอ	ลอแล็ต – ดอ	ลอแล็ต ดอลอแล็ต ดอลอแล็ต ดอย	ฮิ้(ต่อย)

ตารางที่ 137 ลักษณะสำนวนปี่ชุดที่ 2

ทางซออู้ที่ปรากฏสำนวนใกล้เคียงสำนวนปี่ชุดที่ 2

แบบที่ 1

ประโยคที่ 2 วรรคที่ 2							
- - - -	**-รำซ - ล**	**- ท - ซลท**	**ซลท - ซลท**	**- - - ล**	**- - -รำ**	- - - -	- - - -

ตารางที่ 138 ลักษณะทางซออู้ที่ปรากฏสำนวนใกล้เคียงสำนวนปี่ชุดที่ 2 แบบที่ 1

แบบที่ 2

ประโยคที่ 2 และประโยคที่ 13							
- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ร	**- - - ซ**	**- - ลท**	**ซลท ซลท**	**ซลท ซลท**
- - - -	**- ล – รำ**						

ตารางที่ 139 ลักษณะทางซออู้ที่ปรากฏสำนวนใกล้เคียงสำนวนปี่ชุดที่ 2 แบบที่ 2

จากการวิเคราะห์สามารถสังเกตได้ว่า สำนวนทำนองของซออู้มีความใกล้เคียงกับสำนวนปี่ดังกล่าวข้างต้น ถึงแม้จะมีความสั้นยาวของทำนองต่างกัน ซึ่งสำนวนทำนองในส่วนนี้ที่พบในทำนองซออู้นั้น เป็นอีกหนึ่งสำนวนที่นอกจากจะมีความใกล้เคียงกันแล้ว ยังเป็นสำนวนที่โดดเด่นอีกสำนวนหนึ่งในทางซออู้

4.3 ลักษณะเฉพาะในการบรรเลง

ในการบรรเลงร่วมกันระหว่างเครื่องประกอบจังหวะกับผู้บรรเลงเครื่องหลักนั้น จำเป็นต้องมีจุดทำนองที่สามารถสังเกตถึงอาการเปลี่ยนของจังหวะ สำนวนลีลา เพื่อให้สอดคล้องและกลมกลืนมากที่สุด คือ ต้องมีความยืดหยุ่นของทำนอง ในกรณีที่ผู้บรรเลงเครื่องหลักหมดวรรคเพลงแต่เครื่องประกอบจังหวะยังไม่หมดจังหวะหน้าทับ จำเป็นอย่างยิ่งที่เครื่องหลักต้องใช้การลอยจังหวะยืดเสียงเพื่อรอให้ครบจังหวะหน้าทับ แล้วจึงเข้าสู่ส่วนทำนองต่อไป โดยไม่เกิดการคร่อมของทำนองเพลง อีกส่วนที่สำคัญคือ ผู้ควบคุมจังหวะหน้าทับนั้นต้องทำการแสดงส่วนหมดวรรค หรือทำการเปลี่ยนอัตราจังหวะหน้าทับที่สอดคล้องกับทำนองเพลงในช่วงนั้น และทำการบรรเลงยืนจังหวะให้กับผู้บรรเลงเมื่อถึงทำนองที่เร็วขึ้น โดยมีการใช้หน้าทับที่บรรเลงในลักษณะห่าง ๆ เพื่อเป็นการคงจังหวะหนักของทำนองและเป็นหลักให้กับผู้บรรเลงเพื่อให้เกิดความสอดคล้องระหว่างผู้ควบคุมจังหวะและผู้บรรเลงเครื่องหลักมากที่สุด

นอกจากนี้ การบรรเลงในเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอ ยังมีการใช้คันชักยกเว้นพิเศษในทำนองตอนท้ายของการหมดวรรคการลอยจังหวะแต่ละทำนอง ซึ่งโดยปกติแล้ว การหมดวรรคทำนองเพลง คันชักต้องอยู่ในลักษณะคันชักเข้าเสมอ แต่สำหรับเพลงทยอยเดี่ยวแล้วบางทำนองของการโยนคันชักอยู่ในลักษณะออก - เข้าสลับกัน ทั้งนี้ มีผลจากทำนองเพลงที่เป็นการบรรเลงด้วยการดวัดนิ้วถี่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการดวัดนิ้วอยู่ในลักษณะคล้ายกับการสะบัดสามเสียง ฉะนั้นการใช้คันชักสะบัดแบบสามเสียง จะต้องอยู่ในลักษณะ ออก/ออก/เข้า แต่เมื่อมีการสะบัดที่ถี่ขึ้นหรือมีความต่อเนื่องกันของทำนอง คันชักที่ใช้ย่อมเกิดการขัดกัน จึงต้องมีการใช้คันชักในลักษณะไกวเพื่อให้คันชักสุดท้ายลงกับทำนองอาจจะอยู่ในลักษณะออกหรือเข้าขึ้นอยู่กับทำนองต่อไปส่วนหนึ่ง แต่ถ้าทำนองในส่วนนั้นเป็นส่วนสุดท้ายของทำนองจะตกอยู่ในลักษณะของคันชักเขาเสมอ ที่เป็นเช่นนี้ เพื่อเป็นการรักษาลักษณะและเอกลักษณ์ของทำนองเพลงให้อยู่ในสำนวนทำนองที่ไม่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม ถึงแม้จะขัดกับการปฏิบัติตามหลักของเครื่องดนตรีก็ตาม ถือเป็นข้อยกเว้นที่สำคัญ อันจะส่งผลต่อการรักษาทำนองและการบรรเลงที่กลมกลืนของทำนองเพลงเอาไว้